

De resurrectione mortuorum, in XV. caput prioris Epistolae Diu Pauli ad Corinthios, Homiliae Christianissimae & lectu dignissimae

<https://hdl.handle.net/1874/428526>

DE RESVR

RECTIONE MORTV
ORVM, IN XV. CAPVT PRI

oris Epistolæ Diui Pauli ad Corin-
thios, Homiliæ Christianissimæ, &

lectu dignissimæ Doctoris

MARTINI LVÆ,

THERI.

Εἰς τὴν πίστιν ὁμολογῶ, ὅτι Ἰησοῦς ἀπέθανεν ὑπὲρ
ἡμῶν, ὅπως ἡμεῖς ὁ θεὸς ἴδῃ κοιμη-
θέντας διὰ τῆς ἰουστίας αὐτοῦ.

FRANCOFORTI EX OF-

ficina Petri Brubachij

ANNO XLVI.

MARTI

NVS LVTHERVVS FRATRIBVS
in Domino orthodoxis,

*Gratiam & pacem in CHRISTO IESV
Redemptore nostro.*

HAS Homilias meas in
decimum quintum ca-
put prioris Epistolæ
ad Corinthios, coram
Ecclesia nostra Vuit-
tembergensi habitas, facile passus
sum excipi ab alijs et inuulgari, non
quod multum glorier de magnis et
mirabilibus super me, aut alios me-
liores præ me contemnam, uel præ-
cellere cupiam, sed cum hoc perdi-
tissimo seculo tot exeant pestilen-
tes & blasphemii libri magna spe-
cie, maiore lucro, maxima uero per-
niciæ utriusque Reipublicæ: & ipse
mihî conscius sum in his Homilijs,
si

NUNCUPATORIA.

2

si non omnia, ut res & lector requirit, certe fideliter & pure pro uiribus me tractasse: libenter uideo etiam istam meam operam inter lupos illos & serpentes produci & exhiberi, si qui forte his admoniti uitare pestiferos spiritus, & in ouili Christi retineri possint. Quare mihi mirum in modum placet Vincentij mei studium & diligentia, quem simili uideo zelo ardentem cupere, ut & in alijs linguis & nationibus ista cognoscantur, simulq; illis testatum fiat, quam foede menti sint, qui nos apud suos tot criminibus reos agunt, fiducia scilicet uulpina, quod apud eos loquuntur, qui neq; res neq; linguam nostram intelligunt. Sed Deus qui coepit opus bonum in nobis, perficiet illud in laudem nominis sui, & in confusionem Satanæ, & omnium ministrorum eius. Bene uale in Domino fra

EPISTOLA

ter charissime, Et quicquid id est ob
sequij, quod hoc opere & obser-
uatio offertur, boni consule.

Vuittembergæ septima

Iunij Anno M. D.

XXXVI.

Amplissimis

AMPLIS

SIMIS ATQVE PRUDENTIS-
*simis uiris Dominis Consulibus, patricijs & sena-
toribus ciuitatis Hallensis in Sueuis,
Vincentius Obsopæus,*

*Gratiam & pacem in CHRISTO
SEMPITERNAM.*

VI constantem
& perpetuam ci-
uitatum foelicitatem,
uiri clarissimi atque pruden-
tissimi, aut in diui-
tijs & opulentia, aut in incolarum
multitudine & ciuium frequentia,
aut in magnitudine ac ædificiorum
sumptuosis substructiõibus & pul-
chritudine, aut in murorum ac tur-
rium & propugnaculorum altitu-
dine & firmitate collocant; aut situ

EPISTOLA

& natura loci & cœli salubritate,
 aut etiã rei militaris gloria, addam
 quoq; optimarum legum institutio
 ne metiunt, mea sententia uehementi
 ter errant. Siquidem permultæ ciui
 tates quodam tempore florentissi
 me, & his rebus instructissimæ fuis
 se reperiuntur, quarum tamen ho
 die uix ullum extat uestigium. Ete
 nim quæ ciuitas Athenis & Lace
 dæmone melioribus legibus & in
 stitutis fuit instructior, & militari
 gloria illustrior: quarum hæc Ly
 curgum, illa Solonem prudentissi
 mos legum conditores habuerunt:
 ut utriusq; rei bellicæ laudibus sum
 mos & clarissimos Duces & Impe
 ratores taceam. Quis autẽ harum
 ciuitatum uel ruïnã hodie mihi
 commonstrabit: adeo ut de loco
 quoq; ubi sitẽ fuerint, magna sit du
 bitatio. Quid Thebis Aegyptijs
 fuit augustius & magnificentius?

NVNCVPATORIA.

4

αἰθ' ἐκατόμ. πύλοί εἰσι, διακόσοι δ' ἐν ἐκάστῃ
 ἀνέρες ἐξοιχνεύσθω ἰπποισι καὶ ὄχεσφιν.
 Sed illæ iam solo æquatae & fun-
 ditus subuersæ iacent. Idem pos-
 sum dicere de Megalopoli ciuitate
 Arcadiæ, quæ uel ipso nomine ma-
 gnitudinem suam testatur. Idem de
 opulentissima quondam & poten-
 tissima Carthagine, cuius saltem mi-
 ferandæ ruinae cernuntur. De qua
 quis non merito cum Valerio Ma-
 ximo, has quæstiones usurpare que-
 at: Vbi sunt superbe Carthaginis al-
 ta mœnia? Vbi maritima gloria in-
 clyti portus? Vbi cunctis littoribus
 terribilis classis? Vbi tot exercitus?
 ubi tantus equitatus? ubi immenso
 Africæ spacio non contenti spiri-
 tus? nempe ista omnia duobus Sci-
 pionibus fortuna partita est. Quor-
 sum attinet huic catalogo addere
 memorabilem illâ Semiramidis ur-
 bem Babyloniam? aut Orchome-

· · · · · EPISTOLA

non tantopere ab Homero celebra-
tum oppidum: Sed omīssis gentiliū
ciuitatibus, quid fuit unquam in ter-
ris Hierosolyma munitius? Quid
ad omnium rerum affluentissimam
copiam defuit Corintho, nobilissi-
mo totius Asiæ quōdam emporio:
ui tamen hostili ita prostrata ac de-
iecta, ut hodie Corinthi Corinthus
sit querenda, adeo ut non iniuria de
huius ciuitatis pulchritudine & pri-
stina magnificentia sic querat Anti-
pater in epigrammatis:

πῶ δ' ἐπέβλεπτον κάλλος στο δωρὶ κόρινθος;
πῶ στεφαναὶ πύργων; πῶ τὰ παλαιὰ κτε-
πῶ νιοὶ μακάρων; πῶ δώματα; πῶ ζανα;
λέ δάμαρτος

Σισύφλαι; λαῶνθ' αἱ πτεμορῖάδες;
οὐδ' ἐγὼ οὐδ' ἴχνος π λυκάμμορε σείο λέ-
λέπται.

πάντα ἡ συμμάχων ἐξέφατε πόλεμος.
His accedit patrum nostrorum me-
moriam capta Constantinopolis, que
una

NVNCVPATORIA.

una abunde documento est, in re-
 bus supra memoratis foelicem &
 perennem ciuitatis statum nõ pos-
 se consistere. Proinde si rem recta
 uia reputare uolumus, eam ciuita-
 tem adeo solam foelicitatis titulo di-
 gnam iudicabimus, cuius ipse De-
 us custos est Ἐπιτολιάρχῳ, ut ue-
 rum hoc maneat quod rex & Pro-
 pheta dixit: Nisi Dominus custodie-
 rit ciuitatem, frustra uigilant qui cu-
 stodiunt eam. Atqui nullius custos
 & defensor ille esse sustinet, nisi in
 qua recte colitur, ex animo amat,
 uere timetur, & eius nomen inuo-
 catur. Sed neq; coli, neq; amari, ne-
 que timeri, neque inuocari recte ibi
 potest, quò non uerbi sui doctrinã
 & prædicationem miserit. O foeli-
 cem igitur ter & amplius eam ciui-
 tatem, quam Deus suo uerbo beni-
 gne & misericorditer donauit, cu-
 ius tractatione uerus Dei cultus, a-

EPISTOLA

mor, timor, & inuocatio discuntur.
 Nam si Xenophon, tamen si eminē-
 tissimi ingenij philosophus, attamē
 ueri Dei colendi omnino ignarus,
 non dubitauit cōfirmare, omnia co-
 in loco optima spe nō posse nō esse
 plena, ubi Dī colerent ab homini-
 bus, quanto magis credendum est
 apud Christianos, qui doctrina E-
 uangelica certiozem Dei patris co-
 gnitionem sunt consequuti, omnia
 non optima spe tantum, sed diuinis
 benedictionibus esse plenissima, e-
 iusq; ciuitatis statum foelicissimū,
 in qua uerus opt. max. Dei cultus
 uiget, uerbum eius sincere tracta-
 tur, sacramenta ex instituto Christi
 recte administrantur, iuuentus nō
 solum ad humanitatem, sed ad pie-
 tatem quoq; informatur, & caetera
 ciuilibus administrationis munia exe-
 quo & bono dispensantur. Quae o-
 mnia, uiri sapientissimi, cū in ue-
 stra

stra Repub. præsens iamdudum non semel animaduenterim, equidẽ civitatem uestram, si non hoc misero & luctuoso seculo foelicem prædicarem, maligno & inuido uterer iudicio. Siquidẽ præterquàm quòd externis rebus, quæ ad coniunctionem & societatem ciuium tuendam ac retinendam pertinent, affatim instructa est, optimis quoque & prudētissimis rectoribus, & modestissimis ciuibus abundat: tum, quod primum & maximum putandum est, religionis & pietatis studio est addictissima; ita ut Hallensis Ecclesia (absit dicto inuidia & asectionis suspicio) in qua sanctum Euangelium purissime tractatur, omnibus cæteris per Germaniã Ecclesijs singulare fidei & pietatis exemplum esse possit. Quippe quæ in pura & in sincera doctrina fidei semel accepta constanter perseverat

EPISTOLA

uerit: nec quouis nouæ & curiosæ
 doctrinæ uento permota, palsa est
 se labefactari, nō Anabaptistarum
 sedicioso & pestilenti contagio infe-
 cta, non sacramētariorum blasphe-
 ma impietate subuersa, nec in Papi-
 sticam abominationem, simulatq;
 ab ea per Euangelium fuit expiata,
 denuo relapsa. Huius fidei uestræ
 & in sana doctrina constantiæ, alijs
 quoq; Ecclesijs testificandæ gratia,
 has plane diuinas D. Martini Lu-
 theri Homilias in decimum quintū
 caput prioris Epistolæ ad Corinth.
 de resurrectione mortuorū, uestræ
 Ecclesiæ nominatim dicare placuit.
 Nec uideor id absurde aut inuito
 Paulo Apostolo facere, si eius epi-
 stolæ, quam ille scripsit ad Corinthi-
 os, saltem particulam aliquam, à
 summo id ætatis Theologo, inter
 concionandum obiter, sed doctissi-
 me enarratam, à me tantum in Lati-
 num

NUNCUPATORIA.

num sermonem conuersam, uobis nuncupauero. Neque uero existimetis uelim id aliqua uestra necessitate inductum me fecisse, nisi ut per uestram fidem, etiam apud exterarum gentes hoc scripto testatam & praedicatam, nomen Domini glorificetur, & alij ad aemulationem uestri extimulentur. Est enim uestrae Reipublicae, ante hoc, a Deo datus & missus D. Ioannes Brētius, qui primus Ecclesiam uestram Euangelico semine diligentissime & fidelissime plantauit, uir praeter rarissimas ingenij dotes, Theologiae scientissimus, potens etiam ad exhortandum per doctrinam sanam, & ad conuincendum contradicentes, cum D. Ioanne Isemannio parochio, uiro doctissimo & ornatissimo, qui ambo ista quotidie auribus uestris instillant, inserunt, et inculcant. Quos uiros, quāquam non ignorem uestrae

EPISTOLA

prudentiæ, cum ob multiplices &
 eximias uirtutes & uitæ inculpatæ
 sanctimoniam, tum ob multimodâ
 eruditionem, & quotidiana docen-
 di Euangelij ministeria, esse charis-
 simos, Christiana tamẽ charitas me
 monet, ut eos uobis ante uel com-
 mendatissimos quoq; commẽdem.
 Et nisi eos parentum loco colueri-
 tis & amaueritis, ingratitude uiti-
 tium nunquam deuitabitis, quippe
 qui uos in Christo iterũ genuerunt,
 & eidem per uerbum sunt lucrati.
 Cæterũ ut hoc munusculum meũ,
 quod hoc ineũte nouo anno prudẽ-
 tiæ uestræ mittere uolui, uice stre-
 nã, prolixius aut ambitiosius com-
 mendem, haud operæ precium esse
 arbitror. Illud omnibus uotis optã-
 dum uenit, ut quanta est impiorũ et
 mundanorũ hominum hodie securi-
 tas, nihil prorsus neq; de morte ne-
 que de resurrectione ex mortuis cogi-
 tant.

NVNCVPATORIA.

gitantium, tãta sit piorum Christia-
 norum uigilãtia, sollicitudo, ac mor-
 tis & resurrectionis meditatio: ne
 cū securis & ipsi in utramq; (quod
 aiunt) aurem supine stertentes, im-
 prouiso Christi aduētū obruamur
 & opprimamur. Vult Plato, totam
 philosophorum uitam nihil esse ali-
 ud, atq; mortis commentationem,
 qui tamen nihil certæ spei aut con-
 solationis post hanc uitam uidebãt,
 nisi quòd ancipitem quandam ani-
 morū immortalitatem somniabant:
 quãto iustius ea meditatio Christia-
 nos decet, quibus certissima conso-
 latio non animæ solum in perpetuū
 uicturæ, sed carnis quoq; resurre-
 cturæ indubitata promissio est pro-
 posita. Sed sumus profecto gentili-
 bus philosophis longe gẽtiliores, &
 Corinthiorū perq̃ similes, diuini uer-
 bi subsannatores, ita securam uitã
 agētes, quasi mors esset mortua, &

EPISTOLA

resurrectio mortuorum anilis fabula.
 Itaque timendum est, ne idem quoque
 nobis accidat quod Corinthi, nempe uanitas,
 et crudelissima patrie subuersio, nisi resipuerimus. Videtis uiri
 prudentissimi, uidetis inquam, quantum
 sit apud multos diuini uerbi contemptus,
 quanta despectio, quantum fastidium et
 facietas, quanta subsannatio, quanta
 insuper ob hunc inæstimabile thesaurum
 ingratitude. Mirum si Deus hæc amplius
 dissimulare poterit, & nos impune
 tulerimus. Sed quia hac de re abunde
 multa in hominibus ipse Luthe declamat,
 finem faciam, ne epistolaris angustie
 metas transgrediar. Deus et Pater
 totius miseratiõis uestrae Ecclesie in
 fide et doctrina sana & charitate non
 simulata, ac spe non hesitante
 constantem et immobilem conseruet
 per Iesum Christum Seruatore nostrum,
 Amen. Onoltzpackij mense Decembri,
 Anno 1536.

Præfatio

PRAEFA TIO D. MARTINI LV. THERI IN ENARRATIO- nem huius capituli.

ITO hoc capite Divus Paulus fidei nostrae articulum de resurrectione mortuorum tractat. Huius autem tractandi & scribendi causa & occasio fuisse Paulo, quod Corinthij nonnullos pseudoapostolos nacti fuerant, qui illorum fidem labefactabant, & mortuorum resurrectionem nihil esse docebant. Nonnulli quoque qui ceteros prudentia & ingenij acumine anteire uidebantur, confirmabant illam iam dudum completam esse (quorum Paulus alibi meminit) coq; uim resurrectionis interpretabantur, quod per baptismum a peccatis resurrexissent, nouam uitam amplexi, &c. Quorum doctrina eò perducebatur, ut crederent (quemadmodum tempore Christi Sadducæi) hominem diuturnioris uita haud fruturum, quam hac presenti, sicut

PRÆFATIO.

cætera animantia. Eamq; ob causam tantummodo creatum esse, ut in hoc seculo uitam irreprehensibilem transigeret. Atq; hæc doctrina fecit, non parum multos carnales ac plane impios homines suboriri, nihil proorsus de resurrectione & futura uita credentes: sed erat illis utraq; ludibrio, & Christianos more gentium subsannabant, sicut ipsorum uerba percenset, quæ iactabant: Quod si omnibus nobis resurgendum erit, cuiusmodi corpora habebimus? ubi omnibus locus manendi relinquetur? unde uictus suppedabit unâ uicturis, edituris, bibituris, pueros procreaturis, aliq; naturalia opera corporis & uitæ exerciaturis etc. Horum impiam subsannationem sequebantur etiam alij, qui & ipsi hunc articulum sua prudentia scrutari & exputare conabantur. quàm tandem rationi foret consentaneum, omnes nos, iam inde ab initio mundi natos, resurrecturos, & uiuos, perinde ut nunc sumus, conuenturos. Itaque hæc sua inani garrulitate, & sinistro studio, Christianorum fidem in hoc articulo non mediocriter debilitabant, & resurrectione mortuorum ludibriâ facientes. Sicut id temporis pro dolor iterum fieri uidemus, cum à rusticis tum ciuibus, præsertim uero ab equestri ordinis hominibus, qui inepte admodum, ac plus quàm gentiliter de hac re loquuntur,

quantur, cum student esse prudentissimi, & scri-
 pturae mentionem probe appoti fecerint: cum iam
 nostra opera ita docti euaserint, ut nos suo magi-
 sterio longè antecellant, & quisq; illorum ad un-
 guem nihil non calleat. Contra tales tamq; inep-
 tos sapientiae magistros, qui summi & excellen-
 tissimi doctores perhiberi studebant, Paulus ne-
 cessitate & officio adductus ista scripsit Corinthi-
 is, ne tam perniciofa doctrina latius serperet, &
 simplicium animos inficeret. Ideo hunc articulum
 copiosissime tractat, & firmissimis argumentis
 munit & tutatur, omnes illorum ineptias acutis-
 sime resellendo. Qua re nobis quoq; posteris ser-
 uauit, ut his fundamentis muniti & instructi, huc
 articulum hoc fortius retineremus tueremurq;
 quum hoc loco tantis scripturae testimonijs asser-
 tus & comprobatus sit, praesertim cum haec anti-
 que per Apostolum praedicta sint fore, ut his nouissi-
 mis temporibus multi subsannatores in Christia-
 nismo surgeret, qui fidem nostram de summo die
 postremi iudicij, deq; resurrectione mortuorum,
 ac uita aeterna, naso suspensuri essent, & falsissi-
 me derisuri Christianos, ut homines stultissimos,
 qui talia adhuc speraremus, ac propterea nullum
 non discrimen subiremus, omnimodas iniurias
 sufferentes, id quod iam propalam uidemus. Iam

PRÆFATIO.

uero uehementer pudendum facinus est, atq; adeo
 ingēs flagitium, imò potius miseranda calamitas,
 eò rem deductam esse in Christianitate, non tantu-
 tum iam in nouissima colluue atq; sentina mun-
 di, sed statim Apostolorum tempore, eo ipso quo
 uixerunt & docuerunt, ac Christianismum planta-
 tãrunt & propagauerunt, fuisse nonnullos, atque
 adeo ipsorum Apostolorum discipulos, qui non
 ueriti sunt propalã docere, mortuorum resur-
 rectionem & uitam uenturi seculi pro nihilo ha-
 bendam esse. Et qui Christiani esse uolebãt, ab ijs
 dem persuadebantur, ut hunc articulum abnega-
 rent, ac pro ludibrio ducerent: in quo tamen bas-
 ptizati ac Christianismum amplexi fuerant, in
 quo omnem spem & consolationem fixam habere
 re debebant, propter quem omnia nequicquam
 amiserant, crediderant, fecerant, & passi fuerãt.
 Hoc enim sublato articulo, omnes quoque ceteri
 sublati & extincti sunt, atq; etiam principalis fidei
 dei nostræ articulus unã cum toto Christo amisa
 sus & frustra prædicatus est, &c. Siquidem hic
 nostræ fidei finis est, quamobrem in Christum cre-
 dimus, & regenerationis lauacro mūdãti sumus,
 prædicationem Euangelij & sacramentorum us-
 sum exercemus, quòd aliam uitam constanter spe-
 remus, qua ad Christum perducti, atq; à peccatis,
 Diabolo,

Diabolo, morte, & omnibus malis liberati, cum ipso perpetuo simus regnaturi. Ad hanc consequendam qui non laborat, aut viam affectat, aut eandem insuper etiam subsannat, credibile est illum neque de Christo, ac omnibus quæ egit, quæq; nobis largitus est, multa præclare sensurū. Quid enim adeo magnum aut magnificum ab illo haberemus, si præter hæc ærumnosam & caducam uitam nihil præstantius nobis largiri uelit, sed sine ret nos miseros frustra in ipsum credere, & omnia incommoda, difficultates, & acerbitates incassum pati, quibus Diabolus & Mundus nos quotidie afficiunt, & suis maximis promissis ut mendax & falsiloquus nos deciperet? Sicut Paulus ipse mox dicturus est, Si in uita hac spem in Christum tantum fixam habemus, maxime miserabiles omnium hominum sumus. Quod autem malus de Christianis dedecus prædicari possit, quàm quòd talia apud ipsos prædicarentur, & de ipsorum Christo plura expectanda non foret? Et tamen eò impietatis uentum est, ut ipsi Apostolo hæc à suis discipulis audienda fuerint, inq; propria Ecclesia percipienda & uidentia, quare haud dubie magno dolore affectus est, neq; tamè reniti potuit, nisi quid fructus hac epistola exiguæ illi turbule attulerit, qua illorum fidem con-

PRÆFATIO.

turbatam & concussam iterum erexit & confir-
mauit.

Cæterum hæc in nostri gratiam scripta sunt,
quibus diligenter præuidendum est, cum puram
& synceram diuini uerbi doctrinam habeamus,
ut illud probe agnitum amplectamur, & mordis
cus retineamus, ne quid loci ignauie & securitas
ti concedamus, & illius cito tanquam nauis cor-
repti obsaturemur, ne & inter nos oriatur pseu-
doapostoli, qui hunc articulum (in quo salutis &
uite nostræ summa sita est) labefactent & aufer-
rant. Etenim si Corinthij, ipsius diuini Pauli discipu-
puli, quibus purissime uerbum tradidit, tam turpi-
ter lapsi & hallucinati sunt, certe exemplum ni-
mis metuendum nobis est propositum, ut dicti
Paulini memores simus. Qui stat, etiam atq; etiã
det operam, ne cadat, & ne suæ rei nimis certus
sit. Ac sicubi talem conspexerimus, aut audiueris-
mus, qui in eiusmodi porcum & gentilem degene-
rauit, ut solliciti supplicibus uotis dicamus: ne
permittas omnipotens Deus & me ad hunc mor-
dum labi. Dicto enim citius nobiscum actum est,
ubi securi & incogitantes fuerimus. Quippe Dia-
bolus nobis insidias moliri non cessat, uerum diu-
noctuq; his insultibus nos oppugnat, ne huic arti-
culo fidem habeamus, aut ad minimum pro incer-
to

to ducamus . Papa & Cardinales, alijsq; uiri primarij (potissimum uero qui agunt in Italia) ingenio, eruditione, doctrina, ratione, & prudentia quoq; sunt excellentes homines, uerum si in illorum numero tres sunt hunc articulum indubitate credentes, tum sanè multi sunt. Quapropter illud nobis non iniuria exemplo & admonitioni esse debet, quòd præcipua & serè prima inter gentes Ecclesia, in qua Paulus diuissime Euangelium annunciant, ilico simulatq; discessit, in tales sectas dissecta sit, inq; tam impios errores prolapsa, qui uel auditu horrendi sunt & terribiles. Quid nobis non expectandum est, qui hac tempestate docemus Euangelium, cum talia sanctissimo Apostolo à suis discipulis obiecta sint, cui comparati nihil sumus? Ad hæc utuo, ut opus habeat quouis modo erroribus resistere, scribendo, docendo, admonendo, & quacunq; uia potuit.

Multo tolerabilius est, ubi talis error apud uerum sanum uulgus tantum manserit, sicut iam rusticos, ciues, et equestris ordinis homines animatos uidemus, & ita gentiliter uiuentes, ut Deum & eius uerbum stoccifaciant. Tales enim perinde ut sues & uaccæ moriuntur, non secus atq; uitam transegerunt. Sicut rusticus ille apud nostrates ad parochum suum dixerat, qui moribundum cõ-

PRAEFATIO.

uenerat, quasieratq; num extremam unctionem
 uelit aut cuperet, minime uero, inquiens, mi do-
 mine, rusticus enim sine unctione etiam mori po-
 test. illud uero inexpiabile & planè diabolicum
 malum est, ubi hic error etiam publicas concio-
 nes occupauerit, & articulus hic ab his qui do-
 cent impugnatus fuerit, & post Paulum sugges-
 tum ascendunt, ac eius loco Christianos regunt
 & ducunt. Vbi tales sua pestifera ora aperuerint,
 et id genus errores populo inculcauerint, illi exi-
 tialia incommoda inferunt, praecipue si crudeli-
 tate doctores Euangelij, in sana doctrina perseue-
 rauerint, eademq; mordicus retinuerint, semper
 Deus tantum largitur gratia, ut sint aliqui in nu-
 mero, qui illam arripiant. Etenim uerbum pure
 & sincere predicatū, sine fructu esse nō potest.

Quocirca toties homines Christianos exhor-
 tatus sum, atq; etiamnum exhortor, ut summa cū
 diligentia suppliciter orient, cuiusq; cordi est sa-
 lutem consequi, quo Deus nobis mirat (id quod
 Christus ipse diligenter & impense orandum sua-
 det) fideles operarios, et eiusmodi predicatores,
 qui negocium Euangelicum serio agant, & Ver-
 bum strenue urgeant, quo facto nullum periculū
 nobis admodum pertimescendum est. Siquidem
 quotidianis

quotidianis concionibus baptismus, sacramentum, doctrina, & omnes fidei nostrae articuli, omnesque uita humanae status, puri conseruandi, & ab erroribus uindicandi sunt. Porro autem si orationi & precationibus non uacauerimus, & Deum nostra securitate, ac uerbi illius facietate & ingratitude exasperauerimus, tum loco Pauli & bonorum praedicatorum meros truncos & stipites non bis missurus est, quorum opera cum Sacramento tum uerbi iacturam breui faciemus, & officio & doctrina priuati. Id quod iam uidemus aliquot regionibus & ciuitatibus accidisse, quae iam perditorum praedicatorum administratione non tantum uerbum amiserunt, sed in summas quoque acerbitates et angustias perductae sunt. Sicut Diabolus omni tempore suis mendacijs & seductionibus cedes tantum & exitia molitur. Quod si sinceri & integri concionatores mansissent, etiam doctrinae sinceritas constitisset, nec ulla fuisset orta calamitas, tametsi populus miris modis insanisset. Illud enim parum me mouet, si unus aliquis agrestis rusticus uerbum ignominia affecerit, aut obscurus aliquis eques e grege ignobilium nobilium ferociter tumultuatur, aut quispiam moro sophorum doctrinam Euangelicam contemptim subsannauerit. Prae illorum enim rabie & uersa

PRÆFATIO.

nia Christiana respub. unà cum prædicandi officio facile tuta erit. Illud extreme damnosum est & pestiferum, cum ipsi doctores inter se dissident, erroribus fanaticis implicati, Et populus ipse sibi prospicere debet, nec tantum prospicere, sed à suis prædicatoribus ipse sibi cauere, quod equidè factu est grauissimum. Siquidem absq; hoc nullo sanè negotio misera & imperita turba facile seducitur, nec potest se ipsa regere aut ducere.

Ideo dico pro horribili exemplo hæc nobis præscripta esse, ut illo admoniti nobis impensius prospiciamus, ut si inter nos quoq; tales sermoni logi spiritus oriantur, hunc articulum nobis attinere aut peruertere haud pateremur. Plurimum enim sollicitor, ne summa nostra ingratitude mereamur, ne breui emerfuri sint apud nos conplures, qui propalàm hunc articulum sint negaturi. Eam ob rem uehemèter operæ precium est, ut precationi citra intermissionem uacemus, quo saltè conciones ab huiusmodi contagio pura conseruentur, quo minus talibus calamitatibus opprimamur. Ille enim omnibus erroribus facile possunt resistere, & totius mundi iniquitatem ferre. Qui conuertendus est, conuertatur, qui nolit ab erroribus resilire aut resipiscere, porro pergat, manebunt tamen penes ueritatem aliqui. Vbi atten-

tem tenebræ totam terram occupauerint, Christianorum numero ad summam penuriam ac paucitatem redacto, & concionibus pestiferi prædicatores præfuerint, fieri non potest quin innumeralia agmina errorum ibi protinus irrumpant, & falsæ doctrinæ magna copia emergant, priusquam rescuerimus, neq; hunc neq; alium articulum credentes, ac tales prædicatores ferre cogemur, qui nos ineptissimis nugis rationis suæ, hoc est, animalis intelligentiæ, qua etiam porci sunt præditi, seducunt, quæq; etiam illi apud Corinthios usi sunt, sicut deinceps audiemus copiosius. Quocirca Paulus serio hanc causam suscipit, quod suos ab hoc errore uindictæ ac conseruet in fide huius articuli, contra tam perniciosas sectas, quæ certissimis argumentis confirmat, atq; adeo adamantinis, ut ne à portis quidem inferorum infringi aut subuerti possit, dummodo Verbum mordicus retentum fuerit, nec ullus locus cæcæ & stultæ rationi relinquatur, in eo sapientiam suam demonstrando, quæ nihil sublimium & cœlestium rerum intelligit. Ad hunc autem modum Paulus incipit.

Notum autem uobis facio fratres Euangelium, quod euan-

HOMILIAE D. MART. LVTH.

gelizauit uobis, quod & accepistis,
in quo & statis, per quod & salu-
tem consequimini, quo pacto an-
nunciârim uobis, si tenetis, nisi fu-
stra credidistis.

HAEC quasi præfationis loco dicta sunt,
quibus statim initio illos retrahere nititur,
& ab huius articuli disputatione ad
Verbum traducere, quod illis annunciauit, ac per
riter admonere, ut cogitent in eo constanter per-
seuerare quod audiuerunt, neque se mouendos ex-
hibeant, aut aliud genus doctrinae arripiant. Pun-
git quoque modestis et occultis uerbis Corinthios,
quod tam longe à Verbo se duci permiserint, eos-
que uentum sit, ut illius iteratione opus habeant,
cuius obliuisci non debebant: nec caret dedecore,
quod de integro Euangelium illis proponendum
est. Sed ita usu uenire solet, sicut dixi initio, ubi
falsi doctores locum & copiam dicendi nacti fue-
rint, ibi sanæ doctrinae obsaturati, quid illi garris-
ant, non animaduertimus, quo fit ut subinde lon-
gius ab illa protrahamur, usque dum in uniuersum
illius obliuiscimur.

Propterea talibus uerbis exorditur: Notum
uobis facio fratres &c. Quod est: Video necessa-
rium

rium esse fratres, ut in uobis admonendis & exhortandis segnes non simus sed seduli, eorumq; commune faciendis, quæ primitus me docente didicistis, ne illa ex oculis & corde uobis auferre sinatis alijs doctrinis & prædicationibus. Hæc enim nisi diligenter & sedulo exercitata & incubata fuerint, ita ut cor sedula agitatione in illis meditandis uersetur, iam amplissima fenestra omnibus seductionibus aperta est, puram doctrinam extincturis & ablaturis.

Notum autem uobis facio (inquit) illud Euangelium, quod ego Paulus uobis annunciaui. Video alios quoq; hoc nomen usurpare uelle, quod Euangelium prædicent, & hoc ipso doctrinam meam student opprimere, ut quod ego docuerim nullius momenti censendum sit, ipsi autem ueri Apostoli & Euangelicæ doctrinæ magistri perhiberi uolunt, & soli hanc gloriam & opinionem auferre, qui Euangelium recte docere calleant. Quare iterum mihi commune faciendi & excitandi estis, ut retro cogitetis, animoq; expendatis, quid à me acceperitis. Neq; enim ab alio primitus atq; à me accepistis & didicistis, ut iam instructi sciatis quid Euangelium, quid Christus, quid fides, & reliquæ Christianæ doctrinæ partes sint. Quas si in memoriam non oscitanter re-

HOMILIAE D. MART. LVTH

uocaueritis, in illis proculdubio firmiter perseue-
 rabitis, neq; aliorum Thrasonica iactantia & ua-
 nitate ad aliam doctrinam uosmet traducere per-
 mittetis. Nam si uere & serio Euangelij ratione
 habendam existimatis, & penes illud manere de-
 creuistis, tum illius potissimum rationem habebis-
 tis, quod initio uobis annunciatum est, ac mea os-
 pera plantatum, & à uobis acceptum & credi-
 tum. Quippe me primum fuisse in cōfesso est, qui
 Euangelium de Christo uobis apportārim, cuius
 annuntiati & communicati gratiam secundum
 Deum mihi debetis, quo in tantam cognitionem
 peruenistis. Ideo tam in leui uobis ponendum nō
 est, multo minus concedendum, ut ab illo pertra-
 hamini per eos, qui cōtra me se falso & arrogan-
 ter iactant Euangelij, quasi tales sint, qui melius
 aut dexterius illud uobis tradere calleant, pre-
 fertim cū uos de nullo Euangelio uel minimum
 apicē nosceretis, nisi ego ad uos uenissem. Quin-
 etiam illi ipsi, quotquot sunt, eadem cæcitate uo-
 biscum affecti essent, nec ullam literam Euangelij
 tenerent, nisi à me audiuisent & didicis-
 sent, quoniam nunc contra me utuntur, ac uos sub illius prete-
 xtu ac nomine à uero Euangelio abstrahunt &
 uellunt.

Etenim Diuo Paulo idem accidit, quod hoc
 temporis

IN XV. CAP. I. CORIN. 16

temporis nobis per spiritus fanaticos fecerit negotium, posteaquam Euangelium nostro studio & opera iterum in apertum prolatum est, & ipsi primitus à nobis didicerunt, in nostram messem missa falce semet impudenter intrudunt, paratam per nos loco & facta uia Euangelio. Itaque quicquid à nobis recte doctum & plantatum est, hoc illi perdunt & euertunt funditus, magistri nostri esse cupientes, qui omnia meliori ratione Christianis quam nos tradere gestiunt, quamuis citra nostram operam nullum uerbum de Euangelio unquam didicissent. Ita quoque Paulo serendum fuit, mox à suo discessu ex discipulis suis emersisse aliquos, qui se multo prudentiores & eruditiores existimabant, uolentes omnia suo magisterio reformare & emendare, tanquam Euangelium à Paulo prædicatum nihil esset. Et tamen nihil aliud efficiebant, quam quòd sub nomine Euangelij omnia peruertebant & perdebant, ac meris seductionibus auditorum suorum animos inuoluebant.

Adhæc nouistis, inquit, quòd non solum primitus Euangelium per me uobis annunciatum sit, sed quòd neque sine fructu ad uos peruenerit, neque infructuosum penes uos manserit. Nam per gratiam Dei illud sic amplexi estis, ut uerum Euā

HOMILIAE D. MART. LVTH.

gelium, per quod gratiam diuinam & spiritum sanctum accepistis, & ex animo in Christum credidistis. Quin etiamnum, quotquot uestrum Christiani sunt, saltem per illius Euangelij uirtutem statis, quod à me accepistis. Nec tatum statis, sed per hoc salutem quoq; consequemini. Ideo penes illud uobis manendum est, nec hiante ore captare debetis aliud, ineptissimis fabulis illorum adducti, qui meam doctrinam uobis contemptibilem & uase abundam faciunt, tanquam nullius momenti estimandam, & illi tales sint, qui longe sublimiora docere sciant.

Quamquam enim de doctrina mea nihil aliud haberetis, saltem fructum intueri dignemini, quem Euangelium meum apud uos produxit: cum hoc comparate id, quod illi uos docent, num quidam praestantius uobis offerre possint, tum clare uidebitis atq; adeo palpabitis, uos per meum Euangelium factos esse Christianos, atq; in eo baptizatos credidisse. Qua in fide adhuc stantes salutem uos consequi oportet. Hoc certe suis concionibus illi effectum non dederunt, sed neq; hodie efficere possunt. Neq; enim praestantius Euangelium expromere aut proferre queunt, quod meo esset efficacius. Et si unum aliquem predicatorem Euangelij sequendum putatis, ego certe praestantius

nibus ceteris uobis sequendus eram, qui primus
 Euangelium uobis annunciaui: quod etiam illis &
 me discendum fuit, cuius rei uos testes habeo, quod
 illud sincere docuerim, per quod spiritum & mul-
 tiplices fructus percepistis. Itaque quanquam mul-
 tum arroganter semet iactent, & plurimum sibi
 arrogant, meque extreme apud uos contemnant,
 tamen meliora docere non possunt, etiam cum om-
 nium optime docuerint: quanquam a recta &
 sana doctrina omnium maxime abhorreant, quo-
 fit, ut omnia peruertant & extinguant, ut cum
 Euangelium tum fructus eius iterum amittere
 cogamini. Cur ergo uosmet illorum frigidissimis
 nugis & ineptijs turpiter dementandos & des-
 cipiendos exhibetis?

Ceterum Paulo & alijs sanis praedicatoribus
 ita gloriantibus (quibus ita de Euangelio suo ne-
 cessario gloriandum est) quod soli recte doceant,
 fanatici spiritus haec audientes praefurore tantum
 non disrumpuntur, atque in haec uerba tanquam su-
 riosi prorumpunt: Quanta uero est istius hominis
 superbia & arrogantia: nihil aliud scientis quam
 Thrasonem agere, quasi ipse solus calleat omnia,
 & ceteri omnis doctrinae rudes essent, nec alijs
 pariter esset communicatus spiritus &c. Atque his
 Moiseratlonibus singularem quoque speciem, con-

HOMILIAE D. MART. LVI.

Fanaticorum
duæ præro=
gatiuæ.

similem humilitatem, ingentem deuotionem & meros spiritus norūt simulare & affingere. Quibus rebus adducta multitudo, & rem seriam agi existimans, sturnatim & graculatim aduolat, & arrectis auribus astat. Quinetiam aliās fanati ci spiritus duabus de causis longe meliori loco sunt quàm nos apud populum, una est curiositas, altera facietas seu nausea. Sic enim uulgus iam loquitur. Quid? Ille uero præter baptismum, decem præcepta, orationem dominicam, quæ pueris iam nota & detrita sunt, docere nouit nihil. Quid est quòd subinde eandem cantilenam nobis occinit, & eadem subinde inculcat? Cui autem hæc obscura sunt? Neq; enim semper eadem materia tractanda est, sed aliud quoq; profrendum, & pergendum, &c. Et hoc est, Verbi diuini nausea & facietate corripit, cui accedit curiositas. Equidem, inquit, ille nobis quoq; audiendus est, quum uir sit cum primis probus & eruditus, &c. Hanc illi occasionem & opportunitatem nacti, multitudinis curiositati etiam atq; etiam subseruiunt, & quæ possunt illorum dant auribus, dicentes. Charissimi fratres, hætenus quidem satis superq; unā eandemq; materiam audiuiſtis, altius uobis uenendum est, nec tantum unus semper, sed alij quorū que audiendi & probandi sunt. Hæc uerba stupida

dum & mobile vulgus cateruatim sequitur, fricandum & titillandum talibus nugatoribus semet exhibens, auresq; & animum intentissime arri- gens, ac quicquid dictū fuerit auidissime deuorās.

Et hoc est quod Deut. cap. 29. Moses dicit: Absumit ebria sitientem. Siquidem doctor ebrius est, & plenus Diaboli, ut eructet & exhalet crapulam, ipsi autem curiositate affecti sunt, pro cuiusuis arbitrato & libidine se duci & doceri per- mittunt, ut illi qui semper discunt, neq; tamen unquam ad ueritatis cognitionem perueniunt, sicut Paulus ait. Talis quoq; Ecclesie status post nos futurus est. Passim temulenti lurcones inuenientur, tales impietates in populum euomituri: Putāsne hos omnia nouisse? aut te illos recte intellexisse? plura adhuc tibi perdiscenda sunt. Atq; his uer- bis talis prædicator uniuersam multitudinem ad inferos haud difficulter præcipitare potest.

Iam qui à talibus tamq; periculosis impugna- tionibus tutus esse uoluerit, & rectam uiam per- sequi, ille hoc consilium arripiat, ut id quod di- uus Paulus docuit, mordicus & constanter reti- neat, nec magnopere curet quid alij contra Pau- linam doctrinam ganniant, quamlibet tandem splendide & gloriose apud uulgum se & sua ita- titent. Siquidem hoc loco audis, cuiusmodi fru-

Doctor impi-
us, & discipu-
lus hauriens
malā doctri-
nam, percūt
simul.

HOMILIAE D. MART. LVT.

*Euangelij
fructus.*

Etus Euangelium Pauli apud Corinthios prodice
xerit, atq; etiamnum apud Christianos profert, ni
mirum quòd per illud omnes Christum amplexi
& salui facti sint, & adhuc salui fieri debent.
Hanc salutarem & diuinam uirtutem per Euan-
gelium habentes, quid est quòd curiositate ducti
aliud quæramus? aut nos in errores ulro duci si-
neremus, erroneæ & peregrinæ alicui doctrine
inhiâtes, qua ut lupi hiantes turpiter falleremur?
Quod enim aliam uiam nobis commonstrat, pro
comperto habendum est, illud non perinde bonum
esse, sed erroneum, fraudulentum, & suspectum
seductionibus, cum id nobis proponat, quod ante
per Euangelium nobis in promptu est, & quod
tantum facit ut Euangelium cum suis fructibus
funditus abnegatum habeatur despicatur. Ideo sic
cũ illis loquitur, tanquã exhortatiõe amplius nõ
egeant, saltem memoria repetant, uideantq; quid
acceperint, & quomodo Christiani facti sint. Hoc
enim diligenter considerato (inquit) facile acce-
ptam doctrinam retinebitis, & ab omnibus erro-
ribus & seductionibus tuti eritis. Neq; enim dis-
ficili aut obscuro discrimine meam & illorum
doctrinam inter se potestis discernere, atq; ita ius
diciũ facere, quid ab utraq; acceperitis, num me-
liora q̃ Euangelium meum producant, cuius bene-
ficio

ficio salutis participes fieri debetis. Animaduerte uero, hoc loco Paulum de uiuæ uocis prædicatione diserte loqui, per ipsum facta, cui hanc laudem & titulum tribuit, quòd per illam adeo solan stent & salui fiant. Quæ dicta sunt cõtra nostrorum spirituum cæcitatem, externum uerbum & sacramentum aspernantium, & illorum loco suas nenas proponentium.

Verbum uiuæ uocis.

Addit autem pro sua animi in Corinthios sollicitudine admonitionem, ubi inquit, Si tenetis quo pacto annunciãrim uobis, nisi frustra credidistis. Dura sunt hæc uerba & aspera, & tamen amice dicta & suauiter, ut uideant Corinthij, quàm paterno animo erga ipsos animatus & affectus sit: tum quàm ipsi sint curæ & sollicitudini, ita dicere uolens: Scitis haud dubie, quid uobis prædicãrim, modo memoria tenere uelitis, in quibus eo perdurare, nec in aliam sententiam per homines fanaticos traduci. Auditis præterea quid alij doceant, quæ si inter se composueritis, ueritatem deprehendetis. Nisi fortasse ea omnia obliuioni iam tradidistis, & frustra, quod non spero, credidistis.

Loquitur enim ut probus & fidelis prædicator, qui optima quæq; de illis sperare debet, & tamen quoq; esse sollicitus. Studet una opera illorũ

HOMILIAE D. MART. LVI.

animos & consolatione erigere, ne in desperationem prolabantur, tum quoque admonere, ne sint ab omni cura uacui, sed solícite cogitent, quod periculum & incommodum ipsis sit propositum, si non constanter in eo, quod à Paulo acceperunt, permanserint, ita loqui uolens: Pro certo uobis dico, nisi immutabili animi decreto acceptum Euangelium retinueritis, sed alijs docentibus operam dederitis, nequicquam ego uobis predicauit, & uos nequicquam credidistis, suntque frustra omnia, quae prius de Christo, Baptismo, & Sacramentis audiistis: nec ulla salus uobis est speranda aut expectanda, sed de omnibus quae unquam egistis semel actum est. Hoc fructus & lucrari facitis, illos audiendo, qui aliquid aliud & praestantius se docere iactant. Quare meum officium facere uolui, et excusatus esse, ut qui fideliter uos monuerim & incommodi & perditionis uestrae. Siquidem Euangelio apud uos inefficaci manente, nec eos fructus, quos debet, producente, culpa non in me, sed in uobis haerebit. Neque enim praedicandi diligentia & sedulitas desiderari potest, cum pleno (quod aiunt) ore, id quod accepi uobis impertiuerim, sicut in sequentibus dicturus est. Proinde uos in culpa eritis, qui in doctrina mea non perseuerastis. Sin autem illam retinueritis, tamen

quo pacto illam uobis tradiderim, non ignoratis. Neque enim eo modo, quo illi nugantur, docui, nimirum quòd humanæ rationis captum & intelligentiam sin sequutus. Tali enim mundana ratione prædicandi, perditur & amittitur certissime Euangelium. Iam si eam uiam docendi, quam ego sequutus sum, amisissis, tum fidem quoque, & omnia quæ ad salutem uestram pertinent, unà amisissis. Quod equidem tum dictum tum auditu horrendum foret: quodque satis nos monere debeat, ut omnibus modis solliciti Euangelium ab Apostolo Paulo prædicatum constanter conseruemus.

Ita Apostolus, ut diximus, initio ab omni uerborum disceptatione & logomachia, ad unicum uerbum Dei nos trahit, quod à Christo accepit, et Corinthios docuit. Eadem opera illud quoque nobis monstrat, quid in omnibus articulis fidei nobis faciendum est, qua de re pro concionibus semper uerba facio: fidei scilicet unico Verbo nitendum esse, omnibus cogitationibus posthabitis, aliæ fieri non potest, ut solida & inconcussa maneat & retineatur. Nam humanæ sapientiæ & rationis iudicium aliter concludere non potest, atque coram oculis cernit & sentit, aut animi sensibus consequitur. Fidei autem supra omnem sensum & intelligentiam concludendum est, & illi

In articulis fidei quid faciendum.

HOMILIAE D. MART. LVTH.

adharefcendum, quod ipfi per uerbum offertur.
 Sed hoc ratione & humanis uiribus aflequi non
 potefl, quod fpiritus fancti opus efl, Alioqui fide
 & fpiritu fancto nihil opus efler, fi tanta res ra-
 tione comprchendi poffit, aut fi illud fpectandum
 foret, quod rationi efler confentaneum, aut quod
 ab illa difcreparet. Sicut in hoc articulo, quo car-
 nis refurrectio mihi credenda efl, hoc efl, quod
 omnes homines uno die iterum fint reuicturi, &
 corpora ac animæ noflræ, ut iam unite funt, de-
 nuo conuenturæ, hæc, inquam, credere, humanæ
 rum uirium non efl, nec artis noflræ. Siquidem
 hic præflo efl ratio, non plus faciens, quàm quod
 oculos in opere defixos habeat, ficut propalam
 cernitur, nimirum quod mundus tanto tempore
 fliterit: quod omnes alterna morte abfumantur:
 omnibus in morte manentibus, ac in fepulchro ci-
 nefcentibus: nec ullus inuentus efl unquam quire
 diiffet. Adhæc, ita miferabiliter homo moritur
 & perit, ut certum fit nullum animal aut cadauer
 foedius & ærumnofus computrefcere. Alius in
 pulucrem concrematur: hunc pifces, illum deuora-
 rant uolucres. Efl cuius crus habet Britannia, bra-
 chium Germania, cranium Gallia: alter in plus q̄
 mille fruftra diffectus efl, quemadmodum fancto-
 rum reliquiæ diuerfis in locis commonflrantur.

nam si hunc articulum ratio penitus expenderit, illico actum est. Tot enim absurdis, ineptis, et mirificis cogitationibus obruitur, ut non possit non dicere, resurrectionem mortuorum bullatas nugas esse & anilia commenta. Id quod in alijs diuinis rebus quoq; usu uenit, ratione uerbum Dei suo captu metiente & excogitante. Exempli gratia. Qui sua peccata et crucem sentit conscientiae, nec protinus uerbo gratiae & remissionis per Christum parte se munit, sed peccata tantum sua contemplantur, ac legis minas meditatur, qua cum sinistro Marte contendit & dimicat, ille à peccato rû condonatione certe fit alienissimus, ac gratiã, quae per fidem apprehendenda erat, planè amisit.

Idem omnibus haereticis in summis de Christo articulis accidit, sicut hodie nostris spermologis super baptismo & sacramento Eucharistiae fit, uerbo diuino nude non credentibus, sed rationis iudicio meditantibus & cogitantibus, quae aliud nihil potest dicere, atq; panis est panis, aqua est aqua. Quomodo uero panis corpus Christi, & aqua lauacrum animae esse possit? Neq; enim potest aut uult penes uerbum manere ratio, nec illi se captiuam exhibere, aut cedere: sed uult potius rem locum esse suae sapientiae, & pro suo arbitratu cuncta intelligere atq; interpretari. Cumq; uis

Haereticis

HOMILIAE D. MART. LVT.

deat ab ipsius intelligētia & sensibus in tantū dī
 screpare, cumq; experientia pugnare, sit ut à uer-
 bo prorsus deficiat & abneget. Aut si cōuicta fue-
 rit, tum uerbum quibus modis potest torquet, ac
 pro sua libidine fingit & refingit, quo cum suo
 sensu concordet & quadret, & ne fidei locus re-
 linquatur, sed rationi cedat & pessum eat.

Verbo capti-
 uanda ratio.

Verū contra hęc omnia, quę ratio suggerit,
 aut exputare & inquirere nititur, imō, quę om-
 nibus sensibus sentiuntur & percipiuntur, uerbo
 Dei armatos nos esse oportet, & illud adeo solū
 sequi. Quāquam enim propalam uideamus homi-
 nem terra condi, & ibi in puluerē redigi, & uer-
 mibus escā fieri, ut uelit nolit prorsus abstinetur
 necesse est: præterea tametsi sentiam me uehemē-
 tissime à peccatis urgeri & grauari, uerserq; in
 summis angustijs conscientię, ita ut oneri sustinen-
 do impar esse uidear, fidei tamen contraria est ob-
 tinenda sententia, & uerbū mordicus amplectē-
 dum in utrisq; partibus iam memoratis. Nam si
 secundum id quod uides & sentis iudicium face-
 re uolueris, & uerbo diuino tibi proposito sen-
 sum tuū opponere studueris, ac dicere: multa qui-
 dem mihi dicis, sed longe alia cor ad me loquitur:
 & si sentires quę ego sentio, alia dicturus esses etc
 hęc, inquam, cogitando, uerbum Dei in corde nō
 habes

habes, quod tuis cogitationibus, ratione, & medi-
 tatione oppressum & extinctū est. In summa, si
 Verbum Dei non maioris momenti, autoritatis, exi-
 stimationis & precij apud te fuerit, quā omnes sen-
 sus, oculi, cor, ratio, & intelligentia, tum peristi,
 nec superest ulla via ferendi auxiliij. Siquidē arti-
 culus fidei, nō rationis aut sapientie tuæ dicitur,
 sed nec humanarum uirium aut potētiae. Ideo hoc
 quoq; loco secundum Verbum tibi iudicandū est,
 nō habita ratiōe, quid uideas aut sentias. Ego qua-
 que peccati & legis onus, neq; non Diabolū sen-
 tio, sub quibus oppressus tanquam sub graui fāsce
 iaceo. Sed quid facerē? q; si secundum id quod sen-
 tio & possum, mihi iudicandum est, tum mihi &
 omnibus hominibus desperandū et percundū est.
 Sin autē me ereptū & adiutum cupio, tum istae ua-
 nae cogitationes abiiciendae sunt, et Verbo erigen-
 dus animus, ac ita dicendū: sentio quidē iram Dei,
 Diabolū, mortē et inferos, aliud tamē diuina scri-
 ptura loquitur, scilicet q; Deum habēā clemētē
 & propiciū, idq; Christi beneficio, q; meus est Do-
 minus atq; protector contra Diabolū et oēs crea-
 turas. Sentio reuera et uideo, mihi et omnibus ho-
 minibus in sepulchro computrescendū esse, aliud
 tamē Verbum diuinū pmittit et loquitur, me glorio-
 se à mortuis resurrecturū & perpetuū uicturū.

HOMILIAE D. MART. LVII.

Mortis, peccati &c. do-
mini quomodo.

Hæc fidei ars est & sapientia, mundi sapi-
entiam infatuans, quæ hanc stultam doctrinã esse
opinatur, ita inepte garriendo: Euangelium quid-
dem aliter dicere haud nouit, quàm nos mortis,
peccati, & omnium rerum fore dominos, cum ta-
men longe diuersum quotidianis experimētis de-
prehendamus, nulla uita in nobis remanēte, dum
omnes à morte absumimur, peccatis ac Diabolo
subiecti. His deinceps ratio nititur ac dicit: prædi-
ca sanè quod lubet, ego tamen longe alia uideo. Et
deo hæc duo firmiter credenda & retinēda sunt,
nos Diaboli & mortis esse dominos, & tamen ni-
hilosecus ipsius pedibus subiectos esse oportere.
Alterum fidei, alterum sensibus apprehendendū
est. Mundo etenim & cæteris ad illum pertinenti-
bus Diaboli & mortis dominium ferendum est,
qui omnibus uiribus nos insequitur, ac multis mo-
is nostra imbecillitate est superior. Nos enim
tanquam in peregrino diuersorio ipsius sumus ho-
spites. Ideo quantum in nobis est de mundo et hæc
uita transitoria, tantum in carne & sanguine illi
subiectos nos esse oportet, ita ut pro sua libidine
nobiscum agat.

Resurrectio
quomodo cre-
denda.

Dixerit forte aliquis: Quid ergo doces et cre-
dis, si ipse fateris illud nō sentire? Proinde doctri-
nam tuam meram somnium esse putabimus. Nam
si

si aliquid certi de resurrectione mortuorum cre-
 dendū est, tum ueri simile est ipsam quoq; experi-
 entiam aliquid de illa iudicare. Respondeo, id ip-
 sum esse quod ego dico, quod citra & supra expe-
 rientia antea credenda sit, quae humanis sensibus
 minime est credibilis, neq; perceptibilis. Nam in
 eo ipso quo Diabolus secundum sensum mihi do-
 minatur, meus seruus esse cogitur. Et dum uictus
 procumbo, uniuerso mundo de me triumphante,
 uictor euado et palmam aufero. Quomodo uero?
 Si hoc uerum est, experientia disci & non dubie
 sentiri potest. Sanè uero, sed ita: Eius rei sensus se
 qui debet, fides autè antè præsto esse debet, omni
 sensu excluso. Ita mea conscientia, eo quod pecca-
 ta sentit, eaq; pertimescit, & recordatione illorū
 trepidat, domina & uictrix peccatorum fieri de-
 bet, non quidem sensu aut cogitationibus, sed fide
 uerbi, quo leuāda & confirmāda est, cōtra & su-
 pra pētā, usq; dum pētā prorsus è medio sublata
 & abolita fuerint, ita ut amplius non sentiantur.
 Non secus quoq; mors, regnat illa quidem in-
 ter nos, & quāquam penitus nos deuorare & re-
 timere nō queat, uarijs tamen pestibus, morbis, pe-
 riculis, casibus, item gladio & omnimodis plagis
 nos persequitur, & sanè deiectos quoq; effert &
 sepelit, ubi nobis putrescendum est, neq; tamē in-

Fides præis-
 re, sensus scō-
 qui debet.

HOMILIAE D. MART. LVT.

eo perpetuò obruti manebimus, sed ruptis tandè
 mortis uinculis emergemus in uitã immortalem
 prodituri, clariore splendore amicti, q̃ sol & stel
 le in caelo lucent. Quin etiam cū Christo ipso nõ
 secus actum est, mortuo iam & sepulto. Nullus es
 tiã ibi aderat sensus, aut spes & expectatio uitæ:
 eratq; discipulis æque arduũ et absurdũ creditũ,
 hũc Christũ sepulchro conditũ, & lapide signato
 cõclusum, mortis et sepulchri fore Dominũ, quã
 admodum ipsi hæsitantes fatebãtur. Nos speraba
 mus eum esse illum, qui redempturus esset Israel.

Ideo illud lõge consultissimũ esse iudico, quod
 hic Paulus suadet, ut Verbum, quod accepimus,
 ἀστὴρ φέως τὸν λόγον ὁμοῦ teneamus, ac sub
 inde memoria repetamus, atq; hoc telo oēs questi
 ones & disputationes propulsemus, nec ullũ locũ
 Diaboli suggestionibus relinquamus, siue externe
 per sectas, siue interne aliqua hæsitantia in corde
 impetamur. Atq; ita uim & uirtutẽ diuinæ potẽ
 tiæ perdisce, nimirũ uerbo illo, quo iustificati salu
 uamur, quoq; solo tanquam murus ahæneus cõtra
 omnem impetum & oppugnationẽ Diaboli stare
 possumus. Vt. n. in fide constans persistam, ne
 Christianũ ac Dei filium & saluum esse, dum pecc
 cata & malam conscientia sentio, quodq; gloria
 cato & illustrato corpore, quanq̃ in sepulchro cõ
 pu

Verbum mu
 rus ahæneus.

putrescens & absumptus uermibus, ad uitam immortale sim resurrecturus, ad hæc sanè diuina & celesti uirtute & sapiëntia opus est, quæ neq; sensibus mouetur neq; oculis, sed quæ löge supra hæc uidere queat, certitudine certior, non esse nugas aut anales nãias siue somniũ, sed omnipotentis Dei uerbum, qui löge plura facere potest & exequi potest. Quandoquidem Christum Dominũ nostrũ iam à mortuis exuscitauit, quo nemo ignominiosus & infamosus unquã damnatus, neq; desperatiore, et (secundũ legem) ita maledicta morte absumptus est, ut etiã nomẽ illius löge fuerit detestabilius, q̃ ullius hoĩs quãlibet scelerati & nefãrii. Attamen planũ fecit & testatissimũ reliquit, scripturam maioris esse momenti, quã omnium hominum cogitationes, sensus & experientiam.

Siquidem illud omnibus fuit incomprehensibile, Christum tertio die reuicturum, eratq; in totius mundi sapientia ne mica quidem aut scintilla, quæ hac de re aliqd cõperti haberet, Verbũ tamẽ præsto est, quo uiuus futurus pronuntiatur, dũ ad huc in sepulchro clausus iacebat. Et sicut futurum pronunciauit, ita fieri oportuit, etsi omnium hoĩum sensus et intellectus reclamabãt. Non secus nobiscum agitur. Vides passim mortuos terra cõditos,

HOMILIAE D. MART. LVI.

Verbum om
nibus modis
Retinendum.

ae iam olim putrefactos, aut à uermibus consum-
ptos, ac uel cum puluisculo dispersos. Verum uir-
tute Verbi, quod credimus, quoq; cōfitemur, Cre-
do resurrectionem mortuorum, certo certius uir-
cturi sunt & resurrecturi. Mundus tantam uirtu-
tem & potentiam nō habet, sed Verbum habet.
Est enim ipsius Dei uirtus & potentia. Hoc nos
bis apprehendendum est, & animus hac consolati-
one crigendus & muniendus, quanquam ita effi-
caciter non credamus, ut credendū est, nec ita effi-
caciter in corde sentiamus, sicut libēter uelimus,
danda tamen est opera, ut hoc freti sustentemur,
ipsumq; uerbum subinde exerceamus, nec teme-
re è corde amittamus. Quemadmodum & illud
quoq; egre & difficulter credimus, per Christi
mundi, Diaboli, peccati, mortis & omnium rerū
nos esse dominos, cum sentiamus planē contrari-
um. In hoc tamen haud ambiguam spem & cons-
olationem fixam habemus, quod uerbo donati si-
mus, omnem uim & sapientiam exuperante.

Ita, quanquam peccata mea sentiam, nec possim
animo securo esse & alacri, ut libenter esse
uelim, uerbo tamen innitendum est, ut hoc confir-
matus dicam: Peccatorum sum dominus, nec pecc-
atum ullum scire uolo. Sed dixeris, hic mihi meā
reclamare consciētiam, longē aliter sentientē &
experientem.

experientem. Non inficior, inquam, si secundum
 id quod sentio iudicandum est, tum de salute mea
 actum est. Sed enim ipsum Verbum, meum atq;
 adeo totius mundi sensum debet antecellere, &
 uerum manere, quamlibet leue tandem appare-
 at, atq; utcumq; debiliter & infirme à nobis cre-
 ditum fuerit. Videmus quidem & experimur
 omnes, nos à peccato damnari, item à morte uni-
 uersos absorberi, nec quenquam eius rictum effu-
 gere, & tu multa uerba facis de uita & iusticia,
 quarum ego ne scintillam quidem conspicio, ut ue-
 rissimè existimem, uitam supra modum esse de-
 bilis, quam tu tam magnifice iactas. Sanè uero
 debilis est uita & per quam imbecilla, quod ad fi-
 dem nostram attinet: utcumq; tamen debilis &
 imbecilla fuerit, Verbo & modica illa scintilla fi-
 dei in corde manentibus, tale incendium uitæ ex-
 illa emersurum est, quo cœlum & terra imple-
 buntur, & cum mors tum omnia mala absorben-
 tur, ueluti aquæ guttula: adeo ut debili illa fide
 eluctata, nullum amplius uestigium appareat
 mortis aut peccati. Ad hoc autem obtinendum
 acri contentione & lucta opus est, ut Verbum
 contra sensum & omnem experientiam nostram
 retineamus.

Quæ circa constat, fidem non ita rem esse le-

HOMILIAE D. MART. LVTH.

Fides est uis
diuina.

uiculam, ut aliqui opinantur, sed planè diuinam
uim atq; potentiam, quæ Verbo innititur, re ipsa
speciem leuissimæ, tanta tamen operantis, & pos-
tentis, ut quæ cælos disruptura, & omnia sepul-
chra apertura in unico momento sit: in quo si man-
seris tenax propositi, saluus compos, ac omnium
deniq; rerum dominus efficieris, quamlibet tan-
dem fides tua debilis fuerit, & sensus uehemen-
tes: deniq; utcunq; deinceps uixeris debiliter, at-
ue modo, ne secundum cogitationes tuas & ra-
tionem uiuas, sed quemadmodum dicitur, & te
Scriptura duxerit. Nam Diabolus hactenus mul-
tifariam cum Verbo & Scriptura conflixit, sed
nulla unquam uictoria potitus est, neq; illam mo-
uere loco aut labefactare potuit. Hoc illi summe
studio est, ut ex insidijs nos adortos à Verbo auel-
lat, ipsum autem uerbum inuadere non audeat.
Hoc quamdiu in corde fixum habueris, aperto
marte nunquam te adoriatur. Incusso terrore
consternare te quidè potest, prosternere autem
ualebit minime.

Iacob patriar-
cha lucta.

Ita Scriptura de patriarcha Iacob testatur. Cer-
tamen forte dedit ei, ut hac lucta disceret, quæ uis
& uirtus Verbo Dei inesset. Alioqui enim nuntia-
quam experimur, quanta uirtus insit Literæ, nisi
res ad summum certamen atq; periculū deducta
fuerit.

fuerit, ubi evidentibus experimentis discimus, illud nimirum esse potens et efficax aduersus omnes errores, peccata, mortem, & Diabolum. His autem uerbis mundus fidem non habet, neque omnes, qui secundum id, quod sensu percipiunt, iudicant, quique semet ipsis grauibus cogitationibus peccati & mortis discruciant, in illis tam diu haerentes, donec cogitationes illas animo excusserint, aut mutauerint. Est autem talium studium omne irritum et friuolum, nec prodest alia consolatio ulla, quam ut Verbum animo atque fide amplectamur, quod ait, Christum pro te resurrexisse, ac peccata tua & mortem pro te aboleuisse &c. Et in summa, a peccatis, morte & inferis tuti non sumus, nisi per Euangelium, de quo hic Paulus loquitur et inquit, Per Euangelium nos stare & saluos fieri. Quod si aliud extra Euangelium nouisset ad subleuandos & confirmandos animos utile, haud dubie id quoque illis communicasset.

Iam uero arte multo faciliorem illis demonstrat, nullius operae aut impensarum egentem, sed solum Verbum requirentem, quo muniti a mortis et omnium inimicorum nostrorum impugnatione tuti erimus et persistemus. Quanquam aliud in carne nostra sentiamus, ac uita admodum debiles, id non magnum refert, modo Verbum non deseramus. Neque

HOMILIAE D. MART. LVII.

enim ideo mater abiicit filium, quòd aeger & scabiosus est. Aeger est, nec potest sibi ipse ferre opem, sed dum matri in sinu & ulnis manserit, non est quòd de auxilio ferendo sollicitetur. Sit autem e matris curatione exciderit, tum demum conclamatus est. Non secus tibi quoq; faciendum cogita. Vis salutis compos fieri, uide ut penes Verbum maneat, quo Deus te portat & sustentat, quo minus pereas.

Tradidi enim uobis in primis, quod & acceperam, quòd Christus mortuus fuerit pro peccatis nostris secundum Scripturas, & quòd sepultus sit, & quòd resurrexerit tertio die secundum Scripturas. Et quòd uisus sit Cephe; deinde duodecim illis; postea uisus est plusq; quingentis fratribus simul: ex quibus plures manent ad hunc usq; diem: quidam autem & obdormierunt. Deinde uisus est Iacobo, post Apostolis omnibus.

His uerbis indicat ac breuiter repetit, quod eius Euangelium fuerit, quod ipsis tradidit, tum
chris

eius presidio ipsi stant & salui fieri debent. In-
 tegrum autem sermonem de Resurrectione Chri-
 sti adduct, qui commodissime in ferijs Pasche po-
 pulo exhiberi & tradi possit. Ex hoc enim fun-
 damentum & causæ huius articuli profluunt,
 quem de resurrectione mortuorum sibi in præ-
 sentiarum tractandum proposuit. Firmis-
 simis autem argumentis suam doctrinam confirmat, cum
 scripturæ autoritate, tum multorum uiuentium
 testimonijs &c. Vult ergo sic loqui: Equidem ni-
 hil aliud uobis tradidi, quam id quod ipse acce-
 pi, sed neq; quo hodie aliud prædicare habeo præ-
 stantius ad salutis nostræ confirmationem, nisi de
 Christo Domino nostro, quomodo ueraciter mor-
 tuus sit, & iterum resurrexerit. Hoc est caput &
 summa mei Euangelij, in quo ego & uos baptiza-
 ti sumus & stamus. Neq; uero illud furatus sum,
 sed neq; proprijs cogitationibus commentus aut
 meditatus, aut per somnium consequutus, sed à
 Christo ipso accepi. Quibus uerbis falsos docto-
 pungit, quasi diceret. Quòd si aliud illi uos do-
 cent, certum est illud non esse acceptum à Christo
 Euangelium, sed suum ipsorum commentum &
 somnium: neq; enim à nobis aut alijs Apostolis
 acceperunt (cùm nos unanimiter in doctrina
 consentiamus) multo minus à Christo. Ideo me-

Euangelij
 summa.

HOMILIAE D. MART. LVTH.

ras seductiones & imposturas esse necesse est. Pari modo ad Galatas 2. contra Pseudoapostolos gloriatur, quòd doctrinam suam non ab hominibus, atq; adeo neq; ab ipsis Apostolis acceperit, neq; quòd humanae rationis subsidio aut arte docuerit, sed eiusmodi doctrinam proposuerit, cuius neq; homines inuentores extitissent, neq; quam ipse per se cognouisset aut consequutus esset, sed quam per diuinam reuelationem accepisset, quo nomine Pseudoapostoli semet iactare non poterant, nec ullis argumentis planum facere. Vsq; adeo uerò Paulus nihil de suo addiderat praedicationi Euangelicae, neq; quicquam illius consequendi gratia laborauerat, ut illud quoq; summa atrocitate & tyrannide, ut rabiosus quispian Phalaris persecutus sit. Ita uidemus uerbum Dei omnium rationem, ipsorum quoq; Apostolorum artem & sapientiam excellere, ita ut nemo queat ad illius rationis uiribus aut intellectu peruenire, tantum abest, ut aliquid illo melius aut praestantius inuenire aut excogitare possit, sicut illi apud Corinthios temere conabantur.

Resurrectio=
nis Christi
duo testimo=
nia.

Ceterum suae doctrinae aut Euangelij, quòd de Christi resurrectione annunciauit, duo contra falsos doctores adducit testimonia, Vnum, quòd e Scriptura sumpsit, & illa doctrinam suam

suam confirmauerit. Alterum, suam ipsius & multorum aliorum experientiam, qui Christum resurrexisse uiderunt. Illud enim boni & integri uiri est officium, posse quoq; id quod docet aut praedicat, confirmare & testatum facere, non uerbis modo nudis probatum, sed operibus quoq; et exēplo cum suo tum aliorū, sicut hoc loco ordine diuus Paulus Christi resurrectionis testes adductos nominatim perstringit, à quibus uisus est. Primum à Cepha seu Petro, deinde à duodecim Apostolis, quibus se uiuū exhibuit, ipsum audientibus et uidentibus, quibus cum etiam externo conspectu conuersatus est. Mox uisus est plus quam quingentis fratribus in uno loco congregatis: priuatim quoq; Iacobo: postremo omnibus Apostolis simul. Quo loco Apostolos nominat, non tantum illos duodecim, sed omnes qui à Christo ad annunciandum Euangelium missi erant. Nam duodecim illos seorsim & peculiariter sibi elegerat (simplicibus Apostolis aliquanto potiores) testes nimirum futuros, non suae Resurrectionis solum, sed totius uitae, atque adeo omnium dictorum & factorum, quae uiderant & audierant ab ipso, ut per illos Euangelium, Christo in caelum digresso, longe lateq; propagaretur. Hi omnes (inquit Paulus) unū

tum. Diserte enim ac dilucide hic iteratur, Secun-
 dum Scripturas, secundum Scripturas, & non spi-
 ritus, spiritus, de quo illi nugantur, solum spiritum
 omnia præstare debere, scripturam esse mortuam
 in literam, quæ uitam dare nequeat. Quanquam
 uero litera per se uitam dare nequeat, illa tamen
 nihilsecus opus est, ut audiatur & percipiatur,
 ac spiritus sanctus per illam in corde operetur,
 & cor uerbi adminiculo sese in fide contra Dia-
 bolum & omnes impugnationes defendat: aut
 illo amisso, Christum & spiritum mox quoque
 mittet. Quocirca noli esse immodicus iactator
 spiritus, si non apertum & externum uerbum
 habueris: neque enim bonus erit, quem iactas, spi-
 ritus, sed ipsissimus Diabolus. Siquidem spiritus
 sanctus omnem suam sapientiam, consilium, &
 arcana uerbo inclusit, & per scripturam resera-
 uit, ita ut nemo ad ullam excusationem possit con-
 fugere, aut aliud quærere & indagare. Præterea
 non superest alia sublimior nobis ars perdiscen-
 da, quam ea quæ nobis per scripturam de Christo
 filio Dei saluatore nostro cognoscenda exhibe-
 tur, qui pro nobis mortuus est & resurrexit.

Deinde, ideo quoque à Paulo id factum est, ut il-
 lis quoque ex altera parte occurreret, ne in hoc &
 alijs fidei nostræ articulis rationem in consilium

HOMILIAE D. MART. LVI.

uocemus, neq; audire dignemur, quid mundus sua
 sapientia talibus in rebus affirmet aut statuatur, aut
 acute meditetur. Hac enim consulta & principatu
 obtinente, fidei nullus locus relinquitur, sed
 stulta praedicatio aestimatur, ac mera subsannatio,
 sicut apud Corinthios accidit, qua de re infra
 mox plura audiemus. Sed enim nobis, qui Christi
 ani, & fidei capaces esse uolumus, minime curan-
 dum aut quaerendum est, quid humana sapientia
 hic dicat, aut quomodo hoc rationi sit consentane-
 um, sed potius uidendum quid scriptura nos do-
 ceat, per quam hoc ante annunciatum est, & iam
 certissimis testimonijs atq; experimentis confir-
 matum. Qui his omnibus fidem non habet, hunc
 missum facimus, quippe qui de Christo & Euange-
 lio nihil omnino sit habiturus.

Tale namq; Euangelium nullus lymphatorum
 spirituum, quantacumq; sapientia & eruditione
 praeditus fuerit, unquam proferet, qui suas ratio-
 nes ita inuincibiliter & in contradicenter con-
 firmare queat cum scriptura, tum oculatis testi-
 bus, ut hoc loco diuini Paulum fecisse uidemus. Ita-
 que in hunc campum feroces illos athletas provo-
 care potes, ut prodeant in medium aliquid profe-
 rentes. Hic enim omnibus lymphatis spiritibus
 mos est, primum uenire cogitationibus & ratione
 collectis,

Fanaticorum
 spirituum
 mos.

collectis, & quanquam scripturam præ manibus
 habeant, suas tamen sub initium cogitationes hau-
 serunt, secundum quas scripturam (apte aut inep-
 te parum morantur) exponunt & interpretan-
 tur. Sicut iam perspicue in nostris Sacramenta-
 rijs uidemus, qui primum perspexerunt, baptis-
 mum meram esse aquam, ut aliam quamcunq; a-
 quam è fonte allatam. Hoc apprehenso, cum aliud
 ceruere non potuerint, ad scripturam cursitã-
 runt, in qua forte fortuna inuenerunt, nulli crea-
 turarum fidendum esse, Item res externas ani-
 me opem ferre aut prodesse non posse &c. Ex
 hoc fundamento deinceps doctrinam suam con-
 sringunt, aquam esse aquam, cui ut creaturae fiden-
 dum non sit, atq; hoc nomine Baptismũ animæ la-
 uacrum esse non posse, quo peccata abluerentur.
 Atque huc illis eiusmodi dicta scripturæ serui-
 re debent, Nulli creaturæ fidendum esse &c. ad
 confirmandum suas nãtias, & suarum cogita-
 tionum somnia stabilienda. Neque uero infici-
 as iuerim hanc scripturam ueram esse, sed ui-
 de obsecro quã belle illam huc citent, & uo-
 lenter torqueant ad Baptismum, ex quo pu-
 ram creaturam facere nituntur, quod est falsis-
 simum, quippe in quo Deus ipse cum Christo di-
 lecto filio suo & Spiritu sancto sit & operetur.

HOMILIAE D. MART. LVTH.

Non secus faciunt in Eucharistia, in qua non nisi panem & uinum esse contendunt. Idem sentiunt de externa uerbi diuini praedicatione, alijsq; diuinis ordinationibus, cuius generis est magistratus & matrimoniū, de quo ita dicunt, Quod nonnulli contracto matrimonio uiuunt, mundana uita est & peccatis obnoxia, adhærescit enim creaturis, nimirum uxori, liberis, & rei familiaris &c. Qui Deo seruire uoluerit, cum ab omnibus creaturis purum & liberum esse oportet. Hæc cum simplices audiunt, statim assentiunt & suffragantur adiecto calculo, tanquam doctrina admodum preciosa, ac mox despicatui habent matrimonium, magistratum, & omnes status à Deo ordinatos. Est enim bella & elegans cogitatio, quam scripturæ testimonijs ita fulcierunt, Deum præ omnibus diligendum esse, domum, uxorem, liberos, agros, & omnia ipsius gratia deserenda &c. quæ tamen re ipsa nihil est, quam prinitus ex tali somnio producta, Matrimonium uitam esse carnalem, à qua mundandi sumus, secundum rationis ductum & cæcam opinionem, cum contra scripturam matrimonium honestissimis laudibus extollat, ut ordinationem & creaturam Dei &c. Attamen lymphatorum spirituum doctrina multum splendoris & existimationis apud seculum

popularem obtinet, potissimum uero cum scripturae testimonia horsum iniquissime torqueant, cui imperitiae multitudinis simplicitas repugnare non nouit.

Ceterum nos sic loquimur, Maritus & uxor, quocumque tandem uultu aut specie in oculis rationis appareant, tamen pulcherrimo illo ornamento, quod est uerbum Dei, decorati sunt. Ille hos ad matrimonij coniunctionem creauit, coniunxit, & benedictione sua ditauit. Haec copula & uinum quo conglutinantur, ne dirempti alius alium deserat, sed simul coniuncti maneant, idque mandato & precepto Dei, qui eos coniunxit. Est itaque matrimonium uerbo Dei inclusum, & per hoc sanctificatum & purum factum, ita ut nulla infamia peccati & carnis nomine criminandum sit. Quod autem fanatici spermologi matrimoni-um tantummodo secundum externam speciem intuentur, eam artem etiam quaeuis sus facile potest assequi, nec aegre tantum rationis obtinere, ut queat dicere, quod nihil sancti in hoc statu cer-neret: porro qui uerbum Dei inspexerit, quo hic status institutus & confirmatus est, ille eiusmodi uana somnia & falsas scripturarum interpreta-ones non magni faciet, Verbo etenim probe dia-secet, statum coniugalem nullo modo esse posse con-

Matrimonij
commendatio.

HOMILIAE D. MART. LVI.

temptibilem, sed Deo placetem et sanctum, quod ad ipsum attinet, si nullo abusu vitatur. Unde colligere potest & inferre, hunc statum Verbo & mandato Dei approbatum, non esse deserendum.

Dixeris autem: Atqui scriptum est omnia deserenda esse? Sanè uero, sed quomodo deserenda sunt? Certe non ea ratione aut uia, qua Deus uirum & mulierem coniunxit. Quomobrem enim alioqui coniunxisset, eaq; de causa legem condidisset? Sed si eò res adducta fuerit, ut aut Christus & Verbum eius, aut uxor & liberi deserendi forent &c. sicut Christus ibidem diserte dixit & adiecit, Propter me & Euangelium. Hæc exempli gratia à me dicta sunt, ut uideamus, quòd scripturam non doceant, multo minus illam sane intelligant, sicut Paulus suam doctrinam iacet, scripturæ testimonijs firmissime approbatam. Insuper studio admonendi, ut caueamus, ne rationem sequamur, neue spiritus lymphatos audiamus, sed scripturæ rationem unice habeamus. Huic nisi indiuisse adhaeris, dicto citius cum à falsis spiritibus, tum à propria ratione seductus es. Ego quoq; scripturæ doctorem (ne quid arrogantius dicam) me esse profiteor, nec infior illam multo studio mihi lectam esse, neque tamen raro mihi usu uenit, cum animam

non probè munitum habuero, ut tales cogitationes mihi incidant, quibus si indulgerem, Euangelium & Christus mihi amittendus esset. Quapropter Scriptura subinde me confirmo & sustento, ne in errorem prolabar. Quid uero homini ab omni scripturae lectione alieno, & rationis ductum tantummodo sectanti, non possit contingere? Quid enim de hoc articulo crederem, aliam uitam post hanc, nempe immortalem, futuram, si rationem ducem sequutus fuero? si modo his cogitationibus me impetuerint: Age quæso, unde illi resurrecturi sunt, aut quò tandem uenerunt, quos corui deuorauerunt? aut qui in aqua submersi à piscibus depasti sunt? Vbi tandem illi manent qui concremati, inq; puluerem & cinerem redacti, iam à uento per totam terram dispersi ac difflati sunt? Imo ubi qui uis mortaliū, qui terra conditus à uernibus absumitur? Consimiles cogitationes in reliquis quoq; articulis haud magni negocij est inuenire, si ratione sequi uoluerò, etiā in illis, qui uidetur leuissimi, exempli gratia, de uirgine Maria, quæ nam sine uiri commercio concipere potuerit &c. Sed posthabita ratione illud potius cõsiderandū est, nos docere Articulos, minime sup humanã rationẽ et intellectũ, sed super Scripturã fundatos, & ideo nusquã

HOMELIAE D, MART. LVTH.

querendos aut definiendos aut exequendos examinandosq; q̄ ad Scripturæ amussim et regulâ.

Igitur primum argumentum hoc est, quo falsorum doctorum sententiam confutavit, suam ipsorum opinionem citra scripturam adducentium, cuius tamen confirmandæ gratia nullum fundamentum possunt adducere. Secundum illud est, quod neq; quisquam ipsorum testibus possit evincere, qui ipsorum doctrinam proprijs experimentis veram esse approbare auderet. Sicut ad Colos. 2. illos ipsos scitissime depingit, ubi sic ait, quod incedant per humilitatem & superstitionem angelorum, in his quæ non uiderunt, fastuosi et frustra inflati à mente carnis suæ &c. Quibus uerbis id significare uoluit, omnium lymphatorum spirituum eam esse naturam, id omne in medium proferre, quod nullus ipsorum unquam nec uideat nec expertus est. Sed quemadmodum Scripturæ & testimonio uerbi egent, ita neq; experimentorum ullum habent testimonium. Nos autem (inquit Christus) quod scimus loquimur, & quod uideamus testamur. Et Ioannes 1. Ioan. 1. Quod uisumimus, quod uidimus oculis nostris, quod perstruximus & manus nostræ contrectauerunt, de sermone uite, id annunciamus uobis. Ita hoc quoq; articulo (inquit Paulus) id uobis annuncio quod

Fanaticorum
Natura.

articulos (inquit Paulus) id uobis annuncio, quod ego & omnes Apostoli, cum quingentis fratribus uidimus, qui hoc mecum unanimiter testantur.

Quam uero impudentes illi sunt spiritus, tanta confidentia aliquid docere audentes, de quo ipsis nihil compertum est, praesertim cum neq; scripturam, neq; exemplum ullum, sed neq; testimonium doctrinae, neque opus aliquod possint probabiliter adducere. Ex quo satis liquet, quicquid dixerint aut docuerint, non nisi mera esse mendacia. Equidem clamando & multa gloriose iactando multum ualent: neq; sunt imperiti, homines magnificis uerbis persuadere, & obtestatione uti, ut auditores cogitent rem seriam agi, & uerum esse quicquid dixerint, sicut aduersarij nostri super Sacramento fecerunt, atq; etiamnum faciunt. Consimiliter idem semper studuit turba illa Papistica, sacerdotes & monachi, doctrinam operum immodice inculcantes. Horum enim omnium praedicatio haec fuit: Monachus per omnem uitam regulae suae diligens obseruator (si Deus placet) saluabitur. Item, Homo multas elemosynas egenis distribuens, & ad Dei cultum templa, sacella, aras substruens, bonam erga Deum fiduciam consequitur, fore ut pro tantis operibus digne pensatus in caelum ipsi sit communicaturus &c.

Papista.

HOMILIAE D. MART. LVI.

Ita omnes ambigua & falsa opinione freti do-
 cent, quod tamen nullus ipsorum unquam exper-
 tus est, neq; quēquam possunt adducere, qui testari
 & docere auderet, se id uidisse & experimen-
 tis didicisse, quod illi perfrictissima fronte spar-
 gunt in populū. Nam ego quoq; ex illorum grege
 sanctum monachum quindecim annos mihi egisse
 uideor, neq; tamen unquam tot meis Missis, preca-
 tionibus, ieiunijs, uigilijs, castitate, obedientia eō
 puenire potui, ut planē mihi licuisset dicere, Iam
 certus sum, Deum mihi esse propitium: aut, Iam
 certe periculum feci, atq; adeo experimentis cog-
 noui, quod ordine meo et acerba illa uita caelestis
 uitae sim factus particeps. Iam uero qui non omni-
 bus modis illa doctrina odiosa haberetur, qua po-
 pulus dementia et erroribus ita completur, cuius
 fundamentum, aut scripturae sacrae testimonium nul-
 lum producant, neq; habent producere, inepte tat-
 tum garrientes, & oculos hominum suo fallaci spū
 dore perstringentes, quemadmodū Diabolus ho-
 mines pro palam & externe obcaecat & fascinat
 suis prestigijs, quae tamen re ipsa nullae sunt.

Quocirca haec Pauli uerba ambabus manibus
 nobis arripienda sunt, quibus monemur, ut muri
 atheni instar firmi & inconcussi penes Euange-
 licam doctrinam permaneamus, cuius certa Scri-
 pturae

pturæ testimonia & experimēta habemus. Et hæc
 duo testimonia ueræ & synceræ doctrinæ esse de-
 bent, quibus qui fidem habere noluerit, et præter
 hæc aliud quæsierit, aut se ad alios aggregaue-
 rit, penes quos nihil tale inuenit, ille meritò sedu-
 citur. Sed enim tam fidelis & paterna admonitio
 apud multitudinem, sicut neq; hodie, quicquam
 profuit, quæ decipi uult & seduci, tantum eò re-
 spiciens, ubi aliquid noui oritur, bella aliqua spe-
 ric propositū. Cæterū qui erudiri cupit, nec erra-
 re, illi hæc duo diligenter spectanda sunt, Qui nā
 suæ doctrinæ testimonia è scriptura citet, & cer-
 ta experimenta demonstrat, sicuti nos doctrinam
 nostram testimonijs planam facere possumus. Nā
 & ego (sicq; Deo gratia) certis experimētis edo-
 ctus docere possum, quòd nullo opere, quamlibet
 magno, contra peccatum & Dei iudiciū adiuua-
 ri, confirmari, & leuari potuerim, sed quòd Chri-
 stus solum cordi & conscientiæ tranquillitatē &
 consolationem apportare soleat. Cui rei uniuersa
 scriptura testimonio est, nec pauci & boni homi-
 nes exemplo sunt, qui idem dicūt, nec obscure ex-
 perti sunt. Harum autem rerum lymphati spiri-
 tus cum Papistis nihil neq; sua neq; aliorum ex-
 perientia euincere, & planum facere possunt.

Duo spectan-
da.

Vltimo, etiam illud non somniculose animad-

HOMILIAE D. MART. LVII.

Euangelij
definitio.

uertendum est, quomodo diuus Paulus Euangelium suum describat aut definiat, nimirum quod sit praedicatione, qua discitur Christus pro peccatis nostris esse mortuus, & resurrexisse, quorum utriusque scripturae autoritate comprobatum est. Atque hic summam habes Euangelij compendiosissime & purissime comprehensam, secundum quam omnes doctrinas & uitas hominum iudicare poteris. Itaque quicumque aliud loco Euangelij produxerit & docuerit, aut de nostris operibus & propria sanctitate aliquid admiscuerit, ille pestilentissimus seductor Christianae plebis habendus est. Neque enim de ullo opere hic quicquam audis praedicatum, aut dictum, quid mihi faciendum aut committendum sit, ut peccata tollam, & coram Deo iustus euadam &c. sed quid pro illis abolendis et expiandis Christus fecerit, nimirum quod ipse mortuus sit et resurrexerit. Equidem Christi mors & resurrectio non sunt mea opera, nec ullius alterius sancti, aut ullius hominis in terra. Sed quomodo mihi quoque mortis & resurrectionis Christi utilitas paranda est? Non alia uia quam per fidem, sicut Paulus dixit, Corinthios per fidem amplexos esse Euangelium, & iam in eo stare & saluos fieri, & ut mox infra dicturus est iterum, Sic praedicauimus & sic credidistis. Ita passim haec duo subit

de tractat & inculcat uulgi auribus, ut principē articulum & summam Euangelij, per quam Christiani & salui efficiuntur, modò fide retineamus, in ea perseverantes, nec frustra prædicari patietes, quæ de re alibi sæpenumero multa uerba fecimus.

Postremo uero omnium, uelut abortiuo, uisus est & mihi. Ego enim sum minimus Apostolorum, qui non sum idoneus, ut dicar Apostolus, propterea quòd persecutus sum Ecclesiam Dei. Sed gratia Dei sum, id quod sum. Et gratia eius quæ profecta est in me, non fuit inanis, sed copiosius quàm illi omnes laboraui; non ego tamen, sed gratia Dei quæ mihi adest. Siue igitur ego, siue illi, sic prædicamus, & sic credidistis.

Ego uero minime accepi (inquit) ab alijs, qui ante me muneris Apostolici functionem consequuti sunt, quicquid Christum audierunt & uiderunt, ipsiusque contubernales xpi ὁμοῦ ἔσονται σοι fuerunt. Sed ipse quoque perinde ut illi Christum uidi, à quo & in Apostolum creatus sum, ita ut Aposto

HOMILIAE D. MART. LVT.

licum officium mihi delegatum iure optimo iacta
re audeam, et me Apostolum profiteri. Nam hec
uere Apostolica est conditio, unumqueng; decens
Apostolum, ut ab ipso Domino suo missus sit, &
madata persicienda acceperit. Hoc nomine nusquam
non se iactat Paulus, quod Apostolicam provin-
ciam non ab hominibus, neq; per homines, sed a
Christo & per Christum ipsum consequutus sit, eo
quod ipsi priuatim post omnes Apostolos appa-
ruerit, ac priuatim in madata dederit predicare
Euangelium gentibus. Sicut clare patet Act. cap.
26. Item 1. Corinth. 9. & 2. Corinth. 12.

Abortus.

Porro figuratis uerbis se ipse abortum uocat,
hoc est, prolem ante legitimum pariendi tempus
edita, priusquam in utero plene maturescat. Nam
quemadmodum eiusmodi soboles iusto maturius
in mundum nascitur, nec uitali aura diu uescens
solem intueri potest (Sicut Psalmus quinquagesi-
mus octauus loquitur) neq; ullam huius uite uolu-
ptatem percipit, ita mihi quoq; (inquit Paulus) abor-
cidit, dum perinde ut immaturus fructus & abor-
tus a matre abortitus sum, quae fuit synagoga et lu-
daismus, in qua uersabar & uiuebam, quae me spi-
ritualiter parere debebat, & ad regnum caeleste
perducere, ut Deo uixissem, & fructus produxis-
sem, egoq; spirituales liberos procreas ad uitam
pertraxissem.

pertraissem, ut reliqui ex hoc populo Apostoli
 facti sunt, Sed abortiuit me mater mea, ita ut
 Christum & eius Ecclesiam persequutus sim. Itaque
 infelicem partum mecum experta est, nec eum quem
 decuit. Neque enim sic me genuit, ut populus sub le-
 ge gignendus est, sub lege conclusus ut in utero ma-
 tris, ut Christo preparatus, ipsum cognoscere di-
 sceret, & agnitum amplecteretur &c. In hunc mo-
 dum omnem prioris uitae suae sanctitatem reijcit,
 ita uolens dicere: multa quidem sanctimonia Iudae-
 us insignis fui, uersatus in lege irreprehensibili-
 ter (sicut ad Gal. 2. inquit) ut nullus alius ex cog-
 natione mea. Attamen haec omnia ut abortum re-
 puto, qui nulli est usus, nec unquam solem aspicit,
 donec per Christum iterum genitus fuero. Quem
 admodum talis puer statim simulatque ex utero ma-
 tris editus fuerit reijcitur & sepelitur à tenebris
 in tenebras translatus, ita omnis mea est reputanda
 in lege iusticia, $\chi\eta\mu\ \alpha\ \pi\acute{\alpha}\nu\ \alpha\ \tau\omicron\ \beta\lambda\eta\tau\omicron\upsilon$, res
 plane nihili, & omnibus modis reijcienda, quae
 coram Deo nihil ualeat, & damnationi adiudica-
 ta, quippe cuius me iam pudeat pigeatque, cuius no-
 mine me quoque iam ipse condemno, quam tamen
 magnificiebam, sperans fore multum gratiae & me
 riti me apud Deum consequuturum. Ita etiam nunc ho-
 die omnes Iudaei & sancti Iudaeorum abortus manent,

Abortus qui
 manent.

HOMILIAE D. MART. LVT.

qui solem nō intuentur, qui est Christus Iesus, sed
 manent in tenebris, & de morte ad mortem trāse-
 migrant. Ideo abscessa est mihi illa gloriatio, quod
 mea sanctimonia & meritis id impetrauerim, &
 Christus semet mihi aperuerit & manifestauerit,
 & ad Apostolici muneris functionem & dignita-
 tem euexerit. Vt autem fructus bonus fierem, &
 ad degendam uitam idoneus, per Christum mi-
 hi renascendum fuit, Baptismi & Euangelij ope-
 ra adducto, educato & adulto, &c.

Ceterum de officio suo satis prolixo uerborū
 circuitu & digressionē ante utitur, quā ad pro-
 positū articuli tractationē de resurrectione regre-
 ditur. Sum quidem inter Apostolos (inquit) munus
 mus, sed gratia Dei sum id quod sum. Quibus uer-
 bis non uult Apostolatus sui officium haberi con-
 temptui, quanquam uocatione ultimus extiterit,
 & quod ad personam suam attinet, tanto honore
 indignus, quippe qui antē Ecclesiam Dei crudeli-
 ter persecutus sit, cum Deus multo copiosius
 per ipsum laborauerit, quā aliorum unum ali-
 quem, etiā sublimiū Apostolorum. Nam sympho-
 ti illi & sediciosi spiritus non aliter cum illo atq;
 semper agunt, qui hoc dicto tanquam pro pecunia
 xi regula & principali scientia sua utebātur, quo
 dicebant: Eō ne angustiae & paupertatis spiritus
 sanctus

sanctus redactus est, ut neminē alium extra hunc Paulum inuenire queat. Sicut hodie quoq; uociferatur. Soli ne Vuitēbergenses Theologi sapiūt? Nemo uero extra illos quicquā nouit? Et spiritus sanctus apud nos esse nō potest? qua tandem in re nobis sunt doctiores? His quoq; multo absurdiora homines stultissimi deblaterant. Atqui ego quoq; Christianus sum, cui spiritus æque est atque parochio meo aut Doctori &c. An non perinde prædicandi artem, & iudicandi autoritatē ut ille tenerē. Ad hunc modū plenis uelis uesaniæ feruntur.

Illud autem uero Apostolo, ac prædicatori fidelis & legitime uocato auditu & uisu perquam molestum est, ministerium & officium uerbi tanto contemptu laborare, tamq; à talibus bestijs nihilipendi, proq; tantis meritis tam iniquas gratias referri, & quemuis fermē tantæ provincie magistrum esse uelle. Sed quid faceremus? fieri aliter nō potest: ista temeritas nullo modo compeSCI potest, præsertim cum ipse Christus ab hac tutus nō fuerit. Sicut Matth. 11. cōquestus est, ubi inquit. Et iustificata est sapientia à filijs suis. Idē queritur Salomon nullum esse finem rectos magistros docendi & subinde nouos libros in lucem procudēdi. Solet aut ita ferē accidere, ut cum quis aliquid inrepperit, iūq; recta ratione tractat, protinus multū

HOMILIAE D. MART. LVT.

irruant idē multò dexterius exercitaturi, et quis
 que hīc singulare quoddā admirāde sapiētia spe
 cimen exhibere nititur, et omnia meliora facere.
 Qua cōtentione & studio nihil aliud agitur, nisi
 q̄ uniuersus mundus temerarijs magistris et Solo
 cum doctoribus scholasticis actum uidimus, libro
 sententiarum in lucem edito, & unius atq; alteri
 us commentarijs in eundem scriptis, tota agmina
 scriptorum emerferūt: nec quisquam Doctoris ti
 tulo dignum se esse reputabat, nisi ingenij & ar
 tis suae uires & magnitudinem in hoc libro ex
 ponendo ostendisset, ac praecipuum in sententias
 librum conscripsisset. Haud aliter agitur in cetera
 ris quoq; artibus, etiam mechanicis opificijs, quo
 rum praestantes artifices semper imperitos illos
 & male feriatos asinos ferre coguntur, admiscen
 tes se bonis, qui quāquam nihil recti teneant, oma
 nia tamen imitantur, & meliora facere nituntur.

Ita Paulus quoq; apud tales cum suo Euāgelio
 nō plus effecit, cū summa fide docuisset, nisi q̄ stul
 tissimis blateratoribus occasiōē dedit ipsum res
 prehendi, qui nihil perinde callebāt, atq; Pau
 lum contemnere et uituperare, se autē Thrasone
 extollere ad hunc modū, Charissimi amici, equidē
 neq; nos de quercubus & saxis nati sumus, & que
 baptisati

baptisati & Christiani atq; Paulus ille. Et quis alius ille fuit, q̄ persequitor Ecclesiæ? quod neq; ipse diffiteri audeat. Adhæc homunculus est abiectissimus, nulla dignitate corporis præditus aut spectabilis, sicut uocis gracilitatē & pronunciationē illi quoq; uitio uertebāt. Illi cōtra clamatores erāt maximi *Ἡμεῖς λαλοῦμεν ὅτι οὐκ ἔσμεν*, quos populus cupide audiebat, quippe q̄ aures implere et molli bus articulis fricare nouerant. Itaq; quicquid poterāt, in Paulo reprehēdebant, nihil *ἀποκρίσασθαι* & *ἀλάστον* relinquētes, quò maiorē gratiā & opinionē sibi conciliarent. Sicut nostri lymphiati sycophantæ nobis quoq; faciunt, qui digni nō sunt ut matellan (quod aiūt) nobis porrigant, illi omnium maxime nos uituperāt, nostramq; existimationem imminuunt, quasi minus nihilo essemus.

Talium clamatorū & sycophantarum gratia hæc de se dicere cogitur. Equidem nō ignoro quæ infamiae macula me afficiant, quibusue coloribus me denigrent, & semet contra quam superbe & arrogāter extollant, quò eruditiois & industriæ opinionem apud homines sibi comparent, me ut minimum & indignissimum Apostolorum contumeliosissimis dictis conscindentes, imò ne Apostolū reputantes. Sed qd facerē? illi omnis res cōmendanda est, cuius est tota Christianorum Respub.

HOMILIAE D. MART. LVT.

cuius est baptismus & Euangelium, & in summa
 cuius sunt omnia. Hic si sua defendere nolit, om-
 nis conatus meus inanis est & irritus. Ego plus
 prestare non possum, quam dicere, quod nam uer-
 rum sit Euangelium, & uerbum Dei, praeterea tem-
 merarios admonere temeritatis suae. Qui me au-
 dire & sequi recusat, ille periclitetur suo periculo.
 Idem nobis Pauli exemplo cum nostris phana-
 ticus hominibus agendum est, nec plus exequi pos-
 sumus, quam omni fide & diligentia dare operam, ut
 doctrinae puritatem conseruemus. Hanc qui arri-
 pere noluerit, ille nobis dimittendus est, ac uiden-
 dum quid mercedis sit consequuturus. Si ueram do-
 ctrinam & Apostolos respuit, falsorum doctorum
 abunde inueniet, cum his quoque Diabolum. In ter-
 ra loci Deus haud dubie suos Christianos in ue-
 ra doctrina conseruabit. Ipsi autem nihil prode-
 rit illa immodica uociferatio, quod docti sint &
 Apostolorum discipuli, ego uero uagus erro, &
 abnegatus Apostolus.

Etenim ipse ultro (inquit Paulus) de me dice-
 re audeo, quod uidelicet persecutor & iugula-
 tor Christianorum fuerim, tantum studiosissime
 conatus, ut totam Christianitatem eradicarem, nec
 dignus qui Apostolus a quoquam uocer, &c. Quae
 admodum ego quoque & non parum multi boni ui-
 ri

et mecum ingenue fatentur, nos sub Papatu fuisse
 perditos & damnatos homines, qui in Monacha
 tu vitam nostram male & turpiter traduximus,
 ubi Deum & eius dilectum filiū Christum Iesum
 quotidie nō dicendis blasphemijs, nostris Missis,
 affecimus, idololatriæ plus quā gentiliter dedi-
 ii. nihilominus tamen Deus nostri misertus est, et
 in gratiam recepit. Adhæc spiritu sancto nos uo-
 cavit, ut per nos Christus mūdo manifestaretur et
 innotesceret. Præterea multis & magnis dotibus
 nos honestavit, quibus alios nō est dignatus. Itaq;
 cum Paulo gloriari possumus, quod Deus Euange-
 liū multis seculis obscuratum per nos denuo in a-
 pertum produxerit, ac longe lateq; propagarit.
 Hanc laudem nobis eripere non possunt, primos
 fuisse nos, & primas proferendi in lucem Euāge-
 lij abstulisse, de quo ne iota quidē nossent, nisi no-
 stra opera & studio in mundū prolatum fuisset.
 Breuiter, quicumq; tandem aut qualescunq; fueri-
 mus, Euangeliū, Absolutio et Sacramentū à paro-
 cho & uocato prædicatore suo ipsis sumēda sunt,
 neq; diuinæ ordinationes respuenda uolētibus sa-
 lutem consequi. Quippe si Deus aliter agere uo-
 lisset, illos, tradita docendi & loquendi potesta-
 te, huic prouinciæ præfecisset, ac nobis silentiū
 imposuisset.

HOMILIAE D. MART. LVT.

*Abiectos cur
eligat Deus.*

Ideo aut̄ Deus huic obeūdo officio tā miserōs peccatores eligit, qualis Paulus & nos fuimus, ut talium Solonum pr̄sumptionem & opinionem cōprimat. Auerſatur enim tam pr̄sumptuosos, se curos, & fastuosos spiritus, illos eligens qui nouerūt & fateri coguntur se malos & perditos nebulones fuisse, qualis Paulus fuit, & talibus peccatis contaminatos, quae grandia & enormia peccata coram Deo habentur & dicuntur, cuiusmodi est Dei & Christi hostem esse, ut in humilitate deiciantur & maneant, neq; inflato pectore cristas erigant, neue habeant ullam causſam semet iactandi (sicut illi inexperientes spiritus faciunt) q̄ scilicet prohibi, sancti & eruditi fuerint, ac propterea à Deo ad hoc officij electos esse. Relinquatur itaque soli Deo ista libertas & iactantia, qua pr̄dicatores & Apostolos animos & spiritus sumere uolentes, retundat & dicat. Quid uero rei est, quamobrem superbire cogitatis? Aut contra quem tandē cristas tollitis? An ignoratis cuiusmodi homines fueritis? qui contra me pariter & Christianos grauissime peccaueritis, ac multorum sanguine manus uestras contaminastis? Aut fortasse obliuioni tradere cogitatis, quantum gratiae & misericordiae uobis clementer ostenderit? Vult ergo ut quisq; noscat se ipsum, ut etiam atq; etiam cogitet

gitet, in quo cœno atq; sentina deterrimorum uitorū uolutatus sit, quo factō arrogantie & præsumptionis statim obliuiscetur.

Ideo nūc Paulus inquit, Quinquām multa crimina in me ingeratis, meamq; paruitatem contemptissimē eleuctis, propterea quōd persecutor & criminator Christianorum fuerim, atq; etiamnum nil nisi abortus dicendus sim, & in numero Apostolorum minimus habendus, attamē sum Apostolus, et ille quidē tā sceleratē et desperatē uitæ homo, plus cæteris oībus laboraui, licet corā Deo propterea iustificatus non sim, inuitis tamen clamatoribus & calūniatoribus meis citra arrogantiam gloriari possum, me plus laborasse q̄ te & alios, atq; adeo q̄ magnos illos Apostolos, licet tu longo interuallo melior et doctior esse cōtendas.

Sed inquis tu, atqui mihi quoq; spiritus sanctus est. Respondeo, Minime, neq; istud ad hanc rem satis est, neq; ut sis sciēs, spiritū sanctum habere debes. Nam sicut supra dixi, si Deus in Apostolum aut prædicatōrē te elegisset et uocasset, tum mihi audiendus esses, & mihi tacendū foret. Quia uero me ad id muneris uocauit, ego tibi audiendus sum, & pro tuo Apostolo aut doctore habendus. Quōd si ante alios præcipuis dotib. spū et intelligentia cumulatus es, utere illis recto ordine et legi

HOMILIAE D. MART. LVII.

time (sicut Paulus 1. Corinth. 14. docet) tempore
videlicet & loco ad quem uocatus es, non tali se-
rocia & iactantia, qua nunc contra uocatum A-
postolum tuum uteris. Hac enim animi arroganti-
satis declaras, tuum spiritum à spiritu sancto lon-
ge lateq; abesse, & ne tantillum quidem de spiri-
tu Dei hausisse. Pius enim Christianus ita non fi-
cit, qui quanquam aliquid audierit uere doctrinae
parum consentaneum, praedicatorum nequaquam tra-
ducit, sed humiliter & fraterne errati admonet.

Qui propter parum refert, illos maiorem as-
pud populū obtinere opinionem, & clamādo uo-
ciferandoq; magis exercitatos esse, sed in hoc sum-
ma uis posita est, qui cum fide & diligētia officii
suum exequitur, & plurimum in eo operatur. Il-
lud uide, num uocatus eam doctrinā exorsus sit,
quam ego tracto (inquit Paulus) qui ad praedican-
dum uobis à Deo missus sum. Modice uero te mo-
ueat quamlibet tandē sim uilis hominatio: neq; ita
tam acerbe et cōtumeliose me tractare potes, nec
ita contemptum reddere, propter antea uita
scelera et flagitia, qn ingenue fatear talibus pro-
bris dignū esse me. Attamē idem ille Paulus, q an-
tē Christi blasphēmator extiti, nunc sum Apосто-
lus, q et haberi uolo. Neq; n. ita ut olim fui nūc in-
spiciendus sum, sed secundū officii in quo nūc sum
positus.

positus. Quod ad uitam meam attinet, non egre
 patior me criminose impeti & conuictis proscin-
 di, etiam ueris, quod Apostolorum sim minimus,
 imò ne dignus quidem qui uocer Apostolus, ne
 Christianus quidem, ut is qui Christianos omni
 crudelitate persequutus est, & perimendis inno-
 centibus adiutor extitit. Quod autem ad officium
 pertinet meæ fidei concreditum prædicando
 & baptizando &c. nolo à quoquam iudicari aut
 contemni: quin nec ipse etiam Diabolus prohibe-
 bit, nec ulli ei à me gratia habebitur. Siquidem
 quod ad personam meam attinet, quantumcunq;
 tandem flagiciose & scelerate uixerim, peccata
 condonatione iam abolita sunt, sumq; iam Dei
 gratia id quod sum, nimirum è blasphematore &
 persecutore sanguinario conuersus & Christia-
 nus factus, ad Apostolatum uocatus, qui fidem
 Christianam inter gentes fundavi & plantaui.
 Sed hæc non iacto, tanquam à me facta, neq; enim
 naturæ aut ullius hominis sunt opera, sed gratiæ
 diuinæ, qua sine omni meo negotio & cogitatio-
 nibus ab homicidijs & sanguine innocentium cle-
 menter ereptus & absolutus, ac cognitione Chri-
 sti & donis multiplicibus Spiritus sancti cumula-
 tus, amplissimisq; honoris, & officij gradibus de-
 oratus sum, Ideo officij mei functione contemni

HOMILIAE D. MART. LVT.

nolo, cuius si mea essent opera, equo animo pedibus conculcari paterer, ut prioris uite meae conditionem & sanctimoniam in Iudaismo. Cum autem opera Dei sint, iactare illa uolo, & ab omnibus iactari contra mundum atq; Diabolum, respuentem uero illa, in abyssum condemnare. Breuiter, quae nos ipsos impetunt, ea nobis toleranda sunt. Quod autem gratia fuerit, ut est hoc officium praecipue, meram gratiam habens & largiens, uolumus honoratum ab omnibus, qui quidem homines Christi uini esse uoluerint.

Fidelis Donator est donum et gratia Dei.

Ad haec uides hoc loco, quod Paulus bonum & fidelem praedcatorem gratiam Dei uocet, ut intelligamus non esse humanarum uirium aut potentiae, praedcatorem esse aut facere. Sicut neque humanares est Christianum esse, sed diuina potentia, gratia & donum supra naturam exhibita, quibus Deus in nobis operatur. Talis uir, inquit Paulus, ego sum, qui Euangelium uobis gratiae diuinae beneficio attuli. (Sicut ipse idem per eandem quoque adeptus sum) egoque uobis a Deo donatus sum, ut res multi precij, pro qua colere et honorare me deberetis, ne quis contra me arroganter se iactare possit, nec mihi obijcere, tanquam mea somnia praedicarem, aut quasi ultro & mea sponte uenisset. Non sum illorum similis, qui praedicandi munus ultro sibi sumunt.

sumunt & arrogant, & semet nolentibus intru-
dunt, sicut erronei nostri hodie faciunt, neq; ut
ἀνοτήλατοι υἱ ἀνοτήδουχι illi prædicato-
res. Sed quicquid sum & teneo, quicquid habeo
& apporto, hoc solum ex gratia Dei profectum
est. Ita Christianis gloriandum est, gloriari uolen-
tibus, nō ut arrogantes et fastuosi illi spiritus, qui
suum spiritum et magnitudinem scientiæ & sapi-
entiæ neq; nō sanctitatis ambiciosissime & in-
temperantissime iactare non desinunt.

Constat autem hæc Pauli gloriatio multis uer-
bis, cum inquit: Et gratia eius que profecta est in
me, nō fuit inanis, sed copiosius quàm illi omnes
laboravi, &c. Hoc nimirum est sublimius adhuc
ferri contra contemptores, qui ipsum ut miserū
& contemptū, nec ullo modo cū alijs conferendū
asperebantur. Nec uero solū alijs se parem facit,
sed gloriatur insuper etiam, Deū res magnas per
ipsum effecisse, ac plura & maiora etiā quàm per
ullū alium. Opponit autē hæc uerba (Gratia Dei in
me nō fuit inanis) aduersarijs suis, adeoq; omni-
bus sectarijs quorūcunq; temporū, qui tametsi in
illo ipso officio gratiæ sint, non tamen in gratia
manēt, sed deficiunt ab ea & sunt blateratores
& fanatici, multa quidem garrientes, nihil au-
tem efficiētes aut ædificantes, pro ut officium

HOMILIAE D. MART. LVTH.

ipforum requirit: atq; ita gratia Dei est inanis in
 eis. In me autem (inquit) non fuit inanis, siquid
 dem per illam sparsi Euangelium in omnes gentes,
 ac non parum multos ad fidem in Christum con-
 uerti, sicut & alibi dicit, se ab Asia in Italiam usq;
 omnia Euangelio repleuisse. Itaq; & prouocare
 eos audebo (inquit) qui me propter contemptam
 personam quam sustineo contemnunt & eleuant,
 ut & ipsi eadem de se uere doceant. Etenim si quid
 gloriando efficitur, ut sentio quidem ipsos maxime
 cupere gloriari, libere profiteri possum, me
 plus omnibus effecisse, atq; in hoc pie & uere
 gloriari possum. Et esto sane ut multum gloria-
 tur non de gratia, sed de propria sua industria &
 eruditione ac sublimibus donis, id quod non gra-
 uatim illis concessero, hoc uero nequaquam illis
 concedam, ut pari studio et industria Euangelion
 predicauerint, ac pares fructus per gratiam sint
 consecuti, sicut de me constat.

Cum itaq; dicit. Copiosius quam illi omnes la-
 borauit, potest de omnibus Apostolis intelli-
 gi (sicut ferè intelligi solet) quasi se supra ceteros
 extollat, ego uero sentio, cum in genere omnes di-
 cat, non ueros Apostolos opinari, sed opponere
 se adeoq; insultare fanaticis et spermologis. Ac si
 diceret. Tametsi multa fecerint ac sciant etiã glo-
 rari,

riari, tamen omnes in uniuersum non tantū fecerūt, quantū ego solus & unicus ac minimus Apostolorum, ut nimirum hoc modo maneat in materia subiecta. Neq; enim his uerbis quidquam ueris Apostolis uult detrabere, inter quos et se ipse numerabat, sed contra Pseudoapostolos loquitur, qui ipsum prorsus nihil pendebant.

Attamen si quis hæc uerba: copiosius quàm il Paulus quomodo copiosius cæteris laborauerit, etiam ad ipsos Apostolos uult referre, is sic poterit intelligere, quòd labore suo progressus sit quàm reliqui omnes. Hi enim necesse habuerunt in Hierusalem et Iudæa manere, nec ultra quàm ad Iudæos suum nimirum populum mittebantur. Paulus autem unà cum Barnaba segregatus est per Spiritum sanctum, ut est Act. 13. ut duo præcipui Apostoli in gentes amandabantur. Ita sua prædicatione totum Romanum imperium (quod duodecies amplius & spaciosius erat Iudæa) peruagatus est. Itaq; iure optimo gloriari potest, se copiosius laborasse, quàm omnes cæteros. Ex hoc non raro gentium Apostolum & Doctorem se nominat, ut non iniuria pater & Apostolus noster habendus sit. Principalis tamen Apostoli sententia notat Pseudoapostolos, quos cum sua iactantia negligendos esse dicit, cum ipse non solum fuerit Apostolus, sed utilis quoq;

HOMILIAE D. MART. LVTH.

Et operosus, quiq; gratiam habuerit plus fructus producendi inter Christianos quam illi omnes unquam praestiterunt, aut etiam in futurum praestare poterunt.

Ceterum, ne quis forte in eam opinionem aut cogitationem ueniat, Paulum esse elati et arrogantis animi, dum se supra omnes etiam summos Apostolos iactanter commendat, dicendo, se ceteris plus laborasse, statim addit, Non ego, sed gratia Dei quae fuit in me &c. Quibus uerbis nihil sibi arrogat, sed omnia gratia diuina assignat: itaq; nihil arroganter aut superbe, sed uera et Christiana humilitate ista dicta sunt. Fatetur enim se nihil esse, et tamen salubri quadam superbia utitur, quae neq; sui neq; alterius praesidio, sed Dei solius nititur. Praeterea quicquid huius factum, hominum salutis gratia factum est, ne semet Pseudoapostolis secunducendos praebent, sed cognoscant quid in ipso habeant. Hoc enim hominibus salutare est et utile cognitu, ut admoniti a falsis doctoribus deterreantur, ac praedicatores ita queant discernere, ut dicant: Hic noster est praedicator, quem Deus nobis largitus est, qui Verbum Dei iam inde ab initio recte docuit, multorum bonorum autor extitit, suiq; egregium specimen

men gratia Dei exhibuit. Ille uenit huc clanculum se inserens, aut semet sine ulla uocatione intrusit, ut nostrum contemptibilem faciat, neq; quisquam, qui sit, nouit, multo minus quid illi fidendum sit. Eam ob causam huius, quem Deus nobis dedit, auditores erimus.

In hunc modum uera doctrina in animis hominum facile retinebitur, ut in ea maneat, quam ipsis Deus dedit, & quam cognouerunt. Hoc autem nobis exemplo esse debet contra Patrum & omnes sectas gloriandi, quod Deus Verbum suum & huius sanos Doctores largitus sit. Quo nomine quamuis nos contempserint, & hereseos damnauerint, nihilominus tamen ueri predicatorum & Christi serui sumus. Ad hæc ab ipso quoq; Papa ad officium docendi uocati, quibus talis gloriatio contemnenda non est. Non quod ob eam coram Deo meliores habeamur, sed ideo, quod doctrina nostra in populo firmiter maneat, nec in ullum dubium aut hesitatum ueniat aut ponatur. Nobis enim ipsis nutantibus aut dubitantibus, num ueri predicatorum simus, tum uniuersa multitudo incerta animi pariter hesitabit. Siquidem cuius homini suo in statu talis gloria obtinenda est, ut certus sit, Deo suam conditionem siue statum probari. Sicut quisq; pater erga

Vocatiōis nostræ certi esse debemus.

HOMILIAE D. MART. LV.

liberos suos, quamuis impius fuerit, non credens Euangelio, cum tamen glorie titulum obtinet, quod Pater sit, cuius partes sunt ita agere cum filio, ut patrem decet: nec debet tantum licentiae liberis permittere, ut ipsum respuant, quamuis pauper, nec satis uitae integer, aut moribus obnoxius fuerit, & ideo indignus parentis nomine & honore habendus, sed cum autoritate dicat. Qualis qualis sim, tamen pater tuus sum, & tu filius meus, qui patris officium mihi nunquam extorquebis, neque te ex obedientia mea subtrahes &c. Neque enim ullo proprio consilio, aut aliqua animi libidine me tibi patrem constitui, sed Deus ita te creauit, & mihi dedit. Non aliter cuius Patrifamilias erga seruum suum, cuique Principi erga subditos suos, facere conuenit, ut dicat, Quamquam ineptus sim, & multa in me ipse desiderem, tu tamen meus seruus es, aut subditus, uoloque in domini loco a te honorari & coli, etiamsi bis fastuosior sis, nulla etiam habitata tibi a me gratia, non quidem mea causa, sed Dei, ita fieri uolentis. Si multis laboro defestibus, nihil ad te, Verum hoc a dominio meo te non liberat: neque enim hoc meum est mandatum, sed Dei opus & ordinatio.

Cam itaque talis gloriatio in mundanis statibus uidetur

videatur necessaria, quanto magis in spiritualibus officijs illa opus est, quod Dei opus & administratio totum est, quodq; si è nemo non pro sua libidine emendare studet & contemnere. Itaque confidenter contra tales lymphatos spiritus, Dei verbo & ordinatione fretis nobis dicendum est: Proscindat me conuicijs & respuat qui uoluerit, officij tamen gratia, si tibi Christus cordi est, & salus tua curæ, tibi honorandus sum: neq; enim tu meus es parochus neq; concionator, cui muneri me Deus præfecit, estq; Euāgelium tibi à me discendum, et per officium meum in cælum scandendum.

Hæ sunt illæ uerborum ambages, quas Apostolus de officio suo præmisit, ad terrendos & retrahendos homines à sectarum autoribus, qui hunc articulum de resurrectione mortuorum impugnaverunt, Quibus confirmandæ prædicationis suæ gratia usus est, quòd à Deo ad officium apostolicum ascitus sit, & se ita exhibuerit, ut mera gratia æstimanda sit, quicquid fecerit aut docuerit. Tribus itaq; testimonijs suæ doctrinae utitur, Scripturæ, experientia, ac officij sui & fructuum illius. Iam quicumq; hanc arripere noluerit, ille sequatur per me sanè lymphatos spiritus. Ideo digressionem suam concludit. Siue igitur ego siue illi, sic prædicamus, et sic credidistis. Qui

HOMILIAE D. MART. LVT.

bus uerbis id innuit: Audiuiſtis haud dubie quid
ſum, quid prædicauerim & fecerim, quæ doctrina
mea ut ueri apoſtoli fuerit: quòd eandem doctri-
nam cum alijs Apoſtolis docuerim, qui mihi
teſtes ſunt, tum quòd ipſe præ cæteris Euange-
lium latius in mundum ſparſerim & dilatauerim,
& uos ita quoque accepiftis, credidiſtis, &
cognouiſtis pro uera doctrina Euangelij, ex quo
articulus hic fluxit & fundatus eſt. Quocirca in
ea uobis manendum eſt, nec permittendum, ut
ab illo per alios prædicatores auellamini. Quibus
uerbis opus ſeu officium quod obiuit, & fruſ-
tatum qui inde profluxit coniungit, quo indicat
prædicationem ſuam nihil aliud fuiſſe, quàm de
iſto articulo Reſurrectionis mortuorum, Scrip-
turæ teſtimonio & multorum eorundemq; crea-
torum hominum experientia comprobata. Iam
uero, ipſius articuli cõprobationem aggreditur,
falſorũ doctorũ errorem efficaciffime reſillendo,
qui hoc ueneno multitudinẽ Chriſtianorũ infece-
rãt, q. Reſurrectio mortuorũ nihil eſſet et inquit.

Quòd ſi Chriſtus prædicatur à
mortuis reſurrexiſſe, quò dicunt
quidam inter uos, non eſſe reſur-
rectionem mortuorum? Porro ſi
reſur-

resurrectio mortuorum non est, ne
 Christus quidem resurrexit, inanis
 uidelicet est prædicatio nostra, ina-
 nis autem est & fides uestra. Repe-
 rimur autem et falsi testes Dei: quo-
 niã testificati sumus de Deo, q̄ exci-
 tauerit Christũ, quẽ non excitauit,
 si uidelicet mortui non resurgunt.

Principio haud obscure uides quã immanes
 beluæ fuerẽ pseudoapostoli, qui Paulum repre-
 hendere, & eius paruitatem & anteactam uitam
 contemnere & probri loco obijcere ausi sunt,
 quasi ipsi spiritu sancto pleni, & uitæ sanctimo-
 niã atq; integritate insignes extitissent. Neq; du-
 bitabant de se id gloriose in uulgus spargere &
 docere, resurrectionem pro nihilo ducendam es-
 se, omnium Apostolorum testimonijs reclamanti-
 bus. Quante uero sceditatis hæc fuit abominatio,
 eorum scilicet, qui Christiani esse & perhiberi
 uolebant, seq; spiritu amplissime donatos iacta-
 bant, ut q̄ primi uestigijs Apostolorũ successissent,
 nonnulli quoq; à Paulo ordinati et instituti? Præte-
 rea hæc ipsa inter discipulos Pauli prædicarũt,
 quos ipse tãto tẽpore doctrina Euangelica imbue-
 rat, & hunc articulũ diligentissime tractauerat.

HOMILIAE D. MAR. LVII.

Cæterum diuus Paulus omnium suorum argu-
 mentorum robur & confirmationem hoc funda-
 mento corroborat, à quo factum est exordium, qd
 Christus à mortuis resurrexerit, quod Christiana-
 nae doctrinae caput est, nec quisquam inficiari po-
 test, qui quidem Christianus esse uoluerit, aut sa-
 nus prædicator Euangelij. Quo fundamento
 illos conuincere nititur, & concludere, negare re-
 surrectione mortuorum, eadem opera posse quo-
 que negare Christum resurrexisse. Primo enim
 ueritatem non obtinente, etiam secundum falsum
 esse constat. Cum autem cuique Christianorum
 credendum & fatendum sit, Christum à mortuis
 resurrexisse, statim neque difficulter adducitur,
 ut credat & fateatur, etiam resurrectionem mor-
 tuorum ueram esse, aut illi totum Euangelium,
 & omnia quæ de Christo & Deo prædicantur,
 in uniuersum abneganda sunt. Siquidem omnia
 ex sese dependēt mutuò, tanquam cathenæ mem-
 bra per mutua nexa sunt, ita ut uno articulo ma-
 nente, etiam reliqui omnes inconcussi perman-
 ent. Ideo cuncta uno quasi fasce contracta com-
 plectitur, semper unum per aliud concludens.

Cæterum inualida admodum apud gentes &
 infideles hæc adparet esse dialectica, qui non tan-
 tum hunc negant articulum, quem sibi proban-
 dum

dum proposuit, sed etiam omne illud quod ad con-
 firmandum adducit, uocantes probare negatum
 per negatum, & petere principium. Ut si quis
 aliquem in ius traheret, eundemq; coram iudice
 hominem nequam criminaretur &c. incumbere-
 ret autem illi probatio, nec aliud diceret, quam
 illud iterum atq; iterum repetendo, uerum est, ne-
 quam es homo intus & in cute. Hoc non dicere-
 tur probare contumeliã, sed inani loquium. Nam
 crimen plenum facere uolenti, testes producendi
 sunt, & alia huic rei necessaria. Non secus quo-
 que Pauli probatio apparet, dicentis, Si resurre-
 ctio mortuorum non est, neq; Christus à mortuis
 resurrexit. Si enim hæc gentili dicuntur, de uno
 tantundem atq; de altero æstimat, æque minus cre-
 dens Christum resurrexisse, atq; nos olim resur-
 recturos. Ideo hæc argumentatione minime mo-
 uetur, quæ etiamsi ualida esset, tamen à particu-
 lari tantum ad uniuersale ducta esset, quæ recte
 conclusio dici non potest, ita conclusa: Cum unie-
 us Christus surrexerit, ideo omnes surgere ne-
 cesse esse. Quemadmodum non recte infertur
 aut colligitur, si dicere uoles, Hic iudex latro est,
 igitur omnes iudices sunt latrones. Aut paro-
 chus noster sediciosus fuit, ideo omnes parochi
 sediciosi fuerunt. Hoc non esset apte & dexteriter

HOMILIAE D. MART. LVTH

docere, ex uno die integram aetatem facere, aut ob unius latronis culpam, omnes homines accusare latrocinij: breuiter, ex uno omnia facere. Ita hoc loco ualde infirmiter confirmatur uidetur, Si mortui non resurgunt, neque Christus resurrexit. Vt enim concedatur Christum à mortuis resurrexisse, nondum tamen propterea euictum aut conclusum est, omnes homines resurrecturos.

Resurrectio
nis Christi
uirtus.

Ego autem initio dixi, hanc doctrinam solis Christianis proponendam, qui hunc articulum de resurrectione fide amplectuntur & credunt, cuius uirtutem nouerunt & intelligunt, nimirum quamobrem Christus surrexerit, uide licet ut mortem superaret, & nos per hoc eò ueniremus, ut cum ipso in coelesti uita perpetuò degeremus. Cum enim caput nostrum sit, & nos ipsius corpus & membra, sua resurrectione nos quoque excitare debet, inquam nouam & immortalem uitam collocare, id quod alibi persaepe indicat. Ne tamen ipsius confirmatio in reprehensionem uenire queat, argumentationem suam multis modis firmam facit, confirmationem inalter se connectens & colligans, ut efficaciter concludat. Vtitur autem doctissime illa figura argumentandi, quam dialectici uocant reducere per impossibi-

impossibile, ita inferre uolens: Abneganti hūc articulum, multo plura neganda sunt. Primo q̄ recte credatis. Deinde uerbum quod creditis, uerū fuisse. Tertio q̄ nos Apostoli recte docuerimus, quodq̄ Christi Apostoli fuerimus. Ultimo, quod Deus uerax sit, & in summa, quod Deus sit.

Hec enim omnia una quasi cōclusionē ex antecedentibus inferuntur, Si fides mea falsa est, etiam uerbum falsum esse oportet. Si uerbum falsum est, prædicator itidem falsus est. Ex hoc sequitur Deum quoq̄, qui prædicatorem misit, falsum esse, Qui si falsus est, neq̄ Deus esse potest. Iam quicumq̄ tanta impietate adductus dicere audet, Deum non esse Deum, ille uiam suam persequatur. Qui enim nihil profus credit, & omnia que de Deo eiusq̄ uerbo dicuntur semel negat, cū illo nihil nobis est negocij. Sicut in Scholis quoq̄ docent, Contra negantem principia non est disputandum. Qui omnia ea inficias ire non reformidat, que natura docet, & omnium hominum consensus & ratio approbat, cum illo nulla est suscipienda disputatio, sed medico opus habet, estq̄ ablegandus in Anticyras, ut helleboro purget cerebrum. Illud enim perinde est atque si quis diceret, album non est album, sed nigrum, & duo non sunt duo, sed unum. Nobis autem

Negans principia.

MOMILIAE D. MART. LVT.

Vera doctri-
na quæ.

cum illis sermo est, qui Deum pro Deo habent,
qui uerax sit, & mentiri nesciat, quiq; Aposto-
los pro ipsius legatis uenerantur, Verbum ipsa-
us prædicantibus, quos non secus atq; Deum ip-
sum audiunt, sicut ipse Christus testatur, Qui uos
audit, me audit, & qui me audit, Patrem meum
audit. Hæc nostra sunt principia, fundamenta, &
principales articuli, quibus tota Christianorum
doctrina nititur. Tota namq; Scriptura de hoc
unico Deo, & ipsius filio ac Apostolis testatur et
loquitur, quod ipsorum doctrina sit uerissimum
atq; ipsissimum Verbum Dei, cui qui fidem habu-
erit saluabitur. Iam si hæc omnia inficias ire uo-
lueris, tum nihil tecum mihi est rei aut commercij.
Nam qui Deum eiusq; Verbum & sacramen-
ta inficias, ille quoq; resurrectione mortuorū
haud egre inficias. Quod si tanta animi cecitate
et impietate accensus dicere audeas, Deū nō esse
Deum, tum Apostolos & totam Christianitatem
non sane docere & credere, quid obstat ut non
per omnia impius neq; resurrectionem, neq; cæ-
los, neq; inferos, neq; diabolum, neq; angelum,
neq; uitam, neq; mortem, neq; peccatum, neq; con-
demnationem ullam &c. esse dicas & affirmes?
Cui enim rei fidem habebis, aut quid crediturus
es, si Deum esse non credideris?

Porro

Porro si tibi in animo est, in eorū quoq; com-
 prehendi numero, qui Deum & eius Apostolos
 cum ipsius uerbo & Christianitate ueraces existi-
 mant, tum facile extorquebimus, ut persuasus &
 conuictus huic articulo fidem habeas. Neq; enim Resurrectio
 possibile est, atq; adeo fieri nō potest, ut falsa sint, mortuorum
 que Christiani credunt, & Apostoli docent. Ad- es. erta.
 hec, illud quoq; impossibile est, Apostolos esse fal-
 sos testes Dei, sic enim Deus uerax non esset, &
 per hoc neq; Deus. His autem stantibus principi-
 is, consequentia te urget ut credas resurrectionē
 mortuorum esse, tam certē & indubitanter esse,
 quā Deum esse constat. Siquidem illam per fili-
 um suum in scriptura manifestauit, & per Apосто-
 los predicari uoluit, iamq; à Christianis recepta
 & credita est, quæ omnia eò tendunt, ut ueram
 esse certum sit.

Ita omnia mutuis nexibus connectuntur, Apo-
 stolorum & Christi uerbum, Christianorum fides
 & cōfessio, tum Dei ueritas et maiestas, ita ut nul-
 lum ex his sine alio mendacij coargui possit. Quo
 firmiter stante & uero manente, illud quoq; cer-
 tum est, mortuos esse resurrecturos, approbante
 hoc scriptura, & Christianis sic credentibus. Pau-
 lus itaq; indissolubilem quandam cathenā sic con-
 nectit. Quā certum & uerū esse constat Deum

HOMILIAE D. MAR. LVII.

& Christum uiuere, & Christianorum fidem
 ac doctrinam rectam & sinceram esse, tam hic
 quoque articulus omni certitudine est certior.
 Si autem adhuc superest quispiam, qui his omni-
 bus contemptis diuersum confirmare non dubi-
 tat, illum Diabolo commendabimus, ut eum qui ni-
 hil societatis aut coniunctionis nobiscum habere
 dignatur, qui credimus & uerbum accepimus,
 insuper ipsi coram experti sumus, quod uerbum
 suum confirmauerit, quod Ecclesiam Christiano-
 rum congregauerit, & hactenus defenderit. Hanc
 non pauci sanctitate uitae praeclari uiri suo sangui-
 ne confessi sunt, per quos multas difficultates & ten-
 tationum acerbitates in fide et huius articuli con-
 fessione mortui sunt. Itaque donec huic funda-
 mento innixi stabimus, facile quoque hunc articu-
 lum retinebimus.

Ita uides hunc textum fortiter pugnare, etiam
 recta ratio nostram doctrinam propugnanda.
 Siquidem haud aliter fidem & omnes articulos
 confirmare possumus. Nam qui Deum & Chris-
 tianismum, tum fidem & Euangelium credere
 dedignatur, illi ne Ciceroniana quidem eloquens
 quicquam, quod crediturus sit, persuadebitur,
 sed frustra erit omnis dicendi contentio, quicquid
 tandem illi dixeris, non secus ac si Turcan nostram
 fide

fide persuadere uelis, cuius omnia fundamenta se-
mel in uniuersum negat.

Cui contra sic dicimus, Quandoquidem eò im-
pietatis tecum uentum est, ut Christum & Apo-
stolos cum scriptura amplecti nolis, non postula-
mus amplius ut nobis quicquã credas. Neq; enim
nos ipsos predicamus, neq; aliquid ab hominibus
inuentum, aut in lucem productum, sed illud ip-
sum uerbum, quod scripturæ testimonijs iam inde
ab initio fundatum, & primo parenti nostro A-
dam à Deo de filio suo Christo, promissum est.
Hoc qui contemptim aspernatur & fastidit, que-
rat aliud. Nos in eo permanebimus, quod Ada-
mus incepit, & omnes sancti Patres & Christia-
ni crediderunt, quod hæcenus præ omni poten-
tia, sapientia, & mundi uolentia, neq; non por-
tis inferi inconcussum permansit. Hoc qui arri-
puerit, nobiscum huic articulo nõ egre fidem ha-
bebit. Cum talibus enim sic animatis disputatio-
nem libenter suscipio, quos etiam ad credendum
sic noui inducere, Credis Christum à mortuis re-
surrexisse, qui ergo negare potes mortuos non
resurrecturos? etc. Omnibus enim modis ex-
cordem & uesantum te esse oportet, in Christum
credentem, ipsius Verbo & Apostolis nolle cre-
dere. Ut summam perstringam, non sumus ne-

HOMILIAE D. MART. LVT.

Scij, primum parentem nostrum Adamum huic articulo fidem habere incepisse, Semen mulieris conteret caput serpentis, quod ad nos tanq̄ per manus traditum iure quodam hereditario peruenit. Hic deinceps subinde clarior predicari coepit. Hic translatus ab Adamo ad Abraham, ab Abrahamo ad Moysen, à Mose ad Dauid, à Dauid ad Christum & Apostolos, per hos nobis quoq̄ communicatus est.

Ita Paulus uerissimis & firmissimis principijs hunc articulum propugnauit, ita ut qui resurrectionem mortuorum negare in animum induxerit, ille quoq̄ Christum resurrexisse negare cogatur. Quibus abnegatis cuncta inficiatus est. Deum & Christum in omnibus suis dictis ac factis mendacem reputans, imò penitus pro nihilo, Estque talis quouis gentili deterior et gentilior existimandus, cui neque Deus neque homines operam ferre possunt aut consulere. Fortiora & potentiora docere non possum, Ideo haec fundamenta nobis retinenda sunt, ut certi simus, neque falli opinioni innitamur. Quam enim firmiter & indubitanter alios credis articulos, tam indubitanter etiã hic tibi credendus est. Proinde si potes credere Deum esse Deum, neque in hoc tibi hesitandum est, post hanc uitam iterum à mortuis te resurrecturum.

aurum. Antè enim Deus mendax fieret, quàm quòd tibi perpetuo sub terra latendum & iacendum esset. Cum autem certissimū sit Deum mentiri minime, neq; suam diuinitatem deserere aut abnegare, hunc quoq; articulum uerum fieri necesse est, qui coram Deo tātæ est certitudinis, ac si mortuorum resurrectio iam facta esset: Licet multo aliter iam uideatur, homine sepulto & insar cadaueris putrescente, adhæc, à uermibus absumpto & corroso.

Nam qui animum ad credendum induxit, illi spectandum non est, quid quinq; sensus capiāt aut indicēt, neq; enim Deus secundū illos quicquam iudicat, sed quid ipsius Verbi ueritas dicat, dum inq; Mors ego tua mors ero, ego te absorbebo, & què tu absorptū deuorasti, illum ego iterū uiuificabo, aut Deus nō ero. Et quemadmodū ipse conditionē seu statū minime intuetur, in quo uersatur mortui, quorum hic decem ulnis sub terra conditus est, ille redactus in cinerem, & penitus uentis dispersus, tertius à uolatilibus & uermibus absumptus, sed mera uita ante oculos ipsius est, Statuit enim hanc temporaneam & mortalem conditionem in nouam & perpetuam uitam commutare: Sic nobis quoque inspiciendum est, & contra sensus nostros iudicandum id quod Deus

Credens non moratur sensus.

OMILIAE D. MART. LVT.

dixit, et ita certò tenendum, ac si rem fictam haberemus. Omnibus autem modis cauere oportet, ne quid hìc fide uacillantes hæsitemus.

De Resurre-
ctione dubita-
re quantum
peccatum.

Age uero ipse expendas uelim, cuiusmodi peccatum sit, super hoc articulo dubitare, dicente Paulo perinde esse, ac Christum & Deum abnegare: fidei, Baptismi & Euangelij palinodiam canere & mendacij coarguere, ac tantundem dicere, neque Deum neque Christum esse credo, sed omnia uana & falsa, quaecunque de fide Christianorum unquam dicta sunt. His & consimilibus rationibus pectus tuum animosum reddendum, & fides plantanda erat, cum hoc fixum in corde haberes ac sedulo cogitares: Ab quàm horrendum foret scelus & nefarium, & grauissima Dei blasphemia, hunc articulum non credere, ita enim, teste Paulo, negassem quoque Christum resurrexisse, & Deum uerum esse. Absit uero ut tale quiddam dicam, ac tam nefariae blasphemiae locum in animo concedam. Quapropter hic articulus nunquam mihi habebitur ambiguus, sed longe certior quàm uita mea aestimabitur, cuius fiducia magno animo hinc emigrare non dubitabo, ut si mortuus computruero, tamen persuasissimum habeo, me in lucem denuo reducem futurum, & clariorem radijs solaribus emersurum.

Ita hic textus utilis est, cum ad fortificandum
 & animandum credentes, tum ad conterrendum
 contradicentes, ut sciant in quam grandem bla-
 sphemiam incidant, hunc articulum abnegando,
 tanquam ad hunc modum diceret, Nefas est cha-
 ristini Corinthij subsannare hunc articulum, nam
 abnegato illo, haud quaquam rem leuem abnega-
 stis, aut unum solum articulum, uerum Deum ip-
 sum accusastis mendacj, & Christum ipsum infi-
 ciati estis. Sed si quid de Deo et Christo sentitis (ut
 uobis Christianis esse uolentibus omnino sentien-
 dum est) resurrectionem certe abnegare non po-
 testis. Rationibus enim inducemini ad fatendum,
 nullum subesse posse dubium, cum Christus ita
 Apostolos predicare iusserit, quod ipse etiam o-
 pere planum fecit & testatum exhibuit. Quocir-
 ca nulla animi hesitantia, sed animose & auda-
 citer omnis est iactanda alea, & hoc articulo mu-
 nis e uita decedendum, ita ut cum iam olim reda-
 cti in cinerem, et optabilis illa tuba extremo clas-
 sicum cecinerit, dixeritq; (sicut Christus ad La-
 zarum) Petre, Paule, exi foras, nos in momento
 simus emersuri, toto caelo nitidiores, integro cor-
 pore & omnibus membris compacti, quanquam
 iam puluis simus, aut in aqua depasti, aut a lupis
 discepti, aut a coruis absumpti.

HOMILIAE D. MART. LVT.

Etenim si mortui non resurgunt, ne Christus quidem resurrexit. Quòd si Christus non resurrexit, superuacanea est fides uestra, ad huc estis in peccatis uestris. Igitur & qui dormierunt in Christo, perierunt. Si in uita hac spem in Christo tantum fixam habemus, maxime miserabiles omnium hominum sumus.

Hoc loco Paulus argumentum ante adductum concludit, utens illo fortius & amplius, uno, quòd aiunt, fasce cuncta complectens, quae secutura sunt, si huius articuli certi non erimus in Christianismo. Tanta autem uerborum contentione ideo utitur, quo Corinthios contra falsos doctores retineat. Facile autem apparet, estq; perspicuum omnibus quàm negligentes, leues & frigidi in tuendo hoc articulo fuerint, quòd quidem Paulus egerrime passus est, hoc prorsus dubitãte, illo ridicula loquẽte, nõnullis plane gentilitèr de resurrectione mortuorũ sentiẽtib; et loquẽtib;. Quorũ hominũ adhuc non pauci inueniuntur, q̄ de illa nihil credũt, estimãtes occulta animi agitatõe pro re

re ridicula, cum primis uero illi, qui ceteros sapientia & ingenij acrimonia anteire uidentur, quippe qui pro suo intellectu uerbum Dei metiuntur, & iudicant. Quemadmodum Sadducæi tempore Christi hoc ueneno populum longe lateq; infecerant, tamq; hoc malo multi correpti pessum ierāt. Sicut fere usu uenire solet (falsis doctoribus ista disseminantibus) ut fere maior pars hominum in tam foedam impietatem lapsa, tandem secure & genialiter uiuat, modice Deum aut futuram uitam requirens, non secus atq; si, quæ de coelo & inferis dicuntur, fabula uana forent. Et quanquam Christiani uocentur, & baptismo tincti sint, quibus etiam si multa pro concionibus tradita fuerint, non curant, sed subsannant potius, sicut Paulus infra illorum sannas & ronchos indicabit.

Ita nunc particulatim hoc loco sua argumenta tractat ab impossibili. Primo, Si mortui non resurgunt, ne Christus quidem resurrexit. Ratio in promptu est, Nam Christus quoq; unus est è mortuis, imò omnium nostrum caput et primitiæ (sicut infra dicet) eorum qui resurrecturi sunt. Qui articulus si in Christo uerus non est, in nemine uerus reperietur. Secundo, inanis quoq; erit prædicatio nostra. Quorsum enim opus esset, ut nosmet tantis laboribus docendi nequicquam onerare-

HOMILIAE D. MART. LVT.

mus, tot, tantisq; periculis & discriminibus ob-
 iiceremus, si uanam hanc & inutilem fabulam
 esse constaret! Eadem opera silentes Harpocras-
 tem ageremus, posthabitis unà cum Baptismo,
 Sacramento & Scriptura ipsis etiam concioni-
 bus. Neq; enim in hoc incumbimus, ut doceamus
 quomodo Rustici sint cogendi, aut Resp. admi-
 nistranda, aut quibus rationibus res familiaris
 tuenda sit, aut quo pacto agricultura exercenda,
 que omnia ante auditum Christum gentiles noue-
 runt, quippe que ipsa ratio docuit, atq; adeo ne-
 cessitas extudit extorsitq;, nec opus est ad ha-
 rum rerum exercitationem ulla Scriptura aut
 concione, sed neque Euangelio, ullaue Dei co-
 gnitione

Quocirca si de nulla alia uita quicquam cer-
 ti aut explorati haberemus, haud difficulter si-
 lentium ageremus, hominesq; perinde ut animan-
 tia rationis expertia uiuere pateremur, que &
 ipsa norunt, quid ex usu ipsorum sit. Ita quidem
 quiescentes otio indulgeremus, neglectis omni-
 bus in uniuersum concionibus, opera & impen-
 sis parcentes, si uana ista essent & irrita, nec
 huic presenti neq; futurae uita quicquam pro-
 desent aut inseruirent. Quapropter si alterius
 uite non es cupidus aut credulus, tum non est
 quid

quod de sententia tua decedas, aut Evangelicas
 conciones frequentes. Si Deum respicis, nihil
 necesse est ut nos audias, neque nobis docendus
 es. Neque enim ita uerocordes sumus aut impe- Cōciones cur
 riti, ut lubeat in hac tradenda doctrina inanem habeantur.
 operam sumere, aut in hoc tantum, ut hanc ui-
 tam, aut huius uitæ statum recte regamus, quod
 ante iam à gentilibus accepimus, et si quæ Reipubli-
 cæ gubernandæ modus è ratione omnium opti-
 me iam ante constitutus. Sed eò omnis noster co-
 natus tendit, & in hoc elaboramus, quomodo
 (posteaquam baptizati sumus) ex hac uita ad
 aliam, nempe perennem, migrare queamus: ad
 hanc tradendam quotidianis prædicationibus o-
 pus est. Iam si resurrectio nulla est, omne studi-
 um & conatus noster inutilis est & irritus.

Tertio dixit, Inanis est etiam fides uestra,
 nec quicquam aliud, atque euanida cogitatio.
 Nam si resurrectio mortuorum non est, & ta-
 men ego illi fidem habeo, quid hoc aliud est, atque
 somnium, ex quo nihil fructus sequitur? Esse itaque
 omnium Christianorum, qui unquam ab initio
 fuere, fides uana, nosque summe dementati &
 illusi prestigijs, qui puerili somno semet deci-
 piendos exhibuissent. Cuius gratia omnem per-
 sequutionem, cruciatum, tormenta & pericu-

HOMILIAE D. MART. LVTH.

la pertulissent. Cumq; diu multumq; illi credi-
dissent, iamq; eius fiducia decedere cogitarent,
primum turpiter fallerentur. Estq; uerissimum
quod quidam dicunt, imposturam omnium esse
longe maximam, si hic de resurrectione arti-
culus uerus non esset. Sicut multis fabula & si-
gumentum uidetur, quicquid de coelo & inferis
dicitur, tantum in hoc inuenta, ut uulgo metus
& religio incutiatur: nam alia ratione doma-
ri non potest.

Atqui his omnibus nihil actum est. Vbi enim
homines melius & rectius non erudiuntur, nisi
tam sutilibus opinionibus, tum perseuerant in sen-
tencia, porcorum ritu uiuentes & morientes, ac
tantum credentes, quantum ille praefectus, ad quem
morientem cum uenisset parochus, eiq; multa de
resurrectione mortuorum proposuisset, quibus
praefectum ad credendum inducere conabatur, re-
spondit, in gratiam quidem uestri credam, uide-
bitis autem nihil ex ea re unquam fieri. In his con-
gitationibus adhuc multi uersantur homines. Ce-
terum Christiano esse uolenti, ita non est sentien-
dum, nec in arenam aedificandum, sed solidius fun-
damentum quaerendū, ut de re sua certus sit, nec
moueat aliorum opinionibus, aut dubio & risu,
sed dicat potius, Si tu grauaris credere, tum
sane

sanè tuo periculo fac experiaris, mecum quidem
 et tutum depugnasti. Est tamen unus qui feroci-
 am tuam facile coercebit, ille te non credente ta-
 men credentes inueniet, interea loci uidebimus
 uter alteri imposuerit.

Quarto inquit, Nos falsi testes reperiremur,
 qui dicimus & docemus, Christum resurrexisse,
 si mortui non resurgunt. Et quemadmodum fides
 falsa foret, ita nos falsæ rei testes essemus, qui ea
 de quibus nihil cõperti tenent, cæteris annuncia-
 rent, et auditores deciperent. Iam uero Christi su-
 mus Apostoli et fidi testes, quibus probare haud
 operosum est, nos à Deo uocatos & missos esse,
 & ueritatem docere, ac multi potenter conuicti
 nostræ suffragantur sententiæ, cuius gratia nihil
 non patiuntur, ex quo satis apparet rem seriam
 nos agere, nec esse uagos erroneos aut circulator-
 es, qui hominibus fucum facerent.

Quinto, Si resurrectio mortuorum, inquit, ni-
 hil est, adhuc estis in peccatis uestris, et perierunt
 qui in Christo obdormierunt, nec quicquam uo-
 bis Christus prodest. Quid enim inde fructus ca-
 peretis credentes, uos resurrectione Christi à pec-
 catis liberatos & iustificatos esse, si talis resur-
 rectio nulla esset, & si uobis quoq; à morte libera-
 tis resurgendum non foret? Omnia frustra essent.

HOMILIAE D. MART. LVI.

quod uos omnes Christiani ab initio propterea
baptizati Euangelium audiissetis, & ita ut
Christianos decet uixissetis, qui munificencia
& benignitate Domini sui peccatorum condona-
tionem haberent, neq; tamen plus quam gen-
tes & impij consequerentur, & more pecudum
morerentur, quae post mortem nullae sunt. Equi-
dem hoc turpe dictu foret, Christum nihil esse, et
nec mortuis nec uiuis prodesse.

Christianus
cū impio col-
latus.

Sextum & ultimum est, quo concludit, Si in
uita hac spem in Christo tantum fixam habemus,
maxime miserabiles omnium hominum sumus.
Horum uerborum hic sensus est, Si hoc uerum
foret, nullam uitam post hanc sequituram, tum
à toto Christianismo uelim desciscere. Nam in-
spice Christianum, & conser eius uitam cum au-
lijs qui non credunt, qui magna securitate fruun-
tes & uiuentes indulgent genio, possident & fru-
ciunt quaecunq; animo collibuerit, quiq; exacta
etate mortui in momento tendunt ad inferos, ut
Hiob testatur, nihil mali aut acerbitatis uita
quam perpepsi, nunquam experiuntur quid ue-
re pati sit, aut contristari & corde angī. His in-
quam, nos Christiani comparati omnigenas &
rumnas, miserias, plagas, incommoditates &
infortunia ferre cogimur. Ad haec contemptum,
uolens

IN XV. CAP. I. CORIN. 96

maledicta, ignominiam, inimicitias, dum omnibus sumus odio, qui nobis uitam diffauent, quibus quotidie omnes acerbitates expectanda sunt, quibus nos Diabolus & Mundus afficit. Quis tam amens & stultus esse uelit, qui praoptaret Christianus fieri, si futura uita nulla esset? Quis non potius diceret, alijs ita suauiter & uoluptuose uiuentibus, horum ego studium imitabor, itidem facturus ut illi. Quid ego tantum de me commerui, ut ad hunc modum me discrutiarer, tantumque supplicij de me sumerem, aut tantum odij & inuidientiae mihi conflarem? Ut hic silentio praeteream, quas occultas cruces & perturbationes Christianus in animo perferat, quo terrore & metu mortis, peccatorum, & irae Dei angatur, quae uerae sunt impugnationes & praelia.

Externae enim passiones tantum puerilia sunt opera, & saltem prima elementa erumnarum & calamitatum, quae Christiano tanquam tyroni ferenda sunt, dum illos Mundus agit in exilium, patria & paternis bonis exterminatos exturbatosque. Caterum anxietates illae animi penetrant, quibus in animo iram Dei ac damnationem pauidi pertimescunt, quod Diabolorum domestici & socij in abisso esse cogantur. His quon-

HOMILIAE D. MART. LVT.

tidie urgentur & scrutantur, adeo ut sanguineas guttas præ doloris magnitudine exudare possent. Tolerabilius esset anno integro carcerarias tolerare molestias, quam unicum diem eiusmodi infernalem anxietatem à Diabolo obiectam perpeti, qua Christianos oppugnat, crevitæ sempiternæ, quæ ipsis parata est, & contra nihil hæsitantes de iudicio & perpetuo incendio, quod manet impios. Idq; ea de causa potissimum, quòd cum illud non ignorent, atque quieti non sunt, quam ex hac miseria crepti fuerint.

Habent enim hic hæc binas vias propositas, ad hæc Diabolum & propriam conscientiam protestantem quòd iusti non sint, præterea Scripturam idem affirmantem, quòd omnes peccatores sumus & damnationi obnoxij. His armis Diabolus rei gerendæ probe gnarus, ita hominem scrutat, ut etiam sudorem possit elicere. In hac itaque arena Christiano contra talem aduersarium certandum & dimicandum est, inq; fide standum firmiter, ne uictus anxietate & turbationibus succumbat, sed in ea fiducia maneat, quòd Deum habeat propitium, qui ipsum cœli participem facturum sit. Huius rei altera

altera & copiosa illa turba nihil nouit, neque Dei iudicium, neq; iram, neq; mortem, neq; Diabolum pertimescentes, non aliud cogitant, nisi quod ipsis morientibus uacca moriatur. Interea securi sunt & uacui ab animo, leti & alacres, corporis curæ intenti, ne tantillum quidem doloris animi experientes.

Quocirca Christianus maxime miserabilis homo est, & multo omnium miserrimus, cuius cor quotidie ardentissimis prunis torretur, semperq; præ terroribus & metu trepidat, quocumq; ipsi uel minima de iudicio Dei cogitatione in mentem uenerit, semper sollicito, quod Deum exasperauerit, et damnationem meruerit, licet integræ uitæ sit, inq; fide bene exercitatus. Hæ enim cogitationes ipsum missum non faciunt, suntq; multo plures & uehementiores quàm bonæ. Inde non pauci conspiciuntur ita tristes & anxij, adeoq; cordis tentationibus afflicti & tribulati, ut nemini dolorem queant eloqui, nihil hilaritatis uultu præ se ferentes, sed obambulant tædio huius uitæ austeri & tetrici.

Ideo Sanctus Paulus inquit, nos fore omnium amentissimos, in tantas misérias, anxietates, metum, tristitiam & dolorem nosmet præ-

Christianus
miserrimus
hominum.

HOMILIAE D. MART. LVF.

cupitantes, nec ullo momento præ morte & in-
feris tuti existentes, si extra hanc uitam nihil
aliud haberemus. Quid enim in terris habere
possemus, etiamsi totius mundi opes in unum
cumulum congestas consequeremur, ut præter-
rea Christiani fieremus, et alibus crucibus nos or-
neraremus? Quis ferre possit, ita uitam in ca-
lamitate & miserijs traduxisse, nec aliud mu-
neris quàm hanc uitam propter tot incassum su-
sos labores præmij loco abstulisse?

Mortis me-
tus.

Præclare & sapienter gentiles dixerunt:
Qui mortem metuit, quod uiuit perdit id ipsum.
Recte sanè dictum est, qui id quoque præstare
posset. Illud enim quiuis apud se non obscure
sentit, quòd tali metu non plura agit, quàm quòd
huius uitæ dulcedinem ipse sibi conturbat & a-
maram facit, ita ut ipsi inutilis reddatur, nec illa
unquam cum uoluptate fruitur. Quod in illis a-
nimaduertimus, qui summo mœrore & tristi-
tia anguntur, hi nullum gaudium, nullam leti-
ciam sentiunt, quarquam preciosissimam purpu-
ra exornentur, & cibus exquisitissimis & po-
tu nectareo expleantur, ac dulcissimam musica &
symphoniscis peritissimis demulceantur. Nihil
enim uitæ sentiunt, sed in medijs mortis cogita-
tionibus uersantur, atque adeo in ipsa morte
sunt

sunt positi. Ideo gentiles hoc adferebant con-
siliij & remedij, omnem eiusmodi metum ex a-
nimo excludendum esse, nec mortis reminiscen-
dum, sed cogitandum potius, Quorsum uero
hoc metu perpetuo sollicitaremur? Si mortui
sumus, simus mortui, sicut dixerunt (ueluti Pau-
lus infra indicabit) Edamus & bibamus, cras
forte moriemur &c. Sic illi agendum putabant,
quare semel iram Dei, inferos & damnationem
perpetuam in totum excludebant, nihil pen-
debari q̄.

Verum enim uero Christiani huius artis igna Christiani me-
risunt, nec facile talis metus e corde eijcitur, tu percellun-
quod fidem libenter amplectitur, sed fit subim-
de magis atque magis uehementior, quo forti-
us fides contra dimicauerit, & semet corroborat-
re studet. Nullo itaque momento uita certus est,
cui semper ob oculos uersatur diuini iudicij se-
ueritas, & infernalis specus uorago. Talium
animo hoc sermone leuandi & consolandi sunt,
ut quanquam ista sentiant, & maximo labore
afficiantur, sic assiduo ingratam trahere uitam,
equo tamen animo sufferant, scientes aliter
fieri non posse, cum Christiani sint, alioqui
enim ad hunc modum minime scrutiarentur.

HOMILIAE D. MART. LVT.

Est tamen ipsis contra pugnandum, & illud firma fide retinendum, Christum à mortuis resurrexisse, qui & ipse in talibus angustijs & tribulationibus mortis & inferorum uersatus est, sed resurrectione sua omnia superauit. Quocirca, quanquam homo peccator sim, hæc tamen mea est consolatio & uictoria, quòd Christus Dominus meus uiuit, quòdque resurrexerit & me è peccatis et damnationibus eripuerit.

Tali fide Christianis sua tormenta & passionis subleuanda sunt, & calamitatum onera mitiganda, alioqui impossibile foret conturbatum & territum cor consolatione erigere, ac mordaces cogitationes animo expellere. Illud autem unice recreat animum, quòd Christus testatur se Deum & saluatorem esse miserorum, non securorum, & misere uiuentium, sed quibus Diabolus & inferi timori sunt, illi Baptisum & Euangelium amplectantur, & ita concludant, Quandoquidem sentio inferos & iudicium Dei mihi esse formidini, signum id certum esse statuo, quo palam fit, & me esse Christianum & fidei esse participem. Qui enim inferos exhorrescit, ille certo credit cælum esse & inferos: & contrà, quem hæc non terrent ullo timore, ille credit hæc esse fabulas. Ideo me in tantis

in tanta trepidatione & angustijs uersantem
 his ipsis consolari debeo, ac fide erigere, &
 ita Diabolo & cordi meo respondere, Terre-
 facis tu quidem me peccatis & inferorum hor-
 rendis supplicijs, Christus autem cœlitus mihi
 promisit iusticiam, uitam & salutem. Hic ma-
 ioris apud me ponderis est, quàm omnes sen-
 sus & cogitationes meæ. ita semper dimican-
 dum & certandum est, quo hunc articulum ap-
 prehendamus & seruemus, sicut summè neces-
 sarium erit, cum in hac uita, tum mortis tempo-
 re potissimum.

Ex his omnibus uides uerissimum esse quod
 Paulus dixit: Si tantum in hac uita spem in Chri-
 sto fixam habemus, tum maxime miserabiles
 omnium hominum sumus, Ad hæc omnium quoq;
 stultissimi, qui genium nostrum defraudan-
 dantes, omnium rerum usum & uitæ tranquil-
 litatem, neque non uoluptates & delicias, in-
 summa, omnes creaturas perosi & reijcientes,
 omnibus periculis nosmet nequicquam expo-
 nimus, & grauissimis angustijs inferorum di-
 scrutiamur. In mundo quidem summo contem-
 ptu laboramus extreme ærumnosi, coram Deo
 autem perpetuo timore nobis trepidandum est,
 cui angustie nulla plaga, nulla calamitas, nul-

HOMILIAE D. MART. LVI.

lus cruciatus, quamlibet acerbus aut ingens,
 comparandus est. In has uero acerbitates ultra
 nos conijceremus, & in illis maneremus? Cur
 non potius exemplum multitudinis sequeremur,
 iam ita dicentis, Multa tu quidem de Euange-
 lio & fide uerba facis, at ego optarim mihi ui-
 morum copiam &c. Sed uale longum mihi fra-
 ter cum tuis sodalibus, & indulge genio, usq;
 dum licuerit. Cum enim Christianus non sis,
 nec quicquam credas de Deo aut Diabolo, facti-
 le securam & uoluptariam uitam transigis, nec
 quisquam te impugnat. At si & ipse Christianus
 adnumerari gestis, & serio ad futuram uitam
 uiam affectas, tum demum senties, quibus nam
 machinis Diabolus te & omnes Christianos in-
 cessanter oppugnabit, cum omnibus creaturis,
 quarum opera ad hoc uti nouit, ut incusso pa-
 uore ita te conturbet & iugulet, ut neq; noctu
 neq; interdiu interquiescere liceat, ac tum ipse
 propria experientia edoctus fateri cogeris, nul-
 lam miseriorem & arumnosorem uitam in ter-
 ris esse, quam Christiani hominis.

Etenim propter Christum tota haec oritur
 Cur Christia tragœdia, cui Diabolus insensus est, atque a-
 nis tantope = deo ipsius Verbum & Euangelium unâ cum to-
 to Chris

to Christianismo plus quam nouercali odio prosequitur. Itaque Christus in hoc seculo fraudi & damno nobis est, nec cogitare licet, nos hic in terris gaudium aut tranquillitatem habituros. Ceterum impiorum turbæ omnium rerum affluentiam cum summa tranquillitate & prospero statu offert, quanquam postremum illis id dat præmij, quod carnifex seruo suo dare consuevit. Interea uero loci nobis omnes acerbitates tolerandæ sunt, dum quotidie casum ac punctum nos petit & confodit, ut uerum esse uideatur, Quoprobiore, hoc morti uiciniores. Ut enim probus homo diuturna uita fruatur, non humana, sed planè diuina uirtute opus est, tanta immanitate & rabie furit Diabolus, ut nisi uniuersos Christianos occidione occidat, ac simul uelut oues mactet, quietem agere non potest.

Nunc autem Christus surrexit ex mortuis, primitiæ eorum qui dormierant fuit. Postquam enim per hominem mors, etiam per hominem resurrectio mortuorum.

HOMILIAE D. MART. LVT.

Christianorū
consolatio.

Conclusionem supra positis rationibus in-
fert, non ita rem se habere, sicut rationis ductu
cogitamus, Christianorum fidem & doctrinam
nihil esse, nec nos esse aliud, quàm omnium
mortalium miserrimos. Indicat autem his uer-
bis efficacissimam consolationem, quam ari-
pere debemus talibus sensibus & cogitationibus
impugnati. Nam sicut dixi, Christianis sublimio-
ri & praestantiori consolatione, quàm auro &
argento, opus est. Hominem avarum pecunia,
egrotum medicinis, mendicum aut famelicum
frustro panis consolari potest, Christianum ni-
hil tale iuuat. Cum enim credat & cognoscat
Deum caelos pariter & inferos creasse, obstu-
pescit, & iram Dei pertimescit, siquē per omnia
pavidus & conturbatus homo. Itaque sic con-
sternatus, perculso & abiecto animo, nihil gau-
dij aut consolationis habet, nisi in futuram ui-
tam, hoc audito articulo, quod Christus à mora-
tuis resurrexerit, ut & ipsum excitet e fovea
bus mortis & omnibus angustijs liberatum &
exceptum.

Videmus quoquē quanta grauitate Paulus hunc
articulum tractauerit, quippe propria expe-
rientia edoctus, ut iudicaret hunc articulum si-
de retinendum esse, nec sectandam rationem &
sensus

IN XV. CAP. I. CORIN. 61

sensus quicquid tandem dictarent. Extra hunc enim nihil est apud Christianos nisi ploratus & eulatus, et subinde aliud atq; aliud incommodum. Ideo alia re nobis opus est, qua deiectum & confectum animum erigamus & refocillemus, ut alio torqueat oculos, nec hunc calamitosum nostrae uitae statum intueatur. Hoc saltem fit praesenti praedicatione. Ad hoc enim baptisamur & uocamur, & Euangelium audimus, non qua uia ad magnas diuitias perueniamus, aut quo pacto amplissimos honoris gradus consequamur, quae iurisperitorum partes sunt docere, nec quomodo edendum & bibendum, quod parentum est officium, sed neq; quomodo Respub. gubernanda sint, quod Principum interest, sed ut animum nostrum ad aliam uitam instituamus, quae nondum praesto est, certo certius tamen uentura.

Quocirca Paulus iam sic inquit, fac nos esse omnium in terris calamitosissimos, si ne nos terri & conturbari morte, peccatis, inferis, & omnibus illis quae pauore & consternatione nos possunt afficere. Interim tamē certus sum Christum resurrexisse, nō quidē ē somno (inquit) sed à morte. Neq; enim minus q̄ alij mortuus est & humatus, uerū rediuiuus iterum ē sepulchro in lucē emerfit, morte & Diabolo superatis, à quibus ad

HOMILIAE D. MART. LVT.

tempus absumptus deliteſcebat, iamq; in coelum
 aſcendit, ubi iam in gloria patris et uita coeleſti ſe
 det. Haec noſtra eſt fiducia & conſolatio. In illius
 enim nomine baptiſati ſumus, ipſius Verbum au
 dientes & conſitentēs, Ab illius nomine Chriſti
 norum appellationem ſumpſimus, propter ipſum
 nihil non incommodi patimur à Diabolo. Neque
 enim noſtra ſed Chriſti res agitur et regni ipſius,
 cui inuidet Diabolus, diu noctuq; meditans, quo
 modo illud uasat, uexet & laceret, & nos ita ſi
 ſos faciat, ut Chriſtum è manibus labi patiamur.

At nos magno & erecto animo uiciſſim illi re
 pugnabimus dicturi, Non ita peſſime Diabole ta
 tum acerbitalis nobis unquam obiectabis, ut his
 motus Chriſtū propterea ſim abiecturus, & bap
 tiſmum abnegaturus. Nouiſti tu ferocire morte,
 igne, aqua, peſte & tartar ea tua uoragine, Nos
 uiciſſim Chriſti noſtri fiducia, qui te uicit & pro
 ſtrauit, nouimus te contemnerc. Ille denuo te iugu
 lare poteſt, & in tartarum præcipitare, quod &
 facturus eſt, et nos uiuos è tuis rictibus erepturus.
 Ideo deuorato ſane nos quando poteris, aut mor
 ti nos perimendos obijcito, breui tamen experi
 ere quid egeris, ubi nos ſummo tuo cū dolore diſ
 ruptis mortis uinculis ſumma in gloria uidebis
 reſurgere. Siquidē et ante unum peremiſſi et ter
 ra colit

IN XV. CAP. I. CORIN. 62

ra condidisti, qui te fuit fortior, quem maximo cū dedecore reddere cogebare, quanquam contumeliosissime in cruce pendentem impetebas, Alios saluos fecit, se ipsum nunc saluum faciat &c. Iam uero uicissim ille tecum ferocit, estq; tibi in mortem factus & damnationem, qui breui te per nos summo illo die per praecepta dabit in exitum.

Dixerit fortasse hoc loco aliquis, Sanè uero Christus facile cōtemnit Diabolum, qui quidem supra sedet, tam tutus ab omni uiolentia. Quid autem hoc mihi prodest? aut quo pacto me quoq; in portum & receptum pacis & salutis recipiam? Ego enim hic relinquo in medijs periculis, ac potestate diaboli et mortis. Ad hoc Paulus uno uerbo scite respondet, quo inquit, Christus surrexit primitiarum qui dormiunt. Hoc enim uerbo Primitiarum, satis declarat, Christum non solum surrexisse, sed plures esse sequuturos & ducem imitatuos, Hunc enim uirum non sic intueri oportet, quasi pro se à mortuis resurrexerit, sic enim modicum consolationis in Christo haberemus, si eius opera latius non paterent & nobis bono non forent, tanquam homo nunquam factus esset. Neque enim pro se opus habuit mori, cū sine peccatis natus esset, nec quicquam iuris in ipsam Diabolus obtineret. Adhæc Diaboli & mortis domi-

Christus primitiarum resurgentium.

HOMILIAE D. MART. LVTH.

nus erat, quē adoriri non audebat, sed quem Christus unico uerbo non secus atque iudeos in horto prosternere potuisset. Sed ita Christus intueendus est, ut ipsius mors & resurrectio in nostram gratiam & bonum facta esse intelligātur. Itaq; quem admodum nostri saluandi gratia mortuus atq; sepultus est, perinde ut nobis quoque moriendum est, & terra subienda, ita quoque propter nos resurrexit, hac mutatione inducta, ut quemadmodum propter nos in mortē pertractus est, ita nos per eum è morte in uitam perueniamus. Sua enim

Primitiæ. morte nostram mortem absorpsit, ita ut omnibus nobis resurgendum sit & uiuendum, sicut ipse resurrexit & uiuit. Ideo recte dicitur Primitiæ, quòd præcedit, et omnes nos aperta iam uia post

Primus. se ducit. Vbicunq; enim primus nominatur, ad hunc adhuc plures annumerādi sunt, nec satis est unus, sed alij quoq; sequuturi intelliguntur, nimirum secundus, tertius, quartus, et sic deinceps quot quot illorum sunt qui obdormierūt, alioqui enim primus dici non possit, si solus surrexisset, & eius exemplum nemo sequuturus esset.

Illud autem hoc loco notandū uenit, quòd eos quibus post Christum resurgendū est, non uocet mortuos, sed Christum primitias dormientū uocat, tametsi de Christo dicat, quòd resurrexerit non

IN XV. CAP. I. CORIN.

non à somno, sed à morte. Nam quæ ante Christū uera & eterna mors fuit, ea nunc, posteaq̄ Christus defunctus est, et resurrexit, nō amplius mors est, sed somnus. Itaq; Christiani qui humati sunt, non mortui sed Dormitores nō absurde dici possunt, quippe qui certo resurrecturi sunt. Illi enim dormire dicuntur, qui iacent ut iterum à somno excussi surgant, non illi qui sic iacent, ut de quibus nulla spes sit unquam resurgendi, qui non dormitores, sed mortua cadauera dicuntur. Itaque hoc ipso uerbo dormiendi futura mortuorum resurrectio in scriptura significata est.

Mors est somnus per Christum.

Dormire.

Et quod maius est, per hoc quòd Christum uocat primitias dormientium, indicat resurrectionem ita animo intuendam & comprehendendam esse, tanquam cœpisset iam à Christo initium, uel potius quòd iam ex dimidio completa esset, ita ut quod adhuc de morte supest, nihil nisi profundus somnus estimandum sit. Et futuræ resurrectiōis corporis ratio non alia erit, quàm si quis subito è somno excutiatur. Prima enim & potior illius pars iam transacta est, nimirum quòd Christus caput nostrum surrexit. Sedente autem supra capite & uiuente, de cæteris membris laborandum non est ipsi adhæsuris & sequuturis. Quocunq; enim caput iuerit & manserit, eò corpori quæ

Resurrectio dimidio completa.

HOMILIAE D. MAR. LVI.

que cum omnibus membris eundem & manendum est. Quomodum in hominis & omnium animalium natiuitate caput naturaliter primo emicat, quo nato totum corpus sequitur. Cum itaque Christus deuicta morte resurrexerit, iamque in caelo recubans peccato, morti, Diabolo dominetur, & omnia gubernet & regat, & omnia haec ob nostram salutem fecerit, quo nos quoque demum penitus ad se producat, nulla causa restat, quantum obrem pro resurrectione & uita nostra sollicitemur aut laboremus, tametsi mortuis & sepultis sit contabescendum. Neque enim mors nostra aliquid dicitur amplius, quam somnus quidam, de quo experrecti surgimus. Est autem coram Christo tantum unica nocte opus, ut nos e somno excitet.

Hec sciens & credens, iam cor & conscientia mea, atque ipsa etiam anima per mortem & sepulchrum penetrarunt, & apud Christum in caelo uiuunt, & illius consideratione semet oblectantur. Atque ita duas partes resurrectionis, & plus quam dimidium abstulimus. Nam cum animam et corpus inde uiuificet et renouet, facile ipsum quoque corpus uiuificabit priori amictu exornatum, ut illud praeculis uideamus, & cum eo uiuamus. Siquidem hoc ipsius uerbum & opus est, quibus frecei baptisati sumus, insuper uiuimus & morimur. Itaque per

persuasissimum & compertissimum habeo, nos illi fidem habentes, nequaquam deceptum iri, sicut nec ipse deceptus est, quocumque tandem mortis genere absumpti sepeliamur. Diabolus enim mortis magister & carnifex enixe dabit operam, ut nos interficiat, & officium suum obeat, ita ut necesse non sit nobis ipsis mortem eligere. Quatinus tamen carnificina nos confecerit, nobis obesse non potest. A mara potuicula siue haustum nobis sorbendum propinabit, sicut ijs concupimus, quos ita sopire cogitamus, ne quid amplius sentiant. At tamen iterum expergiscemur, & emergere volumus illo die, cum extrema tuba classicum cecinerit. Quatinus in re nobis minime erit aut esse potest obstaculo. Quatinus in quoque iam per Christum plus quam ex dimidio mortem sustinuerimus, ita ut corpus perpetuis tenebris obrutum retinere queat minime.

Ecce ad hunc modum thesaurus noster nobis inspiciendus est, ut uertamus oculos à temporali statu, qui propalam cernitur et patet, nec permittanus morti & alijs calamitatibus nos ita perterrendos. Sed neque curae nobis sit, quid Mundus habeat aut possit, sed his potius opponamus ea, quae nobis in Christo parata & reposita sunt. Nam salutis nostrae prora & puppis (quod

HOMILIAE D. MART. LVI.

Mundo Christi
 stus opponē-
 dus.

aiunt) in hoc sita est, q, ipse resurrexerit, quòd q;
 cū eo uitae iam simus facti participes, nec amplius
 potestati mortis subiecti. Quocirca sine sanè mīra-
 dum, eiusque liguritores, gule mancipia, neque
 non istos Midas & Croesos insanire & ferri pro
 animi sui libidine cum impurissimis illis delitijs
 & male parta pecunia, neque non Diabolum sua-
 rere, & suis uenenatis telis conscientiam con-
 turbare, & omnibus malis nos persequi, Interim
 nostra unica consolatio est & iactantia, quòd ipse
 se Christus sit nostrae Primitiae, qui resurrectio-
 nem exorsus est, perq; regnum Diaboli & mortē
 penetrauit, nec ultra moritur aut dormit, sed in
 caelis perpetuo dominatur et regnat, ut nos quo-
 que ex isto carcere & uinculis mortis eripiat. Au-
 pud hunc, quē pro nostris primitijs agnoscimus,
 opes & diuitiae nostrae debent esse recondite, ad
 quem mundus & Diabolus aspirare non possunt.

Diabolus
 Christiano
 non metuen-
 dus.

Cur ergo submissis et effeminatis metus animis
 cōtremisceremus, ad oriente nos Diabolo, & om-
 nia nobis eripere conante? Qui quanquam uxor
 rem & liberos iugulauerit, & cor nostrum om-
 nimodis anxietatibus et angustijs disruciauerit,
 ac demum nobis quoque uitam eripuerit, tamen
 his omnibus nihil adhuc praecleari egit. Corpus
 & uitam nobis hīc in suo diuersorio agentibus
 auferte

inferre potest, ubi quotidie instar carnificis &
 mactatoris in pleno ouili mactat tantum & iugu-
 lat. Est itaque nobis apud talem hospitem sump-
 tus facientibus quoq; numerandum, nec alias da-
 pes nobis apponit uescantibus & accumbentibus
 atq; pestilentiam, & omnia reliqua morborum ge-
 nera: potus eius non alius est quam cicuta, aconi-
 tum, & uenenum presentissimum. Ideo hoc tan-
 tum nobis expectandum est, ut his omnibus satu-
 ratos nos demum mactet & decoriet.

His tamen omnibus ex sua sententia consecris,
 nihil nobis eripuit: neq; enim iste noster est thesau-
 rus, quem nos Christiani habemus, nimirum hæc
 caduca uita, quam mundus in terris sectatur. No-
 ster thesaurus in tuto repositus est, nempe in Pri-
 mitijs dormientium, qui iam in cælis residet, &
 ex hac spelunca latronum abiit, sumpta secum ui-
 ta nostra. Hoc est quod sublati cornibus elatos
 spiritus gerimus, ac Diabolo laqueum (quod aiunt)
 mandamus, dicentes, Quandoquidem usq; adeo ti-
 bi uoluptati est nos Christianos deuorare, & de-
 litijs temet explere, perime sanè & macta pro ut
 tibi uisum est, & nos assatos & tostos in uoragi-
 nem tuam reconde. Sed ne tibi coenanti salsamen-
 ta & sinapi desint, à posterioribus incipe. Sed qd
 tandem nobis ita deuoratis memorãde rei fecisti

Christianorũ
 thesaurus.

HOMILIAE D. MART. LVT.

Hoc enim pacto tuam insatiabilem ingluuiem nō
 dum exatiabis. Siquidem non inuenies, quod que
 rebas & concupiscebas, quæ nostra optima &
 maxima pars est, imò potius totius uite nostre
 thesaurus preciosissimus, nimirum hic de resurre
 ctione articulus in Christo positus. Hoc ipso è factus
 cibus iam tibi erepti sumus, & satis in tuto loca
 ti. Hic enim thesaurus in nobis non est recondi
 tus, ita enim dudum abstulisses, sed in Christo, ubi
 tuis furtiuis manibus nō est obuius & expositus.
 Quid itaq; nobis adfert incommodi, tametsi nos
 corporaliter perimas: cum nihil aliud facias, nisi
 quòd misero corpusculo opē ferre properas, quo
 maturius ex hoc exilio liberetur, eoq; quo debet
 ueniat, ubi caput, cor, & omnia sunt reliqua, sum
 ma tranquillitate & scelicitate fruenteia, id quod
 nos quotidie ardentissimis uotis expectamus &
 concupiscimus. Ibi tum uidebis & senties, quid de
 uoraueris, nec quisquam extra te plus acerbita
 tis sentiet: nam pestes illæ & uenena, quibus nos
 pauisti, tibi deuoranda & sorbenda erunt. Hæc ti
 bi uarijs torminibus uentrem dilacerabunt, et tuæ
 furoris finem facient. Ita nobis contra inimici no
 stri terrores dimicandum est, nihil aliud perinde
 scientis, q̄ nos ad summas angustias redigere, quo
 hunc de resurrectiōe articulu ex oculis nobis eri
 piat.

piat, ne memores essemus, cuius simus, qd thesau-
ri habeamus, & quo nomine uocemur. Ita iã Pau-
lus ualidissimis rationibus planũ fecit, Christi res-
urrectionẽ causam esse, cur etiã nobis resurgẽdũ
sit. Hãc iam latius cõparatione declarat, & inqt,

Postquam enim per unum homi-
nem mors, etiam per unum homi-
nem resurrectio mortuorum.

Hoc est, Quemadmodum Adam principium
fuit & primitiæ, cuius culpa omnibus nobis mo-
riendum est, sicut ipse mortuus est: ita Christus
primitiæ est, cuius beneficio omnes ad nouam ui-
tã resurgemus, sicut ipse primitus resurrexit. Hi
enim duæ illæ personæ sunt & imagines, quas scri-
ptura inter se comparat, & Deus ita ordinauit,
ut sicut per unum mors super omnes homines ue-
nit, ita per unum resurrectio à mortuis in omnes
propagaretur. Ideo Adam est imago Christi (sicut
ad Rom. cap. 5. inquit, quo loco utrosq; latius de-
clarat), ita tamen, ut hæc imago multo sit melior
& præstantior, meliora quoq; efficiat, imò potius
contraria his quorum Adam autor fuit. Hic enim
mortem super omnes homines inuexit, in qua cõ-
sibi tum nobis manẽdum fuit, nec quisquam hanc
euitare potest. Ut autem nobis ferrẽtur suppetiæ,
& nostræ damnationi consuleretur, Deo nouus

Adam.

Christus.

homo mittendus fuit, qui à morte ad portum uitae iterum nos reduceret.

Iam uero Paulus has duas imagines inter se confert, ita uolens dicere, Per unum hominem cui nomē Adamo est, tantum effectum esse, ut omnibus hominibus moriendum sit, qui tamen in culpa non sumus, nec aliā ob causam ullam, nisi quod ab illo prognati simus, in mortem & peccatū uenimus (quanquam post lapsum, ac nobis natis non iam peregrinum peccatum est, sed nostrum sit.) Hec equidem res est per quam miseranda, & horredum Dei iudiciū, quod multo magis esset horrendum, si omnibus nobis in morte perpetuo manendum foret. Iam uero Deus huic alterum hominem opposuit, qui Christus dicitur, ut quemadmodum propter istum sine culpa nostra morimur, ita contra propter Christum sine meritis nostris uiuamus. Et quemadmodū in Adamo nobis fructus di est, quod ipsius de sanguine nati simus, ita nobis propter Christum bono est & comodo, quod ipse nostrum caput est, & mera gratia ac donum diuinitus nobis concessum. Itaque nihil est quod de operibus & meritis nostris gloriemur, sicut nostri Monachi docent. Quid enim nos, qui in peccatis nati sumus, & morti obnoxij, inde, quod carnem & sanguinem de Adamo sumpserimus, nos

Adæ et Christi
collatio.

stris

stris cucullis aut alijs operibus cōsequi uellemus,
 ut nos è peccatis & morte assereremus: ut è cinere
 & pulueribus iterum uiui prodiremus surge-
 remusq;: Sole & omnibus creaturis nitidiores è
 Tantum certe humane uires non possunt, non om-
 nium creaturarum, & ne angelorum quidem
 in cœlo, sed solius Dei. Oportet alium esse uirum,
 qui suis meritis hoc nobis pararit, qui Christus fi-
 lius Dei dicitur, mortis, peccatorum, Diaboli &
 omnium rerū Dominus, sicut de eo Paulus mox
 infra diciturus est. Ille, inquam, est, qui hunc articu-
 lum nobis consequutus est, & primus in se ipso in-
 cepit & uerum fecit, & nobis donauit, ut nos ex-
 tiam per ipsum eius uim consequamur, non aliam
 ob causā, q̄ q̄ ipsi simus insiti, et ad hunc articulū
 uocati et plantati, ut resurgamus et uiuamus, per
 illā uirtutē et merita, q̄bus ipse surrexit et uiuit.
 Cum itaq; in manu nostra nō sit, ut aut moria-
 mur, aut ad uitam immortalem ueniamus, tanto
 firmiorem spem & consolationem habemus, nos
 tam certo uitā per Christum habituros, sicut iam
 peccatum & mortem ab Adamo consecuti senti-
 mus. Nam si in potestate nostra foret posita facul-
 tas nosmet nostris operibus è peccato & morte non in meri-
 eximendi, & uitam consequēdi, nunquam quieti-
 esse possemus, sed assiduis operibus nos discrucia certa uita.

HOMILIAE D. MART. LVT.

remus. Tandē ubi diu multumq; grauissimis operibus defessi, totius mundi sanctitatem cumulassemus, neq; tamē securi aut certi essemus, nos satis fecisse, tātumq; operū fecisse, ut his Deus contentus sit. Ideo Deus hoc gratiæ nobis exhibuit, et in hominem reiecit, q̄ iam antē & sine nostra opera omnia impetrauit et effecit. In illo itaq; uitæ et resurrectionis nostræ certitudo est sita. Nec prodest, quicquid tandem gratiæ & resurrectionis consequendæ causâ fecerimus, quanquam bona opera operati fuerimus, sicut nobis operâda sunt. Sicut sine nostra culpa peccatores & morti obnoxij facti sumus. Neq; n. quicquā opis aut cōsiliij ad id dedimus, quod Adam gustato pomo lapsus sit, quā quam ipsi quoq; postea delinquamus. Itaq; omnia ea quæ peccatum & iusticiam, mortem & uitam pertingunt, tantum in his duobus hominibus hærent, sicut in sequentibus copiosius explicatū est.

Quemadmodū enim per Adam omnes moriuntur, ita & per Christum omnes uiuificabuntur.

Impiorum
resurrectio. Diuus Paulus tantum de his adhuc uerba facit, qui Christiani sunt, quos hoc articulo docet & consolatur. Nam tametsi impios quoq; resurgere oporteat, tamen nihil inde gaudiij aut consolationis

nis percipient, quippe qui non ad uitæ participa-
 tionem, sed ad iudicij seueritatem resurrecturi
 sunt. Quocirca huius articuli prædicatio mundo
 & impijs hominibus, neq; consolatione iucunda,
 neq; auditu grata est. Quod ipse meo ipsius exē-
 plo sum expertus: cum sanctus monachus esse stu-
 debā, tum multo libentius de Diabolo audissem,
 quàm summi dici mentionem fieri, & mihi toti-
 es horrebant pili, quoties de illo aliquid inaudire
 contingeret. Nam præterquam quòd omnes ho-
 mines ita animati sunt, quòd scilicet æquo animo
 deserta hac uita non moriuntur, expauescuntq;
 protinus ad sermonem de morte aut futura uita
 iniectionem, sumus insuper in sentina & colluue
 propriæ sanctitatis demersi, ac existimauimus, &
 deberemus nostris operibus iudicij diuini seueri-
 tatem mitigare, & coelum mereri: his omnibus ta-
 men nihil plus actum est, quàm quòd deteriores
 facti simus, et huic diei insensiores. Magnam illam
 & promiscuam turbam silentio præteribo, quæ
 tantum in hoc seculo suam consolationem que-
 ritat & gaudia, Verbi diuini cōtemptrix, et que
 neobolo quidē Deum & regnum eius emeret.

Tales itaq; si ita excæcati sunt, ut salutiferæ re-
 surrectionis mentionem inuiti audiant, mirabile
 non est. Nobis autem hæc prædicatio est solatio

HOMILIAE D. MART. LVT.

Et gaudio, cum audiamus quod prestantissimum thesaurum nostrum iam in caelo habeamus, nec restat nisi minima particula, ut nimirum per illam excitati resurgamus et sequamur, tam facile, quam homo e somno expergiscitur, omni dolore remoto, compressisq; mundo et Diabolo, ne nobis amplius nocere queant. Vertentur autem omnia in contrarium, ut, qui nos iam excarnificant et vexant, tunc perpetuis cruciatibus torquentur, nos autem perpetuo gaudeamus. Christo enim bonos et malos iudicaturus, ipsis quoq; in lucem prodeundum est, ut damnationis ac supplicij mercedem recipiant, quam respicendo Christo et nobis torquendis sua Diabolica et poenitere nescia malicia lucrati sunt.

Concio de origine mortis et uite mundo ridicula.

Est autem haec Pauli concio, unde mortis et uite origo deriuata sit, perquam ridicula, nec uideatur apud huius mundi sapientes ingenti mendatio dissimilis, Totum scilicet humanum genus ob unius hominis piaculum et delictum morti factum esse obnoxium. Videtur enim rationi iniquum et absurdum, Deum sic iniquam tulisse sententiam, Adamum unius pomi degustatione omnes suos nepotes et posteros traxisse in exitum. Sed quid ad hoc faceremus? Quod morte absumamur, quotidianis experientis uidemus: quod autem ex

leui peccato oriatur, ortaq; sit, plane mirabile est,
 nec parum iniquum, si uerbis res dilatanda foret,
 & argumētis uberioribus explicanda. Nondum
 enim aut cædem fecit, aut adulterium commisit,
 sed neque furatus, neque latrocinatus est, nec fuit
 in Deum blasphemus, sed nec quicquam aliud fla-
 gitiorum designauit, qualibus multis iam infandis
 & nefarijs flagitijs mundus scatet. Tantum de po-
 mo unum atq; alterum morsum degustauit, per-
 suasus per mulierem à Diabolo deceptam. Tanti
 ne erat (humana ratio diceret) pomum illud, cu-
 ius uiolati gratia uniuerso mundo moriendum
 fuit, tot præsertim uiris sapientia claris, atque
 ipsi etiam filio Dei cum omnibus Prophetis &
 sanctis patribus? Atqui tolerabilius esset, si sal-
 tem mors foret, sicut sapientes mundi dicunt,
 qui se ob subeundam aliquando mortem conso-
 lantur, quòd omnium malorum finis sit. Sin me-
 lius aliquid attulerit, ut sperare uidebantur, illud
 quoq; arripiunt (quanquam nihil certi de illa sta-
 tuerint, quippe quibus de resurrectione ne uer-
 bum quidem exploratum fuerit). Quòd autem
 omnes ob noxam alterius æternum supplicium
 & damnationem commeruerimus, inq; tartaro
 pœnis persoluere nos oporteat, idq; ob unam
 hanc culpam, illud multo minus hominis cor &

HOMILIAE D. MART. LVT.

ratio approbare potest. Videtur enim iudicium nimis iniquum fuisse, & à diuina maiestate nimis quàm immisericorditer actum, quæ summa est sapientia & bonitas.

Mors peccati supplicium Iam uerò, sicut dictum est, omnes fateri cogimur, quantumuis ridiculum uideatur, nobis moriendum esse. Quòd autem mors ab Adano in nos derivata sit, illud ut credamus hìc nobis discendum est. Etenim hoc nullius hominis sapientia excogitauit, mortem peccati esse supplicium, sed omnes sic potius cogitauimus & opinati sumus, naturalem esse casum aut contingentiam, quemadmodum canis, aut sus, aut aliud aliquod animal moritur. Aut sicut sol quotidie oritur & occidit, ut gramen uirescit & arefcit, sicut omnes res naturali quodam ductu caducæ sunt & transitorie, quæ sicut fortuito prouenere, ita rursus dilapsè concidunt. Nos autem scriptura magistra discimus, mortem nostram nulla naturali ratione prouenire, sed fructum & autoramentum peccati esse parentis nostri Adam, qui tanti sceleris & criminis læsæ diuinæ maiestatis reus factus est, ut se ipse et omnes inde procreatos æternæ morti subiecçerit, quam nemo in terris potest euadere. Còtrà, illud mundo adhuc uidetur absurdius & falsius, imò longe incredibilius, quòd hic Paulus

Vnius beneficio omnes re-
furgemus.

lus dicit, Omnes homines unius hominis benefi-
 cio resurrecturos esse, Atq; ita in uno homine ui-
 la necisq; potestatem sitam esse, nec quicquam u-
 niuersum mūdum ad hoc facere aut prestare pos-
 se, nihil ullius hominis uires ualere, nullius sancti
 uitam, uirtutes, bona opera satis esse causæ, quam
 eorum à morte resurgat. Estq; prorsus extra cu-
 ius potentiam & meritum uis resurrectionis
 posita, & uni homini, hominibus incognito & cō-
 tempto, adhæc turpissime et miserrime mortuo,
 accepta ferenda. Huic honos habendus, hic omni-
 bus colendus & amandus est, qui resurrectionis
 nostræ autor extitit, per hunc nos quoq; resurge-
 mus. Ad hanc consequendam nullus monachus,
 nullus Carmelita, imò ne Propheta quidem ullus,
 Apostolus aut martyr, quicquam facere aut pro-
 mereri potuit cum omnibus suis regulis & uiuē-
 di ordinibus. Res equidem absurda est, & rationi
 minime consentanea, si excogitandam & perpen-
 dendam nobis proposuerimus, quæ & me cogitā-
 tem non raro uarie torsit, estq; articulus qui non
 facile cordi imprimitur, uidendo hominem effir-
 ri mortuum & humari, ut non aliter cogitem &
 sentiam animo, quàm unà nos resurrecturos. Vn-
 de uero aut qua uirtute? Non equidem mea aut
 ullis meritis, sed unius huius uiri, nempe Christi

HOMILIAE D. MART. LVT.

beneficio, idq; ita certo futurum est, ut certius nō sit me sepultum iri, cuius tamen rei omnium sum certissimus. Ideo ista solis Christianis predicatur, estq; articulus fidei, qui mundo scurrilis impostura uidetur, ita aestimanti uerum esse nō posse, Deum ita stultè agere & iudicare, ut ob unius noxam uniuersum mundum indiscriminatim condemnaret, aut contrà, ob unius gratiam omnes eosq; immerentes saluos faceret.

Nam mundi iudicio ita agendum erat, ut quisque pro sua culpa aut meritis mortem oppeteret, aut uiueret. Sicut facinorosos uidemus puniendos scelerum gratia aut plecti capite, aut suspendi, aut concremari, ubi cuiq; sua malitia fraudi, aut probitas bono est, neq; consentaneum est aliquem alterius culpam prestare debere. Hoc iudicium iudicante mundo equum & iustum haberetur. Idem Turcæ sentiunt, estq; ea totius mundi fides, cum est omnium optima, eum, qui uitam quam maxime inculpate transegerit, in die nouissimo resurrectorum & immortalitate fruiturum, & contrà. Vnum autem ualiturum pro omnibus, & nos omnes alterius culpa & meritis morituros & uicturos, id sine risu & offendiculo apud misericordiam Deo sic uisum est, & sic eius uoluntati placuit, ut mundum

IN XV. CAP. I. CORIN.

& eius sapientiã insatuet, ac opera sua ita per-
 ficeret, ut nullius sapientiæ comprehendenda fo-
 rent. Nam si pro rationis tuæ captu & intelligen-
 tia ageret, quid inde honoris haberet? aut cuius-
 modi tandem Deus foret, qui nobis se docendum
 exhiberet, & secundum nostram sapientiam iu-
 dicaret & ageret? Iam uero ita agit, ut sua sapi-
 tia quàm nostra maneat sublimior, huic nos oportet
 subijci & dicere: Secundum meam quidem sa-
 pientiam inique iudicatum esset, te autem hoc as-
 formante rectum & iustum est. Huic qui parère
 noluerit, sed suam sapientiam diuinæ audet ante-
 ponere, ac Deum iniquitatis accusare, ille uideat
 quid agat. Nos uero in administranda re nostra
 familiari sapientes erimus, ubi sine periculo &
 nostro arbitratu sapere & regere possumus uac-
 cas, equos, &c. atq; intra hosce fines sapiendi no-
 bis consistendum est, nec permittendum ut teme-
 re in Dei administratione irruamus, quippe qua
 sublimior est atq; remotior, quàm ut à nobis per-
 tingi aut comprehendi possit, Nos enim illi ut
 creatori & Domino nostro subiecti sumus. Ideo
 nobis audiendus est, & credendum quicquid di-
 xerit, quo suam gloriam illibatam conseruet, ac
 tantum ipsius gratia & misericordia, sine nostris
 meritis ualeat.

Deus cur in-
 satuet mundis

HOMILIAE D. MART. LVT.

Hæc est illa prædicatio, quam diuus Paulus libenter tractat, tātum uero Christianis est, ut semper dico, utilis, qui idonei sunt ad huius articuli susceptionem & fidem, quippe qui peccatorum suorum onus & mortē ipsam sentiunt, & hoc experiuntur, ingenue fatentes, Adami peccationem quoq; in peccata, in tram Dei, & damnationem præcipitatos, et morti adiudicatos. His cogitationibus sine fine se disrutiant liberari cupientes. Et quanquam ipsi quoq; secundum carnem inuiti moriantur, id tamen consolationis habēt, quòd libentiſſime ab illa liberari uelint resurrectionis cupidi. Hac in spe eiusmodi terrorem peccati & mortis patiuntur, de qua Christus ipsos erepturus est, non aliud animo agitantes, quàm inenarrabiles gemitus, quibus summis uiribus ad Deū clamitant, sicut Paulus ad Rom. 7. Miser ego homo, quis me eripiet ex hoc corpore morti obnoxio? Gratias ago Deo per Iesum Christum Dominum nostrum, &c. Quasi diceret, Mortem sentio quā ab Adamo habeo hereditariam, ita ut supra modum doleam. Porro ad has redactus angustias ad Christum confugio, hoc fretus, quòd illius bonitate uitam habeam.

Est autem hæc perquam occulta consolatio, quæ debüiter sentitur ab illis, qui in tam profundis

dis animi & cordis gemitibus & suspirijs semet
 consolantur, dum cor consternatum palpitat, nec
 sentit aliud, quàm semet peccatis & metu mortis
 summè grauatum. Itaq; clamat, nec tamen plus po-
 test eloqui, nisi quòd mortis acerbitate libenter
 exonerari uelit, & salutem assequi, quo in statu
 tantum sese sustentat gemitibus. Ceterum ista om-
 nia horum faciunt, ut Christianus in his angustijs **Piorum con-**
 constitutus discat rectam consolationem & pau- **solatio.**
 di animi leuationem querere, nec apud seipsum,
 nec ullum hominè aut creaturam, sed apud Chri-
 stum, per quem solum tantum actum & impetra-
 tum est, ne illi mors & peccatum ab Adamo ad-
 ducta nocumento esse queant, iam per Christum
 saluato & redempto.

Hanc artem recreandi animi impij & infide-
 les non callent, quàmquam & ipsi in angustijs uer-
 santes multum clament & ingemiscant, ubi horu-
 la ipsorum uenerit. Neq; enim cogitationibus tan-
 tum se nouerunt tollere, nec tam profundos gemitus
 è corde educere, ut propterea Deus per Chri-
 stum ipsos uelit eripere, sine ipsorum meritis, sed
 ipsis in tanto horrore & terrore conscientie de-
 sperandum est. Nam ignorant hanc artem, qua è
 morte emergendum est, nempe quòd illud per so-
 lum Christum fiat. Interea loci grauati angustijs

HOMILIAE D. MART. LVT.

fursum ac deorsum cursitant, iam hunc iam illum
sanctum accedentes, et iam his iam alijs operibus
studentes. Christianus autem hæc omnia missa faci-
cit, quippe qui didicit & expertus est, nusquam in
terris contra mortem esse præsidium, quæ nobis
innata est, quam ut cæteri ferre & pati cogitur,
id quod ipsi ægre & dolori est, sed ad Deum so-
lum clamat ea fide, ut ipsum per Christum è fauci-
bus mortis eripiat. Hac consolatione quotidie se-
met recreat, donec prorsus superata morte ex
hac uita emerferit.

Ad hæc ea quoque nobis prærogatiua est, de
qua supra quoque diximus, quod mors in Christo
iam nihil est, & pars resurrectionis iam peracta,
quod ego præcipuum & optimum iudico, cuius
nos quoque nidorem per Christum in corde nostro
percepimus, eoque ferme uentum est, & est Deo gra-
tia, quod inimicus noster non multos dentes habe-
at, iamque macherã suam penitus amiserit. Nam si
recte rationem inire uolumus, mundum ferme to-
tum deuastauit, maiori hominum parte absorpta.
Nos. n. nihil aliud sumus quam ultimi digiti, sicut
Daniel ca. 7. testatur magnæ illius imaginis. Qua
tuor. n. monarchiæ illæ præterierunt, adhæc omnes
Prophete et Patres, tum Christus ipse cum suis Apo-
stolis et sanctis, et ut summam indicã, maxima pars
totius

Mundi maior
pars absorpta.

totius corporis Christianitatis, adhuc excellentis-
 simi prudentissimiq; Principes, reges & proce-
 res absumpti sunt. Itaque nihil aliud superest, nisi
 extremus haustus, estq; breui saltu opus. Non se-
 cus atq; cum tempore uindemiæ omnibus iam u-
 uis decerptis una atq; altera adhuc in uite rema-
 net: Aut cum decussa arbore duo aut tria poma
 adhuc dependent, cæteris omnibus deiectis, quod
 tamen ad totam uindemiam planè nihil estiman-
 dum est. Ita quoq; mors mactatione suam prope-
 modum compleuit, et iam dominij sui finis instat,
 nisi quòd nondum saturari queat, usq; dum reli-
 quas quoque bonorum hominum prorsus deuor-
 ret atque deglutiat.

Contrà Christus quoq; in semetipso suisq; san-
 ctis uitam iam lucratus est, & ferè omnia expedi- Vita maiori
 uit. Sedet enim supra ut caput nostrum, totum ge- ex parte lu-
 nus humanum gubernans, ita potens & magnus, crata.
 ut uniuersus mundus ipsi comparatus pro nihilo
 ducendus sit. Habet quoq; iam præcipuam sui cor-
 poris partem, hoc est, Christianitatem per fidem
 in sua resurrectione, nec ulla re ad eius cõpletio-
 nem nisi saltu, imò momento opus est tantum, ut
 sui adhuc corporaliter humo tecti perfecte resur-
 gât. Iam enim omnes paucis exceptis ex hoc cala-
 mitoso exilio erepti sunt, & plus quàm ex dimi-

HOMILIAE D. MART. LVT.

dio in Christo uiui, cū in fide uixerint et peruen-
 serint, quēadmodum Christus testatur, corā Deo
 Abrahā & oēs sanctos uiuere (quanq̄ hac uita
 defunctos) cū nobis Deus sit non mortuorū sed
 uiuentium. Itaq; certus est, morti suas uires adēp-
 tas esse, et ita debilitatas, ut firmē nihil habeat am-
 plius quod iugulet. Accesserunt enim nūc ferē om-
 nes, & breui nos omnes uiuos sistet in cōspectu
 Dei, mortem & inferos pedibus nostris subiectu-
 rus. Et in summa, maiore parte nostri mortem ui-
 cinus, & minima particula superāda restat. Ideo
 nos qui mundi finem assequuti sumus, eam fiduciā
 habemus, ut minimo tantum saltu & supremo op-
 pus sit, ita dicto citius cum Christo steterimus, &
 cum eo perpetuo uixerimus.

Quipropter Verbo Dei credentes, illud mo-
 uere nos non debet, tametsi ridiculum uideatur,
 quod hīc Paulus dicit, ut sicut in uno homine om-
 nes moriuntur, ita in uno homine omnes resur-
 gent seu uiuificabuntur. Ita enim diuina bonitati
 & sapientie placuit, ut nos qui citra nostram no-
 xiam Adami delicto in peccatum coniecti sumus,
 & nullus nostrū inde sua opera potest emerge-
 re, uicissim alterius hominis subsidio, qui omni
 peccato careret, iterum ad iusticie & tranquillitatis
 portum perueniremus. Neq; enim animus es-
 ius

ius aut uoluntas fuit, ut in peccato & morte maneremus, sicut necesse fuerat, si Christus non uenisset. Itaque mera est gratia, nec nobis amplius damno est, quod in Adamo nobis moriendum est, sed magis lucro. Meliorem enim uitam, quam prior fuit consequimur, si non moriendum fuisset, nisi quod externo homini, hoc est, carni & sanguini non perinde aridet, nec libenter hoc absinthium deuorat. Neque enim aliter nouit aut potest se gerere, estque unum quod ab Adamo hereditarium accepit, quod mortem exhorrescit & fugitat.

Hac tamen consolatione semet potest erigere, quod in Christo uitam habeat certissimam cum omnibus sanctis qui hactenus uixerunt. Ille iam supra sedet uiuus pro se et suis omnibus. Ex quo & nos ultra dimidium progressi sumus, cum in his qui ante mortui sunt, tum in nobis ipsis. Et tamen haec omnia gratuito accepimus, ita ut alia opera minime opus sit, nisi ut baptizemur, & Euangelium audientes Christo tenaciter adheremus, id quod nostrum opus non est, sed eius gratia. Sicut nihil prorsus egimus, ut in Adamo laberemur, nisi quod de ipsius sanguine progeneremur, illique ut caro & sanguis adherescamus. Nam omnes nos post se traxit, sicut is qui altum

HOMILIAE D. MAT. LVTH

montem ascensurus retro cadit, omnesq; secum in
ruinam per præceptis trahit, quicumque illum se-
quuntur. Itaque quemadmodum per illum, nempe
per Adamum, in mortem præcipitatus sum, ita per
Christum ad uitam euehor, nec quicquam mea ou-
pera ad id egeo, nisi ut partem per Christum uita-
tam fide amplectar.

Ideo hic gratiæ, consolationis, & gaudij magis
nitudo certè maior est, quàm illic tristitia & ac-
cerbitas, & hæc cōmoditas multo amplior, quàm
illud dispendium. Si quis mihi leue damnum dat,
& alter idem abunde pensat, quid, acceptam iniu-
riam ineptè conqueror? Sicut si fur quispiam des-
cem aureos mihi subtraxerit, & ditior aliquis
hanc iacturam centum aureis mihi compilato re-
taliat. Ita quanquam Diabolus hoc corpusculum
neci dederit, uarijs calamitatibus antè afflictum,
Christus præsto est, illud mihi redditurus multo
quidè speciosius et nitidius, quàm sunt solares ra-
dij. Ideo illud spectandum non est, quàm iniu-
moriāmur, sed potius gaudium & uoluptas ania-
mo insigenda est, quæ post in futura uita seque-
tur, quæ longe maior erit atq; præstantior, quàm
dolor iste & dispendium, quod ab Adamo heredi-
tarium accepimus.

Vnusquisque autem in proprio
ordine

ordine, Primitiæ Christus, deinde ij qui sunt Christi in aduentu ipsius.

Sanctus Paulus hoc loco eam questionem non tractat, num plures à mortuis resurrexerint, & cum Christo ascenderint, sed de solo Christo uerba facit, ut de uno homine. Siquidem hunc articulum secundum suam substantiam purè & syncretè inculcare Corinthijs statuit, Christum adeo solum originem & autorem uitæ & resurrectionis esse. Quapropter num ante Christum nonnulli sanctorum, sicut Enoch & Helias ad cælos ascenderint, aut per ipsum excitati sint, aut cum ipso resurrexerint, horum non pertinet, ubi nihil de priuata resurrectione agitur, quomodo unus atq; alter à mortuis resurrexerit, sed de communi resurrectione, deq; illius causa & capite, quod est Christus. Quid enim ad me pertinet, quod alii quot priuatim resurrexerint? illud maxime refert nosse, Christum surrexisse, et quo pacto nobis surgendum sit, nempe per Christum, qui ex hac miseria nos erepturus est, transfirendos eò ubi ille uiuit.

In hanc sententiam hæc uerba addit, Christum & nos omnes quibus surgendum est coniungens, ut ipse caput sit resurrectionis et principis

HOMILIAE D. MAR. LV T.

um. Atq; hoc ita dicit: Vnusquisq; in proprio ordine, hoc est, per uices, & unus post alium, primum Christus, deinde nos. Quibus uerbis etiam pseudoapostolos perstringit, hunc articulum prae uè peruertentes multimodis nugis, quorum alii qui dicebant, resurrectionem iam dudum factam esse, neq; nunc primū expectandam aut futuram, ita obijcientes, Audimus quidem te affirmantem Christum à mortuis resurrexisse, cuius exemplo inferre niteris & nos resurrecturos. Sed quando illud futurum erit, aut quibus nam ante & post resurgendum est? Neque enim quenquam adhuc uidimus resurrexisse, atque ne Christum quidem ipsum. Itaque hunc articulum habebant ludibrio, ut falsum & absurdum, aut saltem spiritualiter completum, His loquutoribus Paulus respondet. Non necesse esse ita euidenter hanc rem ob oculos ponere illis, ut ita cernant, sicut uacca nouam portam (quemadmodum Germani dicunt) intuetur. Neque Apostoli uiderunt Christum resurgere, dum in cruce penderet, & depositus in sepulchrum poneretur, sed tempus illis expectandum fuit. Ita nobis quoq; iam resurrectio credenda & nō uidenda est, praesertim sciētibus Christum iam resurrexisse, ut Caput & Primitias: interea uero loci expectandū, usq; dum nos quoq; uocemur. Neq;

Resurrectio
generalis
quo pacto futura.

Neq; enim ita fiet (inquit Paulus) ut Christus omnes pariter secū, qui ante ipsum mortui sunt, auferat, neq; ita, ut Christianos post ipsum morituros priuatim excitaturus sit, sed ipsum antecessorem & caput esse oportet, & omnibus Christianis ante ipsum mortuis & post morituris id ipsius meritis consequi, ut suo tempore quisq; hic in terris in ipso spiritaliter uiuat, & cum statum tempus uenerit, omnes uno die excitatos secum auferat. Ipse enim sua hora surrexit, ita nos quoque, ubi hora nostra uenerit, quoq; resurgemus et ipsum sequemur. Neq; enim ante nos excitare stauit, quam omnes simul quotquot ipsius sumus, cōgregati fuerimus. Cumq; illorum non pauci sint, qui adhuc nascentur, illi cum nobis tum his qui olim decesserunt expectandi sunt, dum mors qui nos quotidie iugulat, prorsus cesset & aboleatur, sicut mox dicturus est.

Et hoc est quod dicit Paulus, Vnusquisque in proprio ordine, ita ut aliquid sit inter nostram & Christi resurrectionem discriminis. Hoc enim series & ordo postulant, ut ipse primus sit, qui strata uia fores (quod dicitur) aperiret & immortalitatē apportaret. Deinde oīa sua mēbra ordine cōgregaret, qbus resurrectio ab aeterno definita est, ut uno die oēs Christiani simul in lucē

HOMILIAE D. MART. LVT.

prodirent, quem ipse ordinauit, atque ita cum eo
 perpetuò uiuerent. Sic ipse manet Primitiæ, &
 nos qui in ipsum credimus, iam plus quàm ex di-
 midio in ipso uiuimus, usque dum modicam illam
 portiunculam, nempe carnem & sanguinem no-
 strum prorsus in lucem reducẽ faciat. Ita Christus
 in suo, & nos in nostro ordine manemus, certam
 spem habentes fore, & nos ipsum suo tempore se-
 quuturos & uicturos, ubi Christus immortalita-
 tis nostræ reparator & autor uiuit. Neque enim
 clanculum aut in angulo ista agentur, ut hic unus,
 alibi alius resurgat, sed propalam uniuerso mun-
 do inspectante, morte, peccato & omnibus acer-
 bitatibus iuxta abolitis, & præter uitam & gau-
 dium perenne nihil erit reliqui. Ad hæc corpo-
 ra quoque nostra noua claritate induentur, neque
 non ceteræ creaturæ, secundum quod ipse pollici-
 tus est. Quapropter huc minime, sicut dixi, refe-
 rendum est, quòd nonnulli priuatim surrexerint.
 Neque enim in illis resurrectio manifesta est, sicut
 in Christianis futura patebit.

Mox finis cùm tradiderit regnũ
 Deo, & Patri, cùm aboleuerit om-
 nem principatum, & omnem pote-
 statem ac uirtutem.

Vbi

Vbi hora (inquit) uenerit, qua nobis qui Christi sumus, resurgendum est, et Christus sequendus, tum omnibus peractis finis praesto est, quem scriptura nobis demonstrat, nimirum hanc temporalem uitam cessaturam, et omnes dolores atque calamitates desituras, ac Diaboli regnum, cessantibus etiam mundanis et spiritualibus magistratibus, ruiturum. Et in summa, omnium rerum mundanarum finis adcrit, illiusque uitae initium orietur, quam nos cum omnibus sanctis a constitutione mundi ardentissime concupiimus et expectauimus: in qua Deus adeo solus dominum obtinebit, et in nobis suis filijs regnabit, quae nullo unquam fine terminabitur. Sicut Paulus sua ipsius uerba interpretatur, indicans quid ipso fine significari uelit, et inquit, quod abolitus sit omnem principatum et omnem potestatem, ipse futurus omnia in omnibus.

Etenim futura uita, non ut nunc mundana, eodem modo instituetur, quod scilicet necesse sit uirum et mulierem, liberos, familiam, et si quid aliud est, quod ad matrimonium pertinet, esse, aut alios quoque status, qui inde originem suam trahunt, ut magistratus et subditos. Mares quidem et foeminae (quod ad naturam pertinet) manebunt, sed non ita, ut liberis procreandis o-

Vita futura
qualis instituetur.

HOMILIAE D. MART. LVI.

peram dent, rei familiari studeant, edant, habitant, semet uestiant, aut similia faciant. Haec omnia in hac uita manent, in qua Deus matrimonium in hoc constituit, ut uir & mulier unà uiuant, liberos procreent & educant, item publicas functiones obeant. Vbi enim matrimonium est, omnia quoque alia quae inde sequuntur, esse necesse est, quippe quod omnia secum trahit, quae mundo administranda sunt. Sublato autem matrimonio, cessabunt etiam ea quae matrimonio comitantur.

Actum demum, inquit Paulus, ipse Christus regnum Deo Patri traditurus est &c. Quid hoc sibi uult? Scriptura passim testatur, Christum perpetuo regem mansurum, & eius regni finem nullum futurum. Quomodo ergo tradatur, quod hic dicit, fore ut Patri regnum sit traditurus, & se ei subiecturus, omnibus regni ornamentis in sinum oblatis? Responde, Diuum Paulum loqui de regno Christi quod in terra iam per fidem administrat, in quo per Verbum suum regnat, nequaquam rebus uisibilibus & apertis, sed perinde, ut Solem per nubes densas lucentem conspiciamus, lumen quidem uidentes, sed ipsum Solem minime. Nubibus autem decedentibus, aut uento discussis, cum lumen

Regnum Patri quomodo Christus sit traditurus.

lumen tum Solem pariter uidemus una substan-
tia coniunctim. Ita Christus iam cum Patre in-
diuisim regnat, estque amborum unum regnum,
hoc saltem discrimen subest, quòd Christi regnum
iam obscurum, & occultum est prorsus, aut
uelatum & obductum, ac penitus Verbo con-
clusum, de quo non plus uidetur, quàm Baptismus
& Sacramentum, nec plus de eo auditur, quàm
externum Verbum, in quo eius tota uirtus & po-
tentia consistit, eoq; omnia regit & efficit.

Perlibenter quidem uellemus Christus quo-
que ut Cæsar aut Rex quispiam externa qua-
dam & magna pompa atque potentia regna-
ret, ac plagis malos contunderet. At ipse hoc
iam facere recusat, occulte & inuisibiliter re-
gnare uolens in cordibus nostris per Verbi sui
administrationem. Huius clypeo nos in infir-
mitate constitutos contra mundi uim atque po-
tentiam tueri ac sustinere statuit. Estq; idem
hic in terris regnum, quod postea in caelis su-
turum erit, nisi quòd iam contactum oculis no-
stris non pateat. Non secus atque numus au-
reus in marsupio reconditus, uere numus est au-
reus manetque idem si illum deprompsero, aut
in manus sumpsero, nisi quòd amplius non est
contactus. Ita Christus quoq; thesaurum, qui nos

HOMILIAE D. MART. LVT.

bis iam contectus est, nec plus de illo comperiti
 habemus, nisi quantum audimus & fide compres-
 hendimus, nobis in lucem coram uniuerso mundo
 depromet & reuelabit. Nihilominus tamen eius
 thesauri certi sumus, sicut mercator habens obsta-
 gnatas literas aut syngraphã suæ pecuniæ, per ma-
 de certus est, ac si illam in crumena clausam habe-
 ret. Itaq; uidemus hic per fidem agi omnia perq;
 Verbum & Sacramentum, indubitanter persua-
 sum tenentes, filios Dei nos esse, & Christi Domi-
 ni nostri regnum, ipsumq; Regem esse nostrum,
 qui contra omnes hostiles insidias nos defendit
 atque gubernat, qui nos omnibus discriminibus
 atque necessitatibus eximit. Quamquam uero
 illud non cernamus, sed plane contrarium expe-
 riamur, peccatis nos prementibus, Diabolo cons-
 sternante & uarijs modis excruciante nos morte
 uero iugulante & mundo persequente, ac breui-
 ter omnibus nos opprimentibus et superantibus,
 neq; tamen Christi auxilium & defensio oculis
 tibi uidenda sunt, sed fide apprehendenda, non
 quinq; illis sensibus complectenda, sed clausis illis,
 tantum audiendum quid Verbum Dei tibi loqua-
 tur, usq; dum hora uenerit, qua Christus finem
 factururus semet prolatam manifestabit ac sistet in
 gloria & maiestate sua. Atq; ibi demum uidebis
 ac scri-

ac senties quod iam credis, nimirum peccatum ex-
 tinctum & submersum, mortem sublatam & ab-
 oculis submotam, Diabolum ac mundum ad pedes
 prostratum, Et erit aperta apud Deum uite no-
 stre conditio, & omnia oculis exponentur, ut
 thesaurus reiectus, sicuti iam concupiscimus &
 expectamus.

Hoc est quod Paulus innuit, ubi inquit, Christi-
 Deo patri regnum traditurum. Hoc est, Christus
 fidem & occultū eius regnum tollet, ac suos Deo
 Patri sistet, & nos aperte in regnum quod appa-
 ruit transferet, quod etiam quotidie exercet, ita
 ut ipsum sine omni uelamento & uerborū tecto-
 rijs uisuri simus omnium clarissime. Ac tum demum
 non fidei, sed claritatis & aperte uite regnum
 uocabitur. Et quanquam uniusmodi regnum cum
 Christi (qui ob id homo factus est, ut fidem in se Regnū Chris-
 propagaret) tum Dei est (nam qui Christū audit, sti-
 ipsum Deum Patrē audit) attamen proprie Chri-
 sti regnum dicitur, cum Deus Pater iam in sua ma-
 iestate absconditus deliteat, & Christo omnia
 gubernanda tradiderit, ut uerbi sui translatione et
 baptismo nos ad se perducatur. Ad hæc se ipse quoque Deus Pater
 in Christo abscondidit, ita ut nusquam alibi quam in Christo se
 in Christo Deum Patrem queramus & cognosca-
 mus. Porro in futuro seculo Dei regnum pro-

HOMILIAE D. MART. LVII.

prie uocabitur, posteaquam Christus iam omnia exequutus fuerit, quae exequenda sunt, neque amplius regnabit in nostra infirmitate & aduersitate, sed morte ac peccato, neque non omnibus ceteris quae Deo repugnant, amotis, eò nos traduxerit, ubi ipsum cum Patre diuina maiestate florentem perpetuo uidebimus: neque amplius Euangelio & Baptismo egebitur, aut peccatorum uenia, seu cognitione sui: nec ullum infortunium ultra nobis pertimescendum erit, habitante nobiscum Deo coram & uisibiliter, unà cum perpetua iusticia, salute & uita immortali, qui ea omnia nobiscum communicabit, ut sicut ille futuri simus.

Ad hunc modum Paulus se ipse his uerbis interpretatur, quae sequuntur, Cum aboleuerit omnem principatum & omnem potestatem ac uirtutem &c. Hoc est, finem imponet cum spiritali gubernationi, quam nunc in mundo per Baptismum, praedicationem Verbi, Sacramenti dispensationem, & clauium potestatem atque absolutionem &c. administrat, tam mundano quoque regimini cum omnibus suis statutibus & functionibus atque officijs & ordinibus, tam magnis quam paruis, ita ut nullo eorum ultra opus erit. Cum enim spiritali ad-

mini

IN XV. CAP. I. CORIN. 10

ministracioni Verbi & fidei cessandum sit, Cæsaris quoque imperio desinendum erit, ac unicuique nempe Dei Patris remanebit, qui unus omnium instar erit, nempe prædicator, consolator, pater, mater, dominus, miserator, Cæsar, & quicquid iam particulatim nobis mandicandum est, iam hoc à patre, modo illud à Cæsare aut Principe, aut aliquid spiritualis domini à parochio seu concionatore, illud omne ibi asserim ab uno semel habebimus. In hoc enim secundo multas ac varijs hominibus ad uitam tradendam opus habemus. Parens uitam & uictum suppeditat, Cæsar aut princeps pacem & tranquillitatem, pedagogus disciplinam & eruditionem etc. In futura uita alia re non opus erit, nisi ut illum habeamus, & omnia reliqua abunde aderunt, quæ iam apud multos nobis querenda ac multo negotio atque labore paranda & retinenda sunt.

Quodam tamen seruato discrimine de duobus illis regnis, nempe mundano & spirituali loquitur. Neque enim dicit Christum spirituale regnum sublaturum, sed Deo Patri traditurum, ex quo liquet illud mansurum esse. Mundanum uero, inquit, funditus abolebit, & in nihilum rediget. Illud enim non propter bonos sed malos &

Regnum spirituale manebit, mundano abolito.

HOMILIAE D. MART. LVI.

Impobos constitutum est, ut illorum scelera & facinora coërceantur, quo bonis præ illorū iniurijs pacatē uiuere liceat. His autem extinctis & sublatis, illud quoq; officiū cum attinentibus, nempe gladio, patibulo, morte abijciet. Nostra autē gloriatio manebit, qua nobis gloriari & dicere licet, Deum ac Verbum eius dilexi, baptizatus ac Christianus fui, ac proximo meo per dilectionem quod potui benigne feci. Contra improbi dicent, iam de regno nostro plane actum est, nec quicquam nobis superest reliquum. Etenim propter temporalem uitam etiam ordinatum fuit, quod ad uitam coelestem neminem promouet nec pertinet. Sicut spiritualis regni administratio, tutatum eò tendit, & nobis seruit, ut futurā immortalitatem apprehendamus. Quocirca mundanum regnum prorsus abolebitur, nec quicquam de eo remanebit. Spirituale autem in meliorem formam & perfectiorem conditionem mutabitur, ita ut omnia in promptu & perpetuo habituri simus, quæ nunc per fidem expectamus.

Cæterum triplicibus uerbis utitur, cū inquit, omnem Principatū, & omnem Potestatem ac Virtutem, quæ quisq; prout sibi uisum fuerit, discernere potest. Ego sic accipio, ut putem Paulum tres partes

Partes ad Magistratum pertinentes indicare. In Magistratus
 quouis enim mūdano magistratu hæc tria adesse tres partes.
 oportet Primum & summum principatum nomi-
 nat, Hic Cæsar est in imperio, Rex in regno suo,
 Princeps in sua ditione, Comes in suo comitatu,
 aut etiam Consul in una aliqua ciuitate, ut caput,
 à quo omnia mandata & decreta proficiuntur.
 Alterum Potestates uocat, quo nomine ij compre-
 henduntur, qui à Principatu mādata exequenda
 accipiunt, & potestatem habent amplius mandā-
 di, quod genus sunt Officiales et iudices. Tertium
 uirtutes, qui decreta exercent & exequuntur, ut
 dominorum & principum ministri, lictores &
 carnifices. Si enim iuris executioni, ut par est, lo-
 cus concedendus est, ad eam rem sanè hominibus
 opus est, qui manu iuri satisfāciant. Si autem satis-
 faciendum est, eos quoq; esse oportet, qui ex of-
 ficio imperent. At qui ius ipso factō exercent, eos
 quoq; maiori mandato præditos esse oportet, ne-
 quid pro sua libidine statuunt aut faciunt. Vbi hic
 ordo seruatur, ibi omnia recte fiunt, quæ princi-
 patus ordinat & facienda præcipit. Potestas autē
 mandat, et mādata minister exequitur. Non alius
 ordo in œconomia quoq; seruāndus est, ubi Pater
 dominus est, hic filio aut gnate præscribit & mā-
 dat quæ familiæ facienda sunt, ut mandatum à pa-

HOMILIAE D. MART. LVT.

tre familias tanquam à magistratu exeat per uxorem aut liberos familiae demandandum. Et haec sunt tres partes magistratus, quas Paulus Principatus, Potestates & Virtutes nominat. Haec in omnibus statibus et regnis tollentur, sublimibus, infimis et medijs abolitis, ita ut omnes pares reddamur, nec quicquam noscetur inter Caesarem, Regem, Principem, ciuem, nobilem, ignobilem discriminis, & Deus solus erit omnia in omnibus.

Christus solus
Magistratus
tollit.

Haec omnia (inquit Paulus) Ipse faciet, non nos, aut phanatici illi spiritus, qui falsa gannunt & docent, Omnes pares nos esse oportere, nec quemquam alio sublimiorem, conanturque ultro omnes Magistratus tollere, Christo officium suum eripit, cuius hoc facere interest. Quapropter mundanis magistratibus tamdiu manendum est, usque dum ille uenerit. Quemadmodum spiritalibus quoque officijs praedicandi & baptisandi, imò sicut soli & lunae in caelo quoque manendum est. Quapropter nemo his debet resistere, nec comari horum mutationem inducere. Ipse enim haec facere adeo solus decreuit, ac Regi, Caesari & Principibus dicere: ne sis ultra Rex, Caesar, aut Princeps, &c. nec quisquam mortalium amplius regnet aut dominetur, sed uniuersus mundus Deo soli auscultet & obediat.

Oportet

Oportet autem eum regnare,
donec posuerit omnes inimicos suos
sub pedes suos.

Dixerit hic aliquis, Cur autem hoc non ilico post resurrectionem suam fecit, ubi iam omnium rerum factus est Dominus, potuitq; omnia pedibus suis subijcere? Huic obiectioni Paulus respondet. Sacris literis memoria esse proditum, Christum regnare & dominari debere unà cum mundo magistrali & regno, spirituali sua administratione, nimirum Psal. 110. Dixit Dominus Domino meo sede à dextris meis, Donec ponam inimicos tuos scabellum pedum tuorum. Et hæc est nostra consolatio, & nostræ salutis in hoc est habitatio, quod non ilico inimicos supplicio affecerit ante mille annos, sed pœnam distulit, usque dum nos quoq; adueniremus. Neq; enim etiamnum omnes nati sunt, qui ad ipsius regnum pertinent. In hoc itaq; illi regnandum est, ut filios Dei congreget, sicut scriptura alio loco testatur. Ideo regnum suum ante prorsus implere debet, nec prius inimicos abolere & absumere exitio, quàm omnes quibus immortalitatem destinavit, adduxerit. Deinde omnia simul tollet & abolabit, inimicos trucidaturus. In terra loci sui verbum suum prædicari, et regit Christi

HOMILIAE D. MART. LVII.

suam unitatem spiritualibus officijs predicandi, Sacramenta porrigendi, neq; nō fide & spiritu, in medio inimicorum suorum, qui omni acerbitate & cruciatu nos premunt & afficiunt, contra quorū uim & iniurias nos tuetur & retinet hac certissima consolatione, fore ut illo die ipsos pedibus suis prorsus subiecturus sit. Quod equidem iam facere cœpit, & quotidie facit. Nam prædicatione Euangelij omnes sectas spiritualiter dissipat, diabolum fugat, tyrannos de solio præcipitat, mundi furorem & insaniam compescit, peccato & morti suam uim atq; robur adimit, &c. Hoc ipse opus est quod exercet, & quo occupatus est, & ad summum diem usq; occupabitur, nisi quod iam particulatim pleraq; facit, quæ supremo die oriente simul faciet, omnibus semel sine imposito.

Reges & tyranni cur exterminentur

Ita uidemus, quomodo ab initio cœpta Christianitatis hæctenus in mūdo tumultuatus sit, quomodo Gentes & populos Euangelio subiecerit, & omnes eidem uolenter resistentes præcipitauerit ac perdiderit, dum hic Regem deturbat regno, alibi cruentum tyrannum exterminat. Cuius rei nostra quoq; memoria non raro documentū exhibuit atrocibus supplicijs, & amplius exhibitare, ut in illo die eos ipsos funditus e medio tollat

lat & eradicet. Neq; enim legitime suo funguntur officio. Cum enim Deus ipsis principatum deman-
davit, externas res iuste & sancte regendi, ut ma-
los coërceant & supplicio afficiant, bonos autem
defendant pace conseruata, Deum ipsum impiè a-
doriuntur, credito officio abutentes, ac Christia-
nos multiplicibus iniurijs afficiētes & persecue-
tes, &c. Euangelium nec audire nec ferre uolūt,
hanc culpam illi ascribentes, quòd inde sedicio-
nes, & regionum uastitates oriantur. Quod etiā
uere accidit, Sed cuius culpa? Nullius certe quàm
ipsorum, propterea quòd officium ipsis à Deo cō-
missum non exequuntur malis puniendis, sed co-
nantur filios Dei omni crudelitatis genere per-
sequi, ac contra Deum ipsum pugnare, & sedicio-
nem excitare.

Merito autem ipsis accidit, dum sic temere in-
currunt, ut quàm primum in sua ipsorum poten-
tia miserabili ruina pessundentur. Quemadmo-
dum Deus in Christo mortem & Diabolum pes-
fundedit, quibus etiam ea erat potentia, peccato-
res suis retibus capiendi & illaqueandi. Cum au-
tem Christum quoq; capere animum induxissent,
sic cogitantes: Hactenus tot deuorauimus, hunc e-
tiam deuorabimus, non immerito ipsis infælici-
ter cessit experientia. Neq; enim erat fera illa ip-

HOMILIAE D. MART. LVT.

forum castibus capienda, nec erat ipsis concessa libertas illius inuadendi. Ideo ille perripit, ac rete ita dilacerauit, ut deinceps nullum Christianum tenere queat. Nam impossibile erat (inquit Petrus) teneri illum ab ea, Act. 2. Ita quoque impossibile est, ipsum aut suos Christianos à mundo teneri, tametsi ipsis capiendis rete iniiciant, & captos iugulare cogitent. Nihilofecus ille per omnem ipsorum potentiam facta uia perripit, discerptis omnibus retinaculis, ac reti undique diloricato ac dilacerato. Neque enim uult à quoque capi aut teneri. Latrones & facinorosi mundo suis castibus capiendi sunt, præter hos si alios quoque irretire nititur, ac ipsum quoque tenere, tum non secus atque per telas araneorum penetrat, ita cuncta secum diripiens, ut ne uestigiū quidem ullius potentie remaneat. Quæ admodum primo Iudæis fecit, ita ut ne ditiumculam quidem aut oppidulum saltem seruarent, ipsorumque rete ita discerptum est, ut ne uulpeculam quidem aut canem amplius capere possint. Neque enim uolebant contenti esse potentia, quam Deus ipsis ad coercendos improbos dederat, sed iniuriose etiam probos adoriebantur, dimittentes impune Barrabam sediciosum percussorem, Dei autem Filium morte multantes. Non aliter quoque Romanis et Græcis accidit, qui & ipsi crediti officij pomæria excedebant.

dum Christianos capiunt & misere iugulant, inter Rom. et Gre
 rem omnes idololatrias & improbitates impune corum impe-
 dissimulantes. Ideo ipsorum quoque imperium mul rium quare
 titudine Gotthorum, Vandalorum, & Turcarum dissipatum.
 ita diloricauit ac dissipauit, ut iam Romae uetus
 Roma, & in Graecia Graecia quaerenda sit. Non
 dia fortuna etiam nobis expectanda est, cum no
 stri quoque proceres & principes, nulla sui officij
 ratione habita, uerbum Dei impte persequantur,
 & Christianos omni infestationis & crudelitatis
 genere affectos, exilio partim mulctent, partim ul
 timo supplicio absumant, tanquam nihil aliud ip
 sis esset negocij, nisi quod ipsorum principatum Germania ua
 & potentiam in persequendo Deo demonstrare statio unde.
 debeant, ad omnia alia scelera & nefaria flagicia
 plus quam caeci conuiuentes. Itaque ad illos quoque
 dicet, Latrones & malefici capiendi erant uobis,
 ac supplicio afficiendi, si demando officio satis=
 facere uoluissetis. Sed hoc posthabito, quae uestra
 est uesania, Verbum meum capere nitimini, quod
 tamen officium tuum confirmat, & homines iustos
 ac pios reddit. Ac nimium uociferamini, illo dis=
 cordias & seditiones excitari, cum ipsi aduer=
 sus Deum furiantis, omnium foedissime ac de=
 terrime uiuendo. Cum autem turbatis rebus ul=
 tro delectari uideamini, dabo operam ut seditionum

HOMILIAE D. MART. LVT.

ac discordiarum abunde habeatis, ita ut nullum principatum aut regionem, quæ non extreme dilaceranda sit, conseruetis.

Hungaria.

Germania.

Et profecto ob Euāgelium plus quān blasphemæ & contumeliose tractatum, eius rei iam initium dedit. Quān misere uero & calamitose superior & inferior Pannonia intra paucos annos deuastata & uexata est, cum ab amicis tum inimicis, id quod neq; ipsi, neq; alius quisquam sibi persuasisset? Cuiusmodi uero nunc est status Germaniæ? Is certè, ut nemini compertum sit, quò tantæ dem res sit euasura. In hoc enim luctantur & summe incumbunt, ut ruant in exitium, omnem modum crudelitatis excedentes, ut affatim promereantur, ueluti qui scientes & prudentes contra Dei Verbum & cognitam ueritatem rabiose furiant & seuiant, ita ut Deus ipsorum intolerabilem furorẽ ultra ferre nequeat. Et metuendum est, ne opinione citius nos inuasurus sit, & suis cæcibus rete ita discerpturus, ut nec caput nec nodus uspiam appareat. Hactenus enim tot regiões & urbes euertit, quæ etiam fuerāt diuitijs & populo potentes, & firmissimis muris circumdatæ, unò quatuor illa maxima imperia mundi de quibus Daniel 7. loquitur per uices ita euertit et dissipauit, ut nihil iam præter miserimas ruinas reliqui

Regna euer-
tuntur parti-
culatim.

liqui cernatur, ita ut non magni negocij sit, etiam
 extremam & minimam partem euertere, Nisi
 quod singulatim & particulatim unum post ali-
 ud uastauit, & adhuc uastat, et hostes nostros pro-
 figat atq; prosterit, ne in eam opinionem descē-
 damus, quasi mortuus sit, aut omnino imbellis fa-
 ctus, aut quasi nemo nobis esset Dominus, qui no-
 bis opitulari possit. Ideo particulatim euerit ac
 deiecit dominia & principatus, usque dum semel
 funditus euertat omnia. Inde demum apparebit,
 penes quem culpa hæserit, quamobrem munda-
 nus principatus pessum ierit, quæ certe Euange-
 lio imputari nõ potest, sed nostræ maxime ingra-
 titudini, qua Dei uerbum & gratiam respuimus,
 quodq; ipsum pro Domino ferre nolimus. Cum-
 que iam nec admonitionem nec cõinationes, du-
 ras in aures demittere sustinemus, ipse quoq; cū
 uenerit nec ciulatum nec clamorem audiet.

Nouissimus hostis aboletur
 mors. Nam omnia subiecit sub pe-
 des illius.

Hæc equidem pulchra uerba sunt, & amabi-
 lia, neq; non plena consolationis, quibus mortem Mors hostis
 nouissimum hostem Christi nominat. Adhunc mo- Christi no-
 dum præsentẽ textũ ego enarrare nõ nouissem, uisimus.

HOMILIAE D. MART. LVI.

hoc uerbum Hostis, tam late patere, sicut Paulus
 hoc loco explicat ad mortem trahens. Alioqui e-
 nim uerba primo intuitu tantum de Iudæis & ge-
 tibus intelligenda uidentur, à quibus Christiani in
 hoc seculo scrutantur. Paulus autem amabilem
 adumbrat imaginem, ut pictor industrius, ac mor-
 tem, ut depingenda est, suis depingit coloribus, hu-
 ic quoq; dicto illam includens, quod est in Psalmo,
 Donec posuero inimicos tuos scabellum pedum tu-
 orum, ut Christum Dominum nostrum intueri et
 recte cognoscere discamus, ut mortis inimicum et
 hostem: cuius regni ea natura est, eoq; tendit, ut
 cum morte manus conserat, ac uictam prosternat,
 usq; dum penitus aboleuerit. Ita Christum liben-
 ter uideo depingi & prædicari, quod nõ talis uir
 credendus sit, cui uoluptati est irasci & irrogare
 supplicium, ac crudeliter cum hominibus agere, sed
 qui eam ob causam rex sit, regnumq; suum ideo
 receperit, ut summa ui cum nouissimo hoste con-
 fligat, donec & ipsum deuictum sub pedes eius po-
 suerit. Itaq; hæc uerba merito aureis literis scri-
 benda essent, & Christianis ita diligentissime in-
 culcanda: Animaduerte Christum mortis hostem
 dici, & uicissim mortem Christi hostem. Et quem-
 admodum alios leuioris momenti hostes suos hic
 in terris per uices perimit (sicut supra diximus)

Christus quo
 modo inuen-
 dus.

ita quoq; hunc maximum hostem omnino perem-
pturus est.

Siquidem tales inimicitias etiam facto cōpro-
bavit, quando mortem propria persona pessunde-
dit, itaq; contra ipsum nihil amplius ualet. Et quē
admodum mortem pro se in propria persona ui-
tit & pessundedit, ita pro toto suo regno ean-
dem quoque uincere & in nihilum redigere de-
creuit, cogeturq; prostrata ad cunctorum pe-
des iacere, ita dilacerata & in nihilum redacta,
ut de ea nihil amplius conspiciatur. Hoc est reg-
num Christi recte depinxisse & magnificē pra-
dicasse, ad hęc Scripturam ipsam dextre exposu-
isse, Christum sedere ad dextrā Patris, suoq; offi-
cio fungi, quo contra mortem dimicet, eamq; pro-
sternat, ac pro tota Christianitate superet, sicut idē
pro se iam effectum dedit. Nobiscum quidem nō-
dum plene, sed tamen ferrū in igni est, & agitur
res nostra quotidie, usq; ad supremum diem, sicut
Paulo superius dixi, Christianū dimidio plus iam
ē mortis faucibus emerfisse. Nam eius uita, quā
in terris agit, nihil aliud quā mors est. Quāpri-
mum enim baptisatus fuerit, in mortē mergitur,
sicut Paulus ad Rom. 6. inquit. Et omnes qui Chri-
stū amplectūtur, iā perinde oblatis et dānatis sunt,
ut qui iam mortē obierint, et expectant dū resur-

Christus mor-
tis hostis, &
contra.

Christianorū
uita in terra
mors est.

gant. Atq; ita suam ipsorum conditionem intue-
ri discant, ad uitam mūdi comparatam, quæ nihil
aliud est quàm transitus ad mortem. & ferè sicut
illorum, qui retrorsum ad sepulchrum cursitant.
Viuunt enim omnibus curis uacui, planè in diem,
in utramuis (quod aiunt) aurem dormientes, nec
ullam meditandæ mortis rationem habent, usque
dum ex improviso in illam corruant.

Sed enim Christianus, eo ipso quo Christianus
factus est, in mortē mersus est, quam omnibus ho-
ris cogitat, ubicunq; stet aut ambulet, quippe quæ
illi cunctis momentis expectanda est, dum hic in
terris uitam agit, ubi parum quietis ipsi cum Dia-
bolus tum mundus atq; etiam propria caro conce-
dunt. Hoc tamen prærogatiuæ habet, quòd dex-
tro pede iam è sepulchro conscenderit, potèri au-
xiliatore suffultus, qui manum illi porrigit, nimi-
rum Christo Domino suo, qui iam olim prorsus e-
mersit, ipsumq; manu apprehendit, & plus quàm
dimidium extraxit, nec præter leuū pedem quicquam
retro manet. Iam enim peccatorum condo-
nationem consequutus est, placata ira Dei, & ex-
tincto inferno, & iam apud Christum & in Chri-
sto uiuit, secundum meliorem sui partem, quæ est
anima, coelestis regni particeps. Ideo neque illum
mors amplius tenere potest, aut quicquam effice-
re,

Christianus
dextro pede
è sepulchro
est.

re, quod illi admodum noceat, nisi quod adhuc ueteri cuti ac carni & sanguini computrescendum est, ut & ipsa noua fiat, & animam sequi possit. Alioqui omnibus perfuncti difficultatibus iam prorsus ad portum uitæ penetrauimus, cum Christus et anima mea amplius in morte nõ uersantur.

De eiusmodi consolatione & fiducia mundus Christianoriã nihil nouit, licet multum arroganter suas opes at prærogatiua, præ potẽ que diuitias, honores, dignitates, amicitias atque tibus & auaritentiam iactitet. Sed profer mihi uel unum, qui ris. potentiam mortem possit à se depellere, aut ex illa eripere? Pro certo constat, adhuc fuisse neminem, qui uel numum, uel granũ frumenti, uel guttulam aquæ secum abstulisset. Hic illis iacendum est, ne minimo quidem anhelitu sibiipsis subuenire potentibus. Et perpetuo quidem ita insepulti iaceret, non tolerando fœtore olentes, nisi aliorũ manibus terra obruerentur. Nec ullus est tam imbellis uermiculus, qui non possit in eos grassari, et cadauer depascere. Nullus regum unquam tam potens inuentus est & locuples, qui de omnibus imperij sui thesauris & opibus uel unicum teruncium abstulisset, sed coguntur, quicquid unquam diuitiarum possederunt, post se relinquere, ita ut leberide nudiores humandi sint.

Porro nos Christiani, quanquam nonnulli ciẽ

HOMILIAE D. MART. LVT.

Christo nondum è morte & sepulchro in uitam
emerferint, talem tamen Virum habemus, qui om-
nia secum abstulit è morte, nec ullius rei iacturam
sua morte fecit, ne pilo quidem relicto. Imò eo ip-
so omnia ad se pertraxit (ut ipse de se testatus est)
sibiq; subiecit, ut nobis quoq; per ipsum & in ip-
so è faucibus mortis emergendum sit, cunctiq; uer-
tà nobiscum trahenda, quæ hic reliquerimus.
Hanc itaq; iactantiam & fiduciam contra uniuersum
mundum obtinere possumus, licet fidem &
Christianismum subsannet atque derideat, in eòq;
omnem spem suam collocet, quòd pecunia abundet
& opibus, quodq; ex animi sui sententia ui-
uat in auaritia sua omnium luxuriosissime. Sed si
ne, corradat, condat, cumulet quam uelit auidissi-
me, in hoc rei cardo uertitur, utri superiores sint
euaesuri. Sunt tibi opes atq; pecuniæ, potestates &
quicquid animus tuus concupiscit, caue uel obo-
lum moriens tecum auferas. Ego autem Dominum
tibi commonstrabo, qui moriens nihil profusus
post se reliquit, sed omnia simul è morte eripuit,
& mihi manum nunc porrigit, qua & me ques-
am euoluere. Talem, si quid potes, mihi quoq; uirum
in uniuerso mundo exhibe, qui uel filium se-
cum abstulisset, aut è faucibus mortis eripuisset.
Quid ergo commoditatis tibi apportat tua auari-
cia

tia & uana fiducia rerum tam nihili, quarum ne momento quidem certus aut securus es, ignorans planissime, quando mors uentura sit, quasi perpetuo bona tua possidere, aut tecum cuncta auferre in animum induxisses?

Ecce sic cōtra mortem nobis Paulus addit animum, ut in Christum spem nostram inconcussa fiducia ponamus, tāquam acerrimum hostem mortis, quam penitus aboliturus est & extincturus, id quod abunde satis in ipso promeruit, dum sine causa innocenti manus iniecit, & uim intulit, ut prehensum deuoraret, sed hoc deglutiendo suam ipsius gulam fregit. Quamobrem soluere cogitur, & omnes iam olim deuoratos reddere. Hoc iam eō seruit, sicut dicendo cœpi, ut contra quotidianas tentationes hac consolatione nos erigamus, utque Christum recte intueri ac depingere nobis discamus, nec ijs imaginibus & cogitationibus, quas nobis Diabolus suggerit, consternamur, quæ nos tristitia conturbare & mæstos facere uolunt, sed ut illis excludendis sic occurrere possimus, Hoc prorsus nō esse Christum (sicut metuculosa consciētia formidat & cogitat) sed Christum hostem, nempe mortem & Diabolum. Et enim uides hīc ob hoc ipsum Christum regem esse, quod mortem ut insensissimū hostem peruenire

Christus quare sit Rex.

HOMILIAE D. MART. LVT.

cogitet. Itaque indubitate sequitur, ut quicquid à
 morte mihi obiectum fuerit, hoc à Christi Domini
 mei hoste mihi obijciatur, quod ipsi nō minus
 egre atq; mihi est: neq; enim præcipue meus ho-
 stis sed Christi dicitur. Sed quia in Christum cre-
 do, sit ut Christus mei tutelam ac curam suscipiat
 contra talem hostem, ita ut quicquid iniuriarum
 mihi intulerit, id ipsi quoq; intulit, qua de causa
 in hoste me vindicabit. Et quemadmodum ipsam
 pro se superauit non audentem amplius quicquā
 negocij ei facessere, ita eandem per me & omnes
 Christianos omnino exterminare & profigare
 statuit, ut in carne quoq; mea inualida reddatur.

Idcirco non est quòd solliciteris, Christi hoc es
 se consilium, ut te conturbet aut perterrefaciat, ut
 cui uoluptati sit iugulare aut occidere, sed cū mor-
 tis inimicus est, nec metui nec terrori locum uult
 relinquere, omnibus ex æquo inimicus existens,
 quæcunq; nobis terrorem & metum atq; tristitiā
 incutiunt. Et hæc est cōsolatio, que nobis Christia-
 nis in Christo est proposita, quam mundus nō ha-
 bet, suis rebus atq; diuitijs fruens, quarum tamen
 nihil secum auferre potest, sed omnia quæcunq;
 possidet in mortis potestate deserere cogitur. &
 illi relinquere. Nobis autem non omnia eripiet,
 & si multa nobis eripit, tantum tamē ea adimit,

qua

quæ hic in terris possidemus. Seruat etiã hoc corpusculum ad tempus in sepulchro, relicta anima, & omnibus alijs quæ in Christo habemus. Quid, quod etiam corpus tandem cum cæteris quæ nobis eripuit, reddere cogetur?

Cur autem nouissimum hostem mortem nominat? aut quos tandẽ insuper hostes habet? Sicut hæc de re simpliciter loqui solemus, hi tres Christi & nostri hostes sunt, mundus, caro, & Diabolus, quos sentimus & intelligimus. Affectus enim carnis inimicitia est aduersus Deũ inquit Paulus ad Romanos s. ideo illam quoq; Deus destruet eodem teste 1. ad Corinth. 6. cum curis & auaritia sua. Quin etiam illud certo certius est, quod Mundum euersurus sit, & iam ignẽ adornauit, in quo conflaturus est 2. Pet. 3. Ad hæc Diabolũ quoq; ad eternum incendium in inferno condemnauit.

Qui ex omnibus inimicis eius deterrimus & capitalis hostis est, qui omnia damna & incommoda ipsius regno infert mendacijs et homicidijs, terroribus, desperationibus, et infidelitate. Hos tres hostes habet, cõtra ipsum assidue pugnantes, contra quos ille uicissim dimicat, totius regni sui potentiam producẽdo. Carnẽ & eius cõcupiscentias uerbo suo, præterea Sacramẽtis et spiritu contundit et reprimat. Pari opera Diabolũ quoq; cũ suis ue-

Hostes Christi.

HOMILIAE D. MART. LVT.

nenatis suggestionibus & tentationibus, ad haec mundi furentem seuitiam compefcit.

Verum praeter hos adhuc alij supersunt maiores hostes, nepe, Lex, Peccatū, et Mors, per quos Christiani multo durius affliguntur, & sine quorum opera siue auxilio priores tres parum ualerent. Vbi enim peccatum & mors non essent, facile à carne & Diabolo tutus essem. Sed illi ipsi sunt, qui nobis acerrime incumbunt, tum per quos alij nos premunt & angunt. Lex enim uirtus peccati est, tantumq; iram operatur, sicut Paulus docet, nominans illam syngrapham nobis semper aduersantem, & Moysen ministrum & doctorem mortis, & legem eius legem peccati, nihil aliud facientem, nisi manifestantem quanta sit malitia hominis, carnis, mundi, & Diaboli: nam si absq; hac esset, de illo nihil sciremus, Sicut Paulus alio loco scribit, Vbi non est lex, ibi neq; transgressio. Lex autem manifestatum peccatum grauat & auget. Deinde ubi sentitur peccatum, a tutū mortē secum apportat.

Et hi ueri illi hostes sunt, quos hic nominat, & hoc textu perstringit, Donec posuero inimicos tuos scabellum pedum tuorum &c. Ceterum mors maximus & nouissimus omnium hostium dicitur, propterea quod reliqui omnes hic

Hostes Christianorum
maximi.

Mors cur maximus & no

urget

urgeant. Et quanquam à cæteris omnibus li-
 berati fuerimus, hæc tamen manet, & captiuos
 nos retinet. Nam sepulto homine tum demum
 caro & sanguis cum suis cessat concupiscentijs,
 nec mors hominem amplius impugnare potest.
 Neque enim ullum adulterum aut auarum am-
 plius circumcuritare uidemus, simul atq; mor-
 tuus est. Sed neque mundus illum impugnat ul-
 tra, neq; ulla usquam falsa doctrina, aut spiritus
 fanaticus seducit, imò ne Diabolus quidem ipse.
 Quæ etiam neque lex neq; peccatum illi ultra fa-
 cessit negocium. Et ut summam dicam, omnes
 hosce inimicos unà cum uita adimit, consolans &
 sustentans nos Verbo suo contra mundum &
 Diabolum, condonatione autem peccatorum con-
 tra legem & iram Dei, usque dum nobis emi-
 grandum est. Itaq; hi hostes tantum in terris ne-
 gocium nobis exhibent, ac sic tandem cogun-
 tur desistere. Omnibus autem sebis & fugatis
 sola mors remanet, inq; sua potestate nos reti-
 net, in qua nobis captiuus manendum est, neq;
 ulla ratione emergere possumus. Hæc autem no-
 bis contra relictæ est consolatio, si credimus no-
 bis esse Dominum, qui & hunc nouissimum hostem
 uelit & possit abolere, ipsiusq; laqueos & uincu-
 la discerpere: nec dubitandum est, cū alios hostes

uissimus ho-
 stis.

MORS.

HOMILIAE D. MART. LVT.

nostros in nobis prosternat ac deprimat, carnem,
 Diabolum, mundum, peccatum & legem, ita ut sic
 perire nos nequeant, quin à nouissimo hoste nos
 quoq; sit liberaturus, alioqui nihil adhuc effecis-
 set, & omnem priorē frustra sumpsisset operam.

Ad hunc modū horum uerborū sensum disce
 recte intelligere, tibiq; utilem facere, ad fidei tue
 consolationem & confirmationem, quo scias hos
 sex inimicos à te depellere, & ad Christum uerte-
 re, ut qui non nostri, sed Christi hostes sunt & di-
 cuntur, conditionē nostram nō nimiū impugnan-
 tes. Quod enim ad nos pertinet extra Christum
 positos, carni, mundo, atq; Diabolo sponte nostra
 dicto audientes obsequimur, parumq; de peccatis,
 lege ac morte solliciti, toti in castris ipsorum
 militamus. At omnes Christi hostes sunt, quorum
 ipse uicissim hostis est. Hunc quæruni & petunt,
 huius regno insidiatur, huic summa ope reluctan-
 tur. Et huius nomine nobis etiam insensi sunt, qui
 Christo adheremus. Cumq; nullā uim ipsi inferre
 queant, omnē suam maleuolentiam ad nos transfe-
 runt, certo deliberatū habentes ipsius regnū labe
 factare atq; euertere. Cum autem odium, quod in
 Christum conceperunt, nobis luendum est, fit ut
 ipse uicissim nostri curam suscipiat ut membrorum
 suorum, & nos in hostibus suis ulciscatur.

ita ut omnia eò referenda sint, quòd ipse cum præ-
 dictis hostibus signa conferat, & primus stet in
 acie. Iam uero è carnis manibus elapsus est, alti-
 us autem ascendit, quàm ut à mundo aut Diabo-
 lo possit contingi, aut comprehendi, aut ullo de-
 niq; dispendio affici. Lex unà cum peccato &
 morte ipsi quoq; terrorem incusserunt, iam au-
 tem ad pedes eius iudicata & damnata iacere co-
 guntur. Et iam fide regnat, indefinenti dimica-
 tione illos hostes in nobis cædens ec perimens,
 usq; ad eum diem, quo uidebimus quomodo mor-
 tem prorsus sit aboliturus, ne uestigio quidem re-
 manente, non aliud cogitaturi, quàm nullam mor-
 tem unquam fuisse. Quemadmodum nunc ita no-
 bis in fide uiuendum esset, tanquam nullum pec-
 catum, nulla lex, nulla caro, & sanguis, nullus mū-
 dus, nullus foret Diabolus, qui nobis nocere possit
 in Christo uiuentibus, sed læta & alacris obti-
 nenda conscientia, certi, quòd nihil horum nos
 superare queat, quanquàm satis hostiliter impe-
 tum in nos faciant, terrendo, atq; omnibus mo-
 dis premendo, siquidem Christus Dominus no-
 ster in nobis uicit, & uictoriam obtinuit. Et
 quemadmodum alios inimicos pro se neci dedit,
 in nobis autem imbelles & fessos reddidit, & ad-
 huc quotidie oppugnat, ut omnes ipsorum con-

HOMILIAE D. MART. LVT.

Christianorū
ars.

tus irriti fiant, ita quoque in hoc seculo mortem
in nobis debilitare incipit, quò plus lucri non
consequatur, nisi quòd alteram, eamq; deterio-
reni partem nostri auferat. Hoc est Christi opus
& regimen, quod exercet quotidie, neque alia
de caussa ad dexteram Patris collocatus est, sicut
Psalmus ante citatus testatur. Est autem haec sum-
ma Christianorum ars & sapientia, nosse quid
utilitatis à Christo habeamus, utq; gloriam no-
stram, quam Deus Pater in Christo nobis largi-
tus est, intelligere discamus, & hunc thesaurum
magni faciamus. Cuius comparatione mundi
pompa atque iactantiam, cum omnibus ijs quae
prima mortales habent, contemnamus, quibus
oculos nostros perstringit, ac si res praeclearae fo-
rent, ne nostrum thesaurum ex oculis amitta-
mus aut etiam obliuiscamur. At contra prudentes
nos esse oportet, ac plane Lyncei oculis praeditos,
ut thesaurum nostrum cognoscamus & magnifi-
ce extollamus, ne quid huius ignoremus, quid tan-
dem à Deo nobis datum est, nempe ut Paulus Co-
rinth. 2. memoriae prodidit, eiusmodi dona, quae
caelo ac mundo maiora & praestantiora sunt.

Quid enim maius aut magnificentius exco-
gitari aut etiam optari potest, quam Dominum
esse non unius ciuitatis aut regionis, siue re-
grā

gni, sed omnium inimicorum nostrorum, carnis & sanguinis, mundi & Diaboli, quam potentiam nullus unquam Regum aut imperatorum obtinuit? Neque enim quisquam ipsorum adhuc inuentus est, qui uel uni ex malis cogitationibus potuisset resistere, aut tantum efficere, ne quid mundus nobis suis inimicitijs, potestate, atque potentia incommodaret. Quin etiam si mundum cum uniuersa potentia sua à nobis stantem haberemus, quid tandem opis aut auxilij nobis ferre possit, quo uel una saltem tentatione Diaboli nos prohiberet, aut illi resisteret & uictum fugaret? At enim Christianus is solus est, qui Diabolum & omnes angelos suos potest deuincere, non alia sanè uirtute, quam quòd in Christum credit. Et hic nisi fallor thesaurus est, cui nihil neque in caelo neque in terra comparandum est, & ad quem uniuersus mundus collatus cum sua potentia plus quàm nihil est, nec dignus cuius recordemur. Idcirco talia munera in Christo nobis concessa tam leuiter nobis habenda non sunt, sicut mundus & caro nostra estimant, Christum aliter nõ intuentes atq; laruam quandam, supra sedentem, & nostrarum rerum nullam curam agentem: neq; nobis ipsi miseri, imbelles, inualidi & calamitosi homines censendi sumus.

Christianorū
thesaurus.

HOMILIAE D. MART. LVT.

sed sicut hic textus docet, Domini, qui cum ipso
Carni, Mundo, Peccato, Diabolo dominemur, &
ex dimidio etiam morti, hanc fiduciam & piam
arrogantiam nobis merito arrogantes, nos Chri-
stianos omnibus cæteris creaturis esse maiores et
meliores, non quidem nostra uirtute aut precio,
sed donis à Deo nobis per Christum concessis, cui
mundus comparatus nihil est, nec potest, ac
cum omnibus suis regnis & imperijs nihil ha-
bet aliud, atque meram mendicitatem, quam ta-
men moriens deserere cogitur, unaq; cum ea
evanescere.

Ecce sic Paulus Christum predicare nouit ac
laudare, et magnifice extollere, ut uideamus quid
sit, quid operis faciat, quod eius sit officium, aut que
ipsius regni administratio, quodq; ipsius princi-
patus simus participes, & nostrorum inimico-
rum uictores. Illos enim suos inimicos uocat &
æstimat, non quidem sui sed nostri gratia, quorum
tuendorum curam habet, & nostra incommoda
sua reputat, sicut inquit in Zacharia propheta,
Qui uos tangit, pupillam oculi mei tangit, hoc
est, qui uobis inimicus est, illi quoque inimicus
ero. Quod si illis inimicus est, dubium non est,
quin nos sit crepturus, & inimicos perditurus:
Iatis enim magna potentia ad id instructus est.

Itaq;

Itaq; totum ipsius regnum non aliud est, nisi ut nobis laborantibus opem ferat contra peccatum, legem, conscientiam, carnem & sanguinem, mundum, Diabolum, cum primis uero aduersus mortem. Nec dicitur propterea Dominus, quod ei à Christus cur nobis seruiendum sit, aut quod aliquid accipere uocetur DOMINVS. in animo habeat, sed tantum ut nobis seruiat, nos propugnet, & à calamitate prohibeat, ne quis hostium nobis temerè noceat.

Præter hæc ex hoc textu Paulus quoq; argumentum colligit ad confirmandum de resurrectione mortuorum articulum. Cum enim mors quoq; Christi hostis dicatur, & quidē nouissimus, mors ei prorsus adimenda est, & illi quos deuorauit uiuificandi, cuius rei causa est, quam hoc loco indicauit, ac denuo ex octauo Psalmo citatam repetit, quod omnia subiecerit sub pedibus eius. Quod si cæta sub pedibus eius posita sunt, tū certum est morti quoq; sub pedibus eius iacendū esse, non pro se tantum, sed pro omnibus Christianis suis, quorum gratia ad dexteram Patris collocatus est, ut sint regnum eius. Fecit autem hæc omnia (inquit) non per se ipse, sed Dei patris opus et mandatū fuit, nobis quidem in consolationē, quo paternum animū & uoluntatē ipsius beneuolam cōspiceremus, ut eius, qui non tantū hæc faciendā

Resurrectio
probat.

HOMILIAE D. MART. LVT.

mādat, sed q̄ ipse omnia pedibus filij sui subijciat.

Nam cum utrumq̄, & peccatum & mortem, eius subdat pedibus, ut inimicos suos & scabellum pedum faciat, certum est hoc Patri nō displicere, ut peccatū & mors tollantur, tum quōd in animo non habeat nos iugulare aut damnare, tamen si peccatores simus, & mortem multiformem promeruerimus, sed perinde ut Christus affectus est, ut peccatum & mortem à nobis auferat, quo ad perpetuam iusticiam & uitam perueniamus, ideo enim Christum in regnum posuit. Atq; hoc pacto non Christum solum (sicut supra demonstrauimus) sed Patrem quoq; per amabiliter & per amice depinxit, & planè pro cuiusq; uoto, ut nobis ulterius non ut seuerus et iratus iudex intuentus sit, qua terribili imagine Diabolus et trepida conscientia illū nobis semper spectandū exhibet, sed ut lenis et mansuetus pater amplectendus, qui contra oēs istos inimicos nobis uult auxiliari, ideoq; filiū suum post mortē & passionem eius ad dextram suam collocauit, & oīa pedibus eius subiecit.

Ideo non est quōd ipsum fugias aut expauescas, si in Christum credideris. Cernis n. hic & aliis, non alium esse eius animum & cogitationem, quā ex omnibus quibus tentaris & premeris, te eripiendi, et cum Christo super omnia collocandi.

Dei Patris
imago.

Qui

Qui aut talem fidem in Christum non habuerit, eiusmodi cogitationē animo nunq̄ concipiet, sed semet ad necē usq; proprijs operibus excarnificabit, quibus Deum placare cogitat. Siquidem peccatū & mors ingentis molaris instar intolerabili onere cor illius grauant, ita ut illud nequeat erigere, sed sub onere depressum manere cogitur, nec aliud q̄ iram Dei sentit, donec cum operibus occupatur, nec ulla leta cogitatione per omnem vitam animum suum exhilarare potest, nullius auxilio uel consilio recreandus, usq; dum in extremam desperationem prolabatur, ac demum istā tam intoleranda sarcina ad mortem deprimatur.

Non aliam fortunam experiuntur omnes ij, qui Deo operibus seruiūt, tanq̄ eius gratia pretio mercanda sit, Quod genus sunt Turcæ, Papiæ, Carmelitæ, & totum illud examen falsorum sanctorum, illi Deum aliter intueri nequeunt, atque minacem & iratum iudicem, non plus facientem quā quod ab illis indefinenter exigit, ac semper supplicium minetur. Nam de Evangelio nihil comperti habent, quod Christum nobis exhibet, docetque in hoc ipsum à patre nobis datum esse, ut Mediator noster foret, eaque de causa ad dexteram patris esse positum, ut omnem irā atq; indignationē cū peccato et morte

Operarij
quomodo Deum intueantur.

HOMILIAE D. MART. LVTH.

à nobis auferret. Quapropter per omnē uitam suam lapide molari grauari sunt, hoc est, mala conscientia, nunquam cor potentes attollere ad uitam bonam cogitationem erga Deum concipientiam. Et quo plus semet discruciauerint, ita ut sibi ipsis opem ferant, hoc deterius cum illis agitur. Nam ex se ipsis Christum facere uolūt, quare Deum magis atque magis exasperant, dum sine huius Mediatoris deprecatione ad ipsum ueniunt. Ceterum qui fidem habet, et Christum cognoscit, ut cum uirum, qui supra sedet & regnat peccati ac mortis Dominus, ille lapidem molarem à corde suo facile excutiet. Nouit enim Deum amplius peccatis ipsius non irasci, neq; ipsum damnaturū, quippe qui Christum iuxta se posuit, ut illa deleat et extinguat ut hostes Dei, nec iam uidet aliud atque gratiam & uitam ex paterno pectore, uelut ex perenni scaturigine promanare. Itaq; facito ut hunc textum cum primis commendatum habeas, ex quo Regnū Christi probè perdiscas, tibiq; omnem gratiam ac beneuolentiam de Deo pollicearis, ut qui te amicissimo uultu & plus quam beneuolo intuetur, cum in Christo talia efficiat, et omnibus uerbi sui predicatione ultrò exhibeat.

At qui cū dicat quòd omnia subiecia

lecta sint, palā est, excipiendū eum
 qui subiecit illi omnia. Cum autem
 subiecta fuerint illi omnia, tūc & ip-
 se filius subijciē ei, qui illi subiecit
 omnia, ut sit Deus oīa in omnibus.

Hoc loco redit ad propositū, concludens, quod
 dixerat fore, ut Christus Patri regnum esset tra-
 diturus, ubi oīa mutabuntur, Fides in clarum aspe-
 ctum, Verbum in ipsam uitam & essentiam, obscu-
 rus intellectus in solem splendidissimum. Vbi om-
 nes inimicos nostros, quorum iniuriam, uim, &
 impugnationem iam in terris toleramus, præsto-
 ridebimus, adhuc mortem quoq; abolitam & ex-
 tinctā. Hoc uerbū subinde inculcat, Patrem Chri-
 sto omnia subiecisse, tantum inde colligens, illu-
 haud dubie exceptum esse, qui ipsi omnia subiece-
 rit, quodque ipse filius, cum illi omnia subiece-
 rit, ei quoque subijcietur. Hæc quidem obscura
 uerba esse apparent, quæ tamen omnia eò, sicut
 dixi, tendunt ac referenda sunt, ut discrimen in-
 ter Dei Patris & Christi regnum statuatur, tametsi
 in se unum idemque regnum sit. Ideo autem iam
 Christi regnum dicitur, quòd in eo hîc per fidem
 uiuimus, nō corporaliter audiētes & uidentes, si-
 cut mundanū regē coram atq; propalām in suo re-

Regni Chris-
 ti & Dei Pa-
 tris discrimē

HOMILIAE D. MART. LVT.

gno sedentem uidemus, corona redimitum, ac
 pompa & maiestate regia sublimem & conspicu-
 cum. Nondum enim palam factum est, quid in
 Christo Rege nostro habeamus, tum quae per
 Euangelium, sacramenta & fidem consequemur.

Deinde uero regnum Dei uocabitur, ubi non
 amplius in occulto erit, sed coram omnibus crea-
 turis reuelatum patebit, et fides cessabit, id quod
 dicit, Patri regnum tradere, hoc est, nos & con-
 stantem Christianitatem Deo patri sistere in perpe-
 tuam claritatem & gloriam, ut ipse illam sine om-
 ni uelamento regat, Nihilominus tamen Christus
 quoque in suo principatu & maiestate manebit ad-
 enim Deus est & omnipotens Dominus cum pa-
 tre. Cum autem iam ita regnet, uerbi sui administra-
 tionem, et sacramentorum dispensationem, ut mundus ni-
 hil uideat, fit ut Christi regnum uocetur, ipsique om-
 nia subiecta sint (illo tamen dempto, qui ei omnia
 subiecit) donec summus dies illuxerit, quo omnia
 tollet, & semet cum uniuerso regno patri subici-
 et, ita diciturus: Hic te, uis tecum per fidem regnauit,
 nunc Regni administrationem tibi trado, ut iam ui-
 deant me in te, & te in me esse unam cum sancto spi-
 ritu in una diuina Maiestate, utque omnibus as-
 pertem in te fruantur, quae hactenus crediderunt
 & expectauerunt.

Actum demum (inquit Paulus) Deus erit omnia in omnibus. Quisq; in Deo habebit omnia, Deus omnia que iam in rebus singulis singulatim habet. Itaq; in omnibus. ubi se Deus reuelarit, & corpore & animo omnium rerũ affluentia abundabimus, nec tot rebus ad corporis necessitatẽ & uitam sustentandã egebinus, nempe parentibus, uictu & amictu, edibus & familia, principibus & dominis, sub quorum protectione pacate uiuamus. Deinde in spirituali regimine, parochis & concionatoribus, qui nos Euangelium doceant, sacramenta ministrent, conurbatos consolentur, & in negocijs conscientie nobis consulant. Præterea sole, luna, aëre, igne, aqua, ac elementis cæteris. Et quis earum rerum numerum inire potest, quibus homo tantum ad sustentandum corpus opus habet? In futuro autem seculo omnium harum usus cessabit, nec ullius momenti erit, tantum in Deo habituri, ut nulla cœna quamlibet delicate & opipare instructa tantum præbitura sit nobis uoluptatis, quantum Deus ipse unico intuitu nos delectabit & afficiet. Itaque semper sanus & ualidus, semper lætus & alacris, nec non sole & luna pulchrior et nitidior pmanebis, adeo ut uestes aureæ atq; purpureæ quas reges et Cæsares ferre solêt, pro luto & stercore ducendæ sint, si cū uno aspectu, quo

HOMILIAE D. MART. LVT.

Deus nos illustrabit, comparate fuerint. His accedit, quod neq; defensoribus, aut ullo magistratu, non opibus, non pecunia, non ulla re familiari aut supellectile egebimus, sed omnia haec in ipso affectum habebimus. Quibus addentur etiam spirituales alia bona, perpetua iusticia, consolatio, & leticia conscientiae, qua muniti nemo nos terreat amplius, nec ullo errore seducet, aut inquietos reddet. Atq; ut uno fasce cuncta complectar, quicquid frustillatim ab omnibus creaturis nobis mendicandum est in hoc seculo, quanquam ea omnia ab illo quoq; descendant & tribuantur, ille unus omnium horum nobis instar erit, nulla unquam inopia laboraturis.

Deus quo sit
nos nutritur
in altera
uita.

Sed hoc mundus non intelligit, neq; crassi illi homines, qui in huius uitae curis et cogitationibus uersantur, sicut consueuerunt, cogitantes uentri edendum & bibendum esse, & corpori habenda necessaria, si uiuendum illi est. Illud nullo intellectu possunt apprehendere, Deum uno intuitu melius posse nutrire & alere, quam exquisitissimas quasq; epulas, cum ipse ille sit, qui pane uitam sustentet & largiatur, eumq; in carnem & sanguinem, medullam & ossa commutet &c. Iam si hoc pane & uino potest, quae tamen per se uitam non habent, quid non per se ipse possit efficere, qui Dominus est & omnium creaturarum conditor? Quid
omnis

omnis cibus corporis & alimenta efficerent, si non suo uerbo ille nos sustentaret, sicut Christus ex Mose Deuter. 8. testatur. Nam si alendo corpori tantum panis & uinum forent necessaria, diu durare non posset. Corpus enim ante uiuere debet ac sanum esse & ualidum, calorem habere ac uim cibi concoquendi, alioqui nihil prodest omnibus horis illud pane replere & potu omnifaria facere. Sicut illud clare uidemus in homine egrotante, qui nequit cibum digerere, imò in omnibus morientibus. Alioqui dites & opulenti proceres haud dubie tantum panis sibi pararent, ut perpetuo uiuerent, nec quisquam aliquid præ illis posset consequi.

Cum igitur aperte uideamus, corporalem cibum & potum id præstare non posse, Deo id non agente ut corpus alatur & uiuat, quid in illo seculo futurum erit, ubi Deus semet manifestauerit? ibi sane nec panem nec uinum requiremus, nec phar macopolas nec medicinas desideraturi, sed Dei intuitu et aspectu contenti erimus, qui totum corpus nitidum, sanum & ualidum faciet, atq; ita leue & agile, ut instar scintille in suburni feramur, uel uti sol sub caelo cursitabimus, ita ut uno momento uel hic in terris infra, uel in caelis supra simus. Illud facile credã, longe pulchriora & amos

Vite futurae
dignitas.

HOMILIAE D. MART. LVT.

niora futura esse omnia, nimirum aquas, arbores,
gramina, & omnino nouam terram fore, ut Per-
trus inquit, aspectu delectabilem, Verum corpus
& animam Deus solus sustentabit, ut qui solus erit
oīa in omnibus, cuius aspectus plus uitæ, gau-
dij & uoluptatis præbebit, quam omnes creaturæ
re possunt. Itaq; expertus ipse testaberis, te non
unicum momentum in cælo cum totius mundi di-
uitijs & uoluptatibus permutare uelle, uel mille
atq; iterum mille annos durantibus.

Quapropter sicut dixi, prædicandi officium ces-
sabit, ac mundanus principatus interibit, et in sum-
ma, nullum officium aut status ultra durabit. Perso-
nis uiro & mulieri manendum est, & uniuerso hu-
mano generi, sicut creatum est. nihil autem earum
rerum, quæ ad hanc uitam sunt necessariae, sed quis-
que perfectus homo erit, omnia ipse in Deo habi-
turus, nec aut parentibus, aut dominis, aut seruis,
non uictu non uestimentis & similibus egebit.

Iam ipse apud animum tuum considera, quid
omnium libentissime habere, & potissimum opta-
tare uelis. Vis libenter abundare opibus, habere
exquisite ciborum paratam copiam, frui lon-
ga uita, sano corpore, splendidis uestimentis esse
amictum, habitare in superbis ædibus, perpetuo
gaudio et uoluptatibus deliciari, adhuc perfectis-
sima

fima sapientia, & omnium rerum cognitione, atque
 intellectu esse præditum, aut principatu &
 dominio esse sublimem & conspiciendum, tunc
 hæc confer oculos, ubi harum rerum omnium co-
 piam cõsequeris. Elegantius & preciosius te con-
 uesire statuit, quàm ullus unquam Cæsarum orna-
 tus fuit, imò splendidius quàm sol & margaritæ
 esse consueuerunt. Si dominum agere concupis-
 cis, plura quàm optare audes tibi dare paratus
 est. Cupis esse perspicacibus oculis, $\kappa\upsilon\ \delta\acute{\epsilon}\upsilon\ \tau\epsilon\gamma\omicron\upsilon$
 $\epsilon\lambda\acute{\epsilon}\pi\iota\upsilon\ \tau\omicron\ \lambda\omicron\gamma\acute{\mu}\epsilon\tau\omicron\varsigma$, et audire acutissime, ac-
 teo ut muros quoque & parietes ipsa oculorum
 acie penetres, tamq; leui esse pondere, ut cum di-
 ctis sis quò animo præuolaras, aut hîc infra in ter-
 ris, aut supra in nubibus, hæc omnia tibi optanti
 contingent. Præterea quicquid aliud animo exco-
 gitare potes, & habere quod ad animum aut cor-
 pus pertinet, hæc oïa affatim tibi suppeditabun-
 tur, si illum habueris. Pro se enim nec pane nec
 uino, nec seruis nec ancillis, nec ædibus nec fami-
 lia, nec auro nec argento, nec Principe nec præ-
 dicatore eget, sed in se ipso hæc affatim habet in-
 sempiternum omnia. Viuit enim in se & per se-
 ipsum. Cur igitur nõ idẽ quoq; in nobis faceret, ut
 oïa in ipso & p̄ ipsum habere possemus? ut æque
 minus creaturis egeamus, ut ipse nullius egēs est.

HOMILIAE D. MAR. LVT.

Et quemadmodum ipse creaturas intuen-
do lectationem & uoluptatem cum singulari gau-
dio capit, ita neque nos creaturis ultra opus ha-
beamus, nisi quod illarum aspectu gaudentes de-
lectabimur, cum nouum coelum ac terram intue-
bimur, Deum propter ea laudando & amando,
Verum in ipso solo omnium rerum affluentiam
habebimus.

Hoc autem solis Christianis dictum uolo, qui-
bus haec credenda sunt, & futura ac melior uita
expectanda. Nam caetera turba & sex popula-
ris, harum rerum nihil credit, neque enim digni
sunt (cum sint uerbi diuini contemptores) ut haec
cognoscant. Et Deus hoc horrendo supplicio eos af-
ficit, ut stulticia & uecordia excacati Euangelium
non recipiant, & iam ipsius ira in eos excandu-
it. Haec enim uehementissima & maxime formi-
danda ira est, ubi Deus suam gratiam diuini uer-
bi libeter audiendi hominibus subtrahit: nec pos-
sumus maiorem plagam talibus imprecari. Idcirco
missi quoque faciendi sunt, quando ad meliorem
frugem perducere non possunt, & Dei iudicio com-
mendandi. Iam enim ea execratione percussi sunt,
ut maiori ab omnibus hominibus uerberari ne-
queant, Et cum Deum audire grauentur, neque il-
lum etiam habere debent, sed in inferno Diaboli
li parte

Ira Dei maxi-
me formidan-
da quae

li participes sine fine esse cogentur, omnes dolores, acerbitates & cruciatus experturi, & flammis inextinguibilibus arsure, & ne guttulam qui dem aquæ habituri, qua uel momento se recreare possint. Adhæc nullam lucem uisuri, sed in tenebris plus quàm Cimmerijs cum Deo tum donis gratiæ ipsius spoliati uersabuntur, quæ beati habebunt, cum omnibus illis quæ in terris habuerunt. Quod etiam in hac uita illis accidit: nullus enim ipsorum suis rebus cum gaudio fruatur: sed inuiti deum diuitias partas ingratas etiam hæredibus post se relinquere coguntur. Longe autem maiori rerum inopia prementur apud inferos, Deum & omnia eius dona ignoraturi. Quibus ergo maioribus plagis & calamitatibus possint afficere. Est autem ferè communis in mundo calamitas tam nobilium quàm ignobilium, sublimium et infimorum statuum, ut ferè passim Verbum Dei, & quicquid uispiam de futura uita dictum fuerit, contemptum subsannetur, et cum summa insectatione derideatur. Quare uidemus paratum supplicium, & ignem tartaricum iam incensum, & ad ipsorum cruciatum flagrantem.

Proinde age precor ut ista exempla nobis ad monitioni sint & terrori, ad confirmandam fidem nostram, ut aliam uitam animo & cogitatione

HOMILIAE D. MART. LVTH.

complectamur: praesertim cum tanta felicitas,
 tantaq; bona, quae fando nulla lingua profari pos-
 sit, post hanc miseram & caducam uitam expe-
 ctanda sint, ubi Deus omnia nobis dare constituit,
 & ipse esse quaecumq; optare poterimus. Hoc es-
 nim uerbum eius est & promissio, quibus conso-
 latorie nos monet & prouocat, ne rebus tempo-
 rarijs nimium seruiamus, quas hic consequi & ite-
 rum perdere possumus, sed potius futura & pro-
 missa magni faciamus, quae mundus habet despicit
 ac uicissim ea contemnamus, quae mundus ha-
 bet in precio, siue opes, seu pecuniae, seu hono-
 res, seu dignitates, seu potestas fuerit, ita istos con-
 teptores alloquentes: Iam quidem o boni uiri o-
 pibus abunde instructi estis, quarum fiducia ita ar-
 rogantes estis & turgidi, diu nocturnq; pergreccan-
 tes. Sane uero gerite morem animo uestro, & ni-
 tam (quod aiunt) musicam uiuite, huiusmodi por-
 cis tales conueniunt siliquae, Coram Deo equidem
 nihil habetis, a quo contempti & reiecti estis. Ego
 quidem in praesentiarum uestram pecuniam ac
 potestatem non habeo, uerum scio & expecto ali-
 ud multo praestantius, de quo uos nihil explora-
 tum habetis, quomodo Deus mihi promiserit, se
 e terris & sepulchro me in lucem reducem factu-
 rum, & sole pulchrius exornaturum, ubi in omni
 rerum

rerum affluentia uicturus sum. Hac ego fiducia superbiā, non egre tibi concedens interim, ut terrenarū rerū copia inflatus cristas erigas, & fastus uanescas, quæ tibi cras aut ad summū postridie relinquēde sunt, & prorsus hinc nudo emigrandū.

Ecce ita animus nobis consolatione roborandus & muniendus est, cōtra mundi incredulitatē & securitatē, quibus infirmis magno sunt offendiculo: ne et nos eō uertamus oculos, sed unū illud seculo agitantē, quid ille dicat et promittat, Tantū in Christum filium meum crede, & ego te ē faucibus mortis eripiā, in qua mundo perpetuo manendum est. Dabo insuper tibi oīa, quæcunq; animus tuus concupiuerit, teq; ita ornabo, ut omnium stellarum nitorem tuo splendore exuperes, ubi illis in perpetuis tenebris et squalore ac sœtore nō dicēde poenæ luēde sunt. Et hæc meliora et chariora existima, uidens mundum rerum suarum fiducia inflari, & multo impensius uerbum Dei contemnere, quā nos thesaurum nostrum magnificare. Etenim nos quoque adhuc in carne & sanguine uersamur, ideo nos ipsos penitus relinquere non possumus, ac tantummodo in perpetuum & immortalem thesaurum nostrum in Deo nobis repositum confidere, ut illi hunc contemnunt, & suarum diuitiarum fiducia ferocius agunt.

HOMILIAE D. MART. LVI.

Attamen hoc subinde exercendum est, & in anima nobis implantandum, ut ei adherescamus, nec prorsus decidamus, aut etiam contemnamus, sicut mundus facere solet.

Deo nihil
prestantius
optari potest

Et haec est illa consolatio, quae de futura uita nobis obtinenda est, in qua Deus ipse Noster, & omnia in nobis futurus erit. Nam propone tibi omnia quorum desyderio teneris, nec tamen quicquam melius aut charius optandū inuenies, quam ut Deum ipsum possideas, qui est uita & inexhausta abyssus omnium bonorum & gaudiorum. Iam uero omnium rerum uita est nobilissima, et praestantissima, & cunctus mundus nihil perinde atque mortem exhorrescit, nec quicquam ardentioribus uotis quam uitam desyderat. Hunc thesaurum in illo abundantissime et sine fine habebimus. Caelum si uolueris, non nisi Attica talenta tibi pluet, et Albis preciosissimas quasque margaritas & uniones uehet, Terra omnem amoenitatem proferet, ita ut si iusseris arborem argentea folia & aureos fructus proferre, proferet: tum gramen in campis smaragdorum & aliorum nobilium lapillorum instar uirebit atque lucebit. Atque ut in pauca conferam, quaecumque in re animus uoluptatem ac delectationem querit, ibi, uoto ac desyderio suo potietur. Nam ubi Deus est, ibi omnia bona cum ipso esse, quaecumque optari possunt necesse est.

Alio

Alioqui quid faciunt ij, qui baptizantur super mortuis? Si omnino mortui non resurgunt, cur & baptizantur super illis? Quid & nos periclitamur omni tempore?

Hactenus firmissimis argumentis hunc articulum confirmavit, nunc paulisper Corinthios suos obiurgat & reprehendit, id quod prædicatoris requirit officium, ut partim doceat, partim aduersantes & rebelles obiurget: ad hunc modum uolens dicere: Vos perditæ ac desperatæ Pseudoapostoli & Ethnici, hoc cunctis animo estis præditi, ut non credatis nos resurrecturos esse, sicut Christus resurrexit? Quid ergo facitis, si uos baptizari super mortuis? Quid utilitatis uobis baptismus affert, si aliam uitam non speratis? Sicut supra dixit, si mortui non resurgunt, inutilis est prædicationis nostræ, & superuacua fides uestra. Nam si alia uita expectanda non est, quorum opus aliquid concionari, aut aliquem publicis concionibus interesse? Eadem opera Verbi diuini tractationem omnino à se amoueret, ut cæteri faciunt, qui nihil in uniuersum credunt. Ita nec baptismi ullus usus foret, si nulla fuerit resurrectio. Siquidem non est quod ideo quisquam se bapti-

HOMILIAE D. MART. LVT.

Resurrectio-
nis cōtemp-
tes.

Zandum curet, ut inde uictum sibi comparet, aut horrea compleat frumento. Ac uerum est, qui tantummodo ista sectatur, ille nihil horum eget, potestq; facile sine Verbo Dei & Baptismo uiuere, in quam opinionem id etatis & nobiles uenerunt & rustici, etiam Thrasonice iactare audent, sibi nullius prædicatoris opera opus esse, uelintq; multo libentius Verbo Dei in totum liberati esse, ne obolo quidem omnes prædicationes et mentes. Eius autem rei causa est, quod peculiari Deum habeant, in quem credunt, nempe Plutum, hic ipsorum uita et regnum cœleste totus est. Ideo fieri non potest, ut tales Verbum diuinum patiens auribus & libentibus audiant, aut futuram uitam admodum requirant. Nam ego ipse quoq; si in illa fide essem (quod omen auertat omnipotens Deus) quod mihi ut boui moriendum esset, nec Baptismum nec Sacramentum acciperem, nec ullam concionem amplius uisitare uelim. Ideo illis hoc uitio uertendum non est, cum futurae uitae rationem habeant nullam, quod & Baptismum & prædicationem nihilipendant, ac debito honore cum parochos tum prædicatores defraudent, Nam sicut credunt, ita uiuunt. Sunt & manent sues, credunt sicut sues, & sicut sues moriuntur.

Ideo

Ideo Paulus inquit, nimium sanè desipitis ô
 Corinthij, si hunc articulum pro nihilo ducen-
 tes vos baptizari sinitis. Hoc enim articulo ne-
 gato & abrogato, Deus cum suo Baptismo &
 Christianismo, ubi libuerit, maneat, deq; illo qui
 uelit, aliquid sentiat. Nam qui ita credit, ille non
 credit, quòd Deus sit, qui è morte nos possit eri-
 pere, quòdque post hanc uitam uel ictum oculi sit
 habiturus, nec opus habet ullo uerbo aut prædi-
 catore, nisi carnifice, quem ipsius prædicatorem
 & Deum esse oportet, prohibentem ne porcus
 porcum dilaniet ac deuoret: atq; eo mortuo, cada-
 uer effret, inq; publicas cloacas abijciat, aut in
 fossam, ubi cadaueribus pelles detrahit, sepeliât.
 Tandem probe experientur, quid deriserint atq;
 contempserint, ubi nos iterum disparibus oculis
 aspicient, id tû consecutos quod iâ credimus et ex-
 pectamus. Ipsi autè nihil aliud faciēt q̄ clamabūt et
 euulabūt, cuius tamē nullū emolumentū sentient.
 Sicut diues ille comessator Lucæ cap. 16. etiâ nole-
 bat credere, cū præ foribus ipsius iaceret Laza-
 rus, usq; dū re ipsa fidē experiretur in flâmis di-
 scrutiatus, uideretq; Lazarū in sinu Abrae omni-
 bus malis p̄functū, iam requie et perpetuo gaudio
 frui, iâq; oēs suas diuitias pro unica gutta frigide
 aque libèter dedisset, neq; tamē cōpos uoti fiebat.

HOMILIAE D. MART. LVI.

Ita diuus Paulus his uerbis crassos illos doctores obiurgat, qui hunc articulum porcino suo intellectu contemnebant, & tamen interim nihilo secus Christiani perhiberi studebant. Nemo enim Christianorum ita uecors & ames est, qui non idē nosset, quod isti subsannatores arte esse ducebāt, dicebantq; , Credis ne uerum esse quod sacrifici praedicant, nos omnes denuo uiuificatos resurrecturos esse, ubi sepulti & in cinerem redacti fuerimus? Aut sicut nostri porci Saxonici dicunt: Patas ne huic socio adhuc inesse alium? Illud enim acutum intellectam non requirit, sed planē ars est ex hara porcorum profecta, quam etiā plumbea & crassissima ingenia probe callent. Fuit autem pudendum facinus, Corinthios quoq; id ausos fuisse dicere, qui baptizari se sinebant, & Christiani perhiberi uolebant, ex quo non indigni fuissent, ut acerbius & inclementius eos tractasset, nisi quod hanc Epistolam ad Pseudoapostolos et perditos homines non scripsit, apud quos inutilis est omnis admonitio & obiurgatio, sed ijs qui non indurati fuerant, quiq; adhuc cōuerti potuerant.

Baptismus cōfirmat resurrectionem.

Quocirca suo ipsorum facto eos conuincere nititur, quod hunc articulum recte abnegare nequeant, qui se ipsos baptizandos curent. Neque enim ista duo inter se conueniunt, baptismum ali-

quibus

natus momenti esse debere, et futuram uitam pro nō
 bilo ducere: Alioqui non nisi stulti semet baptiza
 ri sinerent, non intelligentes quid facerent, cum
 nullus porcus, ut Christianos taceam, ita rudis sit,
 quā nō intelligat, baptismum nulli rei esse utilem,
 si resurrectio mortuorum nulla est. Verumenim
 vero hoc argumentum, quamuis plane Achille
 uia esse constet, tamen apud istos derisoris nihil
 concludit. Mox enim dicent, Cur faciunt? stulti
 sunt. Porro apud nos Christianos & credentes,
 quorum officium est ut alter alteri bonum exem
 plum fidei, & illius testimonium exhibeat, per Bas
 ptismum & Sacramentum, & Verbi Dei auditio
 nem atq; precationem, hæc confirmatio ut omni
 um fortissima locum habere debet, cum Christiani
 se baptizari sinant, certo sequi, hunc articulum
 uerum esse. Neq; enim credendum est, atq; adeo
 fieri non potest, tot eximios homines Christia
 nos stultos & amentes esse, qui haud dubie tanta
 eruditione & prudentia exculti fuerunt, ad quā
 nostri porci nunquam aspirare ausi sunt, ut mit
 tan quod maiori & altiori intellectu præditi fue
 rint. Iam si te mouet, quod immundissimus porcus
 grunnit, cur non multo impensius id te afficit,
 quod tibi Christianus, ut angelus Dei, dicit?
 Sed inquis, atqui illorum multi sunt? Quid

HOMILIAE D. MART. LVT.

Multitudo.

hoc ad te attinet? etiamsi illorum adhuc plures
essent, tamen nihil aliud quam porci sunt. Ideo
multo diligentius eò tibi respiciendum est, quam
p̄j, quam docti, quam intelligentes illi sint, cum
maximum discrimen offendes inter Christianum
& tales porcos, qui nihil credunt. Christianus e-
nim tanta uerborum persuasione & certitudine
de Deo & eius Verbo atq; operibus loqui nouit,
ut impossibile sit falsum esse quod asserit. Illi autē
aliud nihil afferre in medium norunt, nisi quod
quæuis sus intelligit, nihilosecus in rebus sublimi-
bus iudicium sibi arrogat, ac Christianos doce-
re & reprehendere conantur, qui uno in digito
plus intelligentiæ continent, quam illi in toto cor-
pore. Ideo recte & apte sic cōcludit: Omnes Chri-
stiani semet baptizari sinunt, ideo post hanc ui-
tam alia futura est. Nam Baptismus & Sacramen-
tum huic uitæ nihil conferunt. Quapropter si ex-
tra hanc uitam alia futura non esset, facile Baptis-
mo & alijs rebus supersederemus, nihil enim inde
numorum consequeris, sed liberationem ex mor-
te, peccatis, & omnibus calamitatibus, & dona-
tionē immortalis uitæ. Et hoc est illud κερμίνος
atq; unio & margarita illa preciosa, cuius men-
tionem Christus Mat. cap. 13. facit, quam reper-
tam mercator emit, ut illam possideat.

Cate-

Ceterum ad Baptismum addit hanc particu-
 lam Pro mortuis, quod hactenus perinde ut in La-
 tina lingua sonat expositum est, quasi pro mortuo Baptizari
 u se baptizari siuissent, hoc est, pro incredulis pro mortuis;
 & gentibus: atq; ita bis baptizati essent, semel
 pro se, altero modo pro suis. Sed hæc expositio
 est erronea. Ita enim Act. 2. diuus Pet. inquit, Ba-
 ptizetur unusquisq; uestrum in nomine Iesu Chri-
 sti. Nec ualet ut alius pro alio se baptizandum
 curet, sicut quisq; pro se delictorum poenitenti-
 am agere debet, ac credere, & fidem confiteri
 &c. Idcirco horum uerborum eum sensum te-
 neo, quem antiqui Græcorum scriptores secuti
 sunt, & ego scholijs in margine annotaui, nimi-
 rum cum hic de resurrectione articulus tempore
 sancti Pauli nouiter plantatus esset, ac gentibus
 antè fuerat inauditus & incognitus, etiam sapien-
 tissimis quibusq; in Græcia insolitus. Quanquam
 eo uenerant, quòd suspicabantur animam post
 mortem corporis uiuere, neq; tamen certis argu-
 menti illud confirmare norant. Quòd autem ho-
 mo iterum resurrecturus esset, ac corpus & ani-
 ma iterum conuentura, ignorabant planissime.
 Ideo sub initium illis graue erat Apostolorum præ-
 dicationi credere, et illis q; credebant multa subsan-
 natio ferenda erat. Itaq; ad hunc articulum penes

HOMILIAE D. MART. LVT.

homines confirmandum, apud demortuorum se-
 pulchra se baptizari sinebant, ad significandū, &
 testandum, quòd constantissime crederent, mor-
 tuos qui ibi sepulti iacerent, & super quibus se ba-
 ptizari sinerent, resurrecturos esse. Idq; ita pro-
 certo tenerent, tanquam digito indicarent. Sicut
 nos quoq; baptismū propalam in cœmeterio aut
 apud sepulturam exercere possimus. Vnde me-
 morie proditum legimus, Ecclesiam Aquileien-
 sem hunc articulum in symbolo Apostolorum ita
 pronunciare, Credo huius carnis resurrectionē,
 haud dubie non ob aliud, nisi quòd hunc articu-
 lum clare & proprie doceat, & confiteatur con-
 tra Pseudoapostolos.

Hunc morem baptizandi Apostoli & Patres
 obtinuerunt, ut hunc articulum uerbis & signis
 populo inculcarent, cum adhuc nouus esset. Sicut
 ti iunioribus & crassis hominibus, doctrina ca-
 rimonij & externis quibusdam operibus incul-
 canda & tradenda est, ut manibus palpare que-
 ant, & hoc minus de ea in dubium ueniant. Alio-
 qui enim facile obliuioni traditur, & cito e corde
 aufertur. Ita quoq; hoc loco homines apud demor-
 tuorū sepulchra baptizauerunt, re ipsa innuere
 & id dicere uolentes: hīc me baptizari sino in te
 stimonium, quòd firmiter credam, eos mortuos
 qui

qui hic terra obruti iacent, omnes simul resurre-
cturos esse, ne quis in eam cogitationē ueniat, re-
surrectionem mortuorum tantum spectrum esse,
aut alia noua corpora esse resurrectione, à Deo
de integro creata, sed idem ille Petrus ac Paulus,
&c. qui mortuus & hic sepultus est. Et sicut fides
nostra loquitur, eadem hæc caro, quæ iam stat &
ambulat, aut mortua humatur. Quemadmodum
idem Christus, qui natus ex Maria uirgine cruci
affixus est, ueraciter resurrexit, & nullus alius,
in cuius rei certitudinem discipulis suis cicatrices
& uestigium clauorum uidenda exhibuit.

Vides itaq; his omnibus id unum agi, ut hic ar-
ticulus fidei penes nos certus conseruetur. Hoc
enim subuerso & amoto, omnes cæteri nihil pro-
derunt & ualebunt: cum propter resurrectionem
& futuram uitam omnia facta sint, Christus ipse
uenerit, & regnum suum instituerit. Proinde si
fundamentum & causa ac finis omnium articu-
lorum subuersa corruerint, fieri non potest ut nõ
etiam omnia cætera eodem motu labefactata con-
cidant. Itaq; ipsa necessitas requirit summam hu-
ius articuli tractationem, quo populo diligenter
inculcetur & roboretur, sicut baptismo Patres
fecerunt, & non alijs & consimilibus signis idem
facimus, ut cum funera honestis & religiosis exe-

Eadem hæc
caro resur-
get.

HOMILIAE D. MART. LVT.

Funeralio
nesta

quibus efferimus, cantando aut precando sequentes, in signum & confessionem fidei, quod illi ipsi mortui nobiscum in supremo die sint resurrecturi: nec alia habituri corpora, nisi quod illustranda & glorificanda sint.

Ea de causa diuus Paulus omnibus his uerbis edocuit, ut futurae resurrectionis certi simus, ut ferè pro animi impatientia in hanc uocem erumpat: si hic articulus pro nihilo ducendus est, eadem opera officio predicandi & baptisandi superse- debimus, toto Christianismo posthabito. Nã quò spectat illum sectari, cuius gratia Diabolus ac mūdus nobis est infensissimus? Quorsum attinet in- tam operam sumere, ac semper insidiosissimis pe- riculis subiectos esse, in quibus iam nobis uersan- dum est: nullus enim mortalium in terris sic amentis & uesanus est, qui sine causa semet ineuitabili- bus periculis libenter obiectare uelit, & nihil quàm frustra pati, & ultro sibi mala accersere. Constat quidem pro certo inter gentes fuisse non nullos, qui magnos labores et pericula subierunt, ac de uita & corpore sepe periclitati sunt, sed certum fructum & utilitatē non modicā inde cō- sequuti sunt, in præclara quoq; apud mūdum exi- stimatione habiti, & laude celebrati, ac semper causas habuerunt aliquid præclare perpetrandi.

Gentium for-
titudo.

di. Sicut milites quoque & Hectores illi, quibus sanguis uenalis est, ultro se in pericula coniciunt, ut rem & famam armis belli sibi comparant. Et in summa, qui memorabile & periculosum facinus audet aggredi, ille haud dubie pro magnitudine periculi magnum etiam premium sibi nouit propositum quod expectat, cuius gratia id facit. Iam Christiani adeo soli sunt illi, quibus omnia pericula & incommoda hic in terris sufferenda sunt, nec tamen quicquam habent, quamobrem ad ista moueantur: neque enim in de aut opes aut numos, nec dignitates nec gratiam consequimur, sed potius contraria, nempe egestatem, aerumnas, calamitates, contemptum, inimicitias. Ad haec, ab omnibus contemnimur, diris deuouemur, exilio mulctamur, denique crudeli exitio passim absumimur. Ex hoc satis liquet, insanos esse oportere, si nihil aliud quererent, quam damna & contumeliam, ut quibus uoluptati esset, in hominum esse odio, & multis modis iniurijs ac plagis affici. Certum est enim gentes quoque dixisse, Frustraniti, & nihil nisi odium querere, extremae dementiae est.

Cum itaque nos aliud expectandum non habeamus, sed nobis haec uita cum omnibus rebus in perpetuum & libere relinquenda sit, ita ut nostra uita &

Christianorum
uita coram
mundo, frustra
niti.

HOMILIAE D. MART. LVT.

conuersatio coram mundo proprie frustra niti di-
 catur, & nequicquam ærumnas lucrifacere, ac
 nullum ob precium omnibus aduersari, tum om-
 nes ex æquo cum principes tum doctos & sã-
 ctos, seu ciues sunt, seu rustici, diuino uerbo repre-
 hendimus, & nemini quicquam ad gratiam loqui-
 mur, quare merito in omnium odium incurrimus,
 equidem necesse est aliud scire nos, in quo spem
 nostram fixam habeamus, quodq; huius mundi di-
 uitijs, honoribus, fauori & gratiæ ut melius atq;
 præstantius anteponamus. Alioqui enim tanta ue-
 sania minime fureremus, quod non malimus poti-
 us silentium agere, & mundum amicum habere,
 dies tranquillos & letos traducere, & ita uiuere
 ut mundus solet. Hæc autem omnia contemntes
 & posthabentes, abunde declaramus nostram
 spem hic in terris nusquam fixam esse, sed aliam
 uitam spectare, parum curâtes quod mundus nos
 derideat ac stultos iudicet, aut quod condemnet
 nos & pessundet, cum ipsi uicissim queamus dice-
 re, nobis probe compertum esse, si Christiani esse
 uoluerimus, nos cum mundo concordēs esse non
 posse. Ideo. n. regenerationis lauacro loti sumus,
 & Christum prædicamus, ut Diabolum exaspera-
 mus, & omnium hominum inimicitias incurra-
 mus. Hoc, inquam, quæsiuimus, nec alia de causa
 hoc

hoc coeptum est. Quòd si mundo seruire uoluissimus, aliud principium quesissimus. Verum omnia ideo fiunt, ut Christus collaudetur, eaq; in apertum proferantur, uel uniuerso mundo inspeflante, quæ in ipso habituri simus, ubi iam mundus cum omni sua pompa, cum omnibus diuitijs, dignitatibus, honoribus, gratia in nihilum redactus fuerit. Nos autem eiusmodi thesaurum consequemur, quem nullus dominorum aut regum continget, nec ullus mortalium quicquam de eo cognoscet, nisi nostræ sententiæ accesserit, eumq; auanum sumat, ut alacri uultu mundum cum suis rebus possit contemnere, deq; omnibus semel periclitari.

Et hoc est quod dicit, Quare & nos periclitamur omni tempore? Quanquam hoc peculiariter de Apostolis dicat (sicut idē mox de se declarat) nec omnibus Christianis usu uenit, sicut Paulo & alijs Apostolis atq; prædicatoribus, tamen ita ferè cæteris quoque Christianis solet accidere, ut cū Christum confitentur & recte uiuūt, in mundum & inimicitias ueniant, ac persecutionē patiātur, sicut prædicatoribus accidit, nec nobis meliora expectanda sunt. Hoc commune & exterius Christianorū commune periculum est omnium Christianorum periculum, nec ullum discrimen subest. Attamen Paulus, sicut di-

HOMILIAE D. MART. LVT.

xi, de singulari periculo loquitur, quod ipsi & alijs Apostolis præter commune obiectum est, quodq; omni tempore officium prædicandi committatur. Sicut alibi i. ad Corinth. 4. indicat: Arbitror enim quòd Deus nos qui sumus Apostoli potestremi, ostenderit tanquam morti addictos. Illis enim non externa tantum pericula persecutionis, captiuitatis & similia ferenda sunt, sed Diabolus quoq; qui ipsos undiq; remoratur, diu noctuq; infestat, ita ut semper in periculis mortis & angustijs uersari cogantur: nec aliter animati sunt, quòd hoc momento ipsis sit moriendum. Illi enim sunt quibus semper in acie inter principia standum est, quibusq; omnes alij propugnandi sunt, & omnia tela Diaboli excipienda & depellenda.

Proinde inquit: Quamobrem uero nos ultro in maxima quæq; & incuitabilia pericula ultro conijceremus, ut de uita nunquam securi essemus nec ullo gaudio frueremur? Certe id non honoris consequendi gratia facio, multo minus ob gratiam aut amicitiam consequendam: nec aliud efficio, quòd mundus & Diabolus longe acerbissime mihi infensi sint, meq; ad mortem usq; persequantur. Cur autem sine causa gladijs, cuspibus, & bombardis Diaboli me committerem, ubi omnes in me unum collimant, ut me apprehendant? Sic
cut

cut haud dubie diuus Paulus multos & difficiles
 impetus per sepe pertulit, quibus sensit non alium
 sibi fuisse animum, atque illi cui per intentas ex
 utroq; latere cuspides cursitandum est, ubi ex om-
 ni parte stant, qui currentem pūctim ac casim
 petunt. Quis autem hoc uelit facere, ut ibi staret
 ac predicaret, ubi uideret mere instructas bom-
 bardas in se tendi ac inflammari? Putasne me cen-
 tum millium aureorum precio inductum, talem
 concionem facere uelle? Atqui hic multo grauius
 est & crudelius, ubi Diabolus omnē suam tartare
 am pharetram semel in Apostolum effudit, cuius
 tela quotidie ei excipienda fuerunt, sicut illud 2.
 ad Corint. 11. satis intelligendum exhibet, nihilo-
 secus tamen firmus & constans in suo officio per-
 mansit, nec ullum periculum aut malum ita ardu-
 um aestimauit, quare ab officio suo discederet.
 Quis autem haec omnia indefinenter expectare
 uelit, si huius articuli non ita certus esset ut uita
 sua? Ego quidem pro me dico, si scirem non plus
 quam honores & opes nobis esse propositum,
 possemq; docendo in triplo plus quam totius mun-
 di diuitias lucrari, tantum efficere non posset, ut
 unicam concionem haberem, malimque terram
 mihi potius dehiscere, quam eiusmodi pericula
 expectare. Sed aliud nobis propositum est,

HOMILIAE D. MART. LVT.

atq; quod querimus aut consequi possumus, quod nobis ærumnas & miserias atq; exhaustas calamitates affatim pensabit, cuius comparatione omnes passionis nostræ nihil pendendæ sunt, sicut Paulus ad Rom. s. docet. Hic quidem cadere & bibere possumus, & ea accipere, quorum consequendorum copiam nobis concedit, quanquam multum nobis diffæueat, uerum ideo Christiani esse nolimus, nec credere, sed aliquid sublimius atque præstantius expectare, nempe thesaurum ineffabilem atq; perpetuum.

In dies morior, per nostram gloriationem, quam habeo in Christo Iesu Domino nostro.

His uerbis explicat cuiusmodi pericula patitur, & ad se refert, rerum suarum statum confitens. Scribit autem unico uerbo historiam uitæ suæ, de qua mundus nihil prorsus nouit aut intelligit. Neque enim plus nouit, nisi quantum fando percipit, ipsum & alios Apostolos mortuos excitasse, & alia signa edidisse, & si qua sunt alia opera quæ uidere potest, & multum splendoris obtinent. Hoc autem nemo intellexit, nisi qui sensit, & adhuc à nemine intelligitur, nisi qui senserit & expertus fuerit. Idco neque in præsentiarum de illo
multa

multa uerba facienda sunt.

Addit autem his uerbis iuramentum (per gloriam nostram inquit) quod iusiurandum maximum esse existimat, quasi qui dicere uelit, quanti honorem & gloriam facio, quam in Christo Iesu habeo, tanti etiam iuro. Iam Christianis satis compertum est, quid hæc gloriatio in Christo sit aut ualeat, non ut Cæsi opes possideamus, nec ut regnum & imperium consequamur, sed quod per Christum à peccatis, morte, & Diabolo redimamur, in ea spe positi, fore ut ad perpetuam uitæ tranquillitatem perducamur, ad quam iam aliqua ex parte perducti sumus, gloriantes, quod Deum propitium & placatum patrem habeamus, præsertim cum baptisati simus, & credamus in eum uirum, qui uitam eternam nobis tribuere potest, de qua nullus Turca, nullus pseudoapostolus, nullus Papisticus Episcopus aut Princeps, nullus doctor aut fucate sanctus, & in summa, uniuersus mundus nihil cõperti habet. Hæc gloriatiõ de isto articulo habeo, quam etiam propterea oppignero, certus existens, quod illo nunquam frustrabor: nec cunctum mundum accipere uellem, quod tantum iusiurandum facere uellem.

Sed quomõ sonat quod dicit, quotidie morior? neque enim uideo (mundus diceret) nec uide te

Pauli iuramẽtum.

Christianorũ gloriatio.

HOMILIAE D. MART. LVII.

Mori quoti-
die quid.

Unquam sepeliri: ambulātem quidem & stantem,
edentem & bibentem te uideo, tum etiam regio-
nes peragratem, & pro concionibus docentem,
& opificum tuum exercentem. Hoc uero mori
& mortuum esse dicitur? Paulus quidem quod et
uera & certa sint iurat, sed hoc illud est quod di-
xi, non quemuis nosse & intelligere, quid his uer-
bis Paulus putet, aut quid hæc mors significet, seu
quomodo fiat, nimirum quod mortem semper se-
cum circumferat, quodq; citra intermissionem in
ijs uersetur angustijs, ut mortem impensus quam
uitam sentiat. Gloriationem tamen se habere pro-
uit uitæ scilicet, quam difficulter sæpe etiam pro-
sus nihil sentit. Assidue itaq; in certamine uersa-
tur, in quo mors & uita, peccatum & iusticia, bo-
na & mala conscientia, gaudium & tristitia, spes
& metus, fides & incredulitas, breuiter, Deus et
Diabolus, infernus & cælum mutuò luctātur. De
tali morte hic loquitur, quam etiam solus intelle-
xit, ut sublimis Apostolus, qui indefinenter in hoc
uersatus & probe exercitatus est. Ideo uerba sua
quoq; iureiurando confirmat, quo fidem sibi facta
at, ut ei qui ueritatem loquatur, quanquam alij nõ
ita sentiant aut intelligant.

Cur ergo id facerem (iterum diceret) ut non
tantum à mundo crudeliter affligar, duris uinculis
115

lis captus tenear atq; scrutier, omniaq; quæ ex
 terne mihi possunt accidere incommoda patiar,
 quæ 2. ad Corint. 11. ex ordine percenset, sed præ
 ter hæc pericula, assidue cum Diabolo pugnem
 ac dimicem, cum morte dies noctesq; lucter, & in
 firmi angustias sentiam? Quid inde lucri aufero?
 aut quid mihi datur præmij, ut in hæc pericula si
 ne ulla causa me præcipitem, si quieto esse licet
 & his omnibus semel defungis? Cur non malim ho
 rum omnium finem uidere, & me humandum cõ
 mittere? aut ita rebus mederi, sicut mundus facit,
 ut Christum cum omnibus quæ Christi sunt, lon
 gum ualere iubeam, uiuamq; ut alij uiuere cõsue
 uerunt, quo mundus me missum faciat, & Diabo
 lus mihi clemens sit & beneuolus. Hanc equidem
 artem inquit Paulus ipse quoq; nossent, si futuram ui
 tam uelim amittere. Cũ aut id facere nolim, & aliam
 uiam iactem, hæc mihi deserenda est, & id auferẽ
 dum præmij, ut mundus talibus afflictionibus me af
 ficiat, Diabolus ita dilaniet ac scrutiet, ut parũ
 uoluptatis in hac uita persentiscã. Verũ quanquã
 quotidie ita me iugulet, & adhuc plura mala in
 gerat, neq; tamẽ hanc gloriatiõem mihi extorque
 bit, qua illum demũ prosternam & uictoriam ob
 timebo. His aut partem suæ gloriatiõis seu pericu
 lorũ, quanquam nõ maximorum, addit & inqt.

HOMILIAE D. MART. LVT.

Si secundum hominem, cum
bestijs depugnaui Ephesi: quæ mihi
utilitas, si mortui non resurgunt?

Hæc quoq; gloriatio dicitur, sed non ut mun-
dus gloriatur, in potentia & fortitudine, aut in
honore & diuitijs, sed in passionibus & mortis
periculis: deq; alia uictoria, quam mundus potest.
Loquitur autem peculiariter de ea cõsuetudine,
quæ ei regioni, præsertim uero Romanis commu-
nis & usitata erat. His hic mos erat, ut cum statu-
issent singularia spectacula edere, accipiebant u-
num aliquem facinorosum, aut alioqui damnatum
capitis, quem nudum & inermem circo include-
bant, unaq; leones & ursos, aut alias esferatas be-
stias immittebant: cum his misero depugnandum
fuit, atq; aut uincendum aut discerpio ac dilania-
to succumbendum. Faciebant autem hoc cum be-
stie maxima fame esferate erant, sinebantq; non
raro sursum ac deorsum agitare, quo crudeliores
redderentur. Et hoc spectaculo maxime delecta-
bantur, præcipue uero in Christianis, uidentes mi-
seros homines bestiarum dentibus & unguibus
discerpi: putabant quoq; Christianos se posse hoc
crudeli supplicio obstupefactos à fide ipsorum di-
mouere, aut prorsus è medio tollere. Neque enim
possibile

Consuetudo
Rom. homi-
nes bestijs ob-
iiciendi.

possibile erat, ut quisquam bestiarum uim ita exasperatum à se depelleret aut effugeret, nisi quod nonnunquam Deus aliquem miraculose eripiebat, atq; ita faciebat, ut immitissimæ & truculentissimæ bestię, quas in Christianos cõcitabant, nullum dolorem aut malum illis inferrent, & ita placidæ & mansuetae erga eos fierent, ut ad pedes ipsorum prociderent, ita amice eis blandientes, ut pueris solent, seq; perinde ut oues palpari & contrectari sinebant. Quare nonnulli ad hunc aliqui bestijs obiecti curseruati, ad confirmandum fidem ipso- rum, neque tamen omnes, fuisse enim iusto cõseruati, munius, & contemptum. Vbi autem hic ludus frustra erat, accersebatur carnifex, ille gladio eos, quibus bestię pepercerant, iugulabat.

Hic de re hic quoq; Paulus gloriatur, quòd ad bestias damnatus fuerit, atq; illis ipsis proterendus ac dilaniandus obiectus, quas tamen superauit, & cuncto mundo inuito ab impetu ipsorum ereptus est. Quemadmodum Propheta Daniel, (Danielis sexto) nullo malo accepto & ipse leoni obiectus est, cum tamen cæteri, qui eum falso accersauerant, cum uxoribus et liberis frustillatim discepti sint, etiam ipsis osibus cõminutis. Ita quoque alio loco gloriatur, se saepe è uinculis & carcere, ex aquis & alijs necessitatibus miraculose

HOMILIAE D. MART. LVT.

creptum esse 2. Corinth. 12. Itaq; Gentes non semper pro animi sui libidine Christianos deuorabant, sed ipsis etiam inuito animo uitam concedere cogebantur, nec ante eos exitio absumebant, quam Deo uisum fuisset, ut ita re ipsa Christiani uiderent & experirentur, quod Deus apud ipsos esset, quodq; non omni consolatione carerent, sed in media quoq; morte positi partem uitae uiderent. Praeterea ut alij hoc aut consimili facto admoniti resipiscerent, & semet conuerterent, aut saltem incusso terrore consternerentur, nec semper quod uellent facerent. Quemadmodum & hoc quoq; tempore apud nos non semel certissimis argumentis se ostendit: nam nisi Dominus nobiscum fuisset, iam dudum Papa cum suis iratis tyrannis non deglutisset.

Qui autem de caussa tam periculoso & mortifero certamini, inquit Paulus, me uelim committere, cum esseratis bestijs luctando? Quis tale certamen propter diuitias aut honores uelit suscipere? Quid enim ita depugnare coactis aliud atque certamors fuit propositum, ubi uni omnium auxilio destituto, aduersus seuiantes leones, ursos, leopardos, decertandum fuit? Attamen fidei quoq; contra tan horrendum aspectum dimicandum fuit. Quamquam uero aut ob laudem & gloriam consequendam,

sequendam, aut in hominum gratiam fecissem, nul-
 lam certe aliam gratiam iniuissem, quam contemp-
 tum, meq; ueneficum esse dixissent, et Diabolicas
 artes usurpare. Quo conuitio ipsum etiam Chri-
 stum afficiebant, & hodie idem facerent, etiamsi
 ipsis inspectantibus mortuos in lucem & uitã re-
 uocarem. Idcirco profecto humano more non fe-
 ci, ut aliquid gloriæ apud homines mihi concilia-
 re. Itaq; mihi ut spirituali semper cū Diabolo con-
 fligendū & mordēdum est, & semper inter mor-
 tem & uitã pendendū, ut omnia quæ mundus &
 Diabolus mala habet ego experiar: nec quicquam
 necum est, nisi mera mors. Proinde mihi tãtis dif-
 ficultatibus obruto maior & fortior cõsolatio no-
 scēda, q̄ ulli hīc in terris mortalium. Quod latro-
 nes & grassatores aut malefici in periculū mor-
 tis deueniāt, mirandū non est, hoc n. suis factis a-
 bunde promeruerunt, nec aliud quæsuerunt: nec
 possunt cū morte depugnare et luctari, sed despe-
 rant ac pereunt. Nos aut cū tale periculū & cer-
 lamē mortis ultro suscipiamus, longe aliam uitã
 & statū expectare decet, & illius certi esse. Alio
 qui eque ut alij loq̄ et facere sciremus, quæ mūdo
 grata foret, aut Principibus et dominis plus q̄ gna-
 tione assentari, & id summo studio & industria
 querere, quomō amplissimos dignitatis gradus cõ-

HOMILIAE D. MART. LVI.

sequeremur, & animo per omnia morem gerere
 mus, molliſſime & uoluptuoſiſſime uiuendo. Sanè
 uero, ſi nihil aliud quàm id quod mundus præſta-
 re poteſt queritamus. Iam uero aliud querimus,
 & aliud affectamus, quàm quod hic inueniri poſ-
 ſit, nēpe quod nullus Ceſar aut Rex ſeu dominus
 quamlibet potens & opulentus præſtare poteſt,
 quod nullus eruditus aut Doctor nouit aut intel-
 ligit. Ideo aliter quoque atque ipſi & loquimur
 & facimus.

Edamus & bibamus, cras enim
 moriemur.

Esaias ludi-
 brio habitus.

Hec omnia Paulus in deriſoriū perſona loqui-
 tur, qui ipſius doctrinā ita ſaliſis & deriſorijs uer-
 bis ſubſannabant. Citat autem hunc locum ex E-
 ſaia Propheta cap. 22. cui idem quod Paulo acci-
 dit, cum magna uerborum contentione ſuos diſci-
 pulos Hieroſolymis reprehenderet, ut arrogan-
 tes & auaros, & uerbi diuini contemptores, ac
 tantum de reſurrectione mortuorum credentes,
 quantum animantia credebant. Itaq; omnia Pro-
 pheta dicta aperto ore & exerta lingua deride-
 bant, ipſumq; ut ſtultum ludibrio habebant, ita in-
 ter ſeſe colloquētes: Audisne, precor, qd Prophe-
 ta dicit? Cras moriemur inq; . Quòd ſi hoc eſt ue-
 rum.

rum, age prius edamus & bibamus, & animo morem geramus dum licet. Hæc equidem molesta & odiosa ora fuerunt, & subsannatores deterrimi, qui ipsius uerba ita maliciose peruertebāt, quibus potius conterreretur debuerant, Deū irasci ac breuifore, ut omnibus calamitatibus & plagis eos afficeret, sicut ille minabatur. Illi autē plane contrarium faciunt, suis minacibus dictis ad iocum abutentes, & ad maiorem impœnititudinem: de morte ita loquentes ridicule, tanquam mors nihil aliud esset, quàm picta imago in pariete. Quis Diabolum ex inferis talibus hominibus prædicare uelit, qui omnia sane dicta tam uirulente & pestifere peruertunt? Quomodoquē enim mortis metu terrentur, illam accipiunt, & aduersus Prophetam suam ferociunt.

Hæc ipsa Paulus à suis subsannatoribus haud dubie sepe audiuit. Hic enim mos est, quo mundus, & hodie omnes rustici, ciues & nobiles uentur, quoties uerbo Dei & metu mortis terrentur, & inferorum terribili supplicio, inquit, sacrifici nostri multa de morte nobis obgannunt, ac Diabolum terribili & horrendo aspectu depingunt, & inferni æstum inestimabilem esse asserunt. Proinde antè quæso large & suauiter compotemus, dum nobis integrum est: nam si mor-

Deridentium
resurrectio-
nem uoces.

HOMILIAE D. MART. LVT.

rimur, mortui sumus. Ideo hæc ipsorū uerba quæ
 que adducit, quasi diceret: Si uerum est, quod res
 resurrectio credenda non sit, tum nec ego aliquid
 melius scio, quàm quod perinde ut ipsi loquamur
 & derideamus cum Deum tum suos Apostolos.
 Nam qui Verbo Dei credere nolit, nec ipsius irā
 pertimescere, apud hūnc infructuosa est & perit
 omnis prædicatio: nec aliter loqui nouit, atq; cre
 dit. Sicut hodie nostri illi Thrasones & Pyrgopo
 linices nobiles, Putasne uerum esse quod dicunt
 sacrifici, alium adhuc socium huic esse inclusum?
 Mihi non fit uerisimile, Nam si morimur, mortui
 sumus. mortuo corpore, socius cū socio moritur.

Eiusmodi subsannationes Christianis sufferendæ
 sunt, & dimittendi illi, usq; dum experian
 tur, & fatale tempus ueniat, quo mortem non
 ita habebunt contemptui, sicut nunc habent. Hoc
 enim, præter cætera, mea uita mihi præstitit (estq;
 Deo gratia) quod uiderim & experimentis mul
 tis didicerim, nostram propheciam & prædica
 tionem semper ueram extitisse, nec ullus rustico
 rum aut torquatorum Thrasonum in tantum fe
 rox fuit & arrogans, qui non imminente morte
 mitior factus esset, & metu obstupuisset, aut etiā
 an ira incanduisset, nec prior ferocia & subsan
 natio quicquam illi attulit auxiliij. Nam mors
 hanc

Morte etiam
 feroces nobi
 les consternā
 tur.

hanc artem callet, qua etiam arrogantissimos & animosissimos meticulosos & ignavos reddit, cum ipsos uel modice aliqua peste salutat, ita ut omnem amittant animum, & cristas erectas protinus demittat, presertim quando cogitant, quod ab omnibus opibus & pompa ipsis discedendum sit. Iam si mors ita perterrefacere nouit eos, qui non credunt, haud dubie aliquid maius superesse necesse est, quod eos in inferno plus quam horrentis terroribus exanimabit. Ac tum his uerbis, si mortui sumus, mortui sumus, nullus locus erit, sed in perpetuis flammis ardendum erit, miserrime nociferantibus & eiulantibus, quod unquam nati sint. Quinetiam semet diris deuouebunt & condemnabunt, quod Verbum Dei audierint, & illud ita despecte contempserint atque deriserint.

Quocirca summe nobis cauendum est à tam leuibus uerbis, ne Deum & eius salutiferum Verbum derideamus. Libenter enim talibus ante notas inurit, quam illi expectarint, idque alijs in exemplum. Cuius generis exempla multa edita uidi mus (quae iam enumeranda non sunt) quibus crudeliter tales subsannatores affecit, qui putarant se per facetos esse, si de Euangelio satis salse et ridicule loquerentur. Talia autem exempla tam facile oblivioni tradenda non sunt, et uentis committenda. Quamquam

Verba leuia
fugienda sunt.

HOMILIAE D. MART. LVI.

enim non omnitempore tales blasphemias para-
 Exempla sup ta poena uindictet, pauci enim mortalium in ter-
 pliciorū quo- ris relinquerentur, tamen nonnunquam alijs in
 modo intuen terrorem & exemplum satis indicat, quā ipsi
 da.

talium subsannationes cordi sint, & quid facere
 in animo habeat, ubi idoneum tempus aduentus
 suo perspexerit, ac tum temporis nimium diu ex-
 pectasti. Hodie securo admodum animo rides. E-
 uangelium inter pocula pergræcans & genio in-
 dulgens, cras mortuus essereris, nec redibis am-
 plius. Et quod uni accidit, singulis & omnibus po-
 test accidere, Sicut Christus Lucæ 13. de turri Sie-
 loe dicit, cuius ruina multos oppresserat. Dico uo-
 bis, nisi resipueritis omnes similiter peribitis.

Quare ubi unum percutit & mactat, omnes
 ipso exemplo petit, nec aberrabit ab illis, sed citi-
 tius quā ipsi sibi promiserint eos tanget, nisi
 mature cessauerint & resipuerint. Quot calami-
 tates, quot infortunia omnimodarum plagarum,
 incendiorum, inundationum, homicidiorum &
 repentinæ mortis quctidianis experimentis eue-
 nire uidemus? Et quanquam multi iam sua flagi-
 tia impune ferāt, putasne ideo ipsum dormire, aut
 ad tēpus conuiuere nō posse, ac mox tarditatem
 supplicij grauitate cōpensare, cum ipsi iam cludū
 peccatorū oblitī sunt, & se tū probos existimāt,
 quī

Tarditate sup
 plicij ad pœ-
 nitentiam uo-
 camur.

quiritantes ac conquerentes, nihil tale unquam se
 cōmeruisse? Neq; enim subito ac repentino sup-
 plicio peccatū punit, sed diu multumq; dissimulat,
 in hoc manus continens, ut habeant spaciū resipi-
 sentiæ. Demum uero hac prorsus desperata, nihil
 minus expectantes, crudelissime ac seuisime op-
 primit. Ac pro modo Corporis, etiā pœnæ modū
 irrogat: exiguam turbam cito punit. Cæterum to-
 tius regionis aut ciuitatis pœnam aliquandiu dis-
 fert, usq; dum ipsius iniquitas probe maturuerit:
 at tamē quā diu tandem uindictam extraxerit,
 neminem inultum patitur.

Ideo diuus Paulus ex Esaiâ Propheta nos mo-
 net, eademq; uerba adducit, ut illi derisores no-
 bis sint exemplo, ad hunc modum uolens dicere.
 Erant id temporis quo Esaiâs Propheta uiuebat,
 nebulones turpissimi ac deterrimi, qui nihil per-
 inde sciebant, atque subsannare Prophetas. Ve-
 rum cum eos diu multumq; subsannassent, & iam
 securi erant, nec amplius animo cogitabant,
 quid Prophetæ futurum prædixissent, uenit ho-
 rula, qua Deus Regem Babiloniæ excitauerat,
 qui omnia circum circa crudelissime uastaret ac
 nexaret, ciuitatem ac templum incenderet, alios
 gladio absumeret, alios, qui reliqui erant, capti-
 uos abduceret. Ibi tum quoque misere quere-

Esaiæ deriso-
res.

HOMILIAE D. MART. LVII.

Peccata semper in memoriam reuocanda.

bantur & eiulabant ærumnas suas desipientes, perstabantque sibi immerentibus ista accidisse, sed nonlebant præterita animo repetere, & uetera in memoriam reuocare, quomodo scilicet Patres ipsorum hæc supplicia commeruissent, ipsique in iisdem peccatis perseverassent: breuiter, putabant apud Deum quoque omnia obliuioni esse tradita, sicut ipsi obliuioni tradidissent. ipse autem tenacis est & longæ memoriæ, nec obliuiscitur, etiam si nos obliuiscimur. Ita neque hodie obliuiscetur, quàm nemo non hoc tempore impie & procaciter sine ullo respectu peccat contra Euangelium, tanquam liberam potestatem haberent faciendi quicquid uellent. Insuper eos quosque à quibus fraterne admonentur, habent ludibrio, quasi nullus Deus esset, qui hæc uideret aut sciret. Sed profecto uisitabit eos flagello suo, ubi existimauerint iam pridem ista Deum è memoria eiecisse, nimirum per silentia, & me bello, cecidit us, cum perinde ut ranae dissecabuntur & confodientur senes pariter & iuuenes, ut sic rependant, quod iam comerentur. Ac tum demum uidebunt, quid subsannauerint, cogitabuntque, quòd hæc ipsis futura prædixerimus, Sed Deus ipsos quosque tunc frustra surdis auribus clamare sinet, sicut ipsi iam nostras admonitiones plus quàm surdi respuunt.

Ne

Ne decipiāmini: Mores bonos colloquia corrumpunt mala.

Nos (inquit Paulus) prohibere non possumus, ne impia illa derisorum multitudo dicat: Si nobis moriendum est, edamus antè & bibamus: nam qui mortem appetit, mortuus est. Quibus si multa de summo illo die dicuntur, tum optant tantisper sibi numos numerandos dari, donec ueniat. Sed missos faciamus istos derisores, ac rideant quàm diu poterunt, ipse rerum euentus aut finis indicabit, uter rectius alterum deriserit: futurum est, ut tum plura numeranda habituri sint, quàm optent, ubi transactæ uitæ ratio ab ipsis exposcetur. Vos autem horum perditissimi morum hominum leuissima dicta nihil moueant, sed caute potius, & audite quid Verbum Dei uos doceat. Eiusmodi enim colloquia haud dubie nos seducunt & decipiunt.

Ceterū hanc sententiā (φθίγει οὖν ἡ θάλασσα ὁμίλιον κακῶν) Diuus Paulus ex præstātissimo poëta Menādri citauit, ex humana disciplina tràssumptā. Vbi enim iuuetus instituēda est, ibi opus, ibi labor est, diligenter uidere, ne multa præua exēpla, quæ sunt offendiculo, uideat, atq; ita se ducat. Nā natura quoq; dicit plurimū referre,

Iuuentus quomodo instituenda.

HOMILIAE D. MART. LVT.

Iuuentus non offendenda. parentes in hoc summe aduigilare, ut ipsorum liberum honeste & liberaliter educentur. Postquam autem iam parentes multum operæ, studij, ac diligentie in educandis liberis posuerunt, iamque ad alium uitæ modum paulo honestiorem peruenerunt, scientes quæ ratione, quæue honestate eroga quosuis se gerere debeant, facile turpis aliqua & foeda bestia suboriri potest, quæ aliquid obscenum auditu ipsis in aurem insusurret, aut exemplum prauum uidendum exhibeat, quo tenellos animos ita inficiat, ita intoxicet, ut conceptum uirus animo & medullis perpetuo inhaereat. Ita saepenumero accidit, ut quanquam unus aliquis iuuenum optimæ spei ac spectatæ indolis in studijs ac disciplinis aliquandiu diligentissime educatur, ita ut parçibus summæ uoluptati sit, leuis aliquis et uitiosus uerbero ueniat, atque uno saltem obscuro uerbo & pudendo exëplo iuuenem optime institutum sic corrumpat, ut in eo prioris institutionis & oleum & opera planissime sint deperdita.

Lingua mala. Hoc Ethnicici in sua uita acute perspexerunt, et nos idem quotidie experimur, et coram uidemus, quam facile & sepe cum iuuenes tum puellæ ita seducuntur & corrumpuntur. Tantum mali praua lingua potest efficere, ut una hora uno aliquo pestifero uerbo totam turbam inficiat ac perdat, & eos quos

quos decem aut uiginti annis magno labore educauimus subuertat. Ideo tales sententias iuuentuti inculcabant, quibus admonebant, ut quisq; se suisq; a malis colloquijs & prauo sodalitie prohiberet. Hæc enim duo maxima & irrecuperabilia damna dant, quicquid bene & liberaliter educatum est perdentia, non secus atq; calamitas fruges iam enatas perdit. Sunt autem perniciosi & plane diabolici homines, quibus uoluptati est, homines iuuenes & innocentes lingua sua uirulentia ita intoxicare.

Iam uero si tantum potest malum colloquium in mundana disciplina et gentili sapientia ac probitate, quas natura & ratio nos docet, quid non ita dem possit in sublimibus illis & subtilibus fidei negocijs, quorum ratio capax non est, & tamen de his nemo non loquitur, & sapiens esse ac iudicare cõtendit. Sicut iam uulgus facit, & uulgo fit in circulis rusticorum & ciuium, ubi ad hunc modum quissia blatero infreni ore nugatur: Quid uero studetis audire sacrificulos? putatis ne adhuc alium huic inesse corpori? Non aliter faciunt etiam nobiles & milites, dum inquam: Si mihi cogitandum foret, quod me mori oporteret, quodq; post hanc uitam alia futura esset, quis in militiam proficisci uelit? Utamur autem delicijs (inquiunt)

Colloquia
praua spiritus
alium reu.

HOMILIAE D. MART. LVTH.

Et animo morem geramus genialiter uiuendo, dum licet, quis nouit quæ rerum sit futura conditio. Quinetiam nonnulli, qui nimum sibi uidentur sapere, eos stultos esse existimant, qui de his prædicant aut loquuntur, dicentes: nimium ociosos esse homines, quos hæc sollicitant. Quippe quibus longe alia supersunt negocia, quæ maioris momenti habentur, quomodo multas uillas et arces contempnent. Talia uerba sæpe uniuersa multitudo non sine insigni offendiculo deuorat, nihil amplius curans aut cogitans quomodo uitam traducat, aut ea transacta demum moriatur, nisi quod studeant auaricia, et uentri ac gula obsequantur. Ita unico malo statim tota multitudo sic deprauatur, ut nullus neque prædicationibus nec obiurgationibus locus relictus sit.

Doctorum praua colloquia.

Ceterum in eisdem colloquijs si homines eruditi et magna intelligentia exculti quoque utuntur, id demum longe damnosissimum est. illi enim peradunt omnia, et tamen prauissime dicta tali ornatu et uerborum lenocinio polire nouerunt, ut uideantur splendidissima, licet maiori derisione dicenti nequeant: Profecto boni et simplices (inquiunt) fuerunt homines Christus et Paulus, qui confirmant post hanc uitam adhuc esse aliam. Quid uero desyderari potest in tot eximjs hic in terris hominibus.

bus, nepe Imperatoribus, Regibus, Principibus, dominis, præterea tot eruditis et sapiētibus uiris (quibus præcipue Græcia abundabat) qui haud dubie tantum de ea re cōperti habuissent, quàm hi mendaci et imperiti homines. Hæc inquam uerba statim simplex aliquis arripit et cogitat, Et quis nouit, nūc ea uera sint, quæ illi pro cōcionibus prædicati? Cur autem ego illi credere, cui tot eruditi et prudentes uiri fidem derogant? Quis illi hæc ita se habere dixit? Hæc nobis serena sunt, et planè assuescendum, ut cum diu multumque docuerimus, nos prohibere non posse, ne talibus colloquijs et uirulentis linguis locus sit, cum ne Paulus quidem eas deuitare potuit.

Equidem istis colloquijs nunc feruent et sciant omnia, et illis quidem pessimis: te tamen per Christum admonitum esse uolo, ne his quicquam moueare, et iam si audire cogaris, sed maioris sit apud te momenti et ponderis uerbum Dei, quam uniuersi mundi nugamenta et fabulæ, quamuis sapientissimi, potentissimi atque doctissimi ista confirmarent, sicut confirmant etiam, quo doctiores et sapiētiores perhiberi uolunt. Nisi enim aures auerteris, sed tali inaniloquio indulseris, statim in talia scandala et tentatiōes incurris: Quis nouit nūc hæc ita sint? Et si diabolus cō te pertraxit, iam captum tenet, sicut Adamo et Heuæ fecerat. Hæc. n. eius

Diaboli astucia.

HOMILIAE D. MAR. LV T.

Antidotum
contra pra-
ua colloquia.

singularis & summa est uersutia, ut hominem & uerbo proliceat, idq; e corde furtum auferat, ut eius nec reminiscaris nec cogites, inq; eius locum alias cogitationes inserat, quo facta uictoriam consequutus est. Quocirca contra tales insidias munitum te esse oportet, atq; hoc antidotum contra eius uenenum praesumas, & ubi altera aure talia colloquia inaudieris, statim corde toto uerbu amplexaris. Siquidem ipse probe expertus sum, q; animo doleat, quoties talium hominum, qui prudentiae ac sapientis titulum sibi uendicant, nugamenta audire cogitur, cum ita secure & certo hisce de rebus loquantur, atq; ita contemptum subsannat, ut nihil aequae falsum, fictum ac uanum esse uideatur: unde plerisq; cogitandum uenit: Quid si haec ita non essent? Hic tot sunt clarissimi atq; lectissimi uiri, eruditione, dignitate, potentia praecellentes & plane totius orbis optima pars, qui aliter loquuntur & credunt. Si haec non uera sunt, maior nunq; deceptio in orbe audita est. Nec parum multos expertos uidi, qui inde magnas tentationes perpeffi sunt, num post hanc uitam alia futura sit.

Haec omnia ex pestiferis istis & inutilibus fabulis promanant, praesertim ubi adhuc infirma & parum exercitata atq; tentata sunt conscientiae. Ideo diligenter ista cauenda sunt, & uerbum Dei
mora

mordicus retinendum, cuius infallibili testimonio hic articulus fundatus est, & iam ultra mille & quingentos annos inconcussus permansit: à multis quidem impijs loquutoribus impugnatus, sed nunquam subuersus aut oppressus est: cum ipsi tamen ad unum oēs cum suis nugamentis & fabulis pessum ierint à morte absorpti, ita ut nemo illorū uel minimā mentionē faciat aut reminiscatur.

Porro hic de resurrectione articulus manet, & etiānum stat immobilis, sicut ab Apostolis predicatus est, ab Adamo & Patribus creditus, Resurrectio
ac dum mundus stabit predicabitur, dumq; tem- firmissima
pus uenerit illius implendi & opere experiendi.
In hac sententia nos manebimus, nihil curaturi e-
tiansi inter nos nonnulli hac de re sic pestiferè lo-
quantur & rident, hac freti consolatione, q; hoc
articulo sint ināigni. Itaq; sinamus illos (ut Chris-
tus de Pharisæis dimittendis loquitur) ut cecos
& cecorum duces, ut garriant usq; dum cessare
cogantur: habent enim partem suam, nec possunt
maiori supplicio affici. Nam si digni essent, etiā
Dei uerbo nobiscum crederēt. Ideo ad illos quoq;
sicut Paulus ad Iudæos dixit, loquimur: Quoniā
audire nos grauamini, & uos ipsos regno Dei in-
dignos existimatis, ad gentes nos conuertimus. Tu
autem gratias age Deo, quòd eam gratiā tibi lar-

HOMILIAE D. MART. LVT.

gitus sit, eaq; intelligentia te donarit, ac dignum fecerit, ut credas hunc articulum uerum esse. Proinde missos face istos derisores & comestatores seu lurcones, qui semet porcorum instar saginant, quo primo quoque tempore probe saginati maculentur.

Verbum sequendum.

Hac autem arte temet contra omnimoda eiusmodi uenenam munire potes, ut dicas: Audire uolo quid uerbum Dei mihi dicat, & illi adherere: illud enim talibus fabulis longe praestat, ut fructuosum & salutiferum uerbum, quod à Deo datum est, & ab initio mundi in uisit, & usq; ad eius consummationem mansurum est. Instar autem pudice puellae facturus sum, quae quoties obscenum dictum audierit, aut ad turpitudinē à meretrice promulgata fuerit, dicit: ita à matre mea edocta non sum, huius monita sequi malo, q̄ alterius, neque enim quicquam mali me docebit. Aut ut probus & bene moratus filius familias, qui audire non debeat, quid quisq; nebulo aut profusus nepos gemit & blaterat illius decipiendi gratia, sed dicat potius: hoc rectum non est, ita enim charissimus parens meus, aut paedagogus me non docuit &c. Tam uero sicut tales liberi parentum dicta sequuntur, haec ita Christianus homo Dei uerbum sequatur, ut eiusmodi

huiusmodi plus quam gentilia & impia uerba contra fidem prolata excludat, & penes illum maneat, in cuius nomine baptisatus est, et in quo totius Christianitatis fides & uita sita sunt.

Expergiscimini recte, & ne peccetis. Nam ignorantem Dei non nulli habent. Ad pudorem uobis loquor.

Hec uerba hoc adiecta sunt consilio, ut fortius Corinthios adhortetur & moneat, ut sibi à prauis colloquijs caueant, indicans quid facto opus sit, quo minus seducantur, in hunc modum: Date operam Corinthij ne tales loquutores stertentes aut somnolentos uos offendant, aut prorsus tædio affectos et pigritia. Hac .n. ratione iam omnibus ineptè loquacibus et seductorib. occasio data atq; adeo ianua aperta est, sicut iam psæpe dixi et repetens iterum atq; iterum dico, uitium magnum esse & detestabile fastidium, aut quo nomine haetenus dictum, sed nõ recte intellectum, acediam, hoc est, pigritiam ad cultum Dei, qua fit ut uerbi diuini obsaturemur, & dicamus: Ipse probe caleo, & iam sepe audiui, domi eadem si uoluerò legere possum. Cur toties eandem cantilenam audirent? Ita ergo securè incedunt & ambulāt, putan

Fastidiū uero
bi Dei.

Acedia.

tes se thesaurū affatim habere, ut periculū non sit illius porrò amittendi. Paulus autem hoc loco asserit contrarium, Vide & caue ne plus aequo securus fies, existimesq; te nimio plus nosse. haud dubie enim opinio tua te fallat. Siquidem difficulter cauent etiam qui diligenter aduigilant, ne clanculum praua irrepant colloquia, & ante nos decipiant, quàm prouisa fuerint.

Exemplum
leuis & securi
spiritus.

Ideo aduigilandum & prouide agendum est, et sollicitè uiuendū, ne oscitantes et supine stertentes opprimamur, nec id nobis accidat, quod ijs qui repente & ex improviso in orcū precipitantur à Diabolo. Cuius rei hoc exemplū habet, de quo dam profligatae uitae homine, quem ipse uidi, qui quoties os aperiebat, nihil loquebatur aliud, quàm me ros Diabolos. Atq; sicubi fortè pedibus leuiter erraret, aut alicubi impingeret, protinus centum Diabolos euomebat. Qua de re à uicinis non semel admonitus, ut hoc uerbo porrò abstineret. periculū enim esse aiebāt, ne quādo periculose laboreretur, ac tum cum ipsius magno malo protinus affuturum esse eum, quem hactenus toties nominasset. Ille uicinorum salubria monita nihili faciebat, hoc, inquiens, si contigerit, ipse probè scio horum me uerborum obliturum. Accidit autem non multo post, ut illi pons transeundus esset, in quo

cum

cum errasset per præceps in aquam ruit: atq; ibi inter ruendum pro more suo cum hac uocem proruperet, Exurge in nomine cætum Diabolorum, mox præsto est ille quem toties uocauerat, atq; illum iugulatum aufert, sicut sæpe precatus fuerat. Idem talibus securis spiritibus quoq; potest accidere, qui se ita doctos & certos esse arbitrantur, quasi uerbum Dei amplius audire aut legere necesse non habeant, aut illius saltem meminisse. Unde fit ut clanculum subserpat Diabolus perniciosus illis stultiloquijs aut suggestionibus, quibus Christum & uerbum amittunt, & Diabolus ex animi sui sententia illorum sit potens.

Hoc enim ipse non semel expertus sum, quomodo Diabolus aliquem insidiosè & astute ad modum à uerbo noscat abducere. Vbi enim uerbo Dei me armatum uidet, non multis me impugnandum putat. At ubi tantum opportunitatis consequitur, qua uel uerbi immemorem me uiderit, uel alijs rebus occupatum, tum me adoriendum putat, tali impetu impressionem faciens, ut graue mihi sit Verbum denuo apprehendere. Quid autem tum non fieret, si perinde ut cæteri securus essem, meque ita doctum existimarem, ac saltem à prædicatione & lectione sacrarum literarum ad tempus supersederem.

Diaboli astucia à uerbo abducere.

HOMILIAE D. MAR. LVT.

cum assiduo studio & quotidianis precibus uix
me queam defendere.

Quocirca (inquit) si non uultis seduci, & coe-
lestem thesaurum quem per Euangelium acce-
pistis, amittere, uigilare uos oportet, & non in
utramque (quod aiunt) aurem ociose stertere,
ita ut uerbum probe exerceatis, cuius panoplia
uos munire ac tueri queatis, & omnia mala col-
loquia, ne radices inter uos agant, excludere.
Illud enim uos prestare non potestis, ne sint mala
colloquia sed à mundo eadem audire etiam inui-
ti cogimini. Sed in hoc experrectos uos esse or-
portet, ne illis locum concedatis, sed ubicun-
que orta fuerint excludatis. Nam Diabolus pro-
fecto non dormiet nec stertet, sed te, quocun-
que ueneris, ex omni parte impugnabit. Ideo
tibi uicissim quoque aduigilandum est, ut ubique
munitus sis & uerbo diuino uallatus, ubicun-
que steteris aut ambulaueris, domi forisque, breuiter
in omnibus locis ubi cum hominibus conuersa-
ris. Quemadmodum Deus populo suo praece-
perat, ut praecepta ubique oculis ipsorum prae-
scribant atque depingant, ut nullo non tempore
ea intueri possent, & sese contra omnia irrita-
menta & offendicula harum tractatione & in-
tuitu defenderent.

Eam sedulitatem, operam, studium & diligentiam legendi atque exercendi Verbi, Diuus Paulus uerbo, *Expergiscimini*, exprimit. Vocat autem hoc non simpliciter uigilare, sed recte seu iuste expergisci, aut sic uigilare, ut dicatur recte & beate uigilasse secundum uerbum Dei. Siquidem mundus quoque in suis rebus uigilat, sed non uerbo Dei. Ille autem recte sunt excubie, quæ in uerbo Dei fiunt, quibus Diabolus & eius uenenata tela fugantur & propulsantur, & uictoria obtinetur. Ideo hoc uigilare & excubare non dicitur, ut uigiles in urbibus noctu excubant, ne qua uis hostilis ciuitatem intret: neque sicut pater familias aut mater familias domi suæ lucubrat, ut familia surgat diluculo, & quæ facienda sunt faciant. Tales uigiliæ ciuitatum sunt & domesticæ gubernationis, ut unusquisque suum opus exequatur, & omnia ordine fiant. Hic autem sic uigilandum est (inquit Paulus) ne peccemus. Mundus contra egestatem, bellum, hostium insidias, & id genus reliqua uigilet, ut sit tranquillus rerum status & pacatus. Nostræ autem excubiæ eò tendunt, ut diuinum uerbum assidue & passim cantando, legendo, docendo, meditando exerceamus, auide & libenter audiamus, ambabus manibus & obuijs

*Expergisci
quid.*

*Excubiæ re-
ctæ fiunt cir-
ca Verbum.*

HOMILIAE D. MART. LVT.

ulnis amplectamur, atque omni sedulitate pudet
dum illud fistidium & audiendi facietatem, de
qua dixi, excludamus. Oportet enim arcem no-
stram esse probe munitam, & omnes ingressus
obstructos, ne qua Diabolus clanculum se infea-
rat. Alioqui enim si ego aut ceteri predicator
res diligenter Euangelium non docuerimus, nec
tu audieris, inq; eo temet non exercueris, nec
mans illius te ualde peritum esse, hoc non uigi-
lasse dicitur neque pugnasse, sed nictasse & dormi-
mitasse, imò potius inter tela & cuspides diabo-
licas prorsus stertisse, Quo in statu opportunissi-
mam occasionem faciendæ impressionis & occupa-
pandæ arcis nostræ consequitur.

Stertere in-
ter tela dia-
bolica.

Ita enim Corinthijs quoq; accidit, cum Pau-
lus ab ipsis discessisset, & multi ipforum animo
planè ocioso essent, existimantes se iam ad unguè
nosse omnia, uenit Diabolus ac suis zizanijs &
malis colloquijs ita hunc de resurrectione arti-
culum labefactarat, ut ipsi suarum cogitatio-
num ductu & opinione, posthabito Verbo Dei,
affirmarent resurrectionem ex mortuis iam es-
se peractam. Neque enim tales perhiberi uo-
lebant, qui hunc articulum planè inficiarentur
contra doctrinam Pauli (alioqui enim fides ip-
sis difficulter fuisset habita) sed addebant asser-
tionibus

tionibus suis fucum et splendorem, sumebant uerba Pauli, & hac, prout ipsis uisum erat, interpretabantur. Addebant insuper ea non ita crasse ritualem re-intelligenda esse, quod mortui omnes corporaliter resurrexerint, sed ita esse accipienda, nos docentes, omnes spiritualiter in Baptismo resurrexisse, nempe à morte & peccatis & malis operibus, & iam nouam, iustam, & honestam uitam ingressos esse.

Atque hæc interpretatio nimis perdulci ueneno circumlita erat, quo multi capiebantur, id quod adhuc usu uenire possit, si adhibito uerborum fucio hominibus inculcaretur, qui pura diuine doctrinæ intelligentia firmati non forent: facile, inquam, his uniuersa turba assentitur, acclamando, Euge, hoc demum est ueritas, hoc ante hæc nos ad hunc modum non intelleximus, nec ita expositum seu enarratum audiuius. Sicut bodie in Baptismo & Sacramento faciunt. Cum enim clara & pura Christi uerba inficiari non audeant, quod Christi corpus & sanguis præsto sit, inquit, tantum spiritualiter præsto esse. Nam quo pacto, inquit, corporaliter semet edendum & bibendum permetteret, etiam impijs? Non secus hunc quoq; de resurrectione articulum fucio obscurarunt, ac populum ad erro-

HOMILIAE D. MART. LVI.

rem induxerunt, potissimum uero autoritate eorum, qui id affirmabant, quos Apostolorum discipulos & socios fuisse constat.

Resurrectionem anime tantum affirmantes.

Post hos uenerunt alij, confirmantes resurrectionem non carnis, sed tantum anime intelligendam esse, cui rei comprobanda dictum Pauli ex hoc ipso capite adducebant, Caro & sanguis regnum Dei possidere non possunt. Cum autem nos caro & sanguis simus, Corpus iterum resurgere posse negabant, Quamuis fateri cogebantur, Christum non tantum anima, sed corpore pariter & anima sicut natus & mortuus fuit, resurrexisse. Ideo articulus hic diserte & significanter sic dicit: Credo carnis resurrectionem, ita ut corpori quod moritur, iterum resurgendum sit & uita resumenda, sicut Christus e sepulchro corporaliter resurrexit. Et hic uerus & genuinus est huius articuli intellectus.

Scriptura quando de spiritali resurrectione loquatur.

Quamquam illud non negarim, scripturam quoque nonnunquam de spiritali resurrectione loqui, quando nos iubet a peccatis in nouam & spiritualem uitam ingredi, quod in hac uita fit per fidem & baptismum. In hoc autem articulo, id tantum agitur, quomodo post hanc uitam mortui resurrecturi simus. Quocirca nihil ualet, quod Pauli dictum horsum trahunt, Caro & sanguis regnum Dei non possidebunt, contra clarum

ram sententiã Pauli, quam in hoc toto capite tra-
 ctat & asserit. Nam carnem & sanguinem hoc *Caro & san-*
 loco nihil uocat aliud quàm affectum illum, quem *guis.*
 ab Adamo in carne & sanguine hereditarium
 habemus, nimirum peccatricem illam & morta-
 lem essentiam, ac prauas concupiscentias, & om-
 nimos defectus in carne & sanguine. In futura
 enim. uita omnia pura et sincera erunt, omnibus
 peccatis & defectibus exclusis. Ideo omnibus
 iam intereundum est, quæcunq; mala in carne &
 sanguine circumstrimus, ut in illum diem deinte-
 gro noui & puri anima & corpore resurgentes
 in lucem prodeamus. Ex quo non sequitur, &
 corporaliter resurgere non debeamus unã cum
 carne & sanguine, alioqui dicendum nobis esset,
 nec ipsum Christum post resurrectionẽ suam car-
 nem & sanguinem habuisse.

Ecce hæc mala inter ipsos fuere colloquia, nõ
 à peregrinis aut leuis momenti hominibus intro-
 ducta, sed quorũ autores fuere ipsorũ fratres, qui
 caterorũ antesignani et oim doctissimi haberi uo-
 luerũt, quiq; docedi officio functi sunt. Itaq; Pau-
 lus monet necessario Corinthios, ut suos ipsorum
 fratres potissimũ caueant. Ea de caussa acerbis et
 uehemẽtib. uerbis cõcludit et inq̃t. Nã ignoratio-
 nẽ Dei nõnulli habent. Ad pudorẽ uobis loquor.

HOMILIAE D. MART. LVT.

Ac si diceret: Nonne nefarium scelus est, atque adeo pudendum facinus, iam eò uobiscum uentum esse, qui omnes meam doctrinam abunde audistis, quòd talia monstra inter uos à uestratibus doceantur, & uos in eam cæcitatem incidistis, ut sermone de uerbo Dei nihil uobis sit reliquum. Quid uero turpius aut scædus de uobis prædicari possit, quàm quòd uos, qui doctissimi & optimi Christiani esse debebatis, tam scædis, pestiferis & impijs sermonibus longe lateque locum concessistis, donec multi uestrum Deum eiusque uerbum planè pro nihilo reputastis. Ideo admonendi mihi estis, ut uideatis, quo illi reciderint, ut periculum ex ipsis faciatis, ne & uobis similis lapsus contingat.

Ignoratio
Dei quid.

Etenim hoc ignorationem Dei uocat, Dei uerbum ignorare, idque contemptim negligere. Nam qui Deum cupit cognoscere, non aliunde quàm è uerbo illum discat necesse est. Hoc tales non faciunt, sed eo neglecto, ratione & proprio intellectu articulos fidei examinant & perpèndunt, Dei & omnium diuinarum rerum iudiciũ & censuram temere & illotis manibus sibi arrogantes. Sed sic tota uia ab illo aberrat. Neque enim in ipsorum capitibus creuit aut natũ est, quod de Christo et futura uita scriptura loquitur, et nos pro correctionibus

cionibus docemus. Ita pro rationis suæ captu fingunt, quoties de resurrectione audiunt, quòd non sit aliud, atq; de peccatis resurgere, & probum fieri. Qua de re Verbum Dei nihil nouit, quando de hoc articulo loquitur.

Idcirco his figmentis tantum errant, atq; subinde longius & longius à uerbo & cognitione Dei exorbitant. Sicut cæcus in meridie errat, nec unquam in ueram uiam redire potest. Et cum ipsi, qui aliorum doctores sunt, à uerbo aberrant, miseram turbam seducunt, & eodem errore inuoluunt, estq; cæcus dux cæcorum, eo usq; dum nihil prorsus de Verbo Dei certi aut comperti habent, ac tantum proprijs & fictitijs somnijs occupati sunt, quibus & se & alios seducunt. Illud enim Dei uoluntatem & consilium uocant, quòd non carni aut corpori, sed tantum spiritui aut animæ resurgendum sit, quæ tamen nec uoluntas eius est, nec sententia, ex quo satis liquet, ipsos de Deo nihil nosse. Demum uero tales euadunt, de quibus Paulus alibi loquitur, qui Scripturæ doctores & magistri esse uolunt, & ignorant tamen, quid ipsi loquantur aut statuunt. Ideo caute (inquit) ab illis, nec moueat uos illorū autoritas & existimatio, aut quanti uulgo aestimentur, sed hoc uobis curæ sit, ut Verbum Dei certo habeatis, idq; constan-

HOMILIAE D. MART. LVT.

ter retineatis, tum non errabitis, sed Dei uoluntatem & consilium recte intelligetis.

At dicet aliquis: Quomodo resurgunt mortui? Quali autem corpore uenient? Stulte. Tu quod seminas non uiuificatur, nisi mortuum fuerit. Et hoc quod seminas, non corpus quod nascetur, seminas, sed nudum granum: exempli causa, tritici, aut alicuius ex ceteris. Sed Deus illi dat corpus ut uoluit, & unicuique semen suum corpus.

Hactenus satis superque uidimus, qua grauitate & contentione uerborum, Apostolus hunc articulum propugnauerit, tum in hoc confirmando quanto studio laborarit, Praeterea quae Corinthios paterne admonuerit, ut sibi prospiciant, ne prophanis & impijs colloquijs decipiantur & seducantur. Iam uero incipit illorum obiectiones confutare & refellere, tractas ex ratione & humana sapientia, qua cum hic articulus per omnia discor dat. Et necesse est multa absurda consequi, si haec de re rationi & humanae opinioni iudicium faciendum est, ita ut hunc articulum aut falsum censent,

seat, aut ita eundem interpretur, ut aliquo usq;
cum ipsa concordet.

Porro satis certo constat, nimium acutos fuisse eos, quorum uerba Paulus hoc loco commemorat, qui non tantum hunc articulum torquere & peruertere nouerunt, sed artificiosissime (ut putabant) & dexterrime quoq; deridere & subannare, quoties de corporali resurrectione in publico uerba fiebant: Age sodes, dicebant, qui futurus erit rerum status, ubi iam omnes resurrexerint? cuiusmodi corpora habebunt? aut quæ futura conditio? Nam ipse rem paulò accuratius expende, si omnes uiui denuo & in lucem reduces uerimus, ac unusquisq; suum corpus, sicut hic uixit, apportauerit, quantam & quam immensam uel potius incomprehensibilem hominum multitudinem tandem conuenturam existimas? unde uero omnibus uictus suppeditabitur? ubi tantum frumenti inuenietur? aut unde tot oues, boues et porci adducuntur, quibus omnes uictitent? Quot tantem hominum millia in uniuerso orbe saltem infra ducentos aut trecentos annos mortua sunt? ut omittam quot myriades intra tot mille atque iterum mille annos obierint, ut dubitandum non sit, quin omnem comitatum & annonam uno saltem die absumpturi sint. Præterea unde

Resurrectionis subsannatores quæ proferant.

HOMILIAE D. MART. LVT.

omnes amictum & uestimenta accipient, & relin-
qua quae uictui quotidiano sunt necessaria? Vide-
mus enim quam arcte & egre nunc nos sustentemus
his rebus quas habemus. Quid autem futurum
erit mundo iam tanta multitudine passim reple-
to, ubi unicuique uxor, liberi, familia &c. habenda
est? & semper propaganda soboles atque augen-
da, mundus hic cito erit angustior, quam ut nos
capere possit: ut silentio praeteream unde pro ho-
minibus & animantibus alendis tantum omnis
generis fructus producere possit.

Imò quid tandem futurum erit, si nobis ita con-
ueniendum erit, & simul uiuendum, sicut iam ui-
uimus? Nam me surgente, pariter & uxor mea,
& liberi mei, quin etiam mater & pater, et auus,
& atauus, & tritauus, & sic deinceps ceteri re-
surgent. Resurget etiam dominus aut princeps
meus, & illius pater & patris pater. Vbi autem
locorum omnes Caesares, reges, proceres & prin-
cipes manebunt? Nunquid omnes pariter sicut
ab una stirpe orti sunt, unius ditionis aut regni ad-
ministratione fungentur? Nunquid in una ciuitate
tot magistratus, in una domo tot patres famili-
as, tot serui, tot ancillae erunt, sicut ante longa serie
ducta per tot familias fuerunt? Insuper cui uiro
plures fuerint uxores, has ne omnes ad se recipiet?

Quos

Quomodo inter se diuident, si omnes unà uiuere oportet, & se se alere de uno eodemq; patrimonio & hereditate à patribus & patrū patribus, usq; ad natos & natorum natos relicta? Quis alteri attribuet aut redditurus est, quæ hereditate consequutus est? Talia & multò plura inepta & absurda ipsorum intellectum consequi necesse est, si omnibus hominibus ab initio mundi natis & mortuis corporaliter resurgendum erit, sicut iam uiuimus. Et huiusmodi questionibus plurimū sapere studebant, ac mirificam eruditionem & sapientiam præ se ferre, atq; hunc articulum funditus euertere, ut pro nihilo prorsus haberetur. Itaq; non parum multos iam persuaserant, hanc non fuisse Pauli mentem & sententiam, nec ab illo Paulum hæcenus recte intellectum, quippe sub cuius uerbis aliud occultius lateret.

Diuus autem Paulus ipsorum ignorantiam ac pertissimis uerbis refellit, ac oēs eiusmodi questiones & argutias reijcit, qualia corpora habituri simus, tum quomodo quadrabit, si corpori ita edendum & bibendum, expuendum & mungendum erit, scabies habendæ & fricationes tolerandæ, eidemq; si cibus digerendus, si pedendum erit, algendum & sudandum, in lecto decumbendum & multa morborum genera, sicut nunc, ferenda

HOMILIAE D. MART. LVT.

sint. Adhæc si quisq; maritus, uxor, seruus, ancilla, aut princeps esse cogatur, qualis ante fuit, & si qua id genus sunt alia. Ad hæc omnia breui cō-
 ditione futuri pendio sic respondet, nihil tale prorsus (inquis) futu-
 ræ uite qua = futurum erit, neq; hoc neq; illud: sic autem age-
 lis. tur, quicquid homo creatus est, hoc homo manebit, siue masculus fuerit siue scœmina. Ita enim Deus, inquit scriptura, eos creauit, masculum scilicet & scœminam, cuius consilium nunquam fuit nec est creaturam suam mutandi. Quocirca idem corpus cuiusq; hominis manebit, sicut ab initio creatum est. Sed ita, ut nunc, non edet nec bibet, nec alia quæ hæc sequuntur faciet: non dabit operam procreandis liberis, non studebit rei famulari, nec magistratus inibit &c. Discreuit enim inter se Deus creaturam aut naturam, & officia aut status in terris post creationem ordinatos & constitutos. Itaq; corpus suam naturam retinebit, sed nõ itidem etiam usum corporis. Neq; enim creationis opus est, hominem seruum esse, aut ancillam, aut patrem, aut matrem, dominum, regem aut principem, sed ordo quidam creaturis regendis institutus. Ideo tantum id quod in homine creatum est cum omnibus membris, perse-
 ete manere oportet, neq; tamen usum earum rerum habere, quibus nunc opus nobis est: neque enim

IN XV. CAP. I. CORIN. 128

enim quicquam his egebimus, non edentes, non bibentes, non concoquentes, non simul concumbentes, non liberos procreantes, non agriculturæ operam dantes, nullam œconomiam aut potestatem exercentes. Et in summa, omnia hæc finem accipient, quæcunq; sunt rerum temporalium, & quæcunq; ad hanc transitoriam uitam & momentanea opera pertinent. Sicut idē Christus Matth. 22. docet: Neq; matrimonium contrahunt, neq; nuptiae celebrantur, sed sunt sicut angeli Dei in cœlo.

Hæc gentiles illi & huius mundi sapientes non intelligunt: neque enim longius prospiciunt aut cogitant, quàm quantum suo porcino intellectu possunt assequi, id quod in hac uita uiuent, ita ratiocinantes, Si homini denuo reuiscendum est, tum etiam denuo illi edendum & bibendum erit, quo enim pacto aliter possit uiuere? Iam si nobis conueniendum est, unaq; uiuendum, quæ nam orietur confusio, quæ inordinatio subsurgat ut optabilius foret mortuos sub terra iacere nos potius, quàm in tali cōfusione uiuere. Ideo certū est resurrectionē pro nihilo habendam esse: quocunq; enim pacto intuemur, ueritati minime cōsentanea uidetur. Sanè uero si rationē consulis, tum nō quadrat, quæ futura uitæ sit cōditio, qua de nihil nouit nec nosse potest: atq; adeo

HOMILIAE D. MART. LVT.

Vite future
status.

uerum esse non negamus, si nihil aliud futurum foret, quam quod nunc est, neque mihi aliam uitam optanda[m] putarem. Sed non faciendum est iudicium secundum rationem nostram, sed secundum Verbum Dei, quo docemur qui rerum status futurus sit, nimirum quod non haec uetus et caduca uita, sed noua, pura et immortalis uentura sit, in qua uenter nullo uictu, nec corpus ulla necessitate opus habebit ad uitam sustendam. nec ullum erit amplius officiorum aut statuum discrimen. non erit princeps, non dominus, non praedicator, non subditus, sicut supra quoque dictum est, sed omnia in Deo habebimus, qui erit omnia in omnibus. Ideo longe aliam uitam, multo pulchriorem, amoeniorem purioreque esse oportet, nullis defectibus, nulla necessitate implicatam. Quid enim eximij Deus fecisset, si non alia et multo melior uita nobis speranda foret, quam haec ipsa, in qua tot malis, tot sordibus obnoxij uiuimus? Quamobrem uero praedicaremus, tot tantasque acerbitates et erumnas pateremur, si nihil praestantius nobis foret propositum? Im uero haec uita prorsus abolenda est, manentibus creaturis et corporibus tam uirorum quam mulierum in pari statu et conditione.

At enim illud quoque in confesso est, sicut in sequentibus

quentibus plura dicemus, etiam in futura uita di- Discrimen in
 scrimen fore, pro modo laboris & uitæ quam hîc futura uita.
 trãsegerunt. Nam quòd Paulus fuerit Apostolus,
 Samuel aut Esaias Propheta, & similes, fiet ut ali
 us alio plus claritatis habiturus sit, ut qui plura
 in officio suo egerit & passus sit. Ita proba illa &
 pudica Sara seu Rachel cæteris mulieribus haud
 dubie præcellet, neq; tamen aliam uitam aut con-
 ditionem habebit. Itaq; cuique discriminatim sui
 honores pro officij magnitudine attribuentur. Et
 tamen unus Deus & Dominus pariter erit in o-
 mnibus, atq; uniusmodi gaudium & beatitudo. Se-
 cundum personam nemo plus habiturus est alte-
 ro. Sanctus Petrus plus me & te non habebit: o-
 perum tamen gratia discrimen erit. Neque enim
 Deus id per diuum Paulum exequutus est, quod
 per Esaiam fecit, & contra. Idcirco quisq; suum
 opus secum feret, quo lucebit, & Deum laudabit:
 unde dicetur, Diuus Petrus plus operatus est, q̄
 ego aut alius. Hic uir aut hæc mulier ita uixit, &
 tantum fecit. Atq; ut in pauca conferam, omnia co- Que paria
 ram Deo erunt paria in fide, in gratia, & uita & que non
 cœlesti: in operibus autem & illorum honoribus
 discrimina seruabuntur. Sicut exempli causa ex
 eodem ferro iam securis fabricatur, iam clauis,
 hic clauis, alibi sera, omnia eiusdem quidem sube

HOMILIAE D. MART. LVT.

stantia, uarij tamen usus & opera, sicut ex codē luto multimoda uasa ducuntur & finguntur.

Hoc in summa responsum est, quod huic quaestioni seu obiectioni Paulus respondet, idemq; tractat serē ad finem usq; huius capituli, partim cuiusmodi corpora post resurrectionem habituri sumus, partim quae uita sit futura: nimirū quod corpori glorificato et clarificato, nec ullis defectibus obnoxio surgendum sit, quodq; nihil earum rerū amplius egebimus, quae ad hanc temporariam uitam suere necessariae: attamen claritatis amplitudine discriminati erimus. Porro ad hanc rem declarandam comparationibus utitur. Etenim ratione non intelligente modum resurrectionis, nec uerbo credente, sed tamen sapere nimium uolēte, res crassis & rudibus comparationibus ex hac uita desumptis explicanda & rationi os obstruendū est, quibus uisis & palpatis fateri cogatur, non ita rem agi, sicut ipsa somnat. Sumit autem initio comparationem à seminibus è terra crescētibus, sic inquit: Stulte, tu quod seminas non uiuificatur, nisi mortuum fuerit. Et hoc quod seminas, non corpus, &c.

Quibus uerbis iratum se indicat, & molestissime ferre inanium loquutorum uenias, praemodica sapientia resurrectionem subsannantes,

Ita ut in hæc uerba indignanti animo prorumpere uideatur, Stulte, ut qui dicere uoluerit: ex tuis ipsius uerbis planum fit, hominem te esse stultissimum, & nihil prorsus credere, uelle tamē in hac re multum pro tuo stolido capite sapere. Nam ille in scriptura stultus dicitur, qui in rebus diuinis non ad amussim & regulam uerbi Dei, sed secundum captum rationis & sensuum iudicat, sicut res uidentur & palpantur, et humano intellectu comprehendi possunt, id quod boui & sui quoque proclue factu foret. Non secus & in hoc facis articulo, uidens & intelligens in hoc seculo uiro & mulieri unā uiuendum esse, familiam gubernandam, rem familiarem parandam, arua colenda, liberos procreandos, pro comparatione uictus & amictus laborandum, &c. statim concludis in cælo eadem fieri oportere: nec quotidianum exemplum cernis, quū fiat ut singulis annis fructum in cæpis renascatur. Etenim si ratiocinari uelis secundum id quod uides frumentum in horreo aut sacco inclusum esse, ac uidere postea nū aliqd ex cresceret, uoto atque expectatione tua haud dubie frustraberis: neque enim quicquā ita enascetur, sed perpetuo ita, ut semel sacco infusum, manebit. Sed si fructum debet producere, uade & in agrū semina, ac sementem occatione obrue, ac mox

Stultus quis
in Scriptura.

Comparatio
à seminibus.

HOMILIAE D. MART. LVI.

uidebis alio corpore enasci, ita ut dicere nequeas,
hic meum semen stat, ut antehac in sacco fuit. Si
quidem in terra contabit, & in nihilum redactū
est: nihilosecus tamen in compūtescendo & con
tabescendo primitus infra radices agit, superne
autem emergentem culmum protrudit, & elegā
tem spicam nouis granis refertam. Atque ibi pri
mum granum ita prorsus computruit, ut de eo ni
hil reperiri queat, & tamen nouum frumentum
ex eo natum est.

Hæc quotidie palam uidemus, estq; ita cōmuni
ne & uulgare opus, ut propemodum dedecus sit
talibus comparationibus uti: neq; tamen pudet te
adhuc multum querere & disceptare, quo corpo
re resurrecturi simus? Non animaduertis eius rei
speculum & imaginem oculis tuis esse propositā,
qua rem istam palpate queas. Nam si hoc ex mo
dico & mortuo uno aliquo grano potest efficere,
quomodo non posset idem nobis, quibus cœlum
ac terram habitandam creauit & tribuit, longe
meliolem & præstantiolem uitam constituere? La
deo nimis uecordem & stultum omni iudicio ca
rentem te esse oportet, cum hæc coram depicta,
& sensibus comprehensibilia solus nō intelligas,
quomodo unumquodq; granum suam formam &
totum corpus amittat, ita tamen ut nullo pulchra

Ingenij huma
ni uecordia.

us prodeat denuo folijs, culmo, aristis nitidissime exornatum, Quod tibi maxime mirandum uideatur, si prius nō uidisses. Iam autem credere gratias, Deum promissis suis non staturum, nempe quod ipse nos excitaturus sit, & clariores ac nitidiores nos factururus, quā ulla creatura est, quae de re infra plura audiemus.

Vide uero quā artificiosus & industrius pictor sit diuus Paulus, qui in omnibus in terra resurrexerunt resurrectionē depingit, omnia hoc uerbo (quod seminas) complectēs sata & semina. Ad exemplum & picturam ea usurpat, qua hunc articulum adumbrare & oculis proponere nititur. quanquam hactenus satis superq; scripturae testimonio resurrectionem confirmari, ut nemini dubia aut obscura esse possit, sed planē persuasa & certa facta. Nam qui non credit, nec uerbo Dei, & exemplo seu experientia coepte in Christo resurrectionis mouetur aut persuadetur, ille exemplis etiā & similitudinibus frustra docetur. Christianus equidem contentus esse debet, Verbum Dei audiens, quod denuo ipsi à mortuis excitato in uitam prodeundum sit, uita, corpore & omnibus sensibus praedito: & haec ita certa & uera confirmare, quandoquidem Deus haec locutus est, nec ultra in quaestionem uocare, quomodo nobis re-

Christianus
contentus
Verbo.

HOMILIAE D. MART. LVT.

surgendum sit, sed Deo commendare. Nam qui uerbo potest omnes mortuos e gremio terrae excitare, ille ei rei peragenda formam & modum conuenientem quoque nouit tribuere, caelesti illi & aeterna uita seruientia.

Attamen pro ulteriori confirmatione huius articuli, etiam in hanc disceptationem se inmittit, quomodo fieri debeat, temporalibus creaturis demonstrans & indicans, potissimum uero ijs, quae e campis excrescunt, atque etiam caelestibus creaturis, sicut infra audiemus. Qui enim uerbo Dei credit, quod Christus resurrexerit, quodq; nos per ipsum resurrecturi simus, illi tales comparationes etiam non sunt inutiles, ut preciosum aliquod scrinioium, in quo hunc de resurrectione articulum recondat, & secum circumferat.

Comparationum & similitudinum usus.

Ad hoc enim comparationes & imagines usurpantur, ut audientes doctrinam certius & firmiter apprehendant, & animo insigant, ut quae quotidie oculis patent, & in memoriam nobis doctrinam reuocant. Sicut Scriptura Christum & Ecclesiam depingit ut sponsum & sponsam. Qua in re tale exemplum et comparationem usurpat, qua summum fidei nostrae articulum completitur, ut hoc facilius & iucundius a credentibus comprehendi queat. Nam qui hoc non ante cre-

dit, Christum esse Seruatorem nostrum, cuius ope-
ra & beneficio iusti, puri, sancti, & prorsus u-
num corpus cum eo facti simus, illum etiam hæc
comparatio parum mouebit.

Ad hunc modum hoc loco etiam Paulus su-
am de resurrectione doctrinam, quam hæcte-
nus tradidit, pulchris & aptis comparationi-
bus illustrat, quibus homo etiam simplici inge-
nio præditus, hunc articulum haud difficulter
intellectu assequi & retinere potest, cum ita
communes sint & usitatae, ut quotidie cernan-
tur. Ideo quoties ruri agricolam serentem con-
spexeris, toties imaginem & formam uides, quo-
modo Deus mortuos sit excitaturus, sed neces-
se est ut ante huic doctrinæ fidem habeas. Hac
enim comparatione inductus facile cogitare po-
tes, Deum eiusmodi esse agricolam, & te ipsius
esse granum, quod in terram projicit, ut de-
integro multo pulchrius & splendidius, quàm
proiectum fuerat, prodeat. Est autem Deus
multo melior & potentior agricola, quàm in
campo aliquis rusticorum: ac saccum habet ex
humero pendentem plenum seminibus, quæ nos
homines sumus, quotquot unquam ab Adamo
procreati & procreandi in terram uenimus usq[ue]
ad summum diem: hos passim in terram seminat,

Deus Agrico-
la, nos grand.

HOMILIAE D. MART. LVT.

ut casu apprehēderit, tam uiros quàm mulieres, tam magnos quàm paruos, senes & iuuenes, & c. Siquidem nullo nos habet discrimine, & uniuersus mundus nihil aliud ipsi est, atque pannus ille, quē rusticus seminator collo circumfert. Ideo quoties accruatim homines aut correptos peste, aut absumptos bello, aut alia plaga sublatos mori sinerit, tum in saccum manum inserit, & manu plena seminat.

Agricola seminator.

Iam uero quid animi obtinet aut cogitat bonus agricola, quoties frumentum suum ita disseminat, & res ita apparet, tanquam inanem sumat operam, & ipse uesanus uideatur, quod ultro ac temere frumentum suum dilapidet? Quere hoc ex ipso, & statim respondebit tibi, se non ideo frumentum proijcere, quod uelit illud aut perdere, aut sinere perire, sed quod breui longe pulchrius & copiosius id prouenturum speret. Iam quidem in presentiarum apparet, quasi frustra in uentum uolucris & uermibus manducandū & arrodēdum spargatur, sed expecta dum aestas uenerit, tum uidebis quanta copia & scēnore renascetur, ita ut una manus plena decem, unus modius sex alios pensaturus sit. Et hęc rustici cogitationes sunt, non respicientis aut cogitantis, quomodo grana in terram cadant & emoriantur, ut nihil

nihil inde fructus sperandum sit, sed futuram aetatem expectat, quae multa usura sementem ipsi pē-
sabit. Et siq; eius frumēti ita certus & securus, cui
recrescēdum est, ac si iam corā oculis maturum
cerneret, imò multo certior futuri, quā eius quod
in promptu est. Alioqui ita nunquam insaniret,
quod nequicquam paratum frumentum uelit
proijcere.

Hoc exemplo nobis inductis quoq; discendū
& cogitandum est, coram Deo perinde agi, cum
hic aliquot, alibi iterum aliquot in cimiteria pro-
iicit, aut hodie me, cras alium apprehendit, atq;
ita subinde hunc antè, alium post, ut sua grana aut
semina in terram seminat. Et hoc non aliter intue-
mur, atq; si de omnibus talibus planè actum sit, et
habenda sint iam perpetuo conclamata corpora.
Ipsè autem longe aliter uidet & cogitat, ac tan-
tum hoc facit animo, ut hæc ipsius grana ad aetate-
nam & futuram aetatem post hanc ærumnosam
uitam, omnium nitidissime iterum in lucem pro-
deant, Cuius rei ipsi tanta est certitudo, ac si iam
peracta esset. Nobis autem ideo hæc scribuntur,
& tam amabili comparatione depinguntur, ut si-
miles cogitationes animo complectamur, ubi no-
bis agenda erit anima: nec quicquam moueamur,
tametsi aliud non uideamus, quàm quod terra cō-

Morituris
quæ cogitam
da.

HOMILIAE D. MART. LVI.

tegen di simus, nec prater eiulatum & ploratum aliud audimus, quasi de nobis prorsus actum sit. Sunt itaq; eiusmodi humanae cogitationes ex animo eijciendae, & coelestes in corde plātandae, ut non sepultos esse & perijisse mortuos, sed seminatos & plātatos esse dicamus, idq; à Deo ipso ut grana aut semina sua.

Cogitationes
de futura uita
ex uerbo
Dei sunt cer-
tae.

Neq; enim hic secundum sensus nostros, sed uerbum Dei iudicandum est. Sicut nec de corporali grano, quod seminatur cogitamus, ut in terram proiectum uideamus computrescere, sed secundum id quod scimus quod ex eo nasciturum sit, licet eius recrescendi nullum adhuc appareat uestigium. Etenim tales cogitationes non sunt nostra figmenta, sed quemadmodum in temporanea uita nostras cogitationes ex operibus Dei sumimus & haurimus, quae quotannis coram oculis cernimus, ita quoq; hoc loco de futura uita loquimur secundum uerbum diuinum: sunt autem haec cogitationes ueraces & certae. Atq; ubi tempus uenerit tam certa haec omnia contingent, quanta certitudine creaturas & opera eius in terris euenire uideamus.

Eam ob rem sanctus Paulus diuinus magister habendus est, quod hunc articulum tam apte & gratiose depinxerit. Siquidem hanc picturam nul-
lus

lus mortalium nouisset, ut ex eo quod omnes ho-
 mines mortuum iudicant, imaginem uitæ effinx-
 isset, idq; ita adumbraret rebus tam communibus
 & leuibus, nempe in omnibus seminibus aut gra-
 nis quæ seminantur. Itaq; mors hominis aliter in-
 tuenda non est atq; granum, quod in terram pro-
 iectum fuerit, quod si per se uidere & sentire pos-
 sit, quid ipsi accidat, cogitaret haud dubie quod
 ipsi perpetuo pereundum foret. Aliud tamen au-
 diret ab agricola ipsi persuadente & affirman-
 te, quod iam stet & crescat bellissime culmo &
 spica præditum. Ita nobis quoq; hoc cordi inscul-
 pendum est, ut cum sepelimur, non mori aut mor-
 tem oppetisse dicamur & perisse, sed satos &
 plantatos esse, ut hoc ipso quo morimur primum
 emergamus & excrescamus in uitam nouam &
 immortalē. Est autem nobis deinceps de morte
 & sepultura loquentibus noua lingua discenda,
 ut quum morimur non mortui esse, sed ad proxi-
 mam ætatem seminati dicamur, & sepultura seu
 cœmeterium non mortuorum receptaculum, sed
 ager plenus granorum, quæ Dei grana dicuntur,
 quibus iterum uirescendum & crescendum est lō-
 ge delectabilius, quàm ullius hominis animus po-
 test comprehendere, nominandum est. Hæc non
 humana aut mūdāna lingua est, sed diuina & cœ-

Mors homi-
 nis ut granū
 reputanda.

Mori est se-
 minari

HOMILIAE D. MARTI LVT.

lestis: neq; enim ullis in libris omnium eruditorū
 & sapientum reperitur. Per lustra omnes histori-
 as, omnium philosophorum monumenta & lucu-
 brationes, omnium iureconsultorum sinuosa uo-
 luminosa, nullum uerbum, nullam lineam huius pi-
 cturæ aut linguæ inuenies, quòd ex morte alia ea-
 que noua & immortalis uita sit uentura, quodq;
 homines mortui seminati esse dicantur, Sed om-
 nes pariter uno ore mori perpetuo perisse & in-
 nihilum redactum esse dictitant, ita ut nihil ampli-
 us sperandum aut expectandum sit. Hos sequun-
 tur etiam illi, qui in Epicuri castra se coniecerūt,
 homines Lucianici ~~regē~~ & dei, tam sacerdotes
 quàm nobiles, rustici & ciues, qui dicunt, uerissi-
 mile nō esse ut duo sint in eodem corpore, Qui-
 bus hæc lingua planè peregrina & inaudita est,
 quoties de resurrectione mortuorum, & uita æ-
 terna aliquid inaudierint.

Christiani no-
 uam linguam
 callent.

Cæterum Christianis hæc lingua trita & usi-
 tata esse debet. Cum enim tales sint homines, qui
 amplius humano more non uiuant, sed cœlesti, ut
 filij Dei & angelorum socij, alia quoq; lingua illis
 utendum est. Ideo alium quoq; magistrum habet,
 nempe Spiritum sanctum, quo docente per Ver-
 bum Dei hanc linguam sonare & intelligere dis-
 scunt, cuius usus est in regno cœlesti. Itaque cum
 uidero

uidero patrem, aut matrem, fratrem aut sororem, liberos aut amicos meos sepeliri, ac humo contegi, ibi tum mihi ut Christiano nefas est dicere, Hic olens & putridum cadauer, aut ossa iacēt, sed hic charissimus parens meus, aut dulcissima mater mea, aut mei liberi, seu amicus aut princeps & dominus meus, &c. humatus iacet, apud quem ego hodie aut postridie me dormiturum spero. Quid autem sunt? grana mera sunt, quibus mox reuirescendum & recrescendum in immortalē & incorruptibilem uitam translatis amoeniore uiriditate, quam herbescentia & uiridantia sata appetente uere uirere & uigere conspiciuntur. Ad hunc quidem modum cœlesti lingua de morte diximus, qua Deus & angeli uti consueuerunt. Quapropter quanquam mundus hanc linguam non calleat nec intelligat, nobis tamen ea discenda est, & oculi purificandi, ut secundum Dei uerbum intueamur, deq; ea recte loqui noscamus.

Ecce hæc illa pictura seu imago est, quam Paulus nobis Christianis spectandam proponit, qui ante uerbo Dei de isto articulo credidimus, ad quam recte deliniendam uniuersa penè creatura utitur, exemplorum copia nos obruens, ut quocumque oculos uerterimus, comparationum & exemplorum abundè uideamus. Ex quo quibus etiam

HOMILIAE D. MART. LVT.

rusticus legendi imperitus, quotidie hunc articulum passim uidere potest, & habere in manibus, ac tantum non palpare. Et in summa, tot uiua resurrectionis testimonia habemus, quot grana siue semina in agris aut hortis enasci uidemus, ut dicendum nobis sit, hic passim uita ex morte prouenit.

Age uero & hac hora hortum ingredi, & uide qui in ea omnium herbarum status sit, quomodo ille cum arboribus crescant, et uidebis cuncta esse emortua. At enim si eundem appetente uere ingressus fueris, tum longe aliam uidebis faciem, nempe omnia uirere et uigere, ac plena esse amentatis & delectationis, si huic horridae & squallenti hyemi fuerit comparata. Num existimas minus opus fore aut miraculum, si ante oculos non uisur passemus, ex minimo nucleo pyri aut pomi maximam arborem producere, qui pro uno nucleo aliquot millia pomorum aut pyrorum rependeret? Sed haec animaduertenda et curanda non sunt, sed praetereunda, & omnes fructus ingratisimo animo deuorandi, sicut sus per agrum cursitat, aut in horto terram egerit, & quicquid inuenit deuorat. Verum enim uero qui sus est, sus maneat. Talis. n. imago porcis depicta non est, neque descripta, sed is qui Christiani sunt, ut inde uoluptatem & delectationem capiant, quoties ita delectabile uiuorem

Herbae atque
arbores quo
modo intuen
de.

rem & fructum conspexerint, & dicant, Euge
 q̄ hæc res est iucunda & amabilis? quanta delecta-
 tione uiret, uiget & crescit hic flosculus? quanta
 erat huius loci ante paucos mēses squalor & ina-
 mœnitas, omnibus frigore enectis & emortuis?
 Quanta uero est Dei nostri uirtus & potentia,
 qui ita squalentem, ita horridam & emortuam
 hyemem in tantam amœnitatem ac delectationē
 nouit conuertere? Age quæso quid his rebus innu-
 it aut significat? Ego planè in ea opinione sum, ut
 putem hæc omnia nostri gratia facta esse, ut his
 rebus illum cognoscere discamus, qui sua opera
 pro exemplo nobis proposuit, ut indicaret, quid
 nobiscum facere decreuisset, quorum gratia hæc
 omnia condidit. Cum enim quotannis è mortuo
 nucleo & semine tam iucundos flores & fructus
 producat, idem multo certius nobiscum faciet, ubi
 nos etiam sub terra conditi iacebimus, & iam tē-
 pus uenerit nouæ & æternæ æstatis inchoandæ,
 qua nobis longe pulchrioribus factis in lucem
 prodeundum est.

In hunc modum Christiani loquuntur cum ar-
 boribus florentibus, & omnibus alijs quæ è terra
 edūtur: neq; enim solum id spectant, ut decerptos
 fructus tanquam porci deuorent, sed opus Dei in
 illis depictum religiose cōsiderant, quod in nobis

HOMILIAE D. MART. LVT.

Resurrectio-
nis articulus
confirmatur
ex creatu-
ris.

operaturus est: Atq; hunc articulum harum rerū
contemplatione certius apprehendunt, ad maio-
rem fidei nostrae confirmationem, quam antè scri-
pturarum testimonio fundatam didicimus. Nam
quibus uerbum Dei non est, quanquam talia ope-
ra Dei in creaturis quoq; uideant, quomodo om-
nia è morte crescentia proueniant (sicut gentiliū
philosophi idem acute perspexerunt & descrip-
serunt) huius tamē articuli confirmationem in illis
uidere non possunt. Eam ob causam haec diui
Pauli pictura nobis diligenter commendata esse
debet, ut resurrectionem ex mortuis probe ani-
mo insculpamus, & hanc nouam & caelestem lin-
guam studiose discamus.

Hæc prima similitudo est siue comparatio,
qua Paulus respondere coepit ineptæ interroga-
tioni atq; inani loquacitati eorum, qui resurre-
ctionem subsannabant, quærebantq; quænam ui-
ta futura esset omnibus mortuis resurgentibus, ea
cuiusmodi corpora habituri forent. Obiurgat
autem illorum rudem intellectum, propter cras-
sas illas & carnales atque gentiles cogitationes,
quòd rem alijs oculis non aspiciant, nec aliter con-
gitent de futuræ uitæ ratione atq; præsentem ui-
dent. Deinde sapientia sua inuestigare uolūt, quo
modo sit possibile corpori iterū in lucē & uitam
prodire,

prodire, cum nemo dicere queat, quomodo frumentum, quod rusticus in agrum seminat, iterum proueniat. Et fateri coguntur nullum granorum recrescere posse, nec nouum corpus assumere, nisi prius in terram proiectum fuerit, & prorsus mortuum.

Ideo non est causa (inquit Paulus) quamobrem multum quæras, quomodo hoc Deus facturum sit, aut quam formam corpus habiturum, sed hoc contentus esto, quod audis quid facturum sit, cetera illi permitte. Nam, sicut ante dixi, si corpus excitare nouit, tum eidem formam quoque nouit adiungere. Huius tamen imaginem quandam tibi commonstrat, cuius intuitu resurrectionem notare potes, uidenti rusticum in agris sementem facere, quod quidem non in hoc facit, ut semen in terra infructuosum iaceat, alioqui libentius id in horreo conseruaret, sed hæc ipsius est sententia, cuius gratia facit omnia, quod speret ad proximam ætatem se multo plura consequuturum, atque ideo in terram spargit, ut computrescat & absumatur. Scit enim quiddam alia ratione nihil fructus inde queat emergere. Id quod etiam Christus Ioan. 12. confirmat, ubi inquit, Nisi granum frumenti deiectum in terram mortuum fuerit, id solum manet. Si uero mortuum fuerit, multum fructum

HOMILIAE D. MART. LVI.

adfert. Postea enim quàm mortuum est, & for-
man suam omnem amisit, tum primum uiuere in-
cipit, herbescentem uiriditatem superne protrus-
dens, inferne radices agens, usq; dum culmo ere-
cta geniculato fundit frugem spicæ, & nouum
frumentum producit.

Quo consilio enim hoc consilio in terram nos proiecit, ut per-
sepeliatur. petuo in ea maneamus & pereamus, tametsi res
ipsa ita uideatur, tanquam prorsus de mortuis a-
ctum sit. Etenim si corpus in terra non contabe-
sceret, nunquam inde nouum corpus exurgeret.
Sin autem noua forma ipsi in uitam emergendum
est, tum nobis perinde atq; granis frumenti sub
terra computrescendum est, & in puluerem rea-
digendum. Ideo maxime amentem & stultum te
esse oportet, cogitantem homini propterea in ter-
ræ gremio manendum esse, nec eundem redire
posse, qui computrescit. Aut quanquam resur-
gat, quòd ideo hanc scædam formam retenturus
sit, nec alia, quàm quæ hic agit, acturus. Nam ne
ipse quidem frumentum tuum seminando hoc facis,
ut sic maneat, nec aliã formam cõsequatur, sed hoc
animo illud in terrã deijcis, ut pristinam formã as-
mittat: quo nõ factò, quid fructus tandẽ inuẽte mes-
se messurus esses? Deus aut non aliã rationẽ miret
& nos

& nos in uitam reducendi (licet iam terra nos ob-
 rutos iacere patiatur) & sua grana proferendi,
 meliore & pulchriore forma, quàm nunc sumus,
 ita ut mortalem conditionem amittamus, & in
 immortalem transferamur, sicut Paulus postea cõ-
 clusus est. Siquidem hoc emortuũ granum (hoc
 est, corpus quod nunc uiuit) ad regnum coeleste
 non pertinet, nisi pristinam formam antè amise-
 rit, & nouam induerit, Hac induta, non amplius
 edet, non bibet, non digeret, nihil habebit ulceris,
 nihil scabiei, non sordebit, non egebit uestimen-
 tis, liberos nullos procreabit, non studebit rei fãm-
 iliari, nec alijs operibus, quibus hïc uita susten-
 tanda est: sed hæc omnia missa faciet in sepulchro
 relicta, ipsum factum longe purissimum. Et tu stul-
 te tuis carnalibus cogitationibus Deo eiusmodi
 celum condere cogitas, ubi corpus semet quærit
 die perinde cibo & potu repleat, ita se uestimen-
 tis tegat, secessu purget, atq; hïc facere consueuit.
 Intuere tua ipsius opera, quid seminando fru-
 mento efficis, hoc ipso clare disces, longe aliam
 futuræ uite rationem fore. Hoc ipsum enim in
 grano deprehendis, cuius putrefactio eo seruit,
 ut aliam & meliorem formam cõsequatur: non ma-
 nente eo ita ut in terrã deiectũ fuerit, nunq̃ fibris
 stirpiũ nixa adolesceret, aut in culmũ surgeret et

HOMILIAE D. MART. LVII.

spicam produceret. Iam uero Deus non etiam suo grano maiora prestare possit, qui alius ac tu est agricola, qui oīa & nos ipsos hoīes cōdidit: cumq; antea ex nihilo nos creārit, cur non iterum ē se pulchro nos excitatos uiuificare queat, et corpus noua ac nobiliori forma induere? Maioris enim artificij opus est, ex nihilo aliquid facere, quam id quod ante aliquid est, de integro nouum & melius reddere.

His argumentis Paulus carnalē intellectum suo per hoc articulo refellere uoluit. Est autē hęc ipsius sententia & conclusio, Corpus hominis mutari oportere, nec presentem formam retinere, nisi ea quę ad eius essentiā pertinent: preterea nihil eorū mansurum, quę presentis uitę sunt, sed ipsum corpus & animā, quę quisq; habuit, quemque retenturum, unā cum prioribus artibus & mēbris uniuersis. Ceterum quibus in hoc mundo usus est, nempe uxores, liberos, familiam, heros, seruos, ancillas, principes, uictum, amictum, & huiusmodi reliqua in uniuersum hic relinquet, usq; dum omnes ē medio sublati fuerint, & hęc uita prorsus defierit, et alia melior atq; prestātor orta fuerit, quę perpetuo est māsura. Quare illi auātedi nō sunt, quęritates nū in resurrectione idē rerū et uitę status futurus sit, qui hic fuit, & unde omnibus uictus

uictus copia & aliarum rerum necessitas submini-
strabitur. Eam enim ob causam nouam uitam co-
diturus est, ut hæc transitoria prorsus aboleatur.
Ad hoc autem mortis opera opus est, quæ ueniat
& dicat, tandem edendi & bibendi finem facito,
atq; ad Patres tuos congregare & computresce,
quo nouam & nobiliorem formam consequaris,
sicut frumentum è terra nouum renascitur.

Non omnis caro eadẽ caro: Sed
alia quidem caro hominum, alia ue-
ro caro pecorum, alia uero piscium,
alia uero uolucrum. Et sunt corpo-
ra cœlestia, & sunt corpora terre-
stria: Verum alia quidem cœlesti-
um gloria, alia uero terrestrium, a-
lia gloria Solis, & alia gloria Lune,
& alia gloria Stellarum. Stella liqui-
dem à stella differt in gloria: Sic &
resurrectio mortuorum.

Diuus Paulus ad huius articuli confirmatio-
nem tribus comparationibus utitur, Vna est, sicut
audistis, de frumento seu seminibus: altera de
omnimodis corporibus omnium pecorum & a-
nimantium, tum etiam uolucrum & piscium: ter-

HOMILIAE D. MART. LVT.

tia omnia caelestia corpora comprehendit, nempe solis, lunae, & stellarum, quae omnia nobis seruiunt ad hunc articulum depingendum & incutandum. iam uero pruna comparatione satis planum ficit, humanis corporibus in resurrectione mortuorum aliam formam consequendam esse, multo quidem ampliorē & splendidiorē, quā praeiens est, non secus atq; granum, quod postea quam putrefactione consumptum est, longe nitidiorē forma prouenit. Atq; ut summam dicam, eiusmodi nouam uitam fore confirmauit, quae curis temporalibus necessitatibus exempta sit, & quae in Deo solo omnium rerum affluentiam sit habitura Porro hac secunda & tertia comparatione alteram partem, cuius etiam supra mentionem ficit, demonstrare nititur, quomodo etiam in futura uita multa futura sint discrimina, tū quod quisq; in suo corpore propriam claritatem sit habiturus, quodq; unumquodq; membrum suo peculiari honore afficietur.

Discrimina
in futura uita.

Porro autem Paulinorum uerborum breuiter hic sensus est. Vides procul dubio (inquit) Deum multimodas carnes creasse, & uiuis creaturis dedisse, scilicet hominibus, pecoribus, uolucris & piscibus. Haec tamen omnes unius naturae sunt. et essentiae, per hoc quod carnes sunt et dicuntur.

tur. Quamquam Papa cum suis creaturis, nempe
 stolidissimis Episcopis, creatoris sui similibus, pi- Carnes etiã
 sces neget habere carnes, Romanos tamen & pisces.
 Græcos, & ceteros homines doctissimos, & re-
 rum naturalium peritos, qui hisce de rebus ali-
 quid mandârunt literis & memoriæ, satis certo
 constat, omne id carnem uocasse, quod uiuum cor-
 pus obtinuit. Iam quemadmodum hîc uariæ &
 diuersæ carnes sunt, neq; tamen uniusmodi for-
 ma: nam pecora aliam formam obtinêt in terris,
 aliam uolucres in aëre, aliam pisces in aquis, præ-
 terquam quòd singulis sua sint discrimina, quibus
 pecorum, uolucrum & piscium carnes inter se di-
 noscuntur. Ita in futuro quoq; seculo erunt qui-
 dem uniusmodi homines, uarijs tamen inter se
 differentijs discreti, pro ut quisq; uixit & lauda-
 biliter operatus est: et hæc est secunda cõparatio.

Postea uero quàm de uniuersis corporibus,
 quæ uiuunt, uerba fecit, comparationes inde su-
 mendo, in genere de alijs etiam corporibus loqui-
 tur, ac breuiter cõs corporales ac uisibiles creatu-
 ras percurrit, quod genus sunt, aurum, argentum,
 ignis, aqua, lapis, lignum, ferrũ, & similia quæ no-
 minari possunt, quæq; terrenã naturam obtinêt.
 Deinde ea quoq; quæ in cœlo cõspiciuntur perua-
 gatur, nẽpe solẽ, lunam, stellas fixas & erraticas,

HOMILIAE D. MART. LVT.

Terrestrium & caelestes creaturæ sunt, & tamen unaquæq; ab
 & Caelestium altera in suo genere discreta est, & semper una
 creaturarum altera est nobilior atq; præstantior. Aurū quidē
 discrimen in- præstat plumbo, argētum stramini, margaritæ si-
 ter se. licibus. Inter caelestes creaturas Sol multo est illu-
 strior & ampliōr quā luna: & alia stella aliam
 uincit splendore, magnitudine & pulchritudine,
 quanquam omnes stellæ unius sint naturæ et cor-
 poris, & in terris omnia pariter & ex æquo Dei
 creaturæ dicuntur & sunt, leuissimæ perinde ut
 preciosissimæ. Nō secus in regno quoq; caelesti di-
 uersimoda erūt discrimina claritatis et gloriæ, ut
 na tamē erit uita omnū, ut unius corporis et mē-
 brorū Christi. Sicut in uno corpore multa mem-
 bra esse uidemus, quorū tamen unicuiq; suum pe-
 culiare nomē est & usus & officiū, omnibus tamē
 pariter unius corporis communicatio & natura.

Corporis uni-
 us multa mē-
 bra.

Ita iuxta Pauli regulam plures eiusmodi
 comparationes inueniri & explicari possunt,
 quā late rerum natura patet, quomodo Deus
 ex diuersis corporibus, uniusmodi corpus effici-
 at, ita tamen ut unumquodq; suum corpus habeat,
 adiecto tamen discrimine, quo præ cæteris dino-
 scitur, etiam in eodem genere seu natura. Si-
 cut conchæ, uniones seu gemmæ & margaritæ
 diuersæ

diuersa nomina obtinent, coloribus etiam & uirtute differentes. Ex quibus omnibus uidemus carnales cogitationes audiendas non esse, quasi idem rerum status cœlestis uitæ futurus sit, qui est præsentis. Si enim nobis, inquit ratio, non est edendum, bibendum, cibus & potus digerendus, aut aliquid agendū, tum corporeis membris nihil omnino egemus. Sin autem omnia membra corporis nobis ut nunc habenda sunt, tum scœdam uitam in cœlo & sordidam agemus: de qua absurditate supra abunde dictum est.

Paulus autem supra positam comparationem articulo suo accommodat & inquit, Sic & resurrectio mortuorum &c. Quibus uerbis tatum inquit, omnes quidem cum corpore & anima resurgemus, sed in noua uita & forma corporis atque membrorum. Quare neminem moueant gentiles illæ obiectiones & cogitationes, quo pacto resurrectio mortuorum fieri debeat. Nam clarificato corpore, membra quoque alia sortientur officia, & nouum usum consequentur, tametsi eo modo illis non utemur, sicut in hac uita cōsueuimus. Præterea alius alium claritate superabit, quo discernemur. Sicut Petrus & Paulus Apostolorum claritate lucebunt, alius Martyris, tertius boni Episcopi aut predicatoris claritatē obtinebit: et in summa qsq;

Corpore clarificato etiā membra alia officia habebunt.

HOMILIAE D. MART. LVTH.

pro magnitudine operum & laborum suorum clarerebit. Sicut in uno corpore unumquodque membrorum suum honorē obtinet, oculi alium honorem atque manus et pedes, et ita de similibus. Insuper in caelo sol maiori claritate et splendore lucet quam stelle: quin etiam stella nitidius & clarius lucet quam altera: sed tamen omnium stellarum eadem natura est, sicut nos claritate discriminati eadem uita, gaudio, uoluptate fruemur, uniusmodi salutem & societatem in Deo habituri: non secus atque stelle in caelo pariter lucent, quanquam una plus luminis & claritatis quam altera obtineat, ac de se exhibeat. Haec breuiter de imaginibus seu comparationibus dicta sunt, quibus Paulus utitur ad docendum simpliciores, ne crassis & suillis cogitationibus ex hac uita haustis semet seducendos praebearint. Iam uero concludit, ac praedictas comparationes discretis & significantibus uerbis explicat.

Seminatur in corruptione, resurgit in incorruptibilitate: Seminatur in ignominia, resurgit in gloria: Seminatur in infirmitate, resurgit in potentia. Seminatur corpus animale, resurgit corpus spirituale.

Hoc loco iterum prioris comparationis mentionem

tionem fecit, eamq; interpretatur. Amouet autem ex oculis ingentis cuiusdam offendiculi partem, quo gentiles plurimum mouebantur. Hæ enim illorum obiectiones sunt & argumenta, sicut supra quoq; diximus: Prima, quod Christiani ipsi fateri cogantur, etiam sanctissimorum uirorum, ut Patriarcharum, Prophetarum, Apostolorum corpora iam olim ita consumpta esse, ut ne puluisculus quidem de illis reperiri aut cerni possit. Vide uero cuiusmodi hæc sit seminatio: Homo mortuus in pheretro ultra diem iacens statim olere incipit: et si ultra biduum in sepulchris relinquatur etiam uermes crescere & ebullire certum est, ex quo tanta subsequitur sceditas, quam nemo ferre potest. Ideo quamprimum humanus est, aut igni siue aqua absumendus, quo ab olenti & fetido cadauere liberemur. Nam in terra hac nullo pacto ferendus est. Iam talis facies magni offendiculi causa est, ut homines cogitent, quid tandem ex tali corpore denuo fieri possit, ita olente et putrescente, & in quo, sicut harum rerum experientes affirmant, pessimi uermiculi, serpentes et bufones uenatissimi crescunt. Quid tandem ex ijs corporibus renasci possit, quæ in patibulo à coruis deuorantur, aut in aquis à piscibus, bufonibus ac etiã serpētibus depascuntur, aut flammis in cinerem rediguntur,

Obiectiones
Gentilium
contra resur-
rectionem.

HOMILIAE D. MART. LVI.

qui tandem passim dispergitur. Quomodo hæc omnia cum hoc articulo, nempe resurrectionis mortuorum, conueniunt?

Hæc omnia, inquit Paulus, mihi quoque probe comperta sunt, quippe quæ non semel uidi. Sed tu mane in sententia uerbi seminis aut seminandi, sicut depinxi & interpretatus sum, nimirum quod mori seminare & Dei granum esse dicatur. Quare hoc minime te mouere debet, quod corpus ita olet et cõputrescit, quodque de eo prorsus nihil reliquum maneat. Alioqui agricola quoque his uerbis tibi increpandus foret frumentum seminans, Et quid tandem ex istis granis orietur, quæ in terra iacent & iam prorsus absorpta sunt? Ille uicissim responderet, Stultus es, consilium meum non intelligens: ita enim absorbi uolo, horum enim putrefactio inditium facit noui frumenti enascendi. Hoc enim animo in terram proiecit, ut formam suam amittat, & nouum fructum proferat: propterea gaudio afficitur quod sic computrescit & perit. Ita quoque hic dicendum non est, de homine mortuo, aut ossibus mortuorum: ex hoc nunquam homo denovo orietur, cum neque oculos, nec aures, nec carnem, nec pulmonem, nec epas, nec cor, nec reliqua membra habeat, sed omnia in nihilum uersa sunt. Sed ita dicunt Christiani, Stulte, ita fieri debet,
ut to

ut totum corpus suam formam amittat, ac cum pelle & ossibus penitus intereat, ut omnibus conspicuum fiat nihil remansisse. Et hoc dicitur hoc loco seminari, & in corruptione seminari. Sed postea dicitur resurrexisse in incorruptibilitate, quando nouum corpus cum omnibus membris habituri sumus, quod non amplius putrefactioni & morti erit obnoxium, neque uiribus deficiet, sed quod perpetuo maneat recens, pulchrum, sanum & bene fragrans, & omnibus quaecunque uotis concipere potest, abundet. Et hoc primum est.

Secundo, inquit Paulus, Seminatur in ignominia, resurgit in gloria. Hoc est, mortuus homo omnibus modis uilis fit et reiectus, id quod coram oculis cernimus, quod nullius animalis cadauer post mortem in tantum contemnitur ut hominis. Sues & alia animantia ad hominis usum & utilitatem mactantur, aut ultro mortuis ad minimum pelles detrahuntur. Eam autem ignominiam hominis cadauer habet, ut nemo non id auersetur & fugitet, ac nares opprimat, atq; ut quamprimum sepeliatur maturet, siue is Caesar fuerit, siue rex, seu princeps. Adhuc omni suo ornatu & decore priuatur, ac plane nudus relinquitur, cum tamen mortuis coruis suae pennae, porcis setae relin-

Seminari in ignominia.

Hominis cadauer.

HOMILIAE D. MART. LVT.

quantur. Huic autem adimuntur omnia, ne tora
 que quidem, aut annulo relicto, imò ne filo quida
 dem, sed omnibus exuitur, nisi quòd lineo panno
 inuoluitur, ne tam turpiter iacès conspiciatur, ac
 protinus tumultatur, ne in terris maneat. Tam
 scæda res sit homo simulatq; mortuus fuerit, ut si
 mater unicum filium, aut rex aliquis regni herea
 dem & successorem libenter seruare, & magnifi
 ce exornare uelit, non possit propter scætorè: ita
 que primo quoq; tempore ipsum sepeliendum cura
 rat. Eum autem magno & interrito animo præ
 ditum esse oportet, qui solus apud demortui cada
 uer manere sustinet.

At enim his omnibus Christianus moueri non
 debet: neq; enim hodie quicquàm te mouet aut cõ
 turbat, sub oculis tibi nares esse, unde multum scæ
 ditatis profluit emungendo mucco: præter quàm
 quas sordes uenter & totum corpus exhibet ca
 cando, sudando, ulcerando, fricando, & alijs innu
 meris scæditatibus. Neq; tamen ideo illis inimicus
 es, neq; contemnis, sed non habita ratione tanta
 rum totq; sordium diligentissime illud exornas
 auro, argento, gemmis, & uestimentis sericis. Ad
 hunc modum hic quoque discite cogitare, hunc ara
 ticulum de resurrectione ideo falsum esse non o
 portere, quòd tam ignominiose corpus tractatur.

scet

sed potius quo ignominiosius & contemptius
 tam negligitur, tanto gloriosius & prestantius
 redibit, ita ut futura gloria & amplitudo multis
 inò infinitis parasangis presentem ignominiam
 sit uictura: hanc omnes creature admirabuntur,
 omnes angeli laudabunt & arridebunt, ac Deus
 ipse eius aspectu uoluptatem capiet. Ideo enim se
 minari dicitur, ut granum seminatur, cui non dis-
 simili ratione ferendum est ut in terram proiectis
 occatione tegatur, pedibus calcetur, si illi post ite-
 rum proueniendum est. Non secus hic quoque
 agitur cum proprie Dei opus sit, quod de inte-
 gro nouum facturus est, ne quid in eo amplius de-
 siderari queat, sed sit omni ex parte purissimum
 & perfectissimum.

Tertio seminatur (inquit Paulus) in infirmita-
 te, resurgit in potentia. Ita enim debile & infir- *Seminari in*
 mum corpus humanum est, ut omnia pati cogatur, *infirmitate,*
 undecumq; tandem plaga aliqua, aut pestis, aut fe-
 bricula saltem aduolauerit. Atq; ubi iam mor-
 bo correptum et prostratum fuerit, ne unius qui-
 dem (honor sit auribus) pediculi aut pulicis iniu-
 riam à se propulsare potest, sed omnium uermi-
 um, muscarum, atque id genus animalculorum lu-
 dibrio expositum est: nec tantum illi adest ui-
 rium, ut dici possit, hoc potest facere, sed tantum,

HOMILIAE D. MART. LVI.

hoc illi ferendū est. Quomodo igitur, inqt ratio,
 corpus ē sepulchro resurget, ubi iam omnino ab-
 sumptum & in puluerem redactum est, cuius tant
 uiui tanta est imbecillitas, tanta impotentia & de-
 bilitas, ut à peste aut febricula prosternatur? Age
 sanè, qui credere nolit, maneat incredulus, & sit
 porcus inmundissimus. Nos autem pro comper-
 to scimus, quanto imbecillius iam corpus fue-
 rit, omnibus uiribus & robore destitutum, inque
 sepulchro positum, tanto fortius & firmitus post
 futurum, adueniente tempore, adeo ut unico digi-
 to hanc sacram edem nullo negotio portauerit,
 ac unico pede maximas quasq; turres loco moue-
 rit: tum quòd cum uastissimis montibus perinde ut
 pueri cū pila lusurum sit: atq; in momēto seu ictu
 oculi ad nubes usq; saltarit, aut plus quàm sexcen-
 ta stadia cursu raptim conficiet. Tunc enim mera
 erit potentia, ubi nunc tantum est infirmitas: nec
 quicquam ipsi erit factu impossibile, quod animo
 faciendum conceperit, ut si cum uniuerso mundo
 manus uelit conferere, facile uincet: tantūq; erit
 agilitatis & leuitatis, ut cū dicto & hīc in terris
 infra, et in caelis supra pariter et ex equo feratur.

Hec iā in fide expectamus, in illum diem per-
 cepturi: interea loci sub terra cōditi iacemus, ne-
 queunt nos uel latum digitum loco mouere: qui
 bus

bus omnino ut repositi sumus iacendum est, & ferendum ut quisq; pedibus supra nos eat & cursitet, tum ut à uermibus arrodamur & serpentium morsibus consumamur. Neq; tamen his omnibus moueri debemus, sed rustici cogitationes obtinere, frumentum in terram seminantis & profunde obrutum iacere sinentis, usque dum computruerit, tum prorsus inualidum factum est atq; euandum, & nulli rei utile. Sed nihil secus incunte estate emergit & exurgit pulchro culmo & spica plena grana, atq; pro uno perduto grano plus quam uiginti aut triginta noua grana scelicissima usura rependit, stans in aruo uentorum turbine, pluuias, tempestates, aliaq; infirmita incommoda sustinet, nisi ubi Deus consulto calamitatem immiserit, saluum permanet.

Ecce hoc tam exiguum granum aut semen potest, in quo nihil uirium est, & sese ante mouere usq; adeo non potuit, quam seminatum est, nec digiti altitudinem transcendere: iam autem tanto robore exurgit et adolescit, ut me non raro incredibilis cœperit admiratio, quâ fieri possit, rem tan leuiculam, cuiusmodi granum est sinapis aut papaueris, terram sic posse perforare, quam robustus aliquis rusticus acuto palo propter duritiem uix perforaret: ad hoc tamen ipsum granum

HOMILIAE D. MART. LVI

num nihil habet auxiliij, sed terrā penetrat omnia
impedimenta arenæ, lapidū, glebarum obstantiū
respuens. Tantam uero potentiam Deo similiter
nobiscū agendi præcisam esse putabimus, uolēti
nos secundū uerbum suum à mortuis excitare, ut
noua potētia præditi in lucem reduces ueniamus,
atq; è gremio terræ uiolenter penetremus, etiam
maximis quibusq; impedimentis obstantibus, &
montium molibus prementibus, tantum uirtutis
ac fortitudinis nobiscū efferentes, cui omnes crea-
aturæ cedere debebunt et palmam tribuere?

Ultimo Paulus sic concludit, Seminatur cor-
pus animale, resurgit corpus spirituale. Hic ser-
mo apud nos inauditus est, qui hunc articulum nō
admodū docuimus nec tractauimus, quum tamen
Christianis debeat esse admodum tritus & cogni-
tus, quippe quem tanto studio & diligentia diuus
Paulus tradit docetq;. Cum primis uero nobis
Germanis hæc uerba parum sonant, & tamen san-
ctæ scripturæ uerbis et linguæ assuescendum est.
Nam scriptura animale corpus tale uocat, quale
in terram nascitur, quod necessario alimento, &
cæteris ad quotidianum usum pertinentibus uti-
tur, quod genus sunt uictus, amictus, ignis, aer,
aqua, lignum, ferrum, et cætera quæ etiam ab Ec-
clesiastico cap. 13. enumerantur. Verbum autem
animale

Animale cor-
pus.

animale corpus, ex Hebraico translatum est uocabulo נֶפֶשׁ Nephes, anima, in scriptura admodum cōmuni et usitato, quo non tantū ea pars hominis significatur, quam nos Germani animā uocamus, sed totus homo, sicut quinq; sensibus uiuit, & alimentis naturalibus sustentatur. Et in summa animale corpus nihil est aliud, quā eiusmodi uita corporalis, quam quodq; pecus uiuit, ut recte nostra lingua dici possit pecuinū corpus. Siquidē corporali uita parum aut nihil ab animantibus seu pecoribus differimus, quibus eadem sunt corpora, eademq; naturę opera, quę nostrum corpus facit: nam & ipsa quinq; sensuum ductum sequuntur, nisi quōd rationis sint expertia.

Eiusmodi animale seu pecuinum corpus, quod se nutrimentis alit, cibum concoquit, & excrementa eicit, tum quod ad hęc corruptibile, erumnosum & infirmum est, iam seminatur, inquit Paulus, cū moritur & sepelitur, in hoc, ut nouū et spirituale corpus resurgat, quod nō hęc naturalē uitā traducet, nec uictu aut amictu aut ceteris rebegebbit, et tamē ipsū uerū corpus erit: neq; n. ideo spirituale corpus dicitur, q̄ corporaliter nō sit uicturū, nec carnē et sanguinē habiturū, alioq. n. uerū corpus dici non possit. Sed ideo spirituale corpus dicitur, quōd q̄dem sit uicturū, sed nō comestus

Anima in
scriptura

Spirituale
corpus quomodo futurum.

rū, non bibiturū, non dormiturum, non concoctū
 rum, uerum à Deo solo cibandum et sustentandū,
 in quo & uitam habiturum est. Deinde uero ita
 spiritualiter in Deo uiuens etiam prodibit, mirifi-
 cam uoluptatem ex omnium creaturarum intuitu
 capturum, de quibus ita saturabitur & beatus erit,
 ut nullius potus aut cibi unquam sit recordaturus.
 Ad hunc modum totius hominis cum corpore
 tum animæ uita spiritualis fiet, quæ ex spiritu
 orietur, per Deum semper duratura. Itaq; non
 tantum quod ad animam attinet ab illo illustrabitur,
 ipsumq; cognoscemus, sed corpus quoq; hæc
 illustratio & claritas penetrabit, ut splendore ac
 leuitate purgato & lucido aëri sit simile, oculo-
 rum acie quamlibet longinqua loca assequatur:
 nec extra Deum ullius alterius ope, qua uiuamus
 & sustentemur, nobis opus erit, uerā tamen &
 nostra ipsorum corpora habituri. Quemadmo-
 dum iam stellas in cælo ita factas uidemus, ut nulla
 prorsus necessitate opus habeant, quæ tamen cor-
 porales creature sunt, quanquam non terrestres;
 sed cælestibus corporibus create.

Stellæ corpo-
 rales creatu-
 ræ.

Ecce his argumentis sanctus Paulus cunctas
 gentiles cogitationes amouere uoluit, & formam
 seu faciem illam morientium multos offendentem
 tollere, quæ talibus cogitationibus occasionem
 sup

suppeditat, infirmam, imbecillem, caducam & e=
 uandam hominis conditionem nobis exhibenti=
 bus, ex quibus omnibus homini Christiano uideri
 possit, hominem non alia sorte atq; quoduis pecus
 mori: nec quisquam adhuc ita sapiens, et doctus in=
 uentus est, qui inter hominis & pecudis mortem
 discrimen facere potuisset. Ac uerum est, inquit
 Paulus, ego tuam artem quoq; perspicio, quam ex
 gentili tuo intellectu profers: imò nullam uacantem
 esse existimo, quæ hanc artem non uideat. Et si in=
 de prudens ac doctus haberi uis, q; hunc articulũ
 noris subsannare, ego certe Doctorem me esse pro=
 fiteor, aut breui doctoratus insignia consequutu=
 rum. Christiano autem alia ars, quàm hæc suilla, te=
 nenda est, ut credat & iudicet non secundum rei Christianus
 aspectum, & sicut quæuis sus intelligit, sed secundum iudicat secundum uerbũ.
 dum id quod uerbum Dei de eo docet, nimirũ de
 eo quod iam nec sentit nec uidet. Itaq; hinc dicen=
 dum non est, hominem hinc ita emigrare & mo=
 ri ut pereat, & hominis uitam nihil esse aut fore
 amplius quàm perpetuam corruptionem. Verum
 diuinus intellectus, & cœlestis lingua sic loquun=
 tur, quòd id quod corruptioni, ignominie, & in=
 firmitati est obnoxium seminatur, ut surgat in=
 corruptibile, in claritate, in potentia, utque ex a=
 nimali corpore spirituale constituatur.

HOMILIAE D. MART. LVTH.

Christiano
ubi uoluptas
querenda.

Ideo hæc diligenter discenda, & imis sensibus
reponenda sunt, ut fidei certi simus, nec de illa ul-
lum in dubium ueniamus. Siquidem nos illi sumus,
qui per Baptismum & Euangelium à Deo ad
Christum uocati sumus, qui promissionem habemus
eternæ uitæ, qui credimus in seruatore Chri-
stianum, quod à mortuis resurrexerit. Ad hæc, quod
nos quoque in supremo die iterum excitaturus sit,
& in uitam reducturus non minori gloria quam
ipse surrexit. Ut his omnibus animum nostrum
nuntiamus, consolemur & fortificemus, ac iam ta-
libus cogitationibus ludamus, & nosmet oblectemur,
& futuræ ac gloriose uitæ gaudijs exhibere
mur, quam suo tempore plenissime sumus conse-
quuturi. Hæc enim eò nobis proderunt, ut amore
rerum cælestium calescamus, nec tantopere huic
presenti uitæ adherescamus, quasi perpetuo hic
manere uelimus (sicut mundus facit) sed ut nostram
fiduciam & arrogantiam in altioribus & præ-
stantioribus bonis habeamus, quam in hac uitâ
sic caduca & rebus adeo transitorijs, quæ tamen
etiam aliàs nimis incerta est, & bullæ persimilia.
Quocirca multo impensius assuescamus, uoluptatem,
gaudium & consolationem in excellen-
ti, et ineffabili illo thesauro querere, qui nobis in
regno cælesti paratus est & propositus.

Est corpus animale, & est corpus spirituale, quemadmodum & scriptum est: Factus est primus homo Adam in animam uiuentem, extremus Adam in spiritum uiuificantem.

Locum ex ueteri testamento adducit ad confirmandum ea, quæ iam de animali & spiritali corpore dicta sunt. Sic enim scriptum inuenitur libro primo Mosi cap. 2. de creatione hominis: Formauit Dominus hominem de limo terre, & inspirauit in faciem eius spiraculum uitæ, & factus est homo in animam uiuentem. Hoc uerbum Paulus אָנִימָהּ sicut Hebraica lingua sonat in animam uiuentem interpretatur græca uoce ἄνθρωπινον σῶμα, animale corpus. Verum sicut dixi, nobis Germanis anima ita non sonat. Is tamen Hebraicæ linguæ honos habendus est, ut nõ nunquam illius more loquendi utamur, cum melius interpretatione nostra nequimus. Idem itaque prorsus significant quod Moses animam uiuentem uocat, & quod hoc loco Paulus animale uitam & animalis seu hominem dicit, sicut supra abunde ostensum uita idem est, in Hebraica lingua animã id significare, quod corporalem uitam nos, aut uiuum corpus, hoc

ἄνθρωπος
ἄνθρωπος.

HOMILIAE D. MART. LVI.

est, hominem aut animal quod spirat.

Ita in Mose deinceps saepe haec dictio, omnis anima, legitur, hoc est, omnis generis animantia, quibus uiuū corpus est. Item de patriarcha Iacob dicit, quod cum omnibus animabus, quae in sua domo fuere, in Aegyptum profectus sit, quod non aliter accipiendum est, quam cum tot uiuis corporibus, quot cum illo fuerūt. Ad hunc sensum legitur in Apocalypsi, ubi praedicat Babylonem futurum, ut non amplius emanetur & uendantur in ea corpora siue animae hominum, hoc est, uiui homines seu captiui. Ita Moses quoque nihil aliud dicit, nisi Deum homini quinq; sensus insudisse, fecisseque ut ederet, biberet, concoqueret, & alia quae corpori sustentando sunt necessaria faceret. Et Paulus haec omnia ex Hebræo $\tau\upsilon\ \chi\alpha\iota\omicron\nu\ \alpha\upsilon\theta\gamma\omega\mu\omicron\pi$ transtulit.

Iam ex hoc textu Paulus colligit Antithesin seu comparisonem. Cum enim Moses dicit, hominem primitus factum esse, ut naturale corpus habeat, aut naturalis uitae uitam, intelligendū dat, aliud corpus aut uitam, quod non animale uel naturale, sed spirituale sit. Haec inter se opponit, atq; ita per antithesin cōcludit. Est corpus animale, est etiam corpus spirituale. Quibus uerbis duplicem uitā distinguit, unam ad quā Adam primū creatus est.

est, & hæc animalis dicitur, alteram spiritualem, Vita duplex,
 quæ postea futura erat. Nam Adam primum in animalis &
 animale[m] uitam factus est, hæc autem cessante, & animalis &
 alia sequente, qua de integro uicturus est, non o- spiritualis.
 portebit illam denuo animale[m] esse, sed spiritua-
 lem. Eo modo Christus quoq; Ioan. 3. discernit,
 ubi inquit: Quod natum est ex carne caro est, &
 quod natum est ex spiritu spiritus est. Carnem to- Caro
 tum hominem uocat ex carne natum, sicut uiuit
 anima & corpore, ratione & sensibus, qui si ita
 ut est, manserit, ad regnum cœleste non pertinet.
 Sin autem in cœlum ipsi ueniendum est, tum è spi-
 ritu renascatur necesse est, & prorsus spiritualis
 efficiatur tum corpore tum anima, ita ut spiritua-
 lis hominis omnino alia uita sit quam hæc natu-
 ralis, eodẽ tamen corpore seu homine manente.

Ex hoc duos Adamos aut duplices homines
 ponit, primum Adamum faciens exemplum aut Adami dua,
 imaginem secūdi: Factus est, inquit, primus Adam
 in animam uiuentem, & hanc ab illo sumpsimus,
 plus enim parentes prestare non possunt, aut De-
 us per illos. Secundus autem Adam aliam uitam
 dare & habere debet. Itaq; cum primum Adam
 portetis, sicut sentitis & palpatis, per quem ani-
 male[m] uitam seu naturalẽ uiuitis, tum scitis spiritua-
 lem quoq; uos habituros, ubi primus esse desierit.

HOMILIAE D. MART. LVT.

Ita horum uerborum sensum (Animalis & spiritualis) iuxta Scripturæ morem recte discas intelligere, non ut corpus ab anima segregandum putes (sicut nos nostro more facimus, uerbum spiritus aut spiritualis audientes) sed ita, ut intelligas corpus quoq; spiritum aut spirituale fieri debere. Sicut iam incepimus Baptismum, à quo secundum animam spiritualiter uiuimus, cuius gratia Deus corpus quoq; pro spirituali probat & respicit, nisi quòd illi hæc animalis uita prorsus deserenda est, quo in totum nouum & spirituale fiat, ac tantum per spiritum uiuat. Ita Dominus noster Iesus Christus secundus Adam est, factus in spiritualem uitam, per resurrectionem, qui non amplius uiuit ita, ut corporalibus necessitatibus alendus sit, ut consueuerat in terris uersando, & tamen uerum corpus habet cum carne & sanguine, sicut discipulis suis uisendum semet exhibuit. Ac pro se uitam cœlestem & spirituale expediuit, ut eandem in nobis quoq; inciperet, atq; in illo die penitus pficiat. Sicut diuus Paulus hoc ipsum copiosius in sequentibus indicabit.

Corpus etiam spirituale fieri debet.

At non primum, quod spirituale, sed quod animale, deinde quod spirituale. Primus homo de terra terre.

terrenus: secundus homo ipse Dominus de cælo.

Ex his uerbis iterum uides, Paulum hæc duo semper coniungere, animale & spirituale corpus, nec ita uelle intelligi, sicut nonnulli heretici docuerunt ex sequenti textu (caro & sanguis regnum Dei non possidebunt) in nouissimo die solum spiritum aut animam saluatum iri, corpus autem in terra mansurum. Sicut iam tum inceperant, spirituales tantummodo resurrectionem astruentes, dicentesq; hominem simul atq; baptizatus esset resurrexisse, & resurrectionem ad corpus nihil pertinere. Non ita, inquit Paulus, mea est sententia, aperte enim & discrete loquor, spirituale corpus esse oportere, & idem illud, quod ante animale fuit. Alioqui si tantum anima esset saluanda, tum Baptismo culpa assignare possemus, quod peccatores essemus, & corpus ideo damnari, ut commissorum delictorum poenam luat: unde id quoque dicemus, non animam ipsam, sed solum corpus peccare, & tamen spiritum saluum fieri non posse, usque dum corpus præsto fuerit. Sed hæc uerba nullius sunt momenti & ponderis: neq; enim secundum animam tantum baptizamur, sed corpus unum baptizatur: præterea Euangelium nobis traditur, p

Heretici solū
spiritualē re-
surrectionē
astruentes.

HOMILIAE D. MART. LVT.

quod benedicimur nō saltem secundum animam
sed secundum totum hominem, atq; etiam ipsum
Corpus etiā corpus. Ad hæc Sacramentum corporis & san-
fit sacramen- guinis Christi non tantum sumit anima, sed ipsum
torum parti- quog; corpus. Itaq; corpus cum anima omnium sa-
ceps. cramentorum sit particeps, manebitq; ubicunq;
in nouissimo die anima est mansura.

Quocirca nos Paulinae sententiæ accedemus,
firmiter credentes, spirituale corpus fore, quod
tamen ante animale corpus fuit. Perlibenter qui-
dem (sicut idem alibi 2. ad Corinth. 5. dicit) ue-
limus, ut simul atq; baptizati sumus, & Euange-
lium audiimus, corpus ilico per omnia sanctum
& purum foret, ne diutius nobis foret molestie.
Hoc autem ante fieri non potest, quam in illo die,
quo semel in uniuersum noua uita est emer-
sura, non tantum in nobis hominibus, sed in omnibus
creaturis, Interim animale corpus nobis circum-
ferendum est, nec ita spirituales euademus in hac
uita, ut sentire queamus, sed fide solum compre-
hendimus. Siquidem Deus qui nobis id promisit,
non fallet fidem & expectationem nostram, nec
patietur nos nequicquam credere aut sperare.

Primus ho-
mo terrenus.

Primus homo inquit est de terra terrenus, se-
cundus homo est ipse Dominus de caelo. Hoc est,
iuxta primi hominis Adami naturam, nihil su-
mus

mus aliud quàm caro & sanguis, & in totum terreni. Est enim Scripturæ testimonio de puluere seu limo terræ formatus. Hoc si in Scriptura legis, & tale miraculum credere potestis, Adamum à Deo è terra formatum esse, tum hoc quoq; haud difficulter credetis, quòd ex secundo & cœlesti Adamo cœleste corpus sit formaturus. Etenim ipse partem terræ ad hominem uiuum pone, & uide quomodo limus terræ & uiua imago, quæ est Adami, inter se conueniant. Atqui nihil aliud est quàm limus ille, qui in carnem & sanguinem, in ossa, aures & oculos, aliq; humani corporis membra formatus est. Iam si Deus, ex eo quod mera terra est, hominem uiuum nouit facere cum omnibus membris & uiribus, cur idem non possit ex animali corpore spirituale & cœleste constituturè, in quo natura corporis antè parata est?

Vnde uero prima parens nostra Eua originem suam traxit, cum Deus ipsam è costa de Adamo sumpta formaret? Quid autem similitudinis habuit tam elegans imago, sicuti ante lapsum fuit, cum nudo osse aut costa? Imo si expendendum foret, quomodo omnes homines à parentibus procrearentur, quis crederet à talibus inuitijs hominem prouenire, nisi ipso opere conuinceretur? Et idem Deus cum sit omnipotens,

HOMILIAE D. MART. LVII.

non posset idem corpus è sepulchro elucere, atque elegantius & perfectius facere quàm antè fuit, cum ad hunc formandum uerbo, spiritu & opere suo usus sit. Quare ad hominem iam recte dicere possum, sicut Deus ipse ad Adamum dixit, Terra es, & in terram conuerteris: & omnes homines de terra sumpti sunt, & iterum Terra secun- terra obruendi sunt. Terra tamen non manedo elegantior bunt, sed quum ante elegantem hominem ex ea rem hominè formauit unà cum corpore & anima, etiam sedatur a est. cundo longe elegantiore ex ea & præstantiore excitabit. Hoc enim consilio iam nunc corpus in terra sinit computrescere, ut quod terrenum & mortalitati obnoxium est, prætereat, ueluti quod natura imbecillum & scædum corruptioni subiacet, quo nouus & cœlestis homo emergat, qui non amplius terrenus, sed per omnia cœlestis sit.

His argumentis Paulus iterum uerbo & operibus Dei resurrectionem docet cõtra derisores, qui dicebãt, quomodo è mortuo & corrupto atq; consumpto cadauere aliquid fieret? Plura tibi, inquit, dicere possum, quàm tu mihi. Quid fuit Adam sub initium? nonne limus seu puluis terræ? multo quidè longior ab homine, quàm nos in sepulchro iacentes futuri sumus. Quantũ discrimi- nis

nis est inter costā aut os et mulierē uiuam? Quam
 procul abest gutta sanguinis ab homine uiuo, qui
 potens rex in terris, aut eximius Apostolus seu
 propheta siue martyr in cœlo futurus est, qui ta-
 men in scriptura aliter non uocatur, atq; Abraha-
 mi & Dauidis semen, sicut & ipse Christus, nisi
 quod ex uirili semine nō est conceptus. Hic quoq;
 cuncta eleuare nossent & probe subsannare, si
 qua excellens ars esset, sicut quidam crassi & stu-
 pidi philosophi sine omni iudicio fecerunt: Heus
 bone amice, sine prædicare sacrificulos, quicquid
 uelint, tu modo caue credas ullam guttam sangui-
 nis in cœlum uenturam: ipse enim uide queso &
 considera tuam originem &c. Attamen fateri co-
 gor, hoc multo esse disunctius, quod credere non
 debeo, sed Dei opus corā intueor & sentio, quod
 in homine operatur, quem ad hanc uitam creat.
 Alioqui Soli diu lucendum foret, & omnes syluæ
 cōportandæ, neq; non omnibus creaturis antè æ-
 stiu & seruore pereundum, quàm ex limo terræ
 homo formaretur. Idcirco neq; hic articulus ita
 grauis reputandus esset, cum multo minus & leui-
 us sit, ex eo quod ante terrenum corpus fuit, cœ-
 leste facere.

Qualis terrenus ille, tales & hi
 qui terreni sunt, Et qualis ille cœle-

stis, tales et hi qui cœlestes sunt. Et
quēadmodum gestauimus imagi-
nem terreni, gestabimus & imagi-
nem cœlestis.

Ecce quanta uerborum ubertate & copia
postolus hunc articulū declarat, quo falsis doctori-
bus os obstruat, qui iam tum hunc articulum in-
pugnabant. Comparat autem inter se hos duos
homines, sicut et supra fecit, Adamum & Christū:
illum enim primum hominem terrenum uocat,
hunc autem primum hominem cœlestem: atque
utrumq; nobis proponit, quod omnes nos oporteat
cœlesti homini Christo similes fieri, quem
admodum nunc primo homini terreno similes
sumus. *Qualis terrenus ille,*
talēs & hi qui terreni sunt. Et qualis ille cœlestis,
talēs & hi qui cœlestes sunt, nō sunt intelligenda
de peccato primi hominis Adam, quæ ad nos hæ-
reditate peruenerunt (sicut quidam sed falso in-
terpretati sunt) neque de iustitia, quam Christus
habet, & nos per illum consequuti sumus, sed
in eo nos intellectu manemus, de quo Paulus lo-
qui incepit. Neq; enim de eo hīc quicq; agit, quo-
modo peccatores aut iusti coram Deo simus, sed
tantum de naturali & spiritali uita corporis.
Quare

*Qualis terre-
nus &c.*

Quare horum uerborum sensus breuiter hic est. Sicut Adam naturali uita quinque sensibus, & cunctis naturalibus operibus corporis uixit, ita omnes ipsius liberi ab initio usque ad finem mundi uiuunt. Hæc enim terreni hominis imago dicitur, hoc est, quod omnes in ea forma, conuersatione, actu & operibus uiuimus, in quibus primi parentes nostri Adam & Heua uixerunt: neque enim aliter uixerant atque nos, edendo, bibendo, cibum digerendo, expuendo, algendo, sudando, & semet conuestiando, & similibus, ita ut nullum discrimen inter nos & ipsos externis operibus fuerit. Porro facta resurrectione hanc imaginem deponemus, & aliam assumemus, nimirum imaginem celestis Christi, eandem formam & uitam gestaturi, quam ipse iam post resurrectionem suam habet, ut necesse non sit ut pro sustentanda uita rebus naturalibus ultra fruamur, sed sine omnium creaturarum presidio uiuemus, & corpus ipsum solis claritatem, & aeris leuitatem superabit: & in summa ita sanum, beatum & celestibus gaudijs in Deo ita plenum fiet, ut nullam unquam famem aut sitim sensurum sit, nunquam fatigabitur, nunquam diminuetur.

Terreni hominis imago.

Et hæc longe alia & præstantior imago erit & omnibus modis preciosior, quam hæc præsens Imago futura
est, quam nunc portamus. Neque enim in illa ullam Qualis.

HOMILIAE D. MART. LVT.

erit tedium aut fastidium aut molestia, sicut in hac pigra, ignaua & tediota imagine, in qua hoc onerosum & ignauum & molestum corpus nobis gestandum & ferendum est, & multo labore sustentandum, sed tanta celeritate & leuitate atq; corporis agilitate feremur, instar fulminis totum caelum in ictu oculi peruagantis, & supra nubes inter angelos sanctos uolabimus. Tales cogitationes diuus Paulus nobis libenter bene inculcaret, ut iam fide assuesceremus animum nostrum in illam uitam attollere, ac sepius in memoriam reuocare, quid nobis sperandum, aut optandum, atq; precandum sit propositum, quoties hunc articulum pronunciamus, Credo resurrectionem non tantum spiritus (sicut haeretici dicunt) sed huius ipsius carnis & corporis, in quo iam uiuimus, quod in caeleste & spirituale corpus commutandum est. Nam quod diuus Paulus toto hoc capite multis uerbis loquitur, nihil aliud est, atque huius articuli declaratio, nec docet aliud, ac duo haec uerba, Resurrectionem carnis habere & dare.

Hoc autem dico fratres, quod caro & sanguis regni Dei hereditatem consequi non possunt: neque corruptio incorruptibilitatis heredi-

hæreditatem accipiet.

Sanctus Paulus, doctrinam suam iam fermè cõ
 elusit, ac satis superq; de hoc articulo loquutus Carnales co-
 est. Attamen unum adhuc addit uice auctarij, uo- gitationes de
 lens aliquid mysterij illis referare, quid supremo resurrectio
 die, quo resurgemus, futurum erit. Huic autem ne abijciãt.
 breuem admonitionem præmittit, in hunc modũ:
 Audiuiſtis quidem fratres Corinthij, quomodo
 pseudoapostoli hunc articulum deriserint, dum
 deridicule querũt, quomodo resurrecturi simus,
 aut quæ corpora habituri. Ideo fraterne & fi-
 deliter uos hortor & moneo, cauete à carne &
 sanguine, & omnibus quæ humana sapientia &
 cogitationes dictant: nec cogitate his hunc ar-
 ticulum uos posse aut retinere aut assequi: neque
 enim aliter cognoscitur quàm cœlitus per fidem,
 quam spiritus sanctus præstare debet. Et in
 summa, ita uitam uestram institute, ne per-
 inde ut caro & sanguis uiuatis & cogitetis,
 qui nihil omnino credit, & sic uiuit, tanquàm
 perpetuo hic nobis manendum sit: sed in hoc in-
 cumbite, quomodo resurrectionem consequa-
 mini. Eiusmodi enim carnales & mundanæ co-
 gitationes in cœlum non pertinent, sed finem
 suum habituræ sunt.

Nam sicut supra & alibi non raro dixi, caro Caro.

HOMILIAE D. MART. LVT.

Et sanguis in scriptura hominem significat cum tota natura sua, sicut ab Adamo propagatus est, et ratione sua adolescit, si per Christum et fide non renouatus est. Atque talis homo ita uiuens et manens in ueteri Adamo, nihil de Deo nouit aut intelligit, sed de Deo somniat, eundemque secundum cogitationes suas sibi depingit, ut tota uia ab eo aberret. Quemadmodum monachi Deum sibi non aliter depingunt, atque supra sedentem et ipsorum cucullas et ordinum diuersitates intuentem. Ideo neque huius articuli capax esse potest, et quo magis ualet rationis acumine, tanto minoris haec diuina aestimat. Quocirca summa uigilantia tales fugite, neque enim sunt aliud, quam caro et sanguis, etiam ubi omnium sunt sapientissimi, quae regni caelestis hereditatem non consequentur, quibus in totum intereundum est, usque dum nouus homo ex illis factus resurgat.

Error quorundam.

Et hic est breuiter uerus et genuinus horum uerborum intellectus: nec ualet quod quidam dicunt (dicente Paulo, Caro et sanguis regni Dei hereditatem assequi non possunt) non corpus, sed animam seu spiritum oportere resurgere: in qua opinione nonnulli fuisse haeretici contra Pauli doctrinam id asserentes. Neque enim dicit, corpus non resurget, sed caro et sanguis regni Dei hereditatem

hereditatem non assequentur. Vide uero ut cecitate & amentia laborarint illi, qui uerba Pauli sic sunt interpretati. Textus disertis uerbis dicit, caro & sanguis regni Dei hereditatem consequi non possunt. Hoc illi cecutiētes neglecto, tantum hæc uerba caro & sanguis aspiciunt, quibus addunt suas cogitationes, ac statim concludunt, carnem & sanguinem non resurrecturos, id quod diuo Paulo nunquam in mentem uenit, cum paulo superius aperte & significanter dixerit, uerum et spirituale corpus resurrecturum. Sed ita dicit, quod caro & sanguis regnum Dei non hereditabit, id quod etiam Christus ipse Ioan. 3. confirmat.

Iam uero longe aliud est, corporaliter seu carne & sanguine resurgere, & aliud, regni Dei hereditatem consequi. Siquidem Iudas, Caiaphas, Pilatus, Herodes & omnes damnati etiam corporaliter resurgent, sed regni cœlestis hereditatem non assequentur. Quid autem posset dici clarius, quam quod dicit, quod caro & sanguis, iam peccatis obnoxij, in cœlum ascendere nequeant. Sicut Christus quoq; loquitur, Nisi quis natus fuerit è supernis, non potest uidere regnum Dei: uã quod natum est ex carne, inquit, caro est. Porro autē caro & sanguis in Christo baptisati, caro & sanguis ultra non dicitur (Sunt enim de nouo spi-

Corporaliter resurgere, & regnū Dei consequi

Caro & sanguis non ultra baptisati

HOMILIAE D. MART. LVI.

ritu renati) quanquam caro & sanguis fuerit. Naturaliter caro & sanguis est, spiritualiter minime, cum per Christum in baptismo purificatus sit, & ad regni Dei communionem assumptus. In deo simpliciter caro & sanguis dicendus non est, nisi externe secundum corpus. Siquidem caro & sanguis proprie uetus homo dicitur cum sua ratione & sensibus, sicut de carne & sanguine propagatur, nec plus quicquam nouit aut intelligit, a fide, uerbo Dei & Christo alienus & abhorrens. Sicut Christus ad Petrum inquit Mat. 16. Caro & sanguis non reuelauit tibi: ideo ad regnum Dei non pertinet. Sed ex hoc non sequitur, neque inferri potest, carnem et sanguinem ideo in nouissimo die non resurgere debere, sed contrarium potius asseri potest. Siquidem ob hoc ipsum, quod caro & sanguis regnum Dei uidere nequeant, ipsi interendum est et moriendum atque contabescendum, inque noua uita resurgendum, quo regnum caeleste quaeratur atque assequi. Ideo Paulus Corinthios ut Christianos, quos novos homines esse oportet, admonet, ne in illo die ut caro & sanguis inueniantur.

Haec autem ideo dico, ut tanquam in speculo uideamus quomodo phanatici spiritus (quod passim scripturae doctores & interpretes irrefragabiles esse uolunt) in errores labantur & cecutiant.

Et ubi uerbum aliquod perspexerint, ibi os et o-
 culos ita diducunt, ut nihil amplius nec audiant
 nec uideant. Quemadmodum hodie Anabaptista-
 rum secte in Baptismo præter nudam aquam ni-
 hil uident, unde amentia excacati distitant, A-
 qua est aqua. Quid uero utilitatis aqua præstaret
 animæ? Aquam uidere possunt, ut partem baptis-
 mi, quam quælibet etiam uacca uidere potest, exi-
 stimantes eximiam et præcellentem esse sapienti-
 am, quod dicant, aqua est aqua. Alteram autem et
 præcipuam partem, nempe uerbum Dei, Qui cre-
 diderit et baptizatus fuerit, saluus erit, apertis
 oculis uidere non possunt. Usq; adeo os et ocu-
 los aqua repleuerunt, ut nequeant utrumq; , uer-
 bum et aquam pariter cernere. Iure uero illis ac-
 cidit, quod in dedecus et ignominiam prop-
 terea labuntur, quodque suo ipsorum gladio
 iugulantur.

Anabaptiste

Ecce mysterium uobis dico. Nō
 omnes quidem dormiemus, omnes
 tamen immutabimur, in puncto tē-
 poris in momento oculi, per extre-
 mam tubam. Canet enim tuba, &
 mortui resurgent incorruptibiles,
 & nos immutabimur. Oportet

enim corruptibile hoc induere in-
corruptibilitatem, & mortale hoc
inducere immortalitatem.

Hec ultima est particula, qua mysterium dicit
Corinthijs. Est enim probus & fidelis Apostolus,
qui libenter uelit, ut hunc articulum probe ample-
cterentur & retinerent, nec alia inani garrulita-
te mouerentur. Ideo arcani quiddam in aurem il-
lis insusurrat, quod nusquam alibi scriptum inuen-
nitur, quomodo nouissimus dies ueniet. Postea e-
nim quam dixit, neminem hoc animali corpore
in caelum uenturum, sed ex hoc animali corpore
nouum & spirituale fieri oportere, aliquis sollici-
tari posset & querere, quid cum illis futurum es-
set, qui ueniente summo die uiui reperientur? num
illi sic mansuri sint, an etiam resurrecturi, quum
non sepeliantur, nec sepulti computrescant, sicut
ij qui antea mortui sunt.

Huic questioni Paulus hoc mysterio respōdet,
Non omnes quidem dormiemus, sed omnes im-
mutabimur. Quae uerba perinde sonare uidetur,
tanquam non omnibus moriendum sit, qua in opi-
nionem et sententia plerosq; fuisse non dubito. Pau-
li autem mens & sententia haec est, supremum di-
em ita repente uenturum, sicut laqueum, priusq;
quisquam

Mysterium
in futura re-
surrectione.

quisquam sibi ipsius aduentum pollicetur, & in momento oculi cuncta mutaturum. Sed hac sententia non inficiatur, omnes nos morituros esse, sed ita dicit, nos omnes non dormituros. Hoc est, quos ultima hora illa uiuos deprehenderit, illi non ita agent animam, ut ij qui in lecto moriuntur, neque sepelientur. Eos enim scriptura dormire dicit, qui sepeliuntur. Hi autem ex hac uita in aliam transferentur, nec sepelientur ut ceteri, sed immutabuntur.

Siquidem græcum uerbū ἀλλάξομεθα, quo hoc loco Paulus utitur, peculiariter ita mutari dicitur, ut rem de loco in alium transponimus, *Immutari quid.* exempli gratia, cum aliquid ex aqua in continentem transferimus, aut è terra in aërem. Ita quoque in illo die in momento oculi alio in loco & alia forma inueniemur, qui illa ipsa hora antè aut dormi, aut in campo fuimus: ac subito aut à mensa aut è lecto, aut à labore, sicut ibimus, stabimus, sedebimus aut iacebimus hinc auferemur. Itaque in momento oculi mortui iuxta ac uiui, & in totum immutati erimus, & supra in nubibus uolaturi. Eiusmodi mutationem hic Paulus innuit, quamquam hac quoque alteram mutationem qualitatis comprehendit, de qua supra egit, qua corpus illustrabitur. Sed hæc non fient, donec in isto hospitio fue-

HOMILIAE D. MART. LVT.

rit, & in hoc uestitu obambulat, sed omnia in illo momento exuenda & conflagranda sunt, & in eo ipso puncto abripiemur.

Locus. i. Thes
sa. 4. explica-
tur.

Hanc immutationem Paulus in priori epistola ad Thessalonicenses scriptam cap. 4. latius declarat, ubi inquit, Nos qui uiuemus & reliqui erimus in aduentum Domini, nequaquam praecuenimus eos qui dormiunt. Quoniam ipse Dominus cum hortatu & uoce archangeli, ac tuba Dei descendet de caelo, & mortui in Christo resurgent primum: deinde nos qui uiuemus, qui reliqui erimus, simul cum illis rapiemur in nubibus in occursum Domini in aëra, & sic semper cum Domino erimus. Quibus uerbis indicat, omnia pariter fieri oportere, ut & mortui è sepulchris exciètur, & nos cum illis pariter, ubicunq; locorum fuerimus, rapiamur ex hac mortali uita in immortalè simul clarificandi. Et hoc hìc dicit, Nō omnes dormiemus: neq; enim tantum temporis nobis concedetur, ut semper alius alium sepeliat, usq; dum omnes mortui fuerimus, sed omnes in unum congregabimur, & simul hinc rapiemur: neq; tamen ista immutatio sine morte peragetur, uerum Deus suā omnipotentem maiestatem & potētiam ostendet, qua omnia in momento oculi absumentur, quicquid uspiam est in terra, quae & ipsa cum caelo innouabitur,

innouabitur, & nos perpetuo cū Christo erimus. Reliqui uero qui non crediderunt, in perpetuis tormentis & cruciatibus damnati uolutabuntur. Et hoc per extremam tubam (inquit) faciet. Quoniam ipse Dominus cum hortatu & uoce archangeli ac tuba Dei descendet de cælo, cuius uox cælum & terram penetrabit, ad quam cuncta concident, & omnes mortui excitabuntur.

Et hoc est mysterium illud, quod tantum Christianis suis communicat. nam sapientes huius mundi nec norunt nec debent id intelligere. Christianis uero solis noscendū et intelligendum est. neque enim ita in supremo die aget, ut iam intelligas. cum alioqui nullum fidei nostræ articulum esse constet, qui rationi sit comprehensibilis. Nostram ipsorum naturam tum corporis & animæ causas & rationes, quæ uidemus et sentimus, peruestigare ac percipere nequimus, unde uidemus, audimus, loquimur, cogitamus, crescimus. Quid autē de rebus ita sublimibus intelligeremus, quas nec uidemus, nec sentimus, sed tantum fide apprehendimus?

Nam corruptibile hoc (inquit) oportet induere incorruptibilitatem, & mortale oportet induere immortalitatem. Hæc semper addere solet, ut ad pulchrum textū ueniat, quo conclusurus est.

Articuli fidei
dei cur ratio
ni incompre
hensibiles.

HOMILIAE D. MART. LVI.

Non solum, inquit, hinc rapiemur, omnia in terris relicturi, & perire incendio permissuri, sed omnia quoque quæ morti obnoxia nobis innata sunt exuemus, quæ uniuersa in momento oculi abolebuntur, & nos æterna claritate et gloria renouabimur. Mutabimur autem non tantum loci translatione, sed etiam corpore, ut posthac immutabile & incorruptibile maneat.

Cum autem corruptibile hoc induerit incorruptibilitatem, & mortale hoc induerit immortalitatem, tunc fiet sermo qui scriptus est: Absorpta est mors in uictoriam. Vbi tuus mors aculeus? ubi tua inferne uictoria?

Ex abundantia cordis, ut prouerbio dicunt, os loquitur. Ideo Paulus tam copiose super hoc articulo nouit uerba facere, Est enim eius plenus & ita certus, ut præ hoc omnia cætera nihili faciat. Alioqui enim talia uerba ipsi non succurrerent, nisi talibus cogitationibus in corde esset refertus. Eam ob causam in alienis auribus, quæ talibus cogitationibus non sunt occupatæ, exotice & peregrine sonant, nec satis significanter. Porro quem ista quoque habent sollicitum, quiq; de alia uita consequenda

sequenda cogitat, ille hæc uerba haud difficulter apprehendet & intelliget: nam ita loquitur, quasi coram astat, et de rebus presentibus uerba faciat. Quin etiam eò nobiscum ueniendum est, quoniã Christus resurrexit, & nobis ipsius resurrectio hoc præstat, ut & nos contra peccatum, mortem & infernum dicamus. Vbi tuus mors aculeus? Et iam tantum uidemus contrarium, cum prorsus res corruptibiles circumferamus, ærumnose & miserande uitæ, tum etiam multiplicibus necessitatibus atq; periculis subiecti.

At enim fides Christum amplexa longe alias cogitationes sumit, & nouam uitam uidet, ac talẽ imaginem sibi proponit, quæ hanc corruptibilem & ærumnis plenam formã prorsus abolet, ita ut nil nisi pura & cœlestis uita præsto sit. Cum enim huius articuli certa sit, noritq; indubitanter Christi resurrectionem nostram esse, tum illud indubitate sequitur, illam resurrectionem in nobis perinde efficacem esse debere, ut in ipso fuit (nisi q; ipse alia persona est, nimirum uerus Deus) ac tantum efficiat, ut nostri corporis corruptio & mortalitas exuatur & adimatur, & idem immortalitate induatur, taleq; corpus reddatur, quod nulli sceditati, nullis morbis, nulli infortunio, nulli calamitati, nec morti amplius sit obnoxium, sed quod

Fides uidet
nouam uitã.

HOMILIAE D. MART. LVT.

**Victoria per Christū par-
ta.** fit & sanitate, & robore, & pulchritudine præditum, breuiter, in quo ne minimus quidem ne-
uus possit conspici. Et hæc uirtus esse debet siue
efficacia, aut quemadmodum Paulus hîc loquitur, uictoria per Christum par-
ta, qui peccatum & mortem nostram, cum omnibus defectibus, pe-
riculis, & passionibus corporis purissime tollet
& eluet.

**Vita hæc ue-
stis est.** Vide uero quomodo Paulus de uita hac huma-
na loquatur, quam non ita intuetur, quasi homo
ipse sit, sed ut uestem, quæ homini iam portanda
est, sed postea exuēda, & alia induenda. Mortem
& sepulchrum laceram & detritam tunicam ex-
uisse uocat & abiēcisse, resurrectionem uero no-
uam & elegantem tunicam induisse, quæ immor-
talitas & incorruptibilitas dicitur, per Christi ui-
ctoriam facta & cōtexta. Ideo enim Christi uicto-
ria facta est, qui in se omnia uicit, ut te hac ornet
& uestiat, utq; te à morte & peccatis purget, ne

**Morte exui-
tur lacera ue-
stis.** quid corruptibilitatis in corpore tuo hereat. &
ut ea omnia aboleantur & defricentur, quæ cum
que illi ingessit Diabolus, aut quæ ab eodem uene-
runt, cuiusmodi sunt omnis generis defectus &
pericula, infortunia, errores, ignorantia, tantum
uera natura & corpore manentibus, quomodo
à Deo creatum est. Neque enim Deus ita ho-
minem

minem ab initio condidit, ut peccet & moriatur, sed ut uiuat. Diabolus autem liuore & odio inductus naturam contaminauit, ut postea quam peccauit, illi tot tantaque mala ferenda sint. Ceterum peccato per Christum sublato, etiam nos ab illo liberabimur, nequid amplius puri facti mali aut molesti in terra sentiamus. Sed non alia ratione, quam quod per mortem hanc laceram & detritam lacernam nobis exuere & detrudere sinamus, usq; dum prorsus abolita & in puluerem redacta fuerit.

His ita peractis, inquit, tum cōpletum erit, & dicitur, Factum est, quod iam dicitur, scriptū est. Fiet semel & re ipsa expedietur, quod iam identidem docetur & dicitur. Quid autem illud est? Id scilicet quod scriptum est, Absorpta est mors in uictoriam. Vnde autem diuus Paulus hoc testimonium citārit, dicens scriptum esse, ego equidē certum non habeo. Apparet quidem ex Osea adductum esse ubi ca. 13. sic dicit: De manu mortis liberabo eos, de morte redimam eos. Ero mors tua o mors, ero morsus tuus inferne: uel ut melius in Hebræo legitur: E potestate inferni redimam eos, à morte redimā eos. Mors pestis tibi ero, inferne plaga seu pestis tibi ero. Hoc est, ego te ipsum occidā et tollā. Nā plaga et pestis in sacra scriptura pestis.

Homo qualis
 ab initio cre
 atus.

Plaga &
 pestis.

Mortiferum & letale malum dicitur, quo aliquis cito absimitur & perimitur, sicut qui à uenenatis anguibus aut serpentibus ictus fuerit, aut quæ acuta & feruens febris inuasit, aut pestis infecit: sicut morsus serpentum serè nunquam sine febre esse solet. Hanc opinionem Paulus respexisse uidetur, & breuibus uerbis perstrinxisse.

Locus Osee
23. & Gen. 3.

Ego tamen in ea sum sententia, ut putem ipsum latius respexisse, & uerbis Osee omnia similia scripturæ dicta comprehendere uoluisset, cum primis præcipuum illud quod Gene. tertio legitur, ex quo multa alia formata sunt, ubi Deus ad serpentem dicit. Inimicitias ponam inter te & mulierem, semen tuum & semen illius: ipsum conteret caput tuum, & tu punges calcaneum eius. Vbi in Hebræo pro conterere & pungerè unicum uerbum נָחַץ ponitur, quod proprie ita pungerè dicitur, ut serpentes uenenum immittentes facere consueuerunt. Vult autem icturus sit, sed cuius caput Christus uicissim puncturus est, ipsiq; letale uulnus inflicurus, sicut Oseas ex hoc textu interpretatur. Ex hoc textu hæc Pauli doctrina nata est, Mors absorpta est per uictoriã. Hoc enim Christus Dominus noster exequutus est, qui uenenum & ictus Diaboli sua potentia

potentia prorsus exhaustit, & serpentis caput cō-
 triuit, hoc est, qui Diabolo omnem suam uim &
 potestatem eripuit. Ita omnia eiusmodi dicta pas-
 sim in Prophetis sparsa huc referre potes, ut quæ
 inde emanârint omnia, & rursus huc influant.
 Siquidem hoc Paulus pro spiritus sui ubertate fa-
 cit & copia, ut multa dicta & sententias in unū
 conflare soleat, ac deinceps talem inde textū pro-
 cedere, quem tota Scriptura confirmat, & ipsius
 est sententia.

Iam ergo hoc uult dicere, Posteaquam Chri-
 stus sua resurrectione ea exequutus est, quorum
 gratia illa fieri debuit, tum omnia facta esse dicitur,
 quæcunq; de uictoria scripta sunt, qua cum
 mors tum infernus absumentur, nec quicquam re-
 manebit, sed dicetur: ubi tuus mors aculeus? ubi
 tua inferne uictoria? Hæc omnia demum non am-
 plius prædicabuntur, nec audientur, nec creden-
 tur, sed ipsi sentientes experiemur: neq; dicetur
 amplius, fiat, sed factum est. Interea loci his uerbis
 credendum est, & sciendum nobis, ea quæ ipse
 dixerit, certissime futura esse.

Iam uero ipsa uerba cōsidera, quàm potenter
 ipsa scriptura suffragante de morte loquatur, qua-
 si iam absorpta sit, quæ tamen omnes homines ab-
 sorbet & deuorat. Quid? quòd ipse se pollice-

Christus ue-
 nenum & i-
 ctus Diaboli
 exhaustit.

HOMILIAE D. MART. LV T.

Christus mor- tur morti uenenum fore, & inferno pestem, o-
 ti uenenum. mne uenenum, quo peremit & infecit homines,
 absumpturum, Quod quidem uenenum aliud non
 est, quam illa maledictio, quæ inuasit omnes ho-
 mines per Diabolum incussa, qua etiam mori co-
 Adami pocu- gimur. Et hoc est poculum quod Adamo propi-
 lum. nauit, cuius omnes participes facti sumus, simul
 atq; in lucem nati prodiuimus, idemq; omnia to-
 tius corporis membra penetravit: nec obscura
 sui signa etiam externe ostendit omniuigis ma-
 lis & afflictionibus. Sed enim contra Sacrae lite-
 ræ salutare remedium & antidotum nobis demō-
 strant à Deo concessum in hoc uerbo, quo nobis
 certissime promittit, se mortem uicissim occisu-
 rum, & Diabolo quoq; haustum propinaturum,
 quo hausto in perpetuum moriatur, suumq; uene-
 num, suas execrationes, peccata, infernū, & mor-
 tem deuoret, nobis ab his omnibus liberatis, tan-
 tum per hoc, quod in Semen serpentis caput con-
 terens credimus, & illi adhæremus.

Hoc IPSE (inquit) faciam, Ego tua mors
 & pestis ero. Se ipse tam turpibus & probrosis
 nominibus nominat, mortis nimirum & pestilen-
 tia, quæ tamen nomina consolationis plena sunt.
 Nam uide quos tandem his nominibus perstrin-
 git: Non est inimicus naturæ, sed opem se illi la-
 turus

Christus phar-
 mac i coeleste.

aurum ostendit, & inimicos ipsius mortem ac Diabolum perempturum. Dolet itaque uicens nostram, uidens Diaboli ac mortis ueneno ita nos esse absorptos & mersos, ut inde emergere nequeamus. Hunc ut suum ipsius inimicum adoriri cogitat, & nos ulcisci, quippe qui ipsius opus infecit & perdidit. Ideo hoc diuinum est pharmacum & antidotum, non ex medicorum officinis profectum, sed caelitus demissum & concessum per resurrectionem Christi, contra hoc uenenum, quod nobis erit innoxium, & tantum illi exitio, qui id nobis miscuit & parauit.

Itaque incipientibus nobis credere in Christum, ipsa potio parata & exhausta est, qua uenenum illud excluditur, quo cor & conscientiam meam, atque ipsum etiam corpus intoxicauit. Hoc ex maledictione nos eripuit, ac uenenum ipsum, quod in nobis est, Diabolo insudimus epotandum, quo ipsi mors quoque nostra exhaurienda est. Ita in Baptismo et caena Christi salutiferam potionem bibimus, quae uenenum nostrum excludit et tollit, nec me, sed illum qui me occidere uoluit, perimit. Ideo figuratis uerbis loquitur, quibus Deus seipsum uenenum uocat, non contra nos miseros homines, qui ante morti et pestilentiae subiecti sunt, sed contra mortis et inferni uenenum, ut in se nos cõsolemur, & eiusmodi uenenum

Deus cur uenenum se uocet.

HOMILIAE D. MART. LVT.

Et plagas sentimus. Atque ut sciamus ita nos Deo curae esse, ut prorsus cogitet illud per Christum ex anima et corpore nostro eximere, et mortem ac Diabolum crudelissime uindicare.

Deus cur
mortem non
repente au-
ferat.

Iam uero pestis ac uenenum eiusmodi mors est, quae non euestigio et in ipso momento interficit, sed sensim totum corpus pertransit ac penetrat, donec ad ipsa praecordia uentum fuerit. Ita facit etiam Deus, qui uictoriam de subacta morte et prostrato Diabolo repente auferre non statuit, sed sinit aliquandiu hanc praedicando proclamare propter electos, quibus adhuc nascendum est. Interim potionem parat ac miscet, ut sit purgatio seu pharmacum, quo recreemur et corroboremur, Diabolo autem letale uenenum. Sicut medicus egroti potionem hauriendam ministrat, quae egrotanti sit saluti, ipsi autem morbo seu feбри exitio. Unde non inepte suum pharmacum uenenum seu pestem uocare potest, sicut et hoc loco uocatur, uenenum ueneno pellitur, et pestis pestem perimit.

Non aliter in Christianismo agitur, ubi Verbum, Baptismus, et Sacramentum eucharistiae distribuitur, nec aliud praedicatur, quam quod Iesus Christus mortuus est et resurrexit. Haec unica est medicina contra peccatum et mortem, qua
quotia

quotidie nobis utendum est, ut uenenum e corde expurgemus, & ut e morte & inferno liberati ad uitam æternam ueniamus. Hoc ille nobis promisit, atq; prædicandum & credendum nobis mādauit, Interea loci per hæc semper in nobis operatur, ut instar fermenti (sicut Christus Math. 13. inquit) peruadat, ut cor in fide crescat, & hanc uitam cum omnibus suis afflictionibus contemne re & uincere discat.

Et hæc uictoria dicitur, qua mors est absorbenda, ita ut hanc non metuamus amplius, tanquam in ea simus mansuri. Iam enim cor Euangelio ita perfusum, ut non possit non morti uenenum esse præsentissimum, & hoc mortem indies magis atq; magis debilitat, ipsiq; suas uires admit, donec prorsus intereat & nihil sit. Quamquam enim in nobis nondum omnino absorpta est, tamen uictoria per Christum iam parta est, & nostra facta per communicationem Euangelij, Baptismi, & per fidem, Quibus omnibus in nouissimo die illam extincturi sumus, ubi ueteri, terrena & corruptibili tunica exuta, nouā ac celestem induerimus. Ita ut perpetuo in uita maneamus, & uita in nobis tā uisibiliter et sensibiliter, sicut iam contrariū uidemus & experimur, mortē in nobis esse, et nos in eam penitus immersos, et

HOMILIAE D. MART. LVT

apparet uictoria tota sua esse, siquidem ipsa ut mū
di regina & domina, καὶ ὡς πανδραμὰ τῶν
uiolentiſſimus nos oēs per uicem absorbet & de-
uorat uſq; in nouiſſimum diem. Nihilofecus tamē
Sacra ſcriptura inſtructi ſcimus, uictoriam per
Chriſtū ipſi eſſe ademptam, & eū ipſum, qui no-
bis hanc peperit, mortem absorbuiffe. Vnde &
nos ipſius opera et beneficio iam ſpiritualiter uin-
cimus, ipſius uictoriae facti participes, qua freti
etiam poſt hac mortem ſepelitemus, & ita abolebi-
mus, ut de ea ne ueſtigium quidem cernatur, ac tan-
tum uitae & ſaluti locus relinquetur.

Christianorū
inſultatio ad-
uerſus mortē

Ac tum uerū tempus ueniet, quo nobis letiſſi-
mis animis & gratulationibus iactare & gloria-
ri licebit, Vbi tuus eſt mors aculeus? ubi tua infer-
ne uictoria? Quin etiam procatius illi inſultare li-
cebit, ἀγε ὦ θάνατε ἀνδροφονώτατε, καὶ
σὺ ἄδῃ ἀπληρώτατε, καὶ σὺ διάβολε καλ-
κίση, ſi lubet, mordete me, iugulate, ladicte me. V-
bi nunc eſtis uos uoratores hominū? Ad hunc mo-
dum tum mortē, infernū, atq; Diabolum ludibrio
habebimus. Et ſicut nunc omnibus nobis ſalſe &
mordaciter inſultant, age ſi potes riſtus meos eſ-
ſe fugias, ita tum demū fortuna uerſa & mutata nos
uiciſſim illis illudemus & inſultabimus, perpetuo
magna cum fidentia idq; arrogantiffime dicturi,
Sine

Sine uideamus, quid iam iugulare queas? Iam qui dem uis tua cōpressa & coercita est, & tibi ipsi summo cum dedecore & ignominia hic iacendū est. Atq; huius uictoriæ triumphus iam in Christo cœptus est, qui sine intermissione morti hanc cantilenam occidit, Et tu mors me quoq; semel cruci affixum neci dedisti, & sepelisti, pedibusq; pro animi tui libidine me calcasti, existimans te iam uicisse, & me deuorasse. Sed ubi iam manes? age si quid potes, inuade me amplius. Iam enim in corpore Christi absorpta est uel cum puluisculo, ut & nos, qui in ipsum credidimus, idem habemus, ubi hora uenerit uidendi & sentiendi, quomodo mors cum inferno penitus est absorpta. Iam autem illud in fide expectamus, & scimus omne id certò futurum, quodq; iam Christi auxilio freti, morti & inferno oppedere, & medium (quod aiunt) unguem ostendere audeamus.

Aculeus autem mortis peccatū; potentia uero peccati, lex. Sed Deo gratia, qui dedit nobis uictoriam, per Dominum nostrū Iesum Christum.

Hæc uerba pro cōclusionē tanquam obiter adiecit, ad declarandum aculeum seu stimulum, &

HOMILIAE D. MART. LVT.

de qua hactenus uictoria loquutus sit, per quam mors absorbetur. Concludit autem hoc capitulum non aliter atque incepit, breui quadam doctrina de resurrectione Christi. Depingit autem mortem armatam stimulo seu cuspide qua homines confodit. Hanc cuspidem seu stimulum peccatum uocat, cuius potentiam legem esse confirmat. Et haec uerba nobis etiam obscura sunt, et illis tantum intelligenda, quibus alia uita cordi est. Nam caetera multumodo, sicut nihil sentiunt aut curant, quid peccatum aut mors est, secure animo morem gerunt, uentri et gula indulgentes, donec de improviso in infernum ruant, et quidem opinione citius, ita neque hanc linguam intelligit. Christianis autem in se ipsis haec discenda est, quippe qui quotidie non obscure sentiunt, cuiusmodi uis sit ac potentia mortis et peccati.

Proinde diuus Paulus peccatum mortis aculeum uocat, quibus uerbis ita uult dicere. Si peccatum non esset, tum mors minime nos occideret, quod autem nos occidit, hoc peccatum facit. Ideo ad mortem iugulandam et absorbendam maiori uirtute opus est, nimirum ut id ante quoque iuguletur, quod mortem facit, nempe peccatum. Ita sequitur, peccatum mortis esse telum aut stimulum. Quam diu enim homo ita uitam transigit, ut peccatum non sentiat neque

Mortis,
Cuspis,
Stimulus,
Aculeus,
Peccatum.

Mors quare
occidat.

neq; curet, tum nec mortem sentit aut pertimescit. Veniente autem horula qua trepidat & iam mori cogitur, tum statim præsto est peccatū, quod illi insusurrat, Væ tibi quid fecisti? quoties tuis nefarijs flagitijs Deum exasperasti? Tali ariete corde recte concusso fieri non potest, quin homo animum despondeat, & nisi mature sic trepidanti & æsseranti succursum fuerit, in ipsa desperatione etiam moritur. Siquidem mala conscientia non est onus portabile, quum hominem recte apprehenderit iram Dei sentientem. Quemadmodum uidemus cōplures tali trepidatione et desperatione consternatos subito cōcidere, aut sibi ipsis mortem cōsciscere. Est enim eiusmodi cuspis aut stimulus, qui humanum cor penetrat ac sauciat, ut corporis & animæ separationem inducat.

Et hoc diuus Paulus innuit, quoties de peccato loquitur, nimirum quod uere peccatū dicitur, Peccatū quam non tantum opus factum & perpetratum, sed do uere peccatum. quod uiuit, quo cor terretur & cōscientia. Quam diu enim iacet tanquam dormiat, nec mordet aut pungit aut grauat conscientiam, non est uere peccatum. At enim ubi se mouerit, ubi cor tetigerit, & animum pupugerit, tum primum scindit & penetrat, adeo, ut nullus mortalium hunc aculeum ferre queat (licet de leui aliquo delicto sit)

HOMILIAE D. MAR. LVII.

si non per Euangelium iterum consolationem acceperit, & obligato uulnere sanatus fuerit. Igitur querente te unde mors ueniat, aut qua nam re homines tam facile exanimet & iugulet: tum hic audis nihil aliud hoc efficere quam peccatum, quod nihil aliud est, quam mortis cuspis illa letalis, imò tonitrua & fulmina, quibus mors perimendis hominibus suum opus exequitur.

Peccatum un- Vnde autem uenit Peccatum, aut qui sit quòd
de ac uis illi. tantæ sit potentie ad iugulandum et occidendum?
us tanta. Ego tibi expediam, inquit, Potentia peccati lex est. Quis autem hoc unquã de lege Dei quæ bona & sancta est, & à Deo data et ordinata, fando audiuit? Ipse tamen Paulus sic audet dicere, peccatis omnino fore imbecillum & inualidum, si lex non esset. Hæc peccatum facit potens & ualidum & acutum, ut punctum ac cesim lædat, alioqui peccatum perpetuo iaceret & dormiret, si per nos staret. Verumenimvero Deus illud per legem nouit probe excitare, cum horula ueniendum, qua peccatum pungere & mordere oportet: ac tum in
Lex. momento oculi in tantam crescit magnitudinem, ut à nemine portari queat. Lex enim plus quam Stentorea uoce cor conterret, ac peccatorum tuorum catalogum tibi recitat. Audis ne? hoc & illud contra præceptum Dei impie & nefarie commisisti.

misisti, ac totam uitam tuam perditte transogisti: et hoc tua ipsius testatur conscientia, nec inficiari potest. Iam peccatum suam uim & potentiam habet, in tantas angustias te adigens, ut quo te uertas nescias, ac demum ita diu te agit, angit & uexat, donec animo concidas, & tibi in desperationem lapsa amplius nullum suffugium, nullus receptus relinquatur. Lex enim est potentior, quàm ut huic par esse queas, cui tua ipsius conscientia auxiliatur, & te ad infernum condemnant. Ideo peccatum nihil opus habet, nisi lege Dei, quæ si in hominis animum uenit, ilico peccatum uiuere incipit, ac quodocunque ipsi uisum fuerit, hominem necare potest, si non uictoriam pro sui tutela apprehenderit, quæ est Christus Iesus Dominus noster.

Cum autem lex tantum malorum operetur, cur eandem Deus tulit? nonne fuisset præstabilius nullam omnino legem esse? Sane præstabilius fuerat, neque tamen illa carere possumus. Quia non quadrat nec conuenit, ut Deo uita nostra illa impia, dissoluta & inordinata placeat, ac nos nostro more semper uiuere sinat: Quamquam erga nos omnes multum sit longanimis et patiens, ac sicut patitur seueritatis suæ aciem quasi hebescere. Complures quoque ita sinit uiuere, ut nunquam legem aut peccatum

Lex cur data
cum operetur
mala.

HOMILIAE D. MART. LVT.

sentiant, & ne semel quidem diuinæ iracundiæ sint memores, sed insuper eos quoque contem-
nunt & deludunt, qui ipsis imminentem mor-
tem cogitandam prædicant & infernum minan-
tur. Veruntamen postremum illis demonstra-
re cogitur, quid cum lex tum peccatum possit, ne
semper ut rem ioculariam ista respuant. Siqui-
dem nouit aliquantisper conuiuere & dissimula-
re, cæterum hora ueniente qua lex animum pro
suo officio recte quatit & impetit, & te domi ui-
sitat, ac transactæ uitæ rationem exposcit, tum ip-
sius impetus non ita uentis & auræ discerpē-
dos mandabis, sed eiusmodi querimoniæ & ciula-
tus sequentur, Heu me miserum, u. e. mihi perditio,
quid feci? quo me uertam? ubi terrarum aut genti-
um manebo? Ac tum primum in talibus angustijs
positi uidemus legem potentiā esse peccati. Eam
ob causam illam alibi legem mortis, & officium
mortis nominat, quæ mortem docet, & mortis
caussa est. Et si extra hanc alia doctrina aut præ-
dicatio non esset, nec administratio, tamen hæc
uua satis esset, cuius prædicatione homines occi-
di queant.

Harum aut hæc est series et consequētia. Lege
cor illustrante & peccatum demonstrante, pecca-
tum reuiuiscit & fit ualidum, & hoc ipsum mor-
tem

Lex mortis
causa.

tem comitem secum adducit. Ideo recte dictum est, mortis aculeus peccatum est, quippe quod solum necat, & nihil aliud. Peccatum autem aliunde non uenit, nisi per legem, non quòd lex peccatum primū apportet aut faciat, antè enim præsto est, quàm lex uenit, ac semper manet, est enim nobiscum natū, et nos in illo concepti, sed q̄ non recte & efficaciter cognoscitur et sentitur, nisi per legem excitatum fuerit. Hæc autem ueniens nobis ostendit, quòd in peccatis prorsus demersissimus, & in summa indignatione Dei iaceamus: ut dicere cogamur cum diuo Bernhardo, In amœnissimis rosetis sedere me existimabam, ignorans in medio latronum sedere me. Porrò hoc corde sentiente, tum ferre non potest, nihil enim uidet aliud, nec sentit aliud quàm letalia spicula, quibus transuerberatum mori cogitur. Ac tum demum discimus, quàm nihil operibus actum sit aut peccatis abolendis aut legi satisfaciēda: nam hominem ita illaqueauit, ut semet euoluere nequeat, nec ullam satisfactionem accipit, quicquid tandem facere instituerit: & quo impensius operibus faciendis se discruciat, hoc peior ipsius fit conditio.

Illud autem unice prodest, & nobis est solatio & auxilio, quod Paulus dicit, Sed Deo gratia, qui dedit nobis uictoriam per Dominum nostrum

S. Bernhards.

Christus legi,
peccato &
morti, pro
nobis satisfacit.

Iesum Christum. Et haec alia doctrina est atq; Mo-
si, consolationem Christianorum indicans contra
stimulum mortis & potentiam peccati ualentem.
Hoc enim uerum est, & iuste sit, atq; adeo sic fieri
debet, ut lex peccatum tuum tibi demonstret, teq;
accuset et reum faciat. Vnde etiam peccato ius est
te perimendi, et morti iusta potestas te absorben-
di. Et contra hoc nulla ualet disputatio aut con-
tradictio: ibi enim contra testificantur cum tua
propria conscientia, tum uerbum Dei. Illud autem
nobis in his angustijs uersantibus auxilio esse
debet, quod Dominus noster Iesus Christus uen-
nerit, & peccatum ac mortem, quae iure optimo
nobis luenda forent, in se portanda transfulerit.
Et iam ille pro nobis apud patrem contra legem,
peccatum & mortem intercedit, & inquit. Ego
eiusdem sum carnis & sanguinis, & illi mihi fra-
tres sunt atque sorores, quicquid illi admiserunt
hoc expiaui, & pro illis pependi. Iam lex si hos
damnare uolueris, me damna: peccatū, si uis hos
pungere, me punge: mors uis hos deglutire &
absorbere, tum me absorbe. Sicut haec omnia facta
sunt, quando staret pro tribunali ante Pila-
tum iudicem, ibi ut peccator & facinorosus accu-
sabat, & capitis damnabatur. Sicut se ipse in
scriptura peccatorem nominat Psal. 41. Ego dixi
Domine

Christus cur
se uocet pec-
catorem.

Domine misere mei, sana animam meam quia peccavi tibi, Et Psal. 68. Opprobria exprobrantiū tibi ceciderunt super me. Hoc est, quicquid aduersus te deliquerunt, propter quod mortem commiserunt, ea ego feci. Et hæc causa est, quare lex illum adorta est, & damnauit, tum quamobrē peccatum illum cruci affixerit & necauerit, et mors sepelierit, omnia prorsus in eo facientes, quæ potuerūt. Nam Deus proprio filio suo nō pepercit, inquit Paulus, sed pro nobis oībus tradidit illū: un Rom. 8. de satis liquet Legē, Peccatū, mortē in Christo omnem uim & potentiam suam tentasse.

Atqui his omnibus nondum effecerunt quod uoluerūt: nam eo ipso tempore, quo putarunt iam Christum esse extinctum, & se uicisse, ille ē sepulchro emergit, atq; ita legem, peccatum & mortem alloquitur: An nesciebas me Dominū & Deum tuum fuisse? quid iuris habuisti mei accusandi & occidendi? Itaq; nihil tale in posterū facietis, sed ipse uos accusabo & dānabo, atq; ita ē medio tollam, ne quid iuris erga quenquā in me credentem amplius habeatis. Nam ea quæ feci, in illorum gratiam à me facta sunt. Neq; enim pro se opus habuit, quem nec lex nec peccatū nec mors unquā impetere ausa fuisset. Iam uero in locum nostrum progressus est, et nostri gratia legem, peccatū &

HOMILIAE D. MART. LVT

In Christo bis sustulit, sed prorsus superauit, & pedibus suis omnes inimi subiecit. Quamobrem uerò hoc? Ut hi acerbissimi ei nostri superati. inimici nobis superati sint, nec quicquam iuris & potentiae amplius in nos obtineant. Itaq; in Christo uidemus nobis summam uictoriam esse paratam, & propositam, iam quidem in fide spiritualiter, postea autē quoq; corporaliter & uisibiliter.

Ex his iam supra dictis Christiano descendum est, ut haec tenaciter infigat animo, ac diligenti usque & agitatione exerceat, ut cum res in certamen adducta fuerit, & lex te accusare coeperit, peccatum autem necare uoluerit, inque rictum inferni precipitare, et tua ipsius conscientia contra te ferens testimoniū dixerit, Hoc nefandum facinus fecisti, illud nefarie peccasti, totus coopertus es grauissimis sceleribus, & morte dignus, contra dicas & audacter respondeas, Equidem uerum est, nec inficior me esse peccatorem, & mortis supplicium abunde commeruisse: huc usq; tui iuris auctoritas se extendit: Quod autem ideo me damnare uelis & occidere, illud, sicut spero, nondum facies. Et hoc tibi prohibeat Christus Dominus meus, quem innocentem & immerentem accusasti et occidisti, Quo iniurioso impetu omne ius tuum erga me & reliquos Christianos amisisti: neq; ca
nina

nim sibi, sed mihi peccatum et mortem iuxta per-
tulit & superauit. Quocirca nullam accusatio-
nem tibi concedo, nec quicquam iuris permitto,
sed potius aduersum te ius mihi uendico, quod
me sine causa inuadere cogitas, cum antea per
ipsum damnata & superata sis, ut me missum fa-
cias, nec quicquam accusationis innocenti inten-
tes. Et quanquam secundum carnem iam mihi
queas manus inijcere & deglutire, nihil tamen
hac re lucraberis aut efficies, sed tuum ipsius
stimulum ipsa deuorabis, qui te & suffocabit.
Neque enim amplius is uir sum quem quæris, ut
filius hominis, sed filius Dei, Siquidem in Christi
sanguine & eius uictoria baptizatus sum, et omni-
bus eius bonis iam uestitus,

Ecce ad hunc modum Christianus se munire
debet cum uictoria Christi, ac fugare Diabolum,
nec ullam cum eo disputationem suscipere, sed di-
tere, Vnde uero hoc tibi sumis, ut hominem Chri-
stianum accuses & affligas? An meum Dominum
ignoras? atq; adeo eius potentiam? Est autem ni-
hil factu melius, modo qui id facere queat, quam
omnia illa que Diabolus conterrende conscien-
tie gratia nobis suggerit, confidenter & cum gau-
dio contemnere & dicere: Si malus esse uolue-
ris, alium antagonistam, quo cum certes, tibi quæ-

Christiano nō
disputandum
cum Diabolo.

re, mecum non certabis. Si animi praesentia uales, & tibi omnino animus est pugnare, tum ad eum ascende, qui supra sedet ad dexteram Patris, ac cum illo pugnant congredere: coram illius tribunali me accusa, si quid contra me iuris obtines, & uide quid sis lucraturus. Sed istuc uenire detrectat, nouit enim caussa cecidisse se, & iam damnatum atq; peremptum esse, ideo huius iudicium auersatur, non secus atq; crucem. Sed ad feroces illos & immanes homines non uadit, quibus mors & peccatum cura non sunt, quippe qui prius sui sunt. Nobis solis, qui Christum querimus, facessit negocium, his diu noctuq; perniciem molitur, ut Christum e corde nobis eripiat, ac peccato & morte consternat, quibus oppressi desperamus & succumbamus. Quapropter hac uictoria nobis uicissim abigendus est, quam in Christo habemus: & nos ita Christi propugnatione munire debemus, ne qua ad nos impressionem facere queat. Scit enim omnes suos conatus esse irritos, si sine de constanti in Christum muniti fuerimus.

Et haec est illa pulchra doctrina & plena consolationis Christianis tradita, quomodo a stimulo peccati, quo occidimur, & a legis potentia talem stimulum in nos exercente, liberemur, nimirum per uictoriam Christi, donec prorsus in omnibus aboli-

Homines feroci & feroces à Diabolo cur tuti.

abolita fuerit. Huc iam pertinet finis cantilenæ, Deo sit gratia, qui dedit nobis hanc uictoriam per Dominum nostrum Iesum Christum. Hanc nos etiam canere possumus, & Paschæ festiuitatē indestinenter celebrare, ut pro tali Victoria Deum perpetuis laudibus extollamus, quæ non per nos aut nostro certamine est parata (est enim maior atq; sublimior, quàm ut humanis uiribus paranda sit) sed à Deo gratuito nobis concessa, qui nostræ calamitatis, ex qua nemo nos eripere potuit, miseratus est. Propterea Filium suum cœlo demisit, & huic certamini obiecit, ille inimicos istos Peccatum, Mortem, infernum, Diabolum prostrauit, et uictoriam consequutus est, & illam nobis dedit. Vnde optimo iure dicere possumus, illam uictoriam nostram esse, & tantum ualere, ac si hanc ipsi nos peperissemus. Illud tantum uidendum est nobis, ut hanc serio & ex corde nobis uendicemus, nec Deum mendacij coarguamus, sicut illi facere consueuerunt, qui suis ipsorum operibus peccatum & mortem uincere decreuerunt: & ne pro tali uictoria, in qua salus nostra sita est, etiam ingrati & immemores reperiamur, sicut effèri illi & falsi Christiani faciunt, sed firma & immobili fide illam cordi impressam retineamus, & nos in tentationibus corroboremus: Atque ut

Victoria in
Christo parata
laudibus ue=
henda.

HOMILIAE D. MART. LVT.

nunquam non eiusmodi gratiarum actiones pro
tali per Christum parta uictoria exerceamus,
qua demum freti alacriter & summo cum gau-
dio emigremus, donec eundem in ipso quoque
corpore nostro uideamus. Quod ut nobis certo
contingat, faxit ille Deus Opt. Max. per
dilectissimum Filium suum Iesum
Christum, cui sit honor &
gloria in æuum
Amen.

FINIS.

FRANCOFORTI, EX

Officina Petri Bru-
bacchij.

ANNO M. D. XLV^h

PSALMVS XVI. Conser-
ua me Domine.

(tis

CVM mihi sit reliquæ misero spes nulla salus
Te sine, q̄ rerū maxima scepra tenes.
Custodi tibi confisum, tua sola uocantem
Numina, seruatum me pater esse iube.
Nam mihi persuasi, Domino sic dicere ut ipsi
Auderem, Dominus tu mihi solus eris.
Te propter duros potui tolerare labores,
Nam sine te requies non uenit ulla mihi.
Præcipui mea cura & maxima gaudia sancti,
Qui terras, & adhuc corpora uiua colunt,
Multa alij statuunt falsorum numina diuūm,
Illorum statuas quas uenerentur habent.
Quorum ego quæ fusi libamina sanguinis edunt,
Non sequar, aut laruis accipienda feram.
Præterea ipsorū nunquam mea lingua loquetur
Nomina, Lethæos digna subire lacus.
Tu mihi diuitiæ Deus es, tu larga bonorum
Copia, tu fluxas antè, refundis opes.
Quam mea sors scælix cecidit bene, q̄ mihi cornu
Copia ceu patrias diuite fudit opes.
Perpetuo Dominum laudabo & carmine dicam,
Qui mihi & auxilium consiliumq; dedit.

Insuper insomnes cogebat ducere noctes,
In quibus affectus me erudiere mei.
Non secus ac uideam Dominū, sic semper eundem
Cogitat hic animi candidus huius amor.
Hunc mihi nō adimunt noctes, non tēpora lucis,
Nam prope adest, partes adserit ipse meas.
Ille mihi à dextra prope adest ne forte laborem.
Hoc duce uis poterit nulla nocere mihi.
Ergo letitia perfusus gaudia sensi,
Quanta uoluptatum pectora plena solent.
Exiuit uelut aucta meæ noua gloria linguæ,
Et caro non dubia spe solidata mea est.
Nam nec apud Stygias, Plutonia regna, paludes,
Vlla animæ statues dura ferenda meæ.
Nec sancti fœdanda tui dabis ossa sepulchro,
Quod carni ex aliqua parte nocere queat.
Ad uitam quo ducit iter monstrabis, & omnia
Leticia facies me tua iussa sequi.
Leticia stant ante tuos & gaudia uultus
Perpetuo, & dextræ gloria iuncta tuæ.

F I N I S.

1535 974

